

când în cele din urmă brigitte o să-l aibă pe heinz pe de-a întregul în patul ei, astfel încât mirosul de bere să pătrundă în toate colțurile, atunci o va cuprinde într-adevăr un sentiment de recunoștință și atunci picioarele depărtate se vor depărta de la sine, ajutate de o mână nevăzută.

de simțit încă nu simte nimic, dar acest sentiment o ajută enorm să se destindă.

elfriede jelinek

elena garro

Actul scrisului este un act de libertate privată. Niciodată nu m-am plâns că am fost folosită ca personaj în poeme, romane și povestiri. Carlitos Fuentes a scris o povestire numită *Cele două Elene*. Tot Mexicul a spus că eram noi, *Chata* (Helena Paz) și cu mine. Au existat persoane care chiar au încercat să mă asmută împotriva autorului. Mi s-a părut absurd. Oricine poate fabrica personaje de ficțiune pornind de la personaje reale.

pag. 30-31

literatura greacă

Dostoievski în drumul
de la ocnă la pasiune

tasos athanasiadis

convorbiri incomode

„Există un nivel de înțelegere a vieții în România foarte, foarte comod, superficial și plângăcios.“

răzvan oprea

pag. 22-23

Stelian Tăbăraș

Observ că, pe măsură ce problemele sufletului preocupă tot mai puțin și mai formal, cuvântul ce-l desemnează este folosit tot mai... abuziv, tot mai golit de sens, ori în sens impropriu; există de-acum „Întâlniri de suflet“, „De la suflet către suflet“, „Emisiune de suflet“, „Din tot sufletul“. Parcă am trăi într-o lume a spiritismului. Și asta în vreme ce oamenii aleargă după (un?) porc de Crăciun, când unele biserici „țin“ pe Sfântul Andrei cu mici și sarmale, cu fasole cu ciolan (nici o aluzie la goana actuală după funcții!). O emisiune „de suflet“ (ce durează 90 de minute!) la un post TV internațional este „de suflet“ doar pentru nostalgici plecați de mult din țară (unul cerea insistent „să se dea la televizor“ piesa *Citadela*

„... de suflet“

sfârșimată, alții cer filme ce le credeam depuse definitiv la un fond doar documentar pentru un viitor Muzeu al Comunismului - despre problemele C.A.P., ale „întrecerii socialiste“, ale intelectualului atașat de popor). Emisiunea sus-amintită se încheie *nesmintit* cu șampanie băută de... prezentatori, în cinstea (sau în ciuda?) telespectatorului. Probabil că o fi fost abrogată „Legea 400“ care interzice băutul în timpul serviciului (cu excepția... degustătorilor profesioniști). Iar șampania (parcă nu mai era permis din motive de licență să i se spună astfel?) se bea „de trei ori în post“: postul-serviciu, postul Crăciunului și, a treia oară, *pe post*.

De altfel, băuta „de trei ori în post“ se asortează cu emisiunile culinare pline de „specialități valahe“, unde rețete primite de prin țară sunt republicate fără vreun gând la dreptul de autor: un împrumut „de suflet“. Între

nocturne

timp, înfulecătorul-însoțitor prin țară se rezumă la câteva interjecții: „Îmm!“ „Ooo!“ „Îhâ!“ „Gogâlț!“

Dar vine sezonul colindelor, prezente deja în reclame, unde desacralizarea întrece orice măsură. Un grup de tineri vânzători dintr-un supermarket din Occident a dat în judecată patronii, cerându-le consistente despăgubiri. Întrucât au fost astenizați de coloana sonoră de ambianță în care erau repetate de sute de ori aceleași motive dintr-un popular *Christmas carol*. Acum și la noi: „De Crăciun/ fii mai bun/ fii adevărat... și bea berea cutare“. Lăsați, oameni buni, colindele în pace! Redați-le Crăciunului, Anului Nou și... Bobotezei! Autorii anonimi ai colindelor nu și-au propus și n-au cerut „drepturi de autor“. Numai bine pentru „cantautorii“ ce le lansează drept *lucrări de autor* și... încasează. N-avem ce le face; nu putem decât să-i rugăm, de la „suflet la suflet“: dacă tot le cântă, măcar să le și respecte.

Director:
Marius Tupan

Colectivul de editare:

Mariana Bunescu (tehnoredactor)

Responsabil de număr:

Simona Galațchi

Redactori asociați:

Horia Gârbea; Daniel Nicolescu;

Ioan Es Pop; Stelian Tăbăraș

Revista este membră a Asociației Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.), înființată în baza Hotărârii judecătorești și recunoscută de Ministerul Culturii și Cultelor

Revista „Lucașfărul“ este editată de Fundația Lucașfărul, cu sprijin de la Uniunea Scriitorilor din România și Ministerul Culturii și al Cultelor

Redacția și administrația:

Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1,

telefon 212.79.94, fax 312.96.93

e-mail: fundatia_lucasfarul@yahoo.com

Cont în lei: Banca Comercială Română, filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155.

Număr de cont: RO85RNCB5010000015430001

Cont în valută: RO85RNCB5010000015430002

ISSN - 1220-627X

Tipar: SEMNE '94

Abonamentele se pot face la toate sucursalele

RODIPET și la oficiile poștale din țară.

Revista noastră este înscrisă în Catalogul publicațiilor la poziția 2048.

Cititorii din străinătate se pot abona prin S.C. Rodipet S.A. cu sediul în Piața Presei Libere nr. 1, Corp B, Sector 1, București, România la P.O. Box 33-57, la fax 0040-21-2226407, 2226439 sau e-mail: export@rodipet.ro

Gheorghe Istrate

Dureros de repede a trecut peste noi acest 13 decembrie al postumității lui Nichita Stănescu, încât, parcă, nu ne-am recules îndeajuns. Și este uimitor câtă revoltătoare tăcere s-a așternut, în ultimul deceniu, peste numele său iconografic (în afara unor înjurături bălbăite din niște rărunchi otrăviți și a unor comemorări formale). Asemenea, zăpada neagră ce s-a așezat peste pleiada de aur a celor care au spart frontiera de fontă a proleto-cultismului ce se instaurase, cu tălpile lui roșii, pe aproape tot platoul literaturii române. Numele lor, între timp, au devenit numai cruci: Nicolae Labiș, Cezar Baltag, Teodor Mazilu, Grigore Hagiu, Nicolae Velea, Ștefan Bănuțescu, Sorin Titel și câți alții ca ei...

vizor

Existența lui Nichita s-a desfășurat în haloul premonițional al unor cifre de-a-ndoaselea, între misterioasele 31 și 13, ca-ntr-o oglindă a simetriilor reci, între un fost echinox de primăvară lunecând către un sever solstițiu de iarnă: 31 martie 1933 - 13 decembrie 1983 -, așadar, când primăvara nașterii sale, revărsată vreme de 50 de ani, avea să-l înghețe pretimpuriu...

Nichita purta în și cu sine geniul limbii române. El, când vorbea, *verbia!* Era o „sondă“ prahoveană care extrăgea seve aurifere din adâncul greu al literaturii, scotocind la rădăcina verbelor autohtone, școlite prin generații înalte de roditori ai cuvântului, înrudite cu magnificul trunchi continental al lui Caragiale.

Adolescentul Nichita „albinărise“, vremelnic și ne semnificativ, asupra liricii labișiene, fără a o paștisa, ca dintr-o dată să se smulgă în forță, în spirala lui ascensiune de astru însingurat, înveșmântând poezia cu un limbaj nou, în marea tradiție de zămislitori de după

Eminescu, Arghezi și Ion Barbu...

Talentul lui Nichita era un uriaș *conținut* care își găsisse *forma* și *formele* de exprimare. De aici amprenta unei rostiri pletorice care ne inunda pe toți cei ce-l cultivam în generoasă, lui dăruire verbală pe toate cărările lumii.

Da, într-adevăr, *Nichita verbia!* Iată una din penultimele lui mărturisiri testamentare: „Dacă materia are timp, cuvântul are eternitate, dacă materia este simultană numai cu secunda, cuvântul este simultan cu orice, oricând. Umbra vieții mele sunt cuvintele mele. Eu sunt simultan cu propria mea secundă, cuvintele mele sunt simultane cu orice, oricând. Singura proprietate este aceea de a avea spirit. A avea materie e risipă. Durerea și sentimentul tragicului apar nu atunci când materia sfâșie materia, ci numai atunci când cuvântul sfâșie cuvântul, lăsând în tenebre dăra necuvintelor“.

Într-o excursie lirică, spre sfârșitul anilor '60, către Neptun, când pentru prima dată îndrăznisem (eu) să ne unim rimele în numele unei prietenii discrete și sfioase. Nichita a izbucnit pe neașteptate într-un plâns total. Cutremurat, mi-am permis: „De ce plângi, Nichita?!“ „Plâng că nu m-am născut grec!“ Era ecoul tulburător și convulsional al unor lecturi reflexe pe care le transgresa către *Laus Ptolemei* și *Necuvintele*. Cutezam brusc: „Bine, dar tu ești născut slav, dintr-o doamnă nobilă. așa că...?!“ „Brusc s-a iluminat și a eterizat amurgul prin care pluteam cu o incantație unică: „Da, rușii!... Bătrâne, trebuie să recunoști că le-am *halit* un mare poet!“

Îmbrățișarea noastră de-atunci umplea un mare *conținut fosforescent*, care era însuși spiritul lui Nichita, cel care mă prăbușea, definitiv, într-o adorație dreaptă și reală.

Iar testamentul lui *latin*, de data aceasta, suna astfel: „Când va fi să mor/ tăiați-mi capul!/ El n-a fost niciodată rudă cu trupul său/ Trupul ardeți-l!/ Capul îngropați-l/ Ceea ce desparte un zeu de lumină/ e cuvântul!“

la limită

Nu cumva clasăm superficial experiențele unei mari generații de artiști, scriitori, creatori de opere și idei, înțelegând prea puțin - sau grăbindu-ne către formule de încadrare istorică a acestora, tocmai pentru a nu înțelege, căci înțelegerea, precum filozofia, după cum spune Heidegger, face lucrurile mai grele, nu mai ușoare - înțelegând prea puțin, deci, din ceea ce reprezintă acestea pentru evoluția reală a gândirii umane, pentru mișcarea spiritului și, implicit, pentru devenirea omului?

S-a afirmat, de exemplu, că principala revoluție a concepției de ansamblu privind lumea în a doua jumătate a secolului XIX nu s-a petrecut pe terenul disputei metafizice, al ideologiilor, al teoriei în general, ci pe acela al plastice - și, în particular, al picturii - sub forma apariției și a covârșitoarei alcătuirii a artei impresioniste (devenită ulterior, de asemenea, muzică, literatură - inclusiv critică). S-a mai pretins că elementele constitutive ale lumii moderne au ieșit în mai mică măsură

Ceea ce unește umanul, ceea ce dă nota comună a trăirilor omului este inconstanța, inconsecvența conținuturilor emoționale și intelectuale - permanent în viață nu este decât nonsensul. A exista înseamnă a te plasa în afara producției de semnificație și, deci, altfel spus, a nu exista. Despre toate acestea alte câteva cuvinte vor fi spuse mai jos - pentru moment să ne raportăm, succint, la un alt aspect al demersului, critic și creator totodată, al lui Eugen Ionescu.

Tot în Nu ni se argumentează laxitatea, caracterul imaginar, liber, lipsit de rigoare al construcției critice. Eugen Ionescu scrie două cronici cu același subiect - **Maitreyi** de Mircea Eliade - în care observațiile conduc la concluzii diametral opuse; ni se arată ceea ce știm oricum, și anume că în critica literară orice se poate afirma și susține, inclusiv contradictoriul perfect. În fond, în respectivul loc al textului, Ionescu pare să practice o vagă cloverie, aceasta ca suport al unei atitudini literare exacte și perfecte; apare însă întrebarea dacă nu cumva el este inițiatorul unei noi deschideri pe terenul epistemologiei. Cum putem cunoaște cel mai bine - sau cum

Metoda Eugen Ionescu - amuzament critic, ontologie, epistemologie?

Caius Traian Dragomir

de cabinetele filozofilor și mult mai mult din budoarele libertinilor interesați de forma de viață, de scrierile și de argumentele Marchizului de Sade. Cea de a doua afirmație, circulând în critica franceză a culturii, trebuie socotită, probabil, măcar îndoielnică, dar prima, provenind tot din istoria dezbaterilor de idei având loc în Franța, are un foarte puternic fundament real; ambele spun însă ceva decisiv - progresul spiritualității, metodele cunoașterii, imaginile ontologiei, nu sunt ducele simplului discurs profesional și nici măcar al demersului dialectic. Ele apar ca structuri constitutive ale trăirilor estetice, etice, ale implicării existențiale. Știm sau nu știm ce se întâmplă în aceste cazuri, dar dacă respectivele experiențe sunt cu adevărat fundamentale - relevante pentru geniul celor care le întreprind - ulterior gândirea umană nu va mai fi niciodată aceea care a fost înainte.

În Nu, Eugen Ionescu îl acuză pe Camil Petrescu pentru faptul de a se referi în romanele sale la misterul existenței umane, creând însă mistere doar aparente, exterioare, lipsite de consistență. Exemplul tânărului revoltat - nihilist, dacă ar fi să ne luăm după titlu - este binecunoscut: despărțirea lui Fred Vasilescu de Doamna T, în **Patul lui Procust**, este neinteligibilă pentru cititor (rămâne un mister) doar întrucât celui care urmărește derularea narativă nu i se pun la dispoziție toate elementele cazului; ar fi suficient să aflăm câteva lucruri în plus despre cei doi și misterul mister s-ar volatiliza. Eugen Ionescu ne lămurește că adevăratul secret existențial, care marchează condiția umană, rămâne indescifrabil indiferent de circumstanțele în care este privit, de perspectiva din care este analizat. Dramaturgia ionesciană este o încercare de a demonstra o astfel de pretenție - ce altceva descoperim în actul de creație al eseistului și dramaturgului român, în opera datorată lui Ionescu, decât o ontologie a absurdului, ca substrat al existenței omenești?

putem cunoaște pur și simplu - un obiect: examinându-l dintr-un punct de vedere aleator, abordându-l cu o anumită metodă, căutând un punct de perspectivă și o metodă privilegiate? Ar trebui să fim de acord că a cunoaște înseamnă a percepe, a realiza reprezentări și concepte, utilizând un aparat reglat, un sistem, o metodă de abordare - metoda este aceea care generează cunoașterea dar, în Nu, Eugen Ionescu ne propune adevărata metodă, aceea care îi scapă lui Descartes și lui Kant, lui Russel și lui Wittgenstein, pe care o intuiesc, mai mult sau mai puțin, Husserl și Cassirer - a multiplica punctele de perspectivă, a aplica succesiv întregul disponibil al metodelor; vor rezulta reprezentări, concepte, imagini, teorii distincte. Vom descompune unitatea lucrului, vom obține o multitudine caleidoscopică de variante ale sale din care abia apoi vom vedea ce rămâne - esența sub forma unei perspective unice, o sinteză încărcată de contradicții sau, pur și simplu, nimic. În fața unui fenomen este necesar să dispunem de numărul maxim posibil al teoriilor explicative; în fața unui om trebuie să examinăm ansamblul impresiilor pe care le-a produs, al reacțiilor pe care le-a indus în alții. Modelul cunoașterii ar putea deveni, în acest caz, diagnosticul diferențial practicat în medicină - se examinează totalitatea ipotezelor conceptibile cu privire la boala care afectează un anumit pacient; abia ulterior se alcătuiește un diagnostic pozitiv. Care este adevăratul Socrate? Cel al dialogurilor platonice, acela descris de Xenofon - cu mult mai terestru, ca intelect și spirit decât primul -, sau cel caricaturizat de Aristofan? Dacă dorim să îl înțelegem cu adevărat pe Socrate, nu trebuie să pierdem nici una dintre aceste perspective.

Revenind la ontologia absurdului, nu constituie aceasta baza adevărată a unei existențe multidimensionale - absurdul ține de ontologia obiectului, de aceea a subiectului, de existența noastră ca realități sau ca imagini? Deci, nu am lua în considerație o metafizică ionesciană pentru lumea care s-ar afla constituită în spațiul oferit de lipsa universală de voință și de incapacitatea noastră de reprezentare?

acolade

Un nou orizont cultural?

Marius Tupan

Altădată, ne întreceam să edităm reviste literare în condiții grafice excepționale și să atragem în paginile lor pe cele mai autoritare nume. Acum, însă, suntem încântați dacă putem să le asigurăm apariția periodică și dacă scriitorii importanți mai rămân alături de noi, cu toate că primesc onorarii simbolice. Glorioase vremuri! Cu eforturi, umilințe și piedici programate, „Lucefărul“ a apărut săptămânal (excepția fiind în perioada concediului nostru de odihnă), reușind să-și mențină programul propus *ab initio*. Respectarea valorii și stimularea ei au stat în centrul atenției noastre. Chiar dacă ne-am izbit de grupuri ce doreau să le reprezentăm interesele, nu am renunțat la independența dobândită de-a lungul anilor. Astfel, am rămas surzi la vocile și opțiunile politice ale unor creatori. Poate și din această cauză publicația noastră este căutată în cele mai îndepărtate colțuri ale țării și ale lumii. Cei care au urmărit reacțiile din presă au observat că avem și susținere mediatică. Culoarul pe care rulăm nu l-am schimbat și nu-l vom abandona nici în anii viitori, convinși că literatura nu se subordonează mișcărilor conjuncturale, nici unor indivizi ambițioși să domine scena artistică la un moment dat. În aceste circumstanțe, nu am fost refuzați de marii creatori, texte oferite de ei onorându-ne. Oricine poate să sesizeze că nu organizăm cabale și nu supralicităm opera cuiva, chiar dacă aprecierile subiective nu pot lipsi. Puțini știu cât de insistenți sunt unii apologeți ceaușști, care ar dori să se răsfețe iarăși în paginile „Lucefărului“. Reținerea noastră o privesc ca pe o inițiativă vindicativă. Se înșeală. De obicei cei fără de har și inspirație ridicau oșanale dictatorilor, fiindcă pentru contribuția lor nu rămâneau nerăsplățiți. Dacă deschid mai bine ochii, observă că vremea recompenselor reciproce a trecut. Cel puțin așa ne place să credem. Ca și în alți ani, am mizat pe tineri, cei mai merituosi fiind premiați de fundația noastră. Asta-i o datorie de onoare și nădăjdum că o vom respecta și-n anul ce vine. Sigur, între timp, unele reviste au reușit să ne ademenească pe aceia formați în cadrul redacției noastre, dar situația nu ne-a iritat, dimpotrivă, ne-a îndreptățit să credem că avem fler, înțelegere, așa cum, sincer, sesiza Bogdan Alexandru Stănescu, atunci când a renunțat la cronica literară de la revista noastră. Slavă Domnului, alte condeie dotate (Arina Lungu, Alexandra Rusu, Adrian Romila, ca să ne oprim doar la comentatori) s-au remarcat deja, dovăduindu-ne că ne răsplătesc așteptările. Polemica, pamfletele au funcționat cu brio la noi. Teroriștii culturali, paraziții din domeniul artei și grafomanii înzeciți au primit o ripostă pe măsura faptelor lor. Fiindcă i-am ironizat și le-am dezvăluit propensiunile nocive, s-au strâns în haite, au organizat comploturi, au intimidat un ministru alunecos, au jurat strâmb în instanță, cu speranța că ne vor scoate din circuitul editorial, ne-au amenințat cu moartea, fără să se uite în oglindă, pentru a descoperi ce chipuri hidoase, agramate și primitive îi pândesc de-acolo. Nu va reuși nimeni să ne intimideze, atâta vreme cât țelul nostru este acela de a contribui la asanarea climatului cultural, mai ales acum când impostura și agresivitatea se află în plin avânt, cu multă energie. Ne vom păstra aceeași înută și vom încerca să-i atragem de partea noastră și pe cei dezamăgiți de momentele pe care le trăim. Dacă guvernarea noastră vor fi mai atenți la ceea ce se petrece în zona intelectuală, se vor angaja, sperăm, să descurajeze veleitarii și să sprijine creatorii autentici, revistele care sunt în slujba națiunii, nu ale unor grupări meschine, care n-au alte intenții decât acelea de a-și slăvi clientela și de a stabili noi punți spre defuncta „Cântare a României“. La cumpăna anilor, printre atâtea convulsii politice, nutrim totuși speranța că se va deschide un alt orizont cultural, îndesosebi pentru cei care-s desemnați să-l onoreze. Așa să-i lumineze Dumnezeu!

adrian g. romila

Mai mult decât convorbiri

Întotdeauna discuția, liberă de greutatea cuvântului scris, conturează mai clar personalitatea autorului decât o mie de pagini din eseistica, proza sau poezia sa. Filozofia secolului XX, care a înlocuit metafizica prin hermeneutică, a decretat de mult moartea autorului pornind chiar de la argumentul că textul scris obliterează, mai mult, că „ucide” pe emițătorul său. În acest sens putem înțelege afirmația lui P. Ricoeur că orice operă, o dată ce a trecut în scris, odată ce s-a inserat într-o tradiție, a devenit postumă. Doar situația unică a co-prezenței autorului și discursului său poate da un mesaj așezat cât de cât în granițe semnificative fixe. Situația „scrisă”, spre deosebire de cea „orală”, funcționează ca un ecran plurivalent, suscitând nu atât explicații, cât interpretări.

Talk-show-ul cultural e, de aceea, ocazia de a lumina contururile unui autor, de a le da o carnație absentă din percepția operei sale scrise. Televiziunea e, astfel, parte a mecanismului esențial care face legătura

cronica literară

mereu schimbătoare între Autorul virtual (sau „model”, în termenii lui Eco), proiectat de textele sale, și cel real, palpabil în imagine și sunet. Cartea lui Robert Șerban, *A cincea roată* (Humanitas, 2004), redă, în acest sens, câteva din liniile concrete ce alcătuiesc portretele a 15 scriitori consacrați, prin dialogul viu, spontan cu aceștia. Întâlnirile s-au produs în cadrul emisiunii ce a dat titlul volumului, pe care jurnalistul le-a realizat la *Analog TV*, Timișoara. Descoperim în discuțiile cu N. Breban, S. Dumitrescu, G. Liceanu, A. Pleșu, Ș. Foarță, M. Șora ș.a. chipurile nebănuite pe care autorii, felul lor de a scrie, opțiunile lor intelectuale și cotidiene îl ocupă în panoplia personalităților contemporane românești. Întrebările moderatorului reușesc să treacă fericit dincolo de protocolul politetii și clișeele jurnaliste, contribuind din plin la tușele îndrăznețe ale portretelor invitaților. M-am oprit doar la discuția cu Mircea Cărtărescu, de departe foarte originală prin temele abordate de moderator (și tratate de interviuat), deși mulți alți protagoniști ai emisiunii lui R. Șerban ar merita prezență (l-aș aminti doar pe fostul poet, actualul monah Savatie Baștovoi). Las însă curiozitatea cititorilor să funcționeze din plin. Are, garantat, cu ce.

Dialogul cu autorul *Orbitorului* începe de la reproșul non-implicării sale în viața politică, în schimbul preocupărilor dedicate exclusiv propriei literaturi. Reproșul ar fi apărut în urma lecturii *Jurnalului*. Lucrul nu e decât în parte adevărat, afirmă Cărtărescu. Onirismul său nu trece în viața cotidiană. Îl preocupă erorile „științifice” din cărțile sale

(halal justificare a non-implicării în cotidian!), aspectele politice din România, o personalitate sau alta, un eveniment sau altul. Dar cititorii *Jurnalului* său au fost frapați mai mult de paginile despre viața interioară a diaristului. Așa se explică impresia de distanțare de viața de zi cu zi. Dar forțarea de a păstra o ambiguitate a atitudinii (să meargă în Piața Universității pentru proteste și apoi să-l întâlnească pe E. Simion în redacția „Caietelor critice”, care susținea intervenția minerilor) l-a făcut să fie mai discret în opțiunile extra-literare și chiar să se despartă de criticul pe care altădată îl admira.

În baza notorietății sale transnaționale, Cărtărescu e provocat de moderator și la o discuție despre posibilitatea unui Nobel românesc. Răspunsul său vine tranșant: „Noi avem obsesia Nobelului, așa cum înainte aveam obsesia pachetului de Kent, deși sunt nenumărate alte feluri de țigări. Ne-a intrat în cap. (...) Ne-a intrat în cap că trebuie neapărat să ia cineva Nobelul. Este o formă de provincialism, într-un fel”. De altfel, criteriile după care se acordă Nobelul nu sunt întotdeauna o marcă a valorii absolute. Dispersia șanselor e atât de mare, încât preocuparea noastră majoră ar trebui să fie valoarea, chiar dacă ea nu e validată de un premiu ca Nobelul. Cum să evidențiezi, de altfel, în fiecare an o carte valoroasă din sute altele, fără să faci drastice discriminări? Orice sistem public de validare lasă, inevitabil, deoparte sute de cărți bune. Obsesia, dacă trebuie să fie una, să fie aceea a valorii literare, singura care „scrie” literatură.

Urmează apoi o întrebare ce declanșează o interesantă poetică cărtăresciană în variantă confesivă: „Cum își scrie Mircea Cărtărescu romanele?” În stilul... termitelor, răspunde prozatorul „Cărțile mele le gândesc ca pe niște termitiere, niște construcții care se fac în același timp instinctiv, dar și urmând un plan interior, un plan ideatic. Nu știu niciodată (și am spus-o de nenumărate ori), în nici o zi, ce voi scrie în ziua respectivă”. Nu scene, nu secvențe narative alcătuiesc substanța cărților, ci însuși autorul. „Mă scriu pe mine însumi”. Există un plan vag, dar spontaneitatea momentului face ca ceea ce se scrie să fie expresia directă a ființei scriitorului, pare a susține Cărtărescu. Toată bibliografia consultată pentru o proză e topită în memorie, asimilată, transformată după propriul tipar. „Tot ceea ce scriu”, afirmă el, „este din mintea mea, fără să consult nimic, fără nici o carte, fără nici o fișă, fără nici un fel de material. Este și motivul pentru care am probleme. Am probleme de adecvare a materialului la text. De multe ori trebuie să verific autenticitatea a ceea ce am scris”. Pentru *Orbitor II*, de pildă, a consultat cărți despre Bucureștiul de altădată. Pentru partea a III-a va consulta lucrări despre arhitectură urbană, despre terorism, Legiunea Străină ș.a. Dar totul, acțiunea, personajele, scenele îl exprimă pe autor, „sunt virtuale și fractalice apar unele dintr-altele, conform unui principiu creator, în spirală”. Cât despre timpul dedicat scrisului, Cărtărescu afirmă

inspirația matinală (de la 10 la 12, niciodată noaptea), „două pagini, maximum patru, mici, de caiet”, exclusiv de mână. Prezența stimulatorie a cafelei, pusă alături de scrisul manual și de uitarea de sine și de lume transformă deja actul producerii textului într-un veritabil ritual.

Succesul literar nu e legat neapărat de valoare, susține Cărtărescu la întrebarea despre traducerea sa în Germania. Cărți tipărite în afara țării nu înseamnă succes. Ca să fii luat în considerare „trebuie să vii dintr-un loc care pentru ei simbolizează ceva, care semnifică ceva”. Căci nemții, ca și alții, nu știu despre noi decât câteva lucruri pozitive, pe de o parte, iar pe de alta, ca să fii luat în considerare acolo, „trebuie să fii un poet sau un scriitor cu mult mai bun decât cei mai mulți dintre cei foarte buni din Germania”. Intrarea pe o pistă bună, pe o filieră bună (o bursă, un impresar) poate garanta un succes mai mare decât simpla valoare literară, atât de umbrită de o mulțime de alți factori. Din gura unui prozator atât de valoros și de

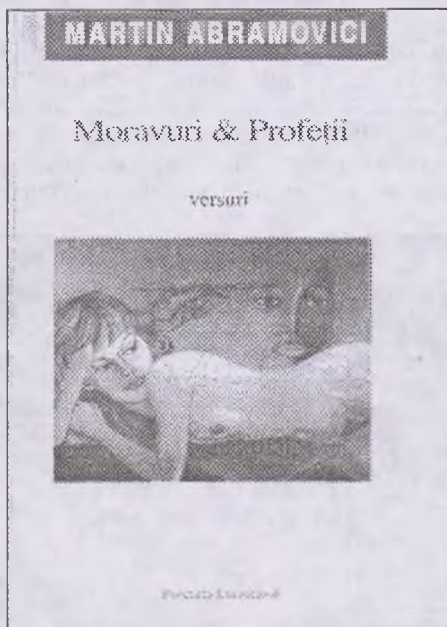
conoscător precum Cărtărescu afirmațiile au o greutate ultimativă, de adevăr incontestabil.

„Ce se întâmplă cu poezia lui Mircea Cărtărescu? A trecut pe un plan secund, mai pur?”, întreabă R. Șerban, pe ton barbian. Autorul *Levantului* susține că ea e deja tradiție, că aparține unui ciclu istoric pe deplin încheiat: acela al optzecismului. După el a venit unul al prozei, și acesta s-a instalat definitiv. Există, desigur, și teama căderii în mimetism ca motiv al renunțării la textul liric. Dar gloria sa ca poet e aceea din tinerețe și ea nu trebuie umbrită de manifestări ale unui prezent în care proza e opțiunea cea mai comodă. Căci, susține Cărtărescu, o mare cultură se bazează pe roman, el poate cuprinde și metafizică, și teologie, tinzând să devină o specie acaparatoare, totală.

Proiectele *Orbitorului III* și a deja apărutei *Enciclopedii a zmeilor* (atunci în lucru) încheie dialogul lui R. Șerban cu invitatul său. Ca și celelalte din volum, ea a adâncit în realitate figura unuia din cei mai importanți scriitori români ai sfârșitului de secol XX. „Relieful” chipului său, atât de viu și de spontan în contextul talk-show-ului televizat, îl completează pe acela conturat atât de vag de textele sale. E chiar scopul publicării discuțiilor într-o carte.

Martin Abramovici este un poet, care, deși a debutat târziu, reușește să-și construiască cu tenacitate o operă. După volumele sale - **Incizii pe text deschis** și **Scene de rehabilitare erotică** - care semănau întrucâtva cu cele ale optezicștilor, iată că acum publică la Editura Fundației Luceafărul alte două cărți de poeme. Nu știu dacă le-a scris după ce a publicat volumele anterioare, însă trebuie să remarcăm că avem de a face cu un poet prolific. Martin Abramovici scrie mult, dar nu fără emoție, așa cum se întâmplă în unele cazuri când ai de-a face cu un autor ce publică carte după carte într-un interval destul de mic de timp. Pentru că întotdeauna am crezut că la un poet nu cantitatea contează, cât calitatea discursului.

Moravuri & Profetii și Purgatoriul

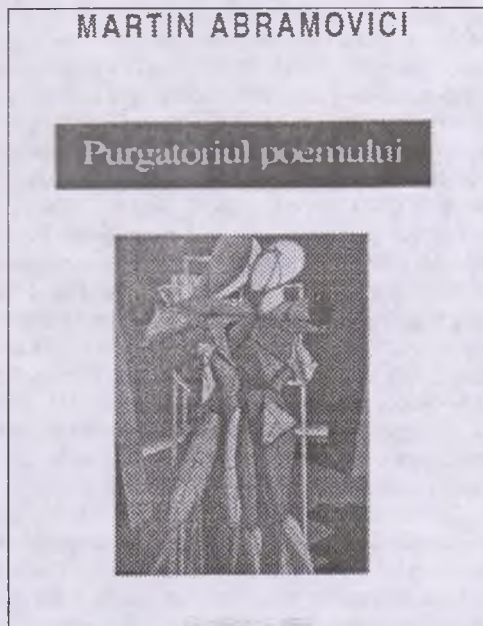
poemului sunt cele două cărți pe care autorul ni le propune acum. Sunt volume în care discursul poetic este generat în flux continuu, fără nici o pauză de respirație. Ne dau senzația că poetul trăiește o stare de înfrigurare creativă și simte nevoia să spună absolut totul despre el, despre lumea în care trăiește, despre moartea ce ne așteaptă pe toți la colțul străzii. Însă dincolo de urechea atentă la pusliunile realității, poetul simte nevoia să se raporteze și la mecanica textului. Pentru că, de ce să nu cunoaștem, în poezia lui Martin Abramovici este vorba despre un melange între emoția directă și cerebralitatea ce temperează avântul năvalnic de a trăi. Adică viața este trecută printr-o sită deasă a lucidității, ceea ce-l face să se raporteze mai mereu la livresc: „folosim cardul și cartela/ ce acumulează comorile/ cărții/ trăim ca la carte fără urme/ de sânge sau tuș/ saluțăm cu o tichie de cerșetor/ când mila poartă o pălărie / brodată cu perle/ și ne aruncăm pe umeri/ o mantilă găurită cu gest de/ Don Juan// bați într-o tobă spartă de tablă/ nu să faci zgomot ci pentru a/ executat/ gestul cu mână de milog/ exersată ca o momeală adecvată/ în așa fel ca să uși că pielea/ tobei e găurită“ (**Procedee tradiționale**). Există în poeme, mai ales în cele din **Moravuri & Profetii**, o dorință a poetului de a nara stările poetice. De a le decoji de tot misterul și a ni le arăta nude, puse pe tavă, spunându-ne, parcă, „acesta sunt eu“. Este o tehnică rară, pentru că poetul nu apelează la ironie sau autoironie, ci pur și simplu cu migală, aidoma unui decorticator, îndepărtează toate aluviunile discursului și îl face să se miște după regulile stabilite de el. Raportarea mai tot timpul la elementele poetice este o tehnică întâlnită în poezia ultimilor șaptezeciști și a unor optezicști. Numai că la ei mai exista și o undă de ironie. Aici ea este înlocuită cu o sobrietate și sonoritate ce te duce cu gândul la poezii germani. „sunt numai bucați tot peticiti/ atunci când totul se sparge în/ suprafețe/ cu comparații de reliefuri poetice/ scrise pe o

Un poet pentru care imaginea primează

mariana criș

suprafață plană/ de colțuri lumești caritabile ce/ rezistă cutremurului“ (**Desen poetic din Moravuri & Profetii**). Este foarte adevărat că autorul își refuză „cutremurul“ pe care un discurs îndrăzneț l-ar propulsa în sânul nouăzeciștilor de azi. Îi place sau nu, dar resemnarea pare să traverseze ca un fir roșu poeziile din ambele volume. La **Moravuri & Profetii**, el nu-și dorește decât să ne sugereze câteva dintre întâmplările vieții. Pentru că aici sunt prezente iubirea, trădarea, ignoranța, miopia, lenta alunecare spre neant, dar spuse parcă cu o oarecare seninătate, fără revoltă, fără dorința de a schimba ceva în alcătuirea strâmbă a realității. Este o privire parcă întâlnită la premoderni, când dicteul încă nu a devenit atât de conștient încrâncenat. Când idealismul și optimismul erau comandamentele la care poemul răspundea. Sigur, după aceea modernitatea a venit și a schimbat lucrurile.

Dicteul a devenit prezent, încrâncenarea și disperarea erau acut trăite, discursul pus în alte forme. Ai crede că poemele acestui volum sunt scrise cu mult înainte față de cele din **Purgatoriul poemului**. Pentru că în această carte, brusc, avem de-a face cu un Martin Abramovici modern. Supus judecății unei dinamici poetice, în luptă permanentă cu sinele și cu mecanica discursului, foarte atent la fluctuațiile de ritm interior al versurilor. De ce îi place lui Martin Abramovici să trăiască într-un „purgatoriu“ al poemului? Pentru că acolo se descoperă pe sine. El folosește poemul ca o categorie cognitivă. Din acest motiv poemele acestui volum au o „răceală“ proprie unei astfel de poetici: „dincolo de ludica strategie/ auctorială/ ce face iarba epică să dea colț/ cu întreaga măsură a/ postmodernității/ inculcând puterea de a merge/ înainte// osteneala de sânge bate în/ timpane/ ranga mea patetică s-a împlinit// sub pământ/ consumându-și rădăcina/ în imaginar/ asigurându-se biunivoc că din/ vechea rană deschisă/ nu va mai surgă detaliul/ semantic/ nu se va mai scurge energia/ fonetică fluentă/ prin pulsul meu tulburat/ avizat stau în genunchi în de seară/ merg spre această constantă/ întoarcere în haos“ (**Iarba epică**). Saltul de la premodernitate la postmodernitate este enorm. Dar este o postmodernitate forțată de dorința sinelui de a se descoperi. Nu este o postmodernitate firească, generată de discurs. Din acest motiv poemele par forțate, aidoma unui actor ce vrea să-ți transmită ceva ce el nu stăpânește foarte

bine. Și atunci trebuie să scurme în adâncul ființei până va da de bobul acela fierbinte al emoției. Astfel se întâmplă și cu Martin Abramovici, cel din al doilea volum. „Pentru mine viitorul e o fantomă“ - spune poetul și folosește poemul pentru a alerga spre această fantasmă, care deocamdată este întrupată numai din semne. Căci Cuvântul care ne spune adevărul este foarte greu de găsit și trebuie să defrișezi pădurea de semne pentru a da de el. Poetul practică, cum singur o spune, „vorbăria în travesti“. Pentru că și poemele din acest volum au o mare doză de colocvialitate. Numai că poetul nu-și îmbracă hlamida de maestru al jocului cu mărgelile de sticlă, ci este Omul aflat în apropierea neantului și care ar vrea să înțeleagă ce se întâmplă cu el. Și atunci își ia de partea lui, într-un formalism și naturalism multifuncțional, verbele poetice. Nu o face gratuit, ci știind că numai așa va ajunge să-și lingusească „gazela“ trupului. Acest joc de la cerebral la senzitiv și invers este destul de periculos. Pentru că, uneori, în el se pierde mult din emoție. Și atunci poemele par atacate de o doză destul de mare de sterilitate, ceea ce este de evitat. Săturat de atâta căutare, poetul simte nevoia să evadeze din poem. Numai că evadarea nu-i aduce cea împăcare între

cronica literară

senzitiv și cognitiv. Și, după o mică pauză de respirație, este reluat drumul anevoios al introspecției. Rezultatul? Cu mantaua iubirii iudeo-creștine, Martin Abramovici se crede și se încrede în creativitatea limbii române. Este laudabilă această credință, mai ales că în poezia sa se regăsesc anumite trăsături ale filosofiei iudaice, cum ar fi responsabilitatea față de sine și față de ceilalți, o seninătate în fața durerii și a disperării.

Dacă în celelalte volume unele dintre poemele sale aveau un caracter aforistic, acum colocvialitatea este una dintre trăsăturile importante. Poetul se disimulează în mai multe personaje, care fiecare își narează trăirile și căutările, dialogând între ele. Limbajul parcă urmează destinul acestor „personaje“, creându-se, în acest fel, un mozaic al discursurilor. Nu lipsește din acest mozaic recursul la citatele culturale. Acesta este mult mai prezent în cel de-al doilea volum, ceea ce face din Martin Abramovici, așa cum am mai spus-o, un poet aflat între pre și postmodernitate. Cred că drumul pe care îl va urma va fi cel al postmodernității, în care citatele culturale se vor găsi din plin.

Suntem în fața unui poet plasat în linia întâi a poeziei noastre contemporane, care a înțeles că poemul astăzi nu mai este chemat să celebreze, ci, mai degrabă, este folosit ca o unealtă inițiativă, de căutare a identității. Sigur, la Martin Abramovici este recognoscibilă intenția unui astfel de demers. Dar nu numai cel aflat într-o astfel de ipostază (proiectat într-un alt spațiu cultural), ci și poetul trăitor în propria-i cultură apelează la regăsirea sinelui prin actul poetic.

Martin Abramovici, prin volumele **Moravuri & Profetii și Purgatoriul poemului**, reușește cu brio să ne aducă la vedere poemul „în care imaginea se imaginează“. Este o cale pe care numai cel „chemat“ o poate face.

arina lungu

Globalizarea: modelul rețelelor culturale

Volumul lui Andrei Brezianu **Itinerarii euro-americane** se dovedește extrem de inegal ca stil și repere tematice. un potpuriu care traversează allegro câteva secole de istorie culturală românească și universală, de la **Miorița** și Dimitrie Cantemir la Horia-Roman Patapievici, de la Columna Traiană la teatrul lui Tom Stoppard. Autorul își propune să traseze o serie de conexiuni între tendințele gândirii occidentale și realitățile românești, cu scopul, mai mult sau mai puțin declarat, de a pune în evidență anumite sincronii de moștenire culturală.

Salutară ca tentativă de recuperare a demnității culturale autohtone în raport cu Occidentul, cartea ne pune de multe ori în situația de a chestiona relevanța apropiierilor schițate de critic. Un articol din primele pagini, de pildă, se lansează într-o elogiare ditirambică a baladei care a stat la baza atâtor controverse în gândirea filosofică românească, ton care, cu un deceniu și jumătate în urmă, i-ar fi adus, fără îndoială, semnatarului eticheta de „protocronist”. Paralela dintre **Miorița** și **Balada** lui Henric Vlădica, de origine finlandeză, va apărea mai mult decât discutabilă pentru folcloristul modern, obișnuit să tragă o linie clară de demarcație între literatura de curte medievală, menită să consolideze acțiunea de centralizare a puterii feudale, și balada păstorească. Similitudinile tematice sunt la rândul lor destul de fragile și derivă mai degrabă din convențiile speciilor cu care ambele balade par să fie contaminate (folclorul asociat ritualului funerar - în cazul românesc, bocetul), incluzând un posibil adstrat creștin (interdicția omuciderii).

cronica literară

Din acest punct de vedere, concluziile, de un entuziasm oarecum convențional, nu reușesc să convingă de realizarea unei reale punți culturale între două națiuni ale căror destine istorice ar putea fi descrise cu mai multă justificare drept radical diferite: „Între Carpați și Septentrion, punctele de coincidență suflătească, puse aici fugăr în lumină, subzistă. Ele contribuie la sublinierea adevărului că, în folclorul popoarelor cu ursite tulburător de apropiate, în pofida unor discrepanțe contingente, mărgăritarele spiritului învingător se pot regăsi, în intacta și discretă lor strălucire, invitând și stimulând ochiul minții la judecată critică și comparație fertilă. O astfel de punte luminând înțelegerea este aruncată între cele două creații folclorice de excepție... Spiritul ancestral al celor două omenii surori, românească și finlandeză, comunică, dincolo de timp, pe fiul roșu al unor asemenea creații de temelie.” (p. 21-22, sublinierile mele).

Fără a contesta valoarea estetică sau istorică a creațiilor folclorice menționate, nu pot să nu remarc gustul oarecum desuet al criticului pentru epitețe și metafore cu sens superlativ (nici pe departe inedite, de altfel), care se organizează în simetrii disciplinate,

după regulile retoricii clasice. Un stil care nu constituie, din păcate, un ambalaj foarte atrăgător pentru cititorul veacului XXI, cu alte cuvinte în plină eră a scepticismului gnoseologic.

Se pare însă că această opțiune stilistică reprezintă, în fond, manifestarea de suprafață a unei atitudini epistemologice fundamentale, atitudine care transpare în toate paginile volumului, dar care este justificată într-un mod extrem de pertinent în secțiunea destul de amplă dedicată **Omului recent** al lui H-R Patapievici. Lectura acestui studiu pune în lumină miza reală a cărții: aceea de a oferi o alternativă atitudinii culturale dominante în acest moment. Din această perspectivă, stilul lui Andrei Brezianu poate fi interpretat ca o asumare perfect conștientă a unor convenții retorice clasice, o declarație de intenție la fel de radicală ca orice manifest al avangardei inovatoare, din moment ce presupune o sfidare totală a normelor instituționalizate. Această decodare este posibilă însă numai în paradigma hermeneuticii relativiste - chiar paradigma pe care pe care autorul o contestă vehement.

În ceea ce mi-ar plăcea să numesc centrul relevant al acestui volum, Andrei Brezianu prezintă două direcții majore care se confruntă în prezent pe scena culturală americană. Pe de o parte, este vorba de relativismul gnoseologic, epistemologie a cărei naștere este pusă în legătură mișcările de stânga active în universitățile americane în perioada războiului din Vietnam. Inițial, așa cum e cazul cu toate marile curente ideologice, noua atitudine s-a manifestat doar ca o negare radicală a ordinii existente, sub toate aspectele sale - politice, economice, culturale, sociale.

Ulterior, pe măsură ce această viziune s-a impus ca ideologie a majorității, anarhismul începutului a fost înlocuit de un sistem extrem de bine organizat, bazat pe noțiuni de tipul *political correctness* („corectitudinea politică”), secularizare, ecologism, tehnicism, valorizarea grupurilor marginalizate (cu precădere prin feminism, studii culturale axate pe minoritățile etnice etc), descentralizare, demitizare. În prezent, toate aceste elemente se regăsesc în doctrina democrațiilor americani și, în același timp, reprezintă bazele ideologiei pe care Statele Unite o importă în întreaga lume ca parte integrantă a procesului de globalizare culturală.

Pentru unii autori corectitudinea politică a condus de fapt la ceea ce Allan Bloom numește „obturarea” spiritului american („the closing of the American mind”), nivelând valorile și eliminând aspecte importante ale tradiției culturale autohtone, pentru simplul motiv că acestea aparțin majorității („cultura dominantă”). Prin „discriminarea pozitivă”, de pildă, programa unor universități substituie studiul autorilor canonici (Dante, Shakespeare, Milton etc) prin cursuri destinate unor comunități care nu au produs valori culturale semnificative. Discuția, în acest sens, este mult mai amplă, derivând din modificarea accepțiunii termenului de cultură, de la sensul strict estetic, elitist, spre cel antropologic.

Mult mai gravă apare însă tendința de a utiliza instrumentele democrației în defavoarea anumitor grupuri (de regulă aparținând fostei majorități conservatoare), printr-o serie de reguli care interzic, de pildă, manifestarea

publică a convingerilor religioase, ca reacție la ceea ce în secolul trecut era perceput ca exercitare agresivă a autorității. Secularizarea tinde să atingă proporțiile unei contra-culturi care distruge tradițiile spirituale ale societății americane: morala, familia, valorile civice.

În secolul trecut, Matthew Arnold descria în termeni similari confruntarea perpetuă dintre „elenism” și „ebraism” („hellenism and hebraism”), atitudini care au dominat alternativ istoria intelectuală a umanității. Deși ambele urmăresc atingerea unui ideal de perfecțiune, modalitățile sugerate sunt radical diferite, deoarece elenismul pune accentul pe valorile estetice, urmărind progresul cunoașterii umane, în timp ce ebraismul se concentrează asupra normelor etice, propunându-și rafinarea comportamentului și conștiinței.

În opinia lui Arnold, altermanța celor două orientări în spațiul istoriei universale este inevitabilă, reprezentând o condiție sine qua non a evoluției culturale a omenirii. În mod similar, Andrei Brezianu surprinde societatea americană într-un moment în care, după o

perioadă de popularizare și instituționalizare a filosofiei liberale, are loc o puternică ofensivă a doctrinei conservatoare, confirmată și în plan politic de opțiunea majorității electorilor. Autorul încearcă să valorifice acest context pentru interpretarea unei realități românești, și anume analiza opțiunilor culturale manifestate de H.-R. Patapievici în controversatul său volum **Omul recent**. Încă o dată, acceptarea lanțului argumentativ se dovedește problematică, deoarece a combate acuzațiile de anti-occidentalism aduse lui Patapievici prin simpla invocare a afinităților de viziune cu mișcarea conservatoare americană echivalează de fapt cu ignorarea semnificațiilor contextuale ale unei opțiuni ideologice. La nivel superficial - stilistic - respectivele afinități nu pot fi contestate, dar semnificația unui argument ar trebui analizată în primul rând în interiorul unei anumite structuri cronotopice.

Prin acest volum, cititorul este invitat în primul rând la reflecție asupra propriei situații culturale, asupra originii și gradului de inviolabilitate al propriilor certitudini epistemologice. Din acest punct de vedere, Andrei Brezianu se adresează într-adevăr unui locuitor al satului global („the global village”) care, în ciuda paternității sale contestate, reprezintă un mediu propice și, în același timp, o justificare a unor astfel de (posibil hazardate) conexiuni interculturale.

„Tehnologia culturii“ & „cultura tehnologiei“

alexandra maria
PUSU

Apariția unei cărți ca *Videologia. O teorie techno-culturală a imaginii globale* a lui Ion Manolescu, în spațiul teoretic autohton, pare a fi rezultatul unei „bucle“ cyberspațiale (i.e. fenomen de glisare cronotopică, foarte simplist spus) - înțeles este de neașteptată, într-un sens 100% pozitiv. Cartea a apărut în 2003, iar în vara acestui an i-a fost acordat premiul Asociației Române de Literatură Comparată pentru teoria literaturii (sub acest „avatar“ mi-a parvenit prima oară, bineînțeles în timp ce lecturam în virtual). Pe parcursul celor câteva luni care au trecut, am identificat-o în varianta bi-dimensională și am încercat s-o situez în peisajul teoretic de la noi sau măcar să-i găsec un termen de comparație. N-am reușit: *Videologia* este un corpus fascinant de investigații în „tehnologia culturii“ și „cultura tehnologiei“, dotat cu aparatul conceptuală de ultimă oră, care operează aproape la fel de precis în domeniul ca filosofia științei, teoria literaturii, știința imaginii, discurs SF și cyberpunk, antropologie cyborgică sau hermeneutica spațiului virtual.

Corpul textual are în sine o funcționare robotică: discursul pare că se autoreglează și corectează din mers posibilele erori, chiar și pe cele comise prin omisiune - așa se explică fenomenala acoperire a unui teritoriu teoretic extrem de vast. Cartograma „iconismului postmodern“ care ia naștere este mișcătoare, fluidă, alcătuită din mărimi variabile și concepte „fuzzy“, într-o foarte atentă meta-discursivitate în care „forma“ însăși devine materie, chiar dacă autorul e nevoit să facă o serie de concesii „anacronice“, cum ar fi convențiile cronologice ale discursului, caracterul expozițiv, uzul unor sistematizări tipologice sau adoptarea formatului bi-dimensional al succesivității textuale (condiția tipăriturii). Un astfel de „anacronism“ este și bibliografia cărții - de fapt, o rețea vie, auto-generantă la sfârșit, care trebuie însă instanțiată mundan, reificată la doar câteva titluri și alfabetizată. Luată însă în termeni convenționali, această bibliografie nu impresionează atât tentacular, cantitativ (este foarte extinsă, dar eu una sunt sătulă de tiparul academic în care bibliografia e mai lungă decât textul propriu-zis), cât calitativ: dacă postmodernismului, fie el și teoretic, nu-i mai rămâne decât arta colajului creativ, atunci Ion Manolescu este un artist desăvârșit - alchimia dintre „clasicii“ Derrida, Baudrillard, Guattari sau Robbe-Grillet, Pynchon, Cărtărescu și teoreticieni foarte puțin cunoscuți la noi, ca Atlan, Benedikt sau Kurtzweil produce într-adevăr piatra cyber-filozofală.

Probabil că începe să devină din ce în ce mai clar de ce apariția unei asemenea cărți mi se pare întempestivă: la noi nu a existat - și în continuare nu există - un climat teoretic care să-i dea naștere, iar singularitatea ei (la mai mult de un an de la apariție!) e cu atât mai meritorie. *Videologia* pare desprinsă dintr-un viitor al teoriei literare care, ca în cyberspațiu, e deja trecut, e sincronă cu realități culturale cât se poate de glisante, dar care încă nu includ spațiul teoretic de la noi. Totuși, cel puțin a ridicat în mod imperativ ștacheta oricărui demers de teoria literaturii sau studii culturale, într-un sens foarte larg. În ceea ce mă privește, la secțiunea teoretică autohtonă, la care nici nu speram să am prea multe nominalizări, *Videologia* este cartea anului.

Deconstrucția și noile mitologii digitale

Pe harta virtuală a postmodernismului, primul „continent“ fluid pe care ne exersăm (non) limitele percepției este cel deconstrucționist. Suntem însă fericiți de locurile comune ale discursului despre postmodernism: reținem două ipoteze: cea a elasticității paradigmei postmoderne, capabilă de a acomoda „orice act de disidență sau de înnoire

programatică“, trăsătură care o apropie de conceptul de *cyberspațiu* și predicția dispersiei/înglobării postmodernismului în *globalism*, în forma unei „totalități vizuale“ - dacă *teologicul* se traduce în *tehnologic*, postmodernismul poate apărea ca „Tată, Fiu și Duh Sfânt al propriilor înfățișări“. Apropiind deconstrucția de principiile cyberspațiului, Ion Manolescu pune reflectoarele pe conceptul de „bucle paradoxale“ - manifestată atât la nivel logic, sub forma paradoxului, cât și ontologic sau cronotopic, ca glisare spațio-temporală. E bine de știut că faimoasa „indecidabilitate“ a lui Derrida a avut un „precedent“ teoretic în matematică, în teoriile lui Kurt Gödel, reanalizate de Douglas Hofstadter și Ray Kurzweil, printre alții. Implicațiile teoriei gödeliene în literatură - inversiunile rapoartelor cauză-efect, realitate „reală“ - realitate „fictivă“, obiectual-senzorial, biologie-inginerie - sunt punctate în schizo-narațiuni aparținând lui Donald Barthelme, Mark Leyner, Michel Tournier.

Sunt vizate apoi deconstrucțiile anatomice (ale corpului feminin, în Michel Tournier: „Vaginul urcându-i-se la cap, începe să mănânce din creier“ sau feminin-textual, în Gheorghe Crăciun), ca efect al unui anumit proces de „împăturire“ și „despăturire“ iconică. Rezultatul este o tendință de „umplere spațială“ (și temporală, în virtual), extinsă asupra noilor forme topografice și „politicilor de urbanism“ (pe această temă, vezi și Augustin Ioan) - și spicuează din clasificare: „orașul rizomatic“ (Amsterdamul lui Deleuze și Guattari), „monumentul-oraș implodant“ (Beaubourg-ul lui Baudrillard), „orașul nodal“ (Mexico în descrierea lui Virilio) etc. O primă concluzie este că, în contextul relativității ridicate la rang ontologic, orice încercare de a defini coerent sau acceptabil noțiunea de *perspectivă* este „nu numai inutilă, ci și inoperantă“.

Recursiune pe continentul fractal

Interdisciplinaritatea e un cuvânt la modă, dar s-ar părea că totuși, pragmatic vorbind, și în cazul ei funcționează anumite asemănări de familie. Fluidizarea granițelor între disciplinele umaniste, să zicem, ne-a intrat deja în sânge, dar nu la fel stau lucrurile în cazul extensiilor conceptuale între științele „exacte“ și cele „umane“. O astfel de fuziune - cyborgică! - între cele două culturi este parte din agenda lui Ion Manolescu, prin aplicarea anumitor concepte din matematica fractală asupra textualității și structurilor iconice postmoderne (la noi, precursorul acestui tip de contaminare interdisciplinară este Solomon Marcus). Cu toate că nu argumentează explicit împotriva celei mai vehemente critici a acestui tip de abordare (cea adusă de Sokal și Bricmont), demersul *Videologiei* se susține prin propria coerență „Frumusețea fractalilor“ și alte elemente de teorie matematică poetică devin pattern-uri narrative, identificate în romanele lui Pynchon, Barth sau Cărtărescu (Barth: „Istoria este un set Mandelbrot, la fel de perpetuu subdivizibil ca și spațiul din paradoxul lui Zenon“). Dacă literatura este concepută ca „spațiu cu geometrie variabilă“, cu parametri cronotopici fluidi, *istoria literaturii* așa cum o știm devine un nonsens - pentru că orice demers „istoricist“ se preschimbă într-unul „navigațional“, viernuitor, scutit de orice începuturi și continuări, construit și deconstruit în miriade de „iradiieri haotic-ordonate“...

Cyber-antropologia

Capitolul „Dizolvare în cyber-spațiu“ e cu siguranță cel mai interesant dintre toate. Ce e cyber-spațiul? „O halucinație consensuală, trăită zilnic de miliarde de operatori legitimi, în fiecare nație, de copii care sunt învățați concepte matematice (...). Complexitate de neconceput. Linii de lumină aliniată în non-spațiul minții, roiri și constelații de date. Ca luminile orașului, retrăgându-se“ - sau, în cuvintele lui Ion Manolescu, „o fabrică digitală de universuri virtuale, în același timp paralele și înglobante față de cel real“. Și, de asemenea, un spațiu care poate fi la fel de bine *politizat*. Dar cine sunt locuitorii acestui „real secund“, înzestrat cu propriile coordonate ontologice și axiologice? Ei bine, acest spațiu nu are locuitori, ci părți componente, *entități cyborgice* (parte biologică, parte cibernetică), reprezentanți ai speciei post-umane („carne alcătuită din date“). Și există și clasificări: cyborgi medicali (singura categorie existentă în realitatea cotidiană), funcționali, adaptativi, cărora li se adaugă androizii (organisme biologice) și roboții (mașinării electronice). Astfel ia

cronica literară

naștere o cyber-antropologie ale cărei ultime consecințe ontologice ar fi interesant de tratat, poate, într-un volum separat.

Cele mai importante probleme ridicate de condiția cyborgică (reciclabilitatea corpului, condiția protetică, relația Dumnezeu-cyberspace - „Deci matricea e Dumnezeu?“, dinamitarea reperelor existențiale - „low life, high tech“ etc.) sunt explorate în *proza cyberpunk* (din rândul căreia sunt alese exemple de „narativitate cuantică“), tip de distopie tehnologică ce nu dă pur și simplu alte răspunsuri întrebărilor metafizice, dar reușește acolo unde postmodernismul eșuează - să pună alte întrebări.

Videologia, noua ontologie

Studiul lui Ion Manolescu nu se adresează numai teoreticianului sau istoricului literar, filosofului cultural și cititorului nespecializat, cum își propune autorul în prefață. *Videologia* mai este seminală și teoreticianului imaginii (ținând cont că „cyber-spațialitatea este modalitatea postmodernă cea mai avansată de sinteză iconică“, iar autorul investighează foarte eficient statutul imaginii de la Baudrillard și până la „meta-modelul“ din cyberspațiu), ca și istoricului în orice domeniu, criticului de film, antropologului, feministei, post-colonialistului, creativului din publicitate... Și, foarte important, nouă tuturor, care încă pășim - nu pentru multă vreme - în intervalul (fluid, cum altfel?) dintre *postmodern* și *postuman*. Una dintre cele mai mari calități ale acestei cărți este că nu uită nici o clipă faptul că orice paradigmă culturală (cum este și postmodernismul, în ciuda „elasticității“ conceptuale) este înainte de orice un *mod de viață*, iar videologia este, în mod necesar, o *nouă ontologie*.

Vânătorul vânat, ecografia coșmarului

Destinul sau hazardul a vrut ca a patra și a cincea carte de poezie, semnată de Adrian Frățiță să apară una după alta în același an, 2004, la aceeași editură, Cartea Românească. **Urma lynxului pe zăpadă** ar putea foarte bine purta și titlul **În căutarea... lynxului pierdut**, așa cum, inspirat, își titreză prefața Valentin F. Mihăescu. Axat în jurul unui nucleu metaforic, lynxul/himera iubitei, dar și tematic, filosofia iubirii și intriga realului, volumul personalizează un *Aed* vulnerabil și vânător păgubos, ce se lasă vânat de misterioasa pradă, bănuitoare, omniprezentă și devorantă în glaciala, nelumeasca ei frumusețe: "Ochii ei de gheață verzuie/ Privindu-te de pretutindeni". Sălbăticiindu-se ca și ea de lume, "între stânci", vânătorul încolțit nu mai are decât un singur scop și ideal: să audă "țipătul de împerechere al lynxului", de vreme ce simte, în fine, că din lycantrop al morții și frigidității selenare, se preface în lynx mascul, obsedat de perechea onirică.

Relația arhetipală vânător/vânat, departe de a fi unilaterală, include trădarea, incestul, dragostea și ura: "La ce dracu'/ M-am îndrăgostit de tine./ Lynxule/ Când pușca mea e încărcată/ Cu gloanțe pentru lynx/ Iar pereții cuștii mele/ Sunt căpușiți cu blănuri de lynx?". Așadar, nimeni nu iubește mai intens femeia ca misoginul, nimeni nu-și iubește mai intens himerele ca prizonierul lor, vânătorul de himere. Din

galaxia cărților

poziția de "sechestrat într-un tablou/ Care nici măcar nu are ramă", Adrian Frățiță, într-una din pauzele de respirație ale prigonitului vânător, scrie alte câteva frumoase poeme la granița conceptului cu imaginarul mitopoetic.

Mai mult de "zece gânduri" se războiesc fertil în cartea prefațată aproape științific de Bogdan Ghiu, **Cryptesthesia** (sentimente care vin pe o filiație regresivă, arhetipală), un contrapunct de descântece și cogitații, lieduri de inimă albastră și acatiste epice. În versuri scurte, aproape apodictice, traducând parcă un mic tratat de re-cunoaștere a lumii, Adrian Frățiță discreditează farsa lumii vizibile, în numele stării de fapt: iarnă macabră, coșmar, scene horror în aer liber, pe scurt o hartă a desfigurării reperelor și valorilor morale. În fața acestei entropice destrămări, poetul este încercat de un impas ontologic, de inerție mentală, dar și de mai pozitivă furie: "Ce face mîntea ta/ În enormul timp liber/ De care dispune/ Te întrebi.../ Începe instantaneu/ O ploaie de răspunsuri/ N-ai scăpare/ Te prefaci că ascuți/ Cu atenție/ Tremurând de furie/ nepuțințioasă...". De aici și până la dezagregarea gândirii nu-i decât un pas, urmările fiind devastatoare în plan biologic și afectiv.

Din acest spectacol al sleirii vieții face parte și metafora sechestrării poetului, încorporat în cubul cu șase laturi, două de cer și pământ, patru de cel mai intens negru, roșu, gând, simțământ. Din acest topos și cod estetic, poetul se autosesează în privința unui lexem prevestitor de primejdie, un fel de negură orbitoare, mesager al singurătății, spaimei, resemnării, presimțite ca într-un documentar biologic propriu, **Cryptesthesia**, cu alte cuvinte o carte.

Adevărul e că depinde din ce unghi observi un obiect, eventual o carte, persiflează ironic amar, poetul; privită din unghiuri neprielnice, din carte nu va mai rămâne decât panoul pe care este expusă, adică materialitatea posesivă a lumii (negura orbitoare) care încorporează orice tentativă de protagonism și libertate a spiritului dincolo de bornele contractului social, de clișeele gregare, unanim acceptate.

Așa se și explică schimbarea la față a dicțiunii poetului în acest volum; versurile devin grafeme ale unei nevroze și stări de urgență, înfringurate, tăioase și fals astenice, definind parcă un sfârșit de partidă: "Zgomotele de frigider rablagit/ Ale gândului/ Te vindecă treptat de poezie/ Trist sună/ Dairea lunii/ În suflet/ Se pogoară pacea/ Te umpli încet/ De moarte/ Ca un lăcrimat/ De argint/ Tremurând".

Poetul ce nu-și mai face iluzii se recuză decorului idilic și muzical, de vreme ce îl vede pângărit și vandalizat de cruzimea instinctelor subumane: "Mai încolo/ Luna/ Ținându-se/ de o cracă/ Vomită în lac/ «Mă iubești?»/ Stăm sub castanul copt/ Așteptând/ Ordalia/ O vioară de Cremona/ Între tobe și talgere/ Preambulul/ Unui viol în grup/ Sunt haikuri?".

Un veritabil manifest în contra poeziei care compromise sentimentele scrie Adrian Frățiță, pledând pentru expresia trăirii ca ardere de tot, aptă să exorcizeze inflația de falsuri și jungla formelor vide, frauduloase.

Arderea de tot se discerne nu doar în steno-gramele onirice de obârșie bacoviană (maniacele enunțuri despre traiectoria diverselor întruchipări ale ploii), ci și într-un serial de coșmaruri cu plecare din cotidianul domestic și liniștea *tombală* aferentă și cu o escală într-o suprarealitate cu monștri preistorici, masacre de copii, cruciade sub potopul formelor fixe de poezie.

Autodefinindu-se prin obsesii și idiosincrazii, Adrian Frățiță își reacreditează visul de poet și visele profetice: "Noaptea/ Calul de mină/ Orb/ Visează/ Limbi de foc/ Albastre, galbene/ Aurii, roșii (...)". Ceea ce nu exclude virtuozitatea filonului ludic și erotic, semn că poetul își duce mai departe crucea iubirii și a morții prin imperiul metamorfotic, drag gymnosofiștilor: "Chirăit de fete/ La Crucea de Piatră/ Stârniți de alcooluri/ Bărbați rîd și latră/ Te înlocuiește/ Fum iute de șatră/ Te trage pe-o scară/ Apostaziată/ Ajungi într-o grotă/ De mâini amprentată/ Lovind cu pumnarul/ Timpul roade piatra/ Spaime îți trimite-o/ Minte egolatră/ Singur ești și tare/ Tare ca o piatră/ Mergi tiptil prin jungla/ Deasă, de Sumatra/ Ții în dreapta bâta/ Și în stînga piatra/ Strâns te înfășoară/ Un blues cu Sinatra/ Te trezești la Cruce/ Îi încerci chiar piatra/ Miroase-a femeie/ A pâine pe vatră/ Ai visat cu monștri/ Ațipind pe-o piatră/ Chirăit de fete/ Bărbați în rut latră/ Cad în juru-ți ziduri/ Piatră după piatră/ Vei uita de toate/ Lângă o mulțime/ Răsar cruci de carne/ Printre cruci de piatră".

Eboșe pentru miracol și transă

Câteva anticipări ale poeziei Eugeniei Țarălungă, proaspătă membră a Uniunii Scriitorilor, poate oferi chiar portretul de pe coperta IV a cărții **Mici purități de percepție** (Editura Muzeul Literaturii Române, 2002, 160 p., postfețe de Al. Cistelean și Ioan Es. Pop). Expresia dură și totodată șagalnică ascunde în palimpsest o tristețe a imperfecțiunii voinței de reprezentare. Dincolo

de acel *je ne sais quoi* misterios, poeta are proprietatea limbajului poetic, al efectului în lanț semantic, sugerând o însingurată îngândurare, mână-n mână cu bucuria secretă a despătimirii de un trecut recent și de un proiect fără plecare. Ni se oferă secvențe monologic-dialogice din istoria unei iubiri/nefericiri/auto-definiri, al cărei purtător de cuvânt, abstras în versuri silențioase ca niște ultimatumuri, deliberează: „negrul deplin curge pe străzi încă de ieri/ și dacă ne vom alege în continuare iluziile/ avertismentul dinspre noi/ lasă răgaz doar pentru minerale/ tot ce e viu e asaltat de falii de plumb/ fără drept de apel".

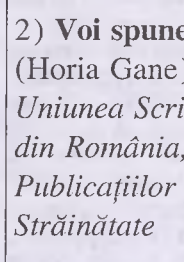
Tonalitatea dominantă este cea de durere surdinizată și totuși fremătând agonistic, doldora de speranță în terapia textului poetic: „și te tot întrebi așa, fără prea mare ardoare, și te uiți la copiii altora, și te uiți la sinuciderile altora, te uiți și la ficțiunile altora. le întorci pe toate fețele și nu prea știi ce să mai crezi, nu, nu ești falsă, ești doar ireversibil cu niște semitonuri mai jos, dar crezi, naivă și proaspătă, în continuare în bucurii, în mic-minuni, și se umezesc ochii când vorbești cu administratorul blocului, nu-ți vine să crezi că oamenii își mai pot vorbi pur și simplu". Sensor al aceluși ceva putred în Danemarca inimilor noastre secționare de istorie, Eugenia Țarălungă performează prin luciditatea acidă, epică, analitică și totodată ludică a poemelor dispuse grafic ca niște mici proze diaristice, țesute parcă de o tânără, crepusculară parcă ce se țese în ele cu vraja ei muzicală cu tot. Ceea ce atestă apropierea poetei de mare simplitate expresivă în numele căreia a optat, convietuim, cu *trauma*, să expieze riguros și emoționant, între miracolul ratat și transa percepției muzicale.

geo
vasile

1) **Mila frunzelor**
(Dan Stanca),
Uniunea Scriitorilor din România,
Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

2) **Voi spune îngerilor**
(Horia Gane),
Uniunea Scriitorilor din România, Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

3) **Developări în perspectivă**
(Dumitru Chioaru),
Uniunea Scriitorilor din România,
Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

Fațete ale prozei

Se întâmplă adesea ca un scriitor, consacrat într-un anumit tip de beletristică, să schimbe registrul, încercând să spună altfel experiențele de viață acumulate sau să își delimiteze, printr-un experiment mai puțin previzibil, vârsta artistică și biologică. Rezultatele sunt câteodată notabile, așa cum am apreciat și în rândurile de mai jos.

Cunoscuta poetă Ioana Diaconescu, autoare a circa 15 volume de poezie originală, se adresează din nou micilor cititori, nefiind la prima apariție de acest fel. Antecedentele s-au înregistrat în 1983, în 1996 (când a fost distinsă cu Premiul Asociației Scriitorilor din București) și în 2000 (Asociația Scriitorilor din București recidivând). Avem de-a face prin urmare cu un veritabil talent în domeniu, știut fiind că literatura pentru copii nu se scrie deloc ușor, că este necesar un talent aparte, o capacitate specială de a ieși din problematica gravă a adulților și a intra pe un teren compus dintr-o materie greu definibilă, aflată la intersecția realului, a fantasticului și a imixtiunii inovațiilor științei și tehnicii.

Ioana Diaconescu a ales, cu un instinct remarcabil, câteva trăsături psihologice ale copilului dintotdeauna, indiferent că trăiește la braș sau la sat. În **Roni cel viteaz și prințesa cu ghete**, (Editura Vivaldi - București, 2004) a mizat pe fantezia și delicatețea sufletească a micului cititor, pe selectarea unor momente biografice comune vârstei infantile, pe predispoziția copilului de a iubi cu sinceritate, fie că se întâlnește cu jucării ori cu animale întotdeauna prietenoase, existente în orice mediu familiar moralmente curat. Ioana

galaxia cărților

Diaconescu scrie cu șarm și ușurință, are umor firesc în dialoguri, inventează lumi populate cu spiriduși, cu păpuși vii, în decoruri fabuloase descrise succint, evitănd capcana detaliilor sofisticate care i-ar pune în pericol intențiile. Autoarea simte cât și cum trebuie adăugat un abur de mister ca o vrajă difuză, așa încât propriile nostalgii să capete un grad de generalitate neostentativă și, rareori, moralizatoare. Poeta, în ipostază de prozatoare aici, se copilărește cu grație, mimând perfect intrarea în rolul fetei de altădată, pentru care Roni, Bobiță, puii de găină, frații Sorin și Andrei Dimitriu, cândva tovarăși de joacă, participând la veritabile evenimente incredibile, unde protagoniștii sunt dotați cu puteri supranaturale. Ioana Diaconescu se solidarizează în subtext cu tot ceea ce povestește, implicarea ei, duos desemnată, stând sub semnul întrebării: am trăit toate astea sau doar le-am visat?

Incapabil să dea un răspuns, comentatorul poate doar să constate cum cartea, inspirat ilustrată de Ana Maria Smigelschi, se parcurge cu încântare, în pofida aparentei lipse a mizei metafizice ori estetice. Efectul cărții datorate Ioanei Diaconescu este mai subtil decât ar părea la prima vedere.

Când m-am întâlnit cu Dan C. Mihăilescu și mi-a oferit noua sa carte **Scrieri de plăcere** (Editura Fundației PRO - 2004), mi-a mărturisit că nu-i altceva decât o selecție de articole mai vechi și chiar de încercări literare din prima tinerețe pe care acum, când fama sa are cote apreciabile, și-a permis să le publice. De aceea, am luat la citit cu oarecare neîncredere volumul, întrebându-mă de ce foarte popularul critic nu mai „construiește“ o

carte, așa cum se întâmplase demult cu bine articulatele eseuri despre Eminescu și Blaga. Am descoperit însă cu plăcere că inteligența și talentul său nu l-au lăsat să meargă pe o cale bătută și la îndemâna oricui. Dan C. Mihăilescu a reușit, republicând articole răspândite prin diverse publicații, să alcătuiască o adevărată autobiografie limitată temporal, realizată prin adaptarea abilității a textualismului ca rețetă. Dan C. Mihăilescu a găsit o formulă originală în a-și plasa și explica avatarurile de critic, povestind și rememorând momente din activitatea sa publicistică. Liantul dintre ele îl constituie mărturiile făcute cu nonșalanță, în stil colocvial, lăsând impresia de superficialitate acceptată și aleasă ca tonalitate. „Cartea de față este, în termeni de aeroport, o carte burduf. Un coridor între aventurile mașinii de zburat și binecuvântarea pământului”. După treizeci de ani de critică de întâmpinare. Dan C. Mihăilescu are impresia că „simțurile critice s-au tocit”, iar „literatura îmi spune din ce în ce mai puțin, mai nimic”. S-ar putea să aibă dreptate și într-adevăr să se afle „singur în oglindă”. În felul acesta se justifică readucerea în discuție a textelor (atenț alease) ce i-au marcat cariera.

Întâia încercare s-a petrecut în 1971 când, elev fiind, colabora cu redacțiile revistelor liceale cu entuziasm juvenil. A urmat apoi experiența lirică semnată Ioachim Ștefan, binecuvântată de Ioan Alexandru și interesantă chiar și acum. Tot pe atunci, prin 1973-1976, comenta **Țiganiada și Istoria ieroglifică** într-un studiu amplu încredințat „Analelor Universității din București”. O făcea în spirit doct și ușor protocolar, așa cum se cuvine când te apleci asupra unor texte de calibrul celor amintite. În capitolul al treilea al **Scrierilor pe plăcere**, Dan C. Mihăilescu încadrează „opt texte critice din cele câteva sute publicate de-a lungul întunecatului deceniu literar nouă”. Ele au apărut aproape toate în „Transilvania” și reprezintă atașamentul criticului față de valorile opteciste pe care mizează (Ștefan Agopian, Ioan Groșan și Mircea Cărtărescu). Analiza operelor congenerilor săi este amănunțită și scilipitoare, excelând prin asociații de idei imprevizibile. Prins de morbul jurnalistic, a început **Chenarul** din „Lucaefărul” la invitația lui Laurențiu Ulici și a rezistat șaptezeci de săptămâni. Deziluzionat de mersul lucrurilor în societatea post-decembriștă, se refugiază în contemplarea Parisului și se adâncește în Caragiale, năzuind spre o **Enciclopedie a lumii românești prin I.L. Caragiale**. Au fost anii când, în calitate de cercetător la „Institutul G. Călinescu”, lucra în colectivul care a întocmit masiva **Bibliografie** coordonată de Marin Bucur. Concomitent își manifestă „marele amar” față de „LA&I”, unde a lucrat cu inspirație, reușind numere antologice. Gazetăria lui Dan C. Mihăilescu se situa la un nivel superior de intelectualitate și inteligență, impunând pregnant un stil și un nume. Temele erau diverse, abordarea lor mereu originală vizând un public select. Secvența ultimă a acestei autobiografii (cu *va urma*, sunt sigur) o reprezintă transmiterea și comentarea jurnalului de Securitate, cercetat cu interes, cu stupoare și necesara detașare dată de scurgerea timpului.

Document specific anilor de care ne-am despărțit cu violență în decembrie '89. Concluzia sa, veritabil autoportret („am fost poet, am devenit traducător de nevoie și vreau să mor diletant”) trebuie privită cu înțelegere față de un spirit voit nonconformist, care se mai și alintă. Eu unul cred în criticul și istoricul literar Dan C. Mihăilescu, al cărui talent excepțional, risipit în publicistică, se va readuna cândva.

*
Promițător titlul (**Pâinea cea de toate zilele** - Ed. Cargal Press - 2004) și tot promi-

țătoare intenția cu care a pornit la lucru Ovidiu Genaru. Poetul și prozatorul băcăuan, de curând intrat în categoria septuagenarilor, a cam absentat, din câte știu eu, câțiva ani, din atenția cititorilor, poate și datorită aventurii sale (fără rezultate notabile) în politica dominată de partidul aflat la putere mulți ani după '89. Subiectul recente cărți i-a fost sugerat pe neașteptate de un expert în agricultură, care i-a explicat că „pâinea e și altceva decât pâine”. Meditând asupra spuselor amicului (om priceput în afaceri, din câte am înțeles), scriitorul a pornit la lucru, ambiționând o exegeză complexă, căci „trebuia să mă întorc la Summer și Mesopotamia, unde se află începutul; să străbat Egiptul, Grecia, Imperiul roman și Dacia hiperboreană; să consult Biblia, Mitologiile, Calendarele populare, credințele religioase și proverbiale; să dau o raită prin arheologie, să redescopăr rășnița și pietrele de moară; să fac cunoștință cu bobul de grâu și cu panificația, cu simbolistica darurilor, cu divinitățile ploilor și ale recoltelor, cu magia simpatetică”. Ovidiu Genaru a făcut toate acestea, a parcurs nu unul, ci multe drumuri, nu fiecare neted, ci având obstacole numite bibliografie enormă, iar accesul la aceasta s-a făcut, după cum rezultă, cel mai des prin ricoșeuri. A rezultat, nu cum m-aș fi așteptat, un eseu cu subtile și elegante finețuri de interpretare, cu aprecieri și aluzii neașteptate, ceva în genul inegalabilului încă **Pseudokynegetikos**, adică un eseu eclatant prin inteligență și rafinement intelectual, cu virtuți stilistice demne de a figura în manualele școlare, ci un tratat riguros, redactat pe secvențe ce respectă cronologia. Este o carte serioasă, documentată, cu citate celebre, dar lipsită de scilipirile presupuse unui autor bine cotelat. Pentru cine vrea să se instruiască, proza semnată acum de Ovidiu Genaru este utilă, chiar dacă a omis (strivit de informațiile referitoare la culturi și civilizații de altădată și de pe alte meridiane) tocmai literatura, pictura ori muzica autohtone. Pâinea (și tot ce reprezintă ea) nu se regăsește doar în creația populară, ci și în aceea cultă, fapt uitat, din păcate, de autor. Și iată cum bunele intenții eșuează când nu te aștepti. Dacă Ovidiu Genaru ar reveni asupra temei, atât de generoase, ar trebui să rescrie cartea, dominând *el* bibliografia și nu invers, așa cum s-a întâmplat acum.

liviu
grăsoiu

1) Florete

(Florica Madritsch Marin),

Uniunea Scriitorilor
din România,
Redacția Publicațiilor
pentru Străinătate

2) Eu, familia mea și Eminescu

(Miljurko Vukadinovic),
Uniunea Scriitorilor
din România,
Redacția
Publicațiilor pentru
Străinătate

Revenirea „Sfântului din Montparnasse“

Într-o carte masivă de aproape 500 de pagini, Ion Mocioi, autor și al altor cărți despre Constantin Brâncuși, parcurge într-un film amănunțit „viața“ marelui sculptor născut în Gorj. Sunt adunate la un loc, într-o cronologie fixă, cam tot ce se știa despre existența pământeană a artistului, de la actul de naștere la cel de deces. Nimic nu este neglijat, orice amănunt este pus în lumină, după principiul că absolut orice petec de hârtie, orice amintire a cuiva, cât de nesigură ar fi ea, sunt extrem de importante atunci când e vorba de ființa unei uriașe personalități. Autorul însuși o spune: *“Cum toate amănuntele despre un artist de geniu interesează deopotrivă, datele despre familia lui Brâncuși trebuie readuse din uitare, căci ele îl determină pe omul care a fost, cu trăsăturile fizice și etice, cu obiceiurile și alte taine ce se lasă ușor descifrate pentru cei mulți.”* Dar el își mai găsește și o motivație proprie, venită dinspre orgoliul local al conregionalului: *“A scrie despre Brâncuși este o datorie și o sărbătoare, este o aleasă mândrie românească să găsim cuvintele potrivite pentru a ilustra iscusința minții și strălucirea geniului pornite din Hobița spre culmile de glorie ale culturii universale, este temerara angajare de a redescoperi saltul său peste meridiane și peste timp, pornit din curată vocație artistică, din înalte virtuți*

galaxia cărților

artistice și morale ale patrimoniului cultural românesc, cărora el le-a dat expresie în întreaga-i creație, este frământarea de a disocia cu responsabilitate elementele simbiozei dintre arta românească și arta lumii, statornicia tradițiilor românești și modernitatea devenirii noastre, din care au izvorât în dalta lui «tăietura directă» și esențialitatea artei noi.”

Nu de multe ori se înflăcărează în acest fel de a vorbi autorul, dar simte să o facă de fiecare dată când își amintește de rolul lui Brâncuși în lumea artelor și de “întâmplarea” (sau dimpotrivă) că el s-a născut tocmai pe pământul Gorjului. În rest, Ion Mocioi dă o lucrare documentaristică, detaliată, în încercarea de a fixa cât mai exact momentele vieții artistului. Dificultatea vine din faptul că Brâncuși nu a lăsat însuși prea multe amintiri despre propria-i viață, nici măcar după ce a ajuns celebru, la Paris. Majoritatea amănunțelilor vin din mărturiilor unor terți, unii dintre ei aflați la o mare distanță în timp față de cele petrecute. Trebuie ținut seamă și de faptul că, adesea, unii povestitori inventează sau exagerează unele evenimente, pentru a se pune pe ei înșiși într-o cât mai apropiată relație cu marele om. Chiar de la data nașterii, asupra căreia Brâncuși însuși nu a dat știri exacte, s-au produs controversate, lansându-se mai multe variante. Ion Mocioi optează, pe baza unor calcule, pentru 19 februarie 1876. Desigur, locul este indubitabil: Hobița, Gorj.

Dacă autorul cărții își cenzurează emoția, documentele însele sunt emoționante, mai cu seamă materialul fotografic, din care cititorul

însuși este preocupat să reconstituie o imagine neștiută a artistului sau să și-o confirme pe cea avută mai înainte.

Monografia reușește să ne dea o imagine umană a artistului, în care, evident, ca la orice altă persoană de excepție, sălășluiau două ființe, una a celui născut și rămas țaran, în plin centru al Parisului, cu dor continuu de țară și de țărâna gorjeană și alta a creatorului desprins de realitate, încăpățânat în revelarea și relevarea valorilor pe care le știa gestând în sine. Cele două ființe sunt profund deosebite, dar nu și contradictorii. Ceea ce pare a demonstra autorul este faptul că personalitatea creatoare nu este una “închipuită”, contrafăcută, nu e o “poză”, ci este autentică. rămasă așa cum i s-a dat prin destin. Brâncuși nu se îmbrăca țărănește ca să epateze, să forțeze celebritatea (cum căuta neconținut, prin frondă, un Salvador Dali), el o făcea pentru că astfel se simțea mai bine. Îi era mai comod și mai firesc, straietele acelea fiind croite în ancestral pentru a fi de folos deopotrivă muncii și credinței strămoșești. Că, pornindu-se nu numai, dar și de la acest detaliu vestimentar, a fost supranumit “Sfântul din Montparnasse”, nu este întâmplător. Dacă te uiți bine la câte un bătrân care nu și-a părăsit haina tradițională, în genere albă, fiecare seamănă oarecum cu Dumnezeu, omul fiind creat, după “chipul și asemănarea sa”.

Sigur că unele dintre presupunerile lui Ion Mocioi, bazate de regulă pe unele argumente fragile pot fi discutate. Nu ne-a convins de pildă că Brâncuși ar mai fi făcut o vizită în România și chiar la Gorj după 1938, chiar în vreme de război, în 1943. Autorul ezită în a se pronunța decisiv, debutând episodul cu formula “se spune că”, și se bazează pe o mărturie foarte târzie, de prin 1973, a lui V. G. Paleolog, care declara într-un interviu că atunci l-ar fi vizitat la Corlate, la moșia sa, Brâncuși. Dar această vizită nu se regăsește în

pașaportul artistului. Sigur că, dacă această călătorie ultimă ar fi fost reală, ea ar îmbogăți imaginea sentimentală și patriotică a sculptorului. De altfel, declarația lui Paleolog, aflat și el la o vârstă înaintată, aduce mai mult a ficțiune romantică: *“Am rămas cu imaginea de la Corlate, când a venit să mă vadă, pentru ultima oară, în 1943 (...). Era spre toamnă, într-o duminică, și eu mă aflam la câmp (...). Spre seară, tocmai când apucasem drumul spre casă, văd alergând către mine o copilă de-a noastră, care abia de mai respira. Veniți repede - strigă la mine. A venit Dumnezeu. Cum Dumnezeu? Dar când am ajuns aproape de casă, pe-un dâmb care era acolo, în apropiere, am văzut un bărbat cu barbă lungă și albă și care avea în mână un toiag. În spatele lui, pe cer, asfințea soarele, zburătăciți de copii zburau sute de porumbei. M-am apropiat de bătrânul acela cu o emoție nesfârșită, și Dumnezeu avea ochii albaștri și m-a strâns în brațele lui. Era Brâncuși.”* Ar fi prea frumos să poată fi și adevărat! Cu siguranță autorul a fost și el cucerit de frumusețea descrierii.

valentin tașcu

Dar dincolo de asemenea incertitudini, la urma urmei presupunerii tentante, relatarea vieții lui Brâncuși se face sobru, cu respect pentru document, cu foarte puține comentarii. Cu discreție, autorul se retrage în umbra marelui spirit artistic, lăsându-i acestuia bucuria de a se dezvălui pe sine. Tonul său nu este doctoral și nici autoritar, ci unul povestit, cursiv. **Brâncuși. Viața** e o carte de bun simț și de utilitate clară pentru orice studiu al operei s-ar iniția.

Dar dincolo de asemenea incertitudini, la urma urmei presupunerii tentante, relatarea vieții lui Brâncuși se face sobru, cu respect pentru document, cu foarte puține comentarii. Cu discreție, autorul se retrage în umbra marelui spirit artistic, lăsându-i acestuia bucuria de a se dezvălui pe sine. Tonul său nu este doctoral și nici autoritar, ci unul povestit, cursiv. **Brâncuși. Viața** e o carte de bun simț și de utilitate clară pentru orice studiu al operei s-ar iniția.

1) Sistemul modei optzeciste

(Gheorghe Mocuța),
Uniunea Scriitorilor din România, Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

3) **Demonul confesiunii**
(Radu Sergiu Ruba),
Uniunea Scriitorilor din România, Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

2) **Rivalii lui Harry Potter**
(Iuliu Rațiu),
Uniunea Scriitorilor din România, Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

4) **În căutarea ființei**
(Dumitru Mureșan),
Uniunea Scriitorilor din România, Redacția Publicațiilor pentru Străinătate

Eminescu: acasă în Teleorman

Ediția a doua a lucrării de meticuloasă cercetare istorică, **Eminescu și Teleormanul**, a lui Stan V. Cristea, revizuită și completată, nu-și propune doar o revendicare a lui Eminescu pentru spațiul teleormănean, ci o redefinire a *patrimoniului Eminescu*. Autorul oferă o definiție posibilă, *patrimoniului Eminescu* însemnând, deopotrivă, opera, în dimensiunea ei umană și spirituală, și receptarea ei.

Când vorbim despre Eminescu, om și operă intră într-o conjuncție misterioasă. Nu știi până la ce punct omul *s-a zis, s-a afirmat* în operă și cât s-a transgresat până în acel punct în care te poți vedea din afară, un altul, un prototip. Propria experiență de viață a fecundat universul de gânduri, de idei prin care spiritul eminescian a traversat secolul, fiind resimțit *acasă* pretutindeni în spațiul românesc.

Convins că „în această permanență românească de cunoaștere și de re-cunoaștere, de asimilare, de valorizare și de edificare continuă a patrimoniului Eminescu, Teleormanul își are partea lui de prezență și de contribuție, deloc de neglijat într-o perspectivă integratoare, singura în măsură să-i dimensioneze conținutul, trăsăturile și semnificațiile reale“ (p. 6), Stan V. Cristea demonstrează și argumentează că Teleormanul este parte a *patrimoniului Eminescu*, numeroase sugestii, degajate din poezia sa, regăsite în poeziile populare culese, altele evidente în publicistica de la „Timpul“, con-

dine și meticulozitate. Sunt însușiri admirabile ale cercetătorului dăruit, capabil să întrevadă suflul de viață dincolo de documentul rece, rigid și, nu de puține ori, lacunar sau sărac. Acolo intervine fantezia scriitorului și documentul prinde viață.

Această cercetare este necesară mai ales astăzi, când numele lui Eminescu este târât în tot felul de controverse cu mize dintre cele mai meschine. Sintagma *poet național* e socotită abuzivă, iar lirismul eminescian, desuet și vetust ca un gugiuman vechi boieresc. A dovedi și a argumenta că Eminescu e prezent și în Teleorman, că a trecut pe aici, că a luat contact cu realitățile zonei, că a cunoscut oamenii și spiritul locului, că, așadar, e acasă în Teleorman, e un alt mod de a vorbi despre trăinicia, despre dănuirea spiritului eminescian, despre idealurile pentru care a luptat, despre adevăratele valori care niciodată nu se fanează, după cum nici sintagma *poet național* nu se poate demonetiza, fiind valabilă peste mode și timp. Că astăzi sunt preferate alte modalități de a exprima, de a da formă și cuvânt gândurilor și sentimentelor celor mai intime, intră în ordinea lucrurilor, a întâmplărilor normale. Dar modernismul, postmodernismul nu inhibă, nici nu anihilează valoarea romantismului ca mișcare de liberalizare a spiritului uman. Cei prea legați de prezent, care au impresia că s-au născut singuri și pentru aceasta trecutul nu există, sunt ei înșiși ciunțiți sufletește. Cu siguranță, o întoarcere periodică la Eminescu, la sursele lirismului său le-ar îmbogăți și cugetul, și sufletul. Atunci ar înțelege că nu putem anula trecutul, căci el ne condiționează. Scotocirea trecutului este o șansă. Viitorul poate fi, astfel, previzibil.

Stan V. Cristea consideră că prima întâlnire a lui Eminescu cu *spiritul Teleormanului* se va fi produs în februarie 1864, când „va fi luat parte la reprezentarea trupei Fanny Tardini, cu vodevilul **Radu Calomfirescu**“ de Ion Dumitrescu-Movileanu. Așezând informația sub semnul prezumției, cercetătorul se dovedește și un visător, un imaginativ care nu gândește doar în limitele rigide ale documentului, ci, eminescian, *se dezvăruiește* pentru a formula o ipoteză pentru care va căuta argumente, construindu-și discursul argumentativ după toate legile și strategiile impuse de arta argumentației.

Cercetând documentele de arhivă, parcurgând toată bibliografia temei, analizând, confruntând informațiile, Stan V. Cristea procedează ca un scriitor și ca un istoric. Informațiile sunt legate de altele, puse în rezonanță, confruntate într-o polemică sui generis și, din această „plimbare“ prin document și prin trecut, rezultă o tensiune a ideilor, bine strunită prin rigoare și rațiune, de un aticism care amintește de stilul clasic - precizie, armonie, claritate.

Relaționând informațiile din documente diverse, notate cu acuritate în secțiunea *Bibliografie*, autorul are argumente să susțină că poetul a trecut de două ori prin Teleorman, în vara anului 1867 cu trupa lui Iorgu Caragiale și în 1868, la sfârșitul lunii august, doar la Turnu Măgurele cu trupa Teatrului Național din București condusă de Mihail Pascaly. Anii misterioși ai existenței lui Eminescu își ridică vălul, permițând o clarificare. De aceea, această lucrare este și deosebit de utilă, nu numai necesară - umple un gol în istoria literară, completând lacune pe care G. Călinescu, în *Viața lui Mihai Eminescu*, le credea imposibil de înlăturat, demonstrează că interesul pentru Eminescu nu a scăzut, că încrederea în poet există.

Intrat în contact cu spațiul teleormănean în

două rânduri, 1867 și 1868, Eminescu n-a mai revenit ulterior, crede cercetătorul, pentru că nu mai avea motive să revină, prietenii săi teleormăneni trăind în București. Interesul pentru Teleorman e posibil să nu fi scăzut niciodată.

Relațiile poetului cu Teleormanul cunosc, prin urmare, două planuri de evoluție - unul, concret, fizic, referindu-se la personalități teleormănene care l-au cunoscut pe Eminescu și care i-au stat în preajmă (Anghel Demetrescu, D. Teleor, Al. Predescu etc.), altul, spiritual, inefabil, care apropie spiritul eminescian de cel al scriitorilor congeneri, Gala Galaction, Dimitrie Cuclin, George Gană, Constantin Noica, Mircea Scarlat, Iordan Datcu, *preșuratori* ai poetului. Interferențele poetice cu spațiul teleormănean, reflectarea unor realități social-politice ale județului în publicistica sa determină concluzia autorului, potrivit căreia Teleormanul trebuie așezat definitiv „alături de celelalte provincii cu care, într-un fel sau altul, acesta (Eminescu, n.n.) și-a îngemănat existența și spiritul“ (p. 215).

Cartea, un „omagiul reînnoit“ al autorului și al celor care i-au susținut demersul, îl înscrie pe Stan V. Cristea în rândul eminescologilor pasionați, al istoricilor de vocație, care și-a impus să treacă drept suprema încercare a darurilor sale proba de foc a studierii personalității lui Eminescu, fie și în legătură cu spațiul teleormănean. Trecând-o cu succes, trezind curiozități și nedumeriri, cartea e un reper într-o geografie spirituală prin care Teleormanul își asumă spiritul eminescian, integrându-l în fibra spiritualității naționale.

ana
dobrescu

galaxia cărților

ducând către spațiul geografic și cultural teleormănean.

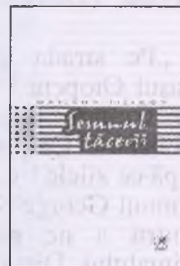
Interferențele spiritului eminescian sunt urmărite pe două direcții: așa cum s-a exprimat în contextul epocii sale (1867-1889) și așa cum s-a exprimat în „spațiul fizic și cultural teleormănean, înțeles ca rezonator și, deopotrivă, ca receptor pentru cel dintâi (între 1867-2004)“ (p. 5). Ce poate reprezenta Teleormanul din *patrimoniul Eminescu* este miza, punctul de plecare într-o demonstrație peremptorie și eficientă.

Față de prima ediție, noua ediție este, într-adevăr, revizuită și adăugită. Douăzeci și cinci de capitole sunt noi (**Eminescu și imberbul George Secășanu, Cântecul „Frunză verde de chiperi“, Eminescu și Radu Grămăticul, Eminescu și Cezar Bolliac, Eminescu și Alexandru Petrescu, Eminescu și Nicolae Bassarabescu, Eminescu și George D. Vernescu, Exegeți din Teleorman ai operei lui Eminescu - George Bălan, George Gană, Paula Diaconescu, Iordan Datcu, Victor Vișinescu, Ștefan Vida Marinescu. Prețuirea lui Eminescu în antologii literare, Prețuirea lui Eminescu în unele volume, Prețuirea lui Eminescu în presa românească, Prețuirea lui Eminescu prin conferințe publice; Eminescu și alți politicieni cu legături în Teleorman e modificat și completat, capitolele despre Gabriel Robin, unul dintre preșurătorii poetului din Teleorman e scos, notele bibliografice, completate și îmbogățite și ele impresionează prin vastitate. Formația de istoric a cercetătorului se vede de la tot pasul prin rigoare, rigurozitate, prin precizia informației, prin or-**

1) **Sălbaticul
anotimp**
(Indira Spătaru),
Editura Axa

2) **Semnul tăcerii**
(Mariana Filimon),
Editura Cartea
Românească

3) **Exerciții
de apocalipsă**
(Liliana Grădinaru),
Editura Viața
Medicală
Românească

„Poezia este o religie fără speranță“ (Jean Cocteau).

Profunzimea: până la urmă o deprindere ca oricare alta.

Plânsul: o dependență sublimă de Dumnezeu.

Idealul unui tânăr: o modalitate de a transforma viața. Idealul unui vârstnic: o modalitate de-a o suporta.

„A scrie este un fel de-a vorbi fără a fi întrerupt“ (Jules Renard).

Începem să îmbătrânim odată cu primele amintiri, așadar din copilărie.

O suferință uscată ca un pesmet.

Dacă un artist nu devine o legendă, se poate socoti ratat. Ori legendă, ori... nimic.

În urmaș, maestrul vorbește. În epigon, tace.

Nu mi-l pot închipui pe Dumnezeu decât ca pe-o supraființă însuflețită de-o speranță infinită. Dacă-i semănăm prin ceva Creatorului nostru, îi semănăm prin

memorii

speranță.

Tristețea trebuie să exprime dependența ta de univers, nu de anumiți oameni sau de anumite conjuncturi.

Superba scuză a mitomanului Malraux: „Nici adevărat, nici fals, ci trăit“. „Există la acest scriitor nebunie, delir, extravagante, dar niciodată meschinărie. Într-un anumit fel, dezvoltarea lui Malraux s-a oprit la 25 de ani; ca un adolescent mare, el a fost întotdeauna fascinat de războaie, de oameni importanți, de onoruri oficiale, de zurgălăii puterii. Dar mai cred, de asemenea, că se îndoia profund de toate acestea“ (Olivier Todd).

„Pe strada Tudor Vladimirescu din orașul Otopeni l-am întâlnit pe Maximus, un frumos exemplar canin din rasa Ciobănesc Carpatin. Întâlnirea a avut loc după ce zilele trecute ne-a sunat la redacție domnul George Stanciu, stăpânul câinelui, pentru a ne povesti despre însușirile animalului. Distinsul nostru cititor susține că animalul înțelege perfect tot ceea ce îi spune stăpânul, deși nu a fost dresat niciodată. Mai mult, animalul prevede cu o precizie care a dat greș niciodată la ce oră se va întoarce stăpânul acasă, anticipând acest moment cu 20 de minute înainte, prin intrarea într-o stare de agitație care culminează cu sosirea domnului Stanciu. Maximus, la doar șapte luni, este un câine care are un curaj deosebit, nu se teme de nimic și este dispus să facă orice sacrificiu

Fișele unui memorialist

gheorghe grigurecu

pentru stăpânul său. Dar, pe lângă aceste calități native, Maximus s-a dovedit a avea și anumite însușiri deosebite din sfera extrasenzorialului. Experimentul la care am asistat a dovedit că ne aflăm în fața unui fenomen rar și unic. Cinci zile la rând am fost prezenți în curtea familiei Stanciu din Otopeni, timp de mai multe ore, stabilind în fiecare dintre aceste zile orele la care domnul Stanciu, aflat în concediu, se va întoarce acasă. Orele au diferit și de fiecare dată Maximus a anticipat foarte exact ora sosirii. Este un lucru aproape imposibil de explicat, având în vedere faptul că, de fiecare dată, domnul Stanciu s-a deplasat cu mașina și a venit spre casă din altă direcție, excluzând astfel în totalitate posibilitatea câinelui de a percepe apropierea prin simțul olfactiv foarte dezvoltat. «Când am observat că în cazul lui Maximus coincidențele se țin pur și simplu una după alta, mi-am dat seama că este un câine absolut unic», spune domnul Stanciu, iar un prieten, Dan Fîru, dresor de câini, apreciază că «fiindcă până în prezent nu a fost deloc dresat este cred imposibil de explicat cum înțelege oamenii sau cum știe cu exactitate la ce oră sosește George de la serviciu». O altă demonstrație a însușirilor lui Maximus a fost aceea în care i se spun anumite lucruri, iar câinele dă clar semne că a înțeles și execută chiar și ordine pe care le aude prima oară. Se pare că a intrat într-un fel de comunicare mentală cu stăpânul său, cuvintele fiind de fapt doar un suport al informației pe care animalul o percepe de la sursă. Când domnul Stanciu este supărat, Maximus dă semne de nervozitate, iar când stăpânul are o anumită satisfacție, câinele face salturi de bucurie. Se pare că fenomenul de citire a gândurilor se manifestă nu numai în cazul stăpânului, deoarece Maximus s-a dus de fiecare dată în fața porții cu câteva momente înainte de-a ne hotărî să plecăm, semn că «suntem prieteni și ar vrea să-i mai ținem companie» („Dracula“, 2004).

„Primele experimente pe plan mondial prin care să se dovedească capacitățile extrasenzoriale ale câinilor au fost realizate între anii 1924 și 1934 de dresorul rus Durov. În ultimii ani, parapsihologii consideră că, în cazul premoniției, corpul subtil al persoanei înzestrată cu capacități premonitoare se deplasează în timp, înainte și înapoi, în viitor sau în trecut ori în diversele zone ale prezentului, ia contact cu informația, o transportă și o decodifică, apoi o interpretează. Este posibil, de asemenea, ca în cadrul fenomenului de premoniție să nu se deplaseze totuși corpul subtil, ci, conform unei teorii mai noi, corpul subtil al precognitivilor să intre în rezonanță cu undele cosmice atotprezente, cu vibrațiile cu care se armonizează și prin intermediul

acestora să preia informația de la mare distanță din timp și spațiu. Este ceva aidoma unui post de recepție cu o antenă reglată pe o anumită frecvență. Paradoxal, în opinia generală a cercetătorilor, situațiile în care subiectul este un animal sunt mai des întâlnite, deoarece acestea sunt mai aproape de spiritul universal, având simțurile ancestrale nealterate. Din păcate însă, oamenii vin în contact foarte rar cu asemenea manifestări ale animalelor apropiate și de aceea sunt considerate mai rare. Considerăm această teorie cea mai apropiată de realitatea celor menționate anterior, capabilă de a explica ineditele experimente prin care câinele Maximus a dovedit că posedă însușiri neobișnuite.“ („Dracula“, 2004).

Puritatea oricărui lucru învins, distrus, mort. Ființele se sting spre a participa la această puritate frenetică a existenței ce s-a depășit pe sine.

Învechirea: o umilință a lucrurilor, o rugăciune a materiei.

Obiectele absorb timpul așa cum buretele absoarbe apa. Astfel se explică nostalgia cu care le privim pe cele vechi.

Și totuși, obiectele copilăriei, pe care se întâmplă să le revedem din când în când n-au îmbătrânit. Sunt încă naive, sunt încă jucăușe, aidoma unor pui de câine sau de pisică.

„Orice poet adevărat este în mod necesar un critic de prim ordin“ (Cioran).

„Nebunia este un fenomen rar în rândul indivizilor, dar la grupuri, partide, popoare, vremuri e regulă“ (Nietzsche). Cu adaosul că această nebunie colectivă nu e recunoscută de colectivitate, ci de indivizi. Fie ei și... nebuni.

Sfiala șlefuind asprimită iubirii.

Copilăria: singura vârstă care nu poate fi atinsă de ratare. Ea este, prin sine însăși, o perpetuă biruință.

Un creator n-are aproape niciodată suficient prestigiu social. I-ar trebui statutul de zeu, dar pe acesta l-au căpătat doar unii faraoni sau împărați. În vremurile noastre, vai, dictatorii!

Destinul care ajunge să ți se substituie, să viețuiască-n locul tău.

Înălțarea schelei

Am mâinile însângerate. Cu toate cele zece degete
strivesc miile de omizi
ce s-au abătut peste singurul lăstar de viță din curte.
Cu răbdare de stâlpnic, culeg, una câte una, păstăile
moi și păroase, le stivuiesc în palma stângă,
măcinându-le cu dreapta.
Pasta verzuie, dospită, ar putea acoperi până și peretele
exterior al Voronețului, acela cu *Judecata de Apoi*.

Furtuna de-aseară a strămutat omizile din duzi în stufărișul
de viță cu ciorchini rubinii.
Mă voi spăla pe mâini cu apă și cu săpun,
cu detergent de rufe -
verdele crud a pătruns definitiv în mortalul subcutanat.
Furtuna de-aseară, milioanele de omizi, ploaia năprasnică,
strugurii în pârg, mâinile însângerate.
Zugrav anonim sacrificând o mie de vieți,
în chiar clipa înălțării
schelei.

Jurnal

1

Cinci dimineața. De ce-ai fi crezut că va fi o zi toridă?
Pun de cafea. Mă bărbieresc între timp. Mama, întinsă pe pat
Chipul ei chinuit, dar încrezător.
- Tată, vino să-i tai unghiile la mâna dreaptă.
O sărut pe obraji - chiar azi împlinește 71 de ani.

Șapte fără zece. Cu mașina, spre clinică. Oprim
lângă Tribunal. De la Florărie, ies cu un braț de trandafiri
roșii. Mama mă privește lung cu ochii ei mici, fără a spune
nimica.

Opt fără un sfert. Institutul de Oncologie. Reinternare, după
o pauză de o săptămână.
Camera de Gardă. Completat formulare, ghișee.
Mama își îmbracă pijamaua adusă de-acasă.

Iarși Camera de Gardă.
Mama în cărucior, condusă la lift.
Terapie intensivă. Eternul matern.
O îmbrățișez, o sărut pe obraji.

Nouă și un sfert. Mașina trage pe stânga, în dreptul fostei
Fabrici de cărămidă. Porumbul și-a îndoit frunza.
În marginea drumului - flori de Sânziene.
Smulg, cu rădăcini cu tot, un câmp întreg. Mirosul lor lemnos
Pijamaua albastră. Milenii irosite.
23 iunie 2000

2

Douăzeci și trei iunie, dimineața; teii frează
dacă-i privești de sus.
Eram departe, acasă la mine, acum doi ani.
Institutul de Oncologie, sumbru, scorjit, prosternându-se
pe două coline.

Mama (nu licărea nici o nadă în ochii ei mici ca un fum, alb
și subțire), mama în cărucior în fața liftului, cu un buchet de
trandafiri în brațe și o poșetă albastră în care-și ținea buletinul,
câteva bancnote, o sticlă de apă, carnetul de sănătate,
o iconiță cu Sfânta Fecioară, o Carte de Rugăciuni.

ioan flora

Mama, în pragul liftului, însoțită de o infirmieră,
de un brancardier verde.
Teii din fața blocului, zgâlțâiți de vântul de vară.
(Abia mai târziu a început să vorbească, în șoaptă, cu mama ei,
cu tata, cu muma, cu dada Sofana).

Parcă niciodată atât de târziu *Pogorârea Sfântului Duh*.
23 iunie 2002

S-au înmulțit munții

S-au înmulțit munții, de când nu ne-am mai văzut
spuse el,
au apărut noi soiuri de struguri
(verzi, portocalii, albaștri)
cu gust de stâncă arsă, venin de viperă, ardei iuți
de Pelagonia.

Vinul acesta nici nu-i vin,
e mai degrabă efectul curenților călăriți de anghile,
din marea Sargasă și până la vărsarea icrelor lor
în Drim.

S-au înmulțit munții, spuse el, ograda lor e schimbătoare
și nu poate fi cântărită pe orizontală.
În Macedonia doar vinul a rămas negru,
moarte cu chip de lebedă, ascunsă-n stufăriș

Calea Victoriei

Umblu pe Calea Victoriei cu un mort în brațe.
Prietenul din fotografie avea și el atunci
o farfurie și un pahar cu apă în mâini, scrutând
prin ochelari ușa cu tocure înalte
(de la ieșire? de la intrare?)
Paharul suie până-n spre nodul pentagonal al cravatei
albastre.

Umblu pe Calea Victoriei cu un mort în brațe.
Ce moale-i covorul de frunze călcate-n picioare,
ce frig, chiar dacă nu e o zi geroasă.

Umblu pe Calea Victoriei și mă strâng în brațe.

Sexul și moartea

Duminica se târâște
prin spitalul de
creiere ca o
funie de nisip.
Duminica, petre,
are culoarea

oaselor noastre
în care măduva a
început să se
îngălbenească.
Are culoarea
pijamaelor noastre

Sunt aici
deoarece
am urât totdeauna
realitatea.
Și petre
urăște realitatea. Și
adolescentul
care mănâncă
pastă de dinți. Și leu
care a găsit într-o zi în
pliculețul de capucino
o femeie minusculă cu
sexul
cât o
gămălie de ac. Și femeia
care ține
un balon verde de
ață și are
lacrimi de
mânie în
ochi.
Și fata
care lipește
etichete de
pomi. Până și
domnul cu
barbă
care vorbește cu
mierlele,
hrănindu-le cu
bucățele de
pâine și
povestindu-le viața
mariei walewska.

Ca să urăști
realitatea

trebuie să ai
clavicule-n formă de
aripi,
să crezi că
sexul femeii
e o floare de
colț,
să faci
bărcuțe de
hârtie din
bani,
de asta ești tu
pur ca
o lovitură de
paloș,
petre smintitule.

Spitalul de creiere
seamănă cu
spitalele pentru îngeri.
Așa cum toate femeile
iubite de mine
seamănă cu maria walewska.

Te-ai întrebat vreodată
de ce

polonia
nu-i o insulă,
petre?
O insulă din
marea ohotsk
locuită de
foci și de
eschimoși?

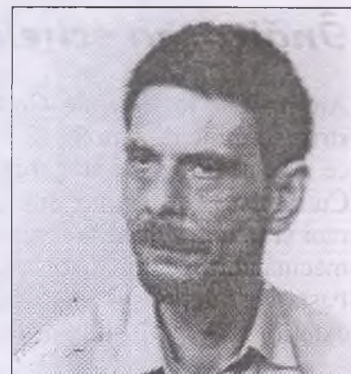
Aici
asistentele se îmbracă
duminica-n roșu și alb, în culorile
steagului polonez.
Primim un
ceai dimineața
și un blid de
fasole sleită la
prânz.
Mergem
de o sută de ori
până la poarta
spitalului. Așteptăm să primim
o cafea de pomană.
O așteptăm pe
maria walewska,
o așteptăm pe manuca
fata care le aduce bolnavilor
câte o blană portocalie de
leu și le spune

cât de portocaliu răsărise
soarele, ca o fiară, la
austerlitz, manuca
seamănă cu
tinerii mareșali ai
imperiului. Ea a
botezat zilele săptămânii
arcole rivoli marengo
austerlitz berezina leipzig și
waterloo
Obrazul manucăi e verde.
Piciorul manucăi e galben.
Are culoarea
oaselor noastre
prin care măduva curge ca
vistula cea frumoasă.
Are culoarea
pijamaelor noastre.

Domnule, v-am adus
cinci portocale.
V-am adus
obrazul meu verde
și piciorul meu galben.
Văd pe creierul dumneavoastră
luminile stinse ale
varșoviei, depourile de
tramvai ale
varșoviei peste care
cresc rogozul și papura.
Rogozul și papura. Creierul meu
seamănă cu o

hartă plină de petemanu
că tocmai am isprăvit catehismul
senzualității putride mi-au dat
o mulțime de
doctorii.
De la o vreme
port pălăria de
mexican a
lui kostas venetis.

E prima duminică
în spitalul de creiere
și manuca
îmi așază pe umeri
blana de leu.
Stăm pe o bancă
ușori ca frunzele de
mesteacăn, ascultând
vântul mândios de aprilie
care bate
mohorât dinspre
vistula cea frumoasă.

octavian
sovianny

Femurul manucăi
se zărește prin rochie
ca o țeava de plumb,
în timp ce vorbim despre
insulele pustii ale pinguinilor din
marea ohotsk parcă am fi verlainie
și rimbaut.
Iubita mea

Își ține vaginul
într-o cană cu
tufănele ma
nuca și scrie poeme în formă de
opt să
afle lumea spre o
sânda ei
neîntrecați că
suntem eu
am inventat
poezia dumneavoastră ați
pus-o pe
muzică petre
poartă o
o pijama cafenie ca
morală comună ascultă

sexul și moartea
umblă prin oasele noastre ca
două surori. De acum înainte
voi locui în vertebrele tale o
mie de ani ca un virus
într-o picătură de
sânge.

Rocet pentru ignacio sanchez mejia

Tocmai ai
împlinit
cincizeci de ani.
Tocmai te-ai dus
în sala de mese și
ai cerut
o bucată de
pâine.
Ai hrănit
mierlele din
curtea
spitalului.
Te-ai gândit
la ignacio sanchez mejia.
Ai ascultat toată ziua
bătăile tobelor:
o dată pentru virgil
de două pentru madi
de trei ori pentru tine.
Ai văzut
trei oameni roșii
cu trei viori
negre, mergând
de la salamanca la cordoba.
Apoi ai băut trei pahare
de vin și
ți-ai pipăit
burta, mirându-te
cât e de moale
și vulnerabilă.
Vinul era roșu precum

sângele lui Ignacio.
Puțin amețit
ai desenat cu săpun pe
oglindea de la wc
trei tauri cu
coarnele strâmbe:
unul pentru madi
unul pentru tine
și unul pentru virgil.
Te-ai culcat în
patul tău de
bolnav
ca în nisipul
plin de sânge al unei
arene exact
când a bătut
ora cinci.
Apoi ai vorbit singur
fiindcă pe vecinul de
cameră
l-au pus în
cămașă de forță.
Iată:
sângele lui
ignacio sângele lui
madi și
sângele lui
virgil tresclaveles
muyrojas.
Când
a venit ma
nuca ai
rugat-o să
cumpere trei covrigi de la

chioșc.
Ai muiat covrigii în
vin.
I-ai arătat manucăi
cât de moi și sfărâmicioase
pot deveni
oasele corpului
omenesc la
cincizeci de ani.
Ați stat până târziu împreună
și ați aprins
trei lumânări.
Cât
nisip poate oare să
încapă ma
nuca în
burta
unui bărbat de
cincizeci de
ani?

După ce tu
ai plecat
am văzut:
taurul lui virgil
avea ochii albaștri,

cel al lui madiera
purpuriu ca jărăticul,
taurul meu
a venit lângă mine
m-a adulmecat lung
și apoi
m-a disprețuit.

mircea constantinescu

Un microbuz (zis și maxi-taxi prin anii '70-'80) aproape modern și aproape elegant. Pe genunchii unora, răsfoite cu fereală: revistele "Playboy", "Hustler", "Bordei". În mâinile altora, parcurse cu religiozitate: cotidianul "Libertatea", revistutele "TV Story" și "PRO TV Magazin". Ceilalți, care, în fine, nici nu citesc, nici nu moșăie, privesc prin lucarnele microbuzului, aproape șic încercănate cu perdelele movului grele, de tipul acelor de la ferestrele trenurilor „Săgeata Albastră” (zise și automotoare prin anii '50-'60). Un copilăș mârâie în somn, visându-l pe Anna Lesko. Maică-sa, alături, mârâie neauzit, visându-l cu ochii deschiși pe Warren Beatty din **The Bugs**, tot e bine, ieri, exact la aceeași oră a visat un cuptor cu microunde, cu același rezultat. Deodată, microbuzul, emițând un sforăit seismic, se prăbușește printr-o falie din asfaltul turnat luna trecută, puțin înainte de cafeneaua Podul Mogoșoaiei, aproape de intersectarea

cerneală proaspătă

străzii Dumitru Lemnea cu Calea Victoriei. Microbuzul se zgâlțâie cu botul aplecat, amușinând, mușcând văzduhul incert subteran cu pofta și șarmul și celebritatea naturale ale unui delfin (totuși) dresat. Cenușă mătăsoasă. Pietriș arrogant. Smoală zglobie. Asfalt dezghioat. Ciment măcinos. Zuruială de pod medieval, ridicat într-o panică hollywoodiană. Ceață groasă, neagră. Aburi dintr-o saună vulcanică. Confuzie simpatică, nu alta decât a unui lăcătuș-mecanic la o piesă semnată de Beckett. Scărșnete de somieră megalitică. Prăbușirea are ceva din alunecarea prodigioasă pe un tobogan abrupt (care-și gudură coada metalică într-o piscină miliardară) a unui colet poștal garnisit cu uriașe bile de rulmenți. În sfârșit, totul revine la normal. De altminteri, pacienții acestui underground nici nu clipeșc, nici nu vomită în pungă din hârtie cerată, nici nu bombăne. Astfel că locuțunea "a reveni la normal" rămâne o simplă licență poetică. Asadar, nimeni nu pare preocupat de cele câteva uimiri consecutive firești: câți metri s-a adâncit microbuzul? în ce direcție vor rula în continuare? cum se vor descurca pe noul itinerar? sunt într-o întărire semnificativă sau într-una ce poate fi trecută cu vederea? Etc. În schimb, brusc se auzi un crâmpel de dialog à la Caragiale/Ionesco/Vișniec. Șoferul: - Doamnă, nu-mi veniți la prima oră c-o bancnotă de-un milion. Cum să vă dau restul?! - Hai că nu mai ie prima oră! fulgeră, mândră, nevoiașă. (Celor prea de tot alfabetizați din vehicul, schimbul de replici le poate, dezinvolt, aminti de "teza" acelei comedii din anii '70. **Bancnota de un milion de lire sterline**). A! Nu-i lipsit de importanță - dă-o naibii de bancnotă! ce mare brânză! - să se trezească fiecare pe craca lui, ca

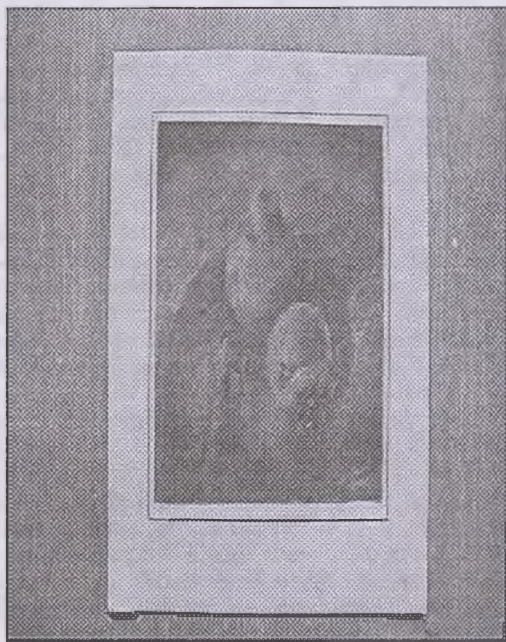
Intermezzo

să fie pe fază, nu-i așa, la care dintre viitoarele staționări vor părăsi vagonul-popular, care nu-i totuna, firește, cu Volkswagenul teutonic. Nimeni nu comentează nimic. Cel puțin pentru că nimeni, indiferent de orientarea sexuală religioasă politică, nu cârtește, dimpotrivă, contra ideii conform căreia Bucureștii sunt, azi, un oraș care ar trebui forțat să renască din propria-i cenușă: altfel zis, ras și reconstruit "de la zero". Deci cumva în genul acelor capitale numite Brasilia și Canberra. Desigur, într-asta opiniile se sparg în mahalagisme țopști și pseudo-erudiții, în controverse și chiar litigii. Căci unii își doresc conservarea (și doar refacerea exterioară a caselor vilelor palatelor vechi și tipice locului, ilustrând adică acel "mic Paris", ignorând prin urmare vechimea dezastrului unei infrastructuri imposibil sau scandalos-de-greu de remediat astăzi), iar alții sunt pentru *tabula rasa*: mutarea la Brașov-Sibiu-Alba Iulia a funcțiilor oficiale ale țării, în timp ce se ridică în două-trei decenii alți București. "*Timpul se stârșește*", cum ar fi comentat cel care, într-un bufeu de amor va fi izbucnit neted: "*Arză-l focul, București!*" *Câini plutitori ca niște ananași bălțați. De fapt, un regiment răzlețit de câini blegi și lenți, îmbibați de mirosul întregii omeniri, ochi căutându-l întruna pe iubitul de demult a cărui răsuflare n-o să te mai încălzească niciodată*". Ca țintuit locului dinaintea vitrinelor cu manechine-copii, îmbrăcate fistichiu, singura regulă sau noimă pârând a fi preferința pentru echipamentul montan. Se dă doi pași înapoi, izbindu-se involuntar de umbra densă parfumată a unui tandem de elevi sau studenți ce tocmai trece se prelinge dispare mai repede ca El să discearnă dacă-s doi sau două înlănțuite, și parcurge dintr-o ochire firma **BABY STYLE**, litere uriașe stacojii peste emailul în nuanța albului globului ocular. Magazinul e găzduit într-unul din compartimentele generoase ale fostului ansamblu **ROMARTA**. Aha. Hm. Păi... Pe lanseputul anilor '90 a cunoscut într-o împrejurare obscură (pare-se că a remarcat-o într-o dugheană cu pretenții de neon și catifele, unde se schimbau dolari și lire, printre primele care și-au permis o publicitate orizontalverticală luminoasă anunțând **EXCHANGE CHANGE CAMBIO...**) o fâșneată agilă blondroscată cât El de înaltă, bașca poliglotă, astfel că acum, pășind înăuntru și redescoperind-o, intuiește că-i angajata acelei Janine, muză a unor cantonamente de fotbalști apreciate de unul dintre fiii Împușcatului, iar ulterior, reorientată rapid, muză a patronului unui trust multimedia, acel Vasile Roaită, cândva trepăduș într-un studiou de filme documentare comandate din rațiuni de partid și de stat, dar reorientat rapid și el, în calitate de posesor al unei casete video pe care s-a înregistrat procesul, hm, și asasinarea, oh, ale soților analfabeți, cunoscuți de El ca funcționarii tiranici ai birourilor Unu și Doi. I-ar fi greu, acum, într-o fracțiune de secundă,

scanându-i trupul mai împlinit ținuta mai obosită privirea mai vagă, să-și reprezinte realitatea (pe care, în definitiv, puțini o bănuiesc, și și mai puțini o cunosc ca atare) conform căreia, hm, vechea sa "cunoștință", hm "... e profund îndrăgostită de patroana ei. Bărbații pot să vină și să plece, dar cele două doamne negre, cea trupeșă și flamboaiantă, și cea mică, pierdută, din întunericul cu reflexe purpurii de jos, sunt tainic legate între ele. Derutat de această descoperire, poate că nu sesizează ceea ce i se spune..., și anume că primejdia pândește și se apropie tot mai mult. Că pământul începe să tremure..." Dă pe gât și a treia margarita, ca și cum ar fi convins că tequila reprezintă un soi de tribut plătit schimbărilor frapante, respectiv morții. De câte feluri va fi fiind Moartea? se întreabă, ștergându-și un pumn de lacrimi nevizibile. "Deplânge o idilă defunctă?... Aș!... Poate mai degrabă dispariția unuia dintre ghizii Săi din labirintul amintirilor irecuzabile și al căutării sinelui și a unei identități ciobite sau poate doar schimbate sau, vai, poate chiar dispărute. Un fel de ort necesar *treceții* și, în egală măsură, liniștii sufletului propriu. Numai că margarita are prostul obicei nu să potolească dureri, ci să le amplifice, mai mult: să le ofere în toată goliciunea lor pernicioasă, iremediabilă chiar. Gonflete ritmic, asemenea unor branșii de crap osândit să respire pe uscat, nările lui aspiră spasmodic - de parcă s-ar mai găsi, fugaci, în buticul lesbianelor - același Cacharel sau Lancome?... cum e posibil ca la vârsta asta experiența Lui să nu deosebească ferm parfumurile...?! N-are timp să-și reprime indignarea, o melodie șuie lipicioasă (ca epiderma asudată a iubitei de la șaisprezece ani) i se insinuează în urechi pe buze sub manșete... Doar batanta de la intrare reușește, nevrotic, să puncteze melopeea languroasă sfâșietoare. Alte lacrimi, alte încăperi. Așa încât se vede obligat să recunoască, n-ar mai face-o! că „la granița epidermei nu există câini de strajă. Așa suna. La granița epidermei, unde totul e doar vrajă. Unde sfârșesc eu și începi tu. Unde lunec din tabu în tabu. Lasă orice speranță și pătrunde. Sufletul mi-l nimicește. La gran epid nimeni nu străjuiește. Da, dar mai era și o a doua strofă. La gran epid străjuiesc câinii nebuni. La gran epider. Câinii care te sfășie dacă nu știi să-i îmbuni. Unde pielea și menirea nu-ți poți lepăda. Tu nu poți ieși, eu nu pot intra. De cum ai început, ai și sfârșit. Sau sufletul ți-a nimic. La gran epid drumul e străjuit." O nouă margarita? Sau a pretins un Tennessee Whiskey?... Pe lângă tequila ar părea un suc de avogado, wiskeyul... Visătorește. S-a priceput de când se știe s-o facă. Cu deosebirea că în ultimii anii rareori mai găsește ceva demn de notat pe hânițele

(continuare în pagina 16)

strecurate prin buzunare portofel privitor la ceea ce vede aude (pre)simte într-un local într-o ambianță străină cotidianului Său afurisit de monoton. Mârâieli allegretto. Foșnete staccato. Pași glissando. Replici allegro. Colcăială zumzet zbenigială fortissimo și "fața lui oglindind expresia de perfect calm meditativ a unui yoghin, aparent inconștient de balamucul asurzitor din jurul lui". Mdaa ,, hăhmm ăă... așa deci, mhm... "Și te-ai dus dulce, minune..." Îhăhmm, parcă meritam altceva... Abandonat pe spate în fotoliul princiar, cu pulpele gambaie distanțate lubric, sub măsuța îmbrăcată în damasc, supravegheată erotic de-o veioză ascunsă sub un jupon gen gallé, cu genele trase precum seară de seară, bunicul din partea Mamei își oblongea ferestrele prăvăliei din Colentina, cunoscând c-o face doar pentru cei onești, altminteri, pentru hoții pârdașnici gestul lui fiind doar unul simbolic, își imaginează, cumva aidoma aceluia bărbat pe care n-a apucat să-l cunoască, că și-a "asigurat" izolarea reduta intimitatea. Când își ridică, avar, pleoapele, petale de mister sau abandon sau umilință, așa cum unii își distanțează două șipci dintre jaluzelele coborâte peste amiaza asurzitor de toridă a Bucureștilor, panicați din cauza zgomotelor urcând din carosabil. El constată că n-a reușit să se furișeze nicăieri, nici n-ar avea cum unde, căci ambianța oricum îl aspiră îl suge nu precum o cascadă oarecare dar ca un

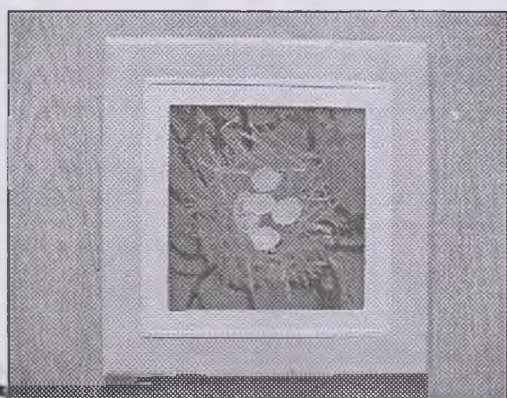

maelstrom și-l malaxează în maioneza scilpicioasă tembelă asurzitoare, iscată aparent din nimic. Dă să-și apere dacă nu intimitatea, măcar integritatea corpului simțurilor mentalului redutabil, vai, și atât de... de... Se ridică pe jumătate se apleacă peste masă scoate sunete din gâtjej gesticulează ca un condor sedat imploră își simte subțiorile slipul brusc asudate consimte recade în fotoliul din piele stacojje cedează. Ca și cum abia acum observă că mai plutesc unghii de gheață în paharul din cristal (de Curtea de Argeș) în care s-a odihnit puțin timp o doză dublă de whiskey, ridică poculul evanescent greoi, soarbe bea își simte mărul lui Adam zbeniguid alandala, reușește să nu se înecă ca un neofit. Automatisme blegi însă aparent utile, asemenea comenziilor pe care le avansează computerului. Și, cumva, cu același efect. Oricum, tot n-ar găsi la repezeală termeni de comparație pentru atmosfera

ambientul extraneu, de nerecunoscut (El, doar, a poposit aici tocmai fiind convins că într-un local luxos îți poți găsi dacă nu liniștea sufletească, măcar liniștea trupească, confortul pentru care scoți din buzunar cardul și ți-l subțiezi corespunzător...), pentru tumultul trepidant asigurat de "puhoiul de fani din spatele scenei, șopârlele din foaier, aspiranții onctuoși aducători de flori, magnații industriali, aristocăcații, lorzii drogurilor, prinții tequilei, toți cu limuzine și șampanie și cocaină, poate și cu diamante de oferit" pițipoancelor sclivisite dar acaparatoare, cu picioarele lor de 120 centimetri cu săni demidesoperiți atârând serios la cântarul privirii cu funduri azvârlite obraznic cu ochi șăgalnici viperini șerpoși cu buze-maseuze crăpate sub rujul Oreal groase sangvine apucătoare. Sintetizatorul izbucnește ca un război mondial secerând tacticos viața timpurilor prea de tot expuse neprevenite. Delirul e monoton dar insistent acaparator. Niște ei și ele de sex incert și de vârste asemenea pornesc să se spicească bălângăne ca un snop uriaș de trestii demente. Musulmani mozaici creștini buddhiști shintoști laolaltă își cutremură lent scadate membrele torsurile genitalele, supuși toți formației 50 CENT care acum aici, prin ambasadori incognito, mitraliază mulțimea narcotizată cu PIMP, subliniind refrenul cu "mother fucker" (ajuns "motherfucking" în varianta video permisă de Internet) cu zvârcoliri epileptice unanim acceptate. Cei mai săraci dintre ei ele cheltuiesc peste 1000 de euro lunar numai ca să asude, ca acum, îndeolaltă în asemenea saune de lux lubric: cluburi private sau, în tot cazul, restrictive. Și asta într-o țară unde venitul mediu abia depășește, lunar, 100 de euro. "Toată lumea-i aici, în seara asta, rânjește... Uite lesbienele vampir din Sodoma. Dragă, spun ele, cu toții ne-am născut în pielea goală; restul nu-i decât balast. Uite-l pe obezul uriaș, gol-goluț, în afară de o glugă cu fermoar pe cap. Uite-l, își ține mădularul invers, îi iese vârful printre hălcile moi ale curului. Uite-le pe... și pe..., două dintre fabuloasele actrițe porno ale lui... Din timp în timp le folosește fabrica de clei, puteți găsi cleiul lor pe un plic sau pe vreun timbru poștal... Bănuiesc însă că le mai rămâne atâta cât să mai poată fi linse. Uite-l și pe tipul pe care trebuie să-l cunoști dacă ești proaspăt-n oraș și vrei să știi unde-i petrecerea și cu cine să te fuți... Uite-i și pe indivizii care au dat foc banilor. Și uite-i pe călcătorii de penisuri, fierbătorii de testicole, mâncătorii de căcat... Puțin mai încolo e Regina Spermation care s-a culcat cu o sută și unu de bărbați, câte patru odată, într-un megafutai care a durat șapte ore și jumătate. E încă în legătură cu toți cei o sută și unu de parteneri, pe care-i numește dalmațienii ei... Uite și o serie de credincioși. Țștia cred în Divina Zeiță Mamă ma... Cred în arderi. Cred în numele lui Dumnezeu scris în semințele unui pepene verde. Cred în înțelepții care zboară spre ei pe coada unei comete... Cred că ei sunt cei mai sănătoși și toți ceilalți sunt nebuni". Se minunează că a înțeles câte ceva din hagiografia celuilalt în zornăiala de buzunar cosmic unde sunt ciocnite frenetic între ele stânci colțuroase metalifere. Apoi se minunează, abandonat spătarului din piele stacojje, aderent primitiv ca pânțele unei amante gonflabile, abandonat și băuturii (oricare va fi fiind, n-a mai ținut cont câte pahare, și cu ce conținut, a dat pe gât) că există, că a aterizat în acest lupanar hiperrealist suprafantastic, bestiar al atâtor plăceri interzise surtucarilor, lângă care împreună cu care viețuiește de-o groază de ani și de care El habar n-avea până în searanoaptea asta. Ajutat de bruma de rațiune care-i mai sălășluie,

etamină, ca un burnuz împrejurul grumazului obrazilor, găsi facil și-o explicație: în definitiv, El nu-i un fan al emisiunilor sau revistelor de scandal, unde, filtrate, se mai strecoară panegirice, șuvoaie despre această gloata țipătoare nevizibilă și despre locațiile simțurilor ei dezabuzate. - A, să nu uit, i se zbiară-n ureche, ca să pășești în această sucursală a iadului, la intrarea bornată cu litere din neon indicând British Crazy House, trebuie să te ușurezi de 50 de euro. - Cum, doar ca să intru?! se miră El, păgubos și naiv. - Bineînțeles. Pretutendeni promiscuitatea sau, zi-i cum vrei: respectarea Amendamentului Unu al Constituției yankee, astea costă mult. În fel și chip te costă. - Mai cu seamă-n chip, încearcă El o glumă de duzină, fără să-și ascundă că-i dezumflă demnitatea confortul întâmplarea că acest ghid guru a pierdut un pot echivalând cu salariul mediu etc., etc. Sunete zberete grohăieli guițături oftaturi languroase gemete de tigroaice în călduri trompete vestind finalul anunțurilor despre sfârșitul lumii tropăiala parfumuri fine groase odioase mameluci ladies boxangii maracasuri vestind false carnavaluri discursuri anunșând sfârșitul anunțurilor despre sfârșitul lumii frecări pantomime raperi fotbaliști cartofori patroni animatoare epicene poliglote crăpături păroase fisuri epilate stoffe ambigue mătăsuri gabardin, atlazuri olande americci și peste toți și toate senzația Lui care i se îngroașă nemernic de iute ca și membrul ce-i lovește (hm, ce surpriză... hm) buricul într-o pendulare zvâcnind și gata-gata să-și scuipe noncombatul, senzația, deci, că n-are pe cine ce căuta aici și că ar fi mai nimerit s-o șteargă înainte ca vreunul dintre bodyguardii deghizați în havane cubaneze sau circuar chinezi sau ciuperci-murate rușești să-l ia-n primire și să-l expedieze, balot minge de baschet păduche, afară pe dalele lustruite de încălțări și apă din exploziile evanescente ale artezienelor ce flancau, dacă și-amintește corect, cristalul ușilor glisante de sub firma cu pălpăiri melodioase British și-cam-așa-ceva. N-apucă să-și părasească pe șest ghidul guru, vacarmul de gesturi dislocări lipiciozități mirosuri replici fum e brusc resorbit ca de-o imensă extrem de discretă pompă aspiratoare în pânțele balenoid al unui vacarm mult mai consistent mai omogen mai vorace: din câteva stații amplasate strategic se năruie se prăvălește lavină ploaie-cu broaște o cascadă de sunete împerecheate bubuitoar, iar el simte în stomac cum îi zornăie decibelii ca niște monezi de-un shiling, o mulțime de monezi înghițite odată cu cele câteva sorbituri din ultimul pahar gros în care i-au croncănit cubulețe de gheață (nepretinse de El) în zeama gălbuie icterică afrodisiacă de whiskey bourbon (pretinsă de El). Muzică? Dar unde-i muzica? mai apucă să-și păstreze mințile (e-un fel de-a spune) preț de puține secunde. Căci, ca la o comandă profund ironică, dacă nu batjocoritoare, „în public izbucnește o nebunie sălbatică. Se aud urlate ca de lupi. Fasciculele reflectoarelor care mătură mulțimea scot la iveală scene de desfrâu, dionisiace. Fanii, posedați de demonul muzicii, își sfășie hainele, se sfășie unii pe alții, sfășie aerul. Brațele femeilor șerpuiesc în sus, împletite, palmele falfăie ca aripile. Fetele călăresc pe umerii iubitorilor. Capetele bărbaților sunt înclinate în jos, către vintrele dezgolite, etalate, ale partenerelor, și se produce multă foggială și gâlfială și scurgere de bale și multe grohăieli porcine. Când mulțimea urlă e ca un răget de leu și pe sub răget se strecoară un șuierat ca de șarpe". Nu mai rezistă. Vomită peste breteaua unui suport perlat și, înainte de a-și pierde cunoștința, mai apucă s-o vadă, ca în vis, pe cucoana respectivă înclinându-și capul și lingând voluptuos ațățător mormolocii

vâscoși calzi abia vărsați de El și-apoi plimbându-și vârful limbii (ca de crotal - însă altă dată își va slobozi ogarii analogiilor, cândva, într-un trecut viitor sau viceversa) peste buzele vineții ca și cum dorește să-și îmbogățească, musai, calitatea rujului cu calitatea spermei (vomei, desigur) virile ejaculate acum niște momente... Femeiușca, posesoarea bretelelor aurii ale sutienrochiei peste care vomită El, pare-se că-l salvează conduce supraveghează. De unde și dreptul pe care și-l arogă de a-i vorbi deschis (Doamne! și ce ochi gitani lacrimogeni îi fulgeră gales în orbitele adânci încercănate-ca-de-o-menstruație-năvalnică-neasteptată și suportând tavanul de absidă al unor sprâncene stufoase negre ce invită pe-orice bărbat să-și închipuie că și tușișul ei inghinal e tot negrualbastrustufos!): - Domnule... n-au importanță-acum numele noastre, viața ne-a făcut deja prezentările... "la comedia de-astă noapte... jumătate dintre interpreți erau tipi din straturile de sus ale clasei mijlocii, absolvenți de școli particulare, știi? Tipi care coboară însă la nivelul periferiei, eu nu-i înțeleg pe oamenii știa care vin de sus de pe planeta Gunoifului Curat. Eu, una, eu am tatuaje, eu reprezint subcultura. Un fel de fetișcană cu limba scoasă după un... asta-s eu". Hotărât lucru, n-a încăput pe mâinile unei simple țigănci!... Nici una nu s-ar exprima precum această școlită-gâscă-capitolină. Se înșeală, parțial, nici nu-i o noutate; fiindcă, într-adevăr, îl "salvează" o poetă care se bucură de o anume notorietate și-i aparținătoare unui vestit clan țigănesc care-și permite să tolereze un rege încoronat-conform-tradițiilor-gintei. Altminteri, școlita își respectă osârdios cutumele clanului, încât, privitor la respectul pentru respectarea liniilor din palmele ei, ea nu s-a abătut cu o iotă (deși gurile rele gureșe ale șatreilor reunite aniversar aveau să murmure în idiomul lor probabil inteligibil pentru alde Nehru sau Gandhi că regele ar fi cedat niște napoleoni pentru o reparație care, în idiomul albilor s-ar numi himenoplastie) de la cusururile și splendorile naturale ale rasei. Acum, ce-i rămâne e să se-ntrebe dacă se află într-o odaie oarecare? într-un salon spitalicesc? într-un bordel de lux?... Întrebări nu fără haz, căci această gipsy-female, suficient de opulentă cât să satisfacă gusturile celor care-și doresc femei "cu siluetă" și ale celor erectili doar dinaintea fapturilor "cu forme" navighează plutind ca un deltaplan împrejurul Său echipată fiind doar într-un party collant extrafin transparent și împrăștiind peste El culcat - își amintește subit - același parfum Chanel, sprayat din belșug,

Numărul a fost ilustrat cu reproduceri după lucrări semnate de I. Plăvițiu

inclusiv la subțiori (sic) de care-a fost îmbătut suplimentar în clipele penibile de după ce și-a expectorat flegmele protestatate (sic)... Un dres transparent lucios, atât!... cu toată această ținută sumară (sic), ea pare să nu suferă să nu se sinchisească, într-un fel: pare să nici nu știe cât e de golașă. Fiindcă, poftim, samariteancă și expertă, ea se lansează într-o explicație academică sfârșitoare și e de tot hazul cum își mișcă crupa mlădioasă rotofeie, de divă indiană de serial clamoros, în timp ce-și deverează pacientul cu fraze menite să sintetizeze "cauza" nevrozei care l-a azvârlit pe El (sic) în pântecul de chit al leșinului (chiar în acești termeni se exprimă amfitrioana cu pieptul buricul sexul la vedere): "Tehnologia este cea care a adus muzica îndărăt la rădăcini, la originile ei, adică la ritmurile atone de chemări și răspunsuri din Africa de Nord. Când sclavii au fost transportați peste mare li s-a interzis să-și folosească tobele vorbitoare, în schimb au ascultat cântecele irlandezilor conducători de sclavi, melodiile celtice populare alcătuite din trei acorduri, pe care ei, mai târziu, le-au transformat în bluesuri. Și la sfârșitul sclaviei și-au recăpătat tobele, și atunci a apărut R&B, iar tinerii albi au preluat muzica lor și au adăugat amplificarea, și așa s-a născut rock'n'roll. Care a traversat oceanul în Anglia și Europa unde a fost transformat de Beatles, primul mare grup de rock care a folosit tehnologia stereo, și mutația asta stereo s-a reîntors în America, unde a devenit..." Nu, nu o va întreba - așa, tot în capul oaselor, rușinat aproape umilit că-i complet dezbrăcat sub cearșaful-plic cu nuferi apretați și cerșind din priviri, aprig, tutun și alcool și justificări - de unde paștele mă-sii are ea asemenea cunoștințe (și e cu neputință să i le investească drept idei). Pur și simplu e siderat, dacă nu-i prea ezoteric termenul, de, ei da, de distincția rafinată pe care i-a smuls-o din excursul ei (un moment, i-a fulgerat gândul că dacă pe podiumul din aulele universitare ar preda *astfel* de exemplare umane, nu ar mai exista restanțieri sau repetenți în rândul studenților!), anume aceea referitoare la... d e s p ă r ț i r e a Marii Britanii de Europa...! Deoarece n-a dibuit aici doar metonimia unui divorț strict geografic (: arhipelagul angloirlandezoscoțian și peninsula zisă Europa), ci a unui afectiv-axiologic. Se ridică în capul oaselor, iar și iar, într-o vânturare stingheră de ins percutat de o amazoană laciurie gitană măsluitoare de cărți de tarot de bufnițe împăiate de globuri de cristal ce răsfâng ape-ape iluzorii de oase de porumbel pictate zurbagiu de-un schizofrenic - ocazie cu care consimte, pentru a câta oară? că-i lipsit pe sub cearșaful-plic, de orice veșmânt, și simte nevralgic nevoia, eeei, drace! să-i replice, fie și cu o voce încă tremurătoare: - Ia ascultă, donșoară sau doamnă... dacă tot au fost făcute de dracu știe cine prezentările!... nu ți se pare că băntuie, așa, pe sub năsucul dumitale șarmant pistruiat, zvonul apăsător conform căruia la ora actuală „tragediile omenirii sunt reambalate ca divertisment pentru tineret și transpuse în ritm dansant" numai și numai pentru că marii mogulii au descoperit că și *astfel* vor fi consumate acele energii negative care, de-a lungul istoriei noastre păcătoase, au sponsorizat revoluțiile răzmerițele răscoalele și, în general, au ținut răsturnarea unor status-quo-uri sau măcar erodarea lor semnificativă?... - Mă bucur nespun că v-ați revenit, cântă ea puțin cam prea nazalizat. Subiectul e vast, nu-i așa?... De-aia și viețuiesc atâția poeți pe lumea asta... Hai să sărbătorim accidentalul de-a ne fi cunoscut... Tatăl meu, regele, mi-a dat mai demult dezlegarea la fețele-palide, hm, parcă așa se scrie prin cărțile voastre, nu ? riscă ea să facă pe inocenta, interpretând în gamă minoră rolul unei Lucrezia Borgia

Infante... Îl răcăie regretul de a nu-i putea depista ascunzătoarea aceluia Alfons... Mormăie nemulțumit de sine, nu fără un gram de satisfacție citibil numai pe buzele lui, adunate într-un surâs cald: e printre pușinii care s-au bucurat de eforturile de simpatie ale aceluia Alfons, ins glacial, faimos manager al "atacurilor" pe Internet, dintre care ultimul i s-a părut cel mai năstrușnic. Auzi, ce-a putut să-i fete cerebelul! Să-i invite pe ageamii prin desktopuri și o pereche de logo-uri pe celularele Samsung, unde-a figurat detaliat o fascinantă față de blondă natur, una cu ochelari de patroană IBM, invitându-i pe internații s-o contacteze pentru a obține credite-de-consum numai prin BRD, care bancă, vezi Doamne, nu reclamă nici girant nici avans!... "Mănâncă la o pizzerie de lângă aeroport * taie crusta elastică. - Nu te-am adus aici pentru bucătărie, dragul meu, spune *, privindu-și ceasul de la mână. Un elicopter se pregătește de aterizare și, după felul cum se hâțână dintr-o parte în alta, e clar că are probleme... Mașinile de pompieri și salvările sunt deja pe pistă, cu sirenele puse în funcțiune. - Uită-te. * își scoate binoculul, iar * face același lucru. Ușile elicopterului se deschid brusc și trei oameni năvălesc afară... Lucrătorii de pe ambulanță dau fuga pentru primul ajutor, după care se uită îngroziți... Fețele sunt înnebunite, inumane, gâtlejurile umflate oribil și acoperite de pustule... Flecăresc ca niște falși ventriloci, iar... vede că în gâturile lor tumescente se zbate și se răsucesc ceva care îi face să se înee în propriile cuvinte. De pe bărbie li se preling dăre lungi de scuipat amestecat cu sânge... Hai să ne cărăm urgent spune * Aruncă o bancnotă pe masă și o zbughesc... spre parcare". Ja Ja Ja! răcnește un bariton prin intermediul casetofonului de la bord. Ein Zwei Drei Polizei! continuă grohăitorul care, posibil, are un contract de muncă semnat cu revolverul la tâmplă - Maria Ta, fă ciocu-ăla mic! strigă El, aplecac spre șofer cu impetuozitatea celui care, cu un levier în mână, i-ar amenința podoaba creierului mic. Și-așa noi suntem în Europa înaintea acestor goți ostrogoți etcetera!... Ca și cum asta ar mai avea vreo importanță azi, șoptește El o addenda, interzisă prin definiție conducătorului auto, deja derutat, neștiind cum să cadă la pace cu acest client scortos. - Da' ce naiba se petrece?! sare El ca ars. Vocii sale petulante i se lipește, prompt, glasul vag plicitisit vag amuzat al șoferului: - Aa, dacă vă referiți la blocaj... tre' că-i Ioșca, comandoru' dă pă tancu' petrolier. - Cee?! Tanc petrolier pe autostradă?! - Păi, cum să vă spun?... iel mereu întruna își umple bășica cu vodcă de la Rasputin și-oprește magaoaia acoloșa pen' carburant și-o trage-n diagonală și ne stopează pă toți că cine să se puie c-un tanc petrolier gata ca să sară-n aier?!... - Domnu', tancurile-alea alunecă pe mări pe-ocean. - Ași! d'-aicișea nu ie mare ș-ocean de omenet și mașini? Je c-am dreptate, domnu'?... În retrovizoare, chipul bărbatului înlemnește un moment, apărându-i Lui totuna cu efigia lui Darius, reproducă pe monezi, acel rege surprins la culme că-n Moesia viețuiesc niște oameni care-și dau foc celor mai luxuriante recolte de grâne din Eurasia doar ca el, Darius, să crape de foame împreună cu cohortele sale lihnite... Un Darius supravegheat, grație reflexiei din retrovizoare, cu uimirea ruinată a Victoriei Abril din o **Fată cu chiloți de aur**, de o pereche dă ochi ce se căznesc să nu se mai lase impresionați de nimic. Nici măcar de-un tanc petrolier oprit de-a curmeșul celei mai impunătoare autostrăzi din arealul bucareștean.

ION ROȘIORU

Bate lung clopotul din curtea bisericii aflate, *à vol d'oiseau*, la nici o sută de metri de reședința mea de vară, cum îmi place să-mi răsfăț, grație celebrei parodii a lui Topârceanu, casa de la țară.

Ca să aflu cine a mai murit, n-am decât să ies în stradă. Aici dai întotdeauna de cineva care știe, chiar cu un ceas înainte de a se fi produs evenimentul, să te lămuirească, gratis și cu lux de amănunte și să-ți ostoiască orice curiozitate. De multe ori nici nu mai apuci să-ți formulezi întrebarea. De data asta, redactor de serviciu la rubrica de Fapte diverse din gazeta vorbită a cătunului e Coana Ruța. Își paște, cu noaptea-n cap, curcanii și găinile pe șanțul din fața grădinii mele, la care trage cu ochiul precum păcătosul la arealul Sfântului Petre.

cerneală proaspătă

- A murit Nacafaua, îmi zice ea de cum îi intru în câmpul vizual și nu știu dacă în loc de salut matinal sau de scuză (de unde atâta rușine la muierea asta care ar fi trebuit să se nască țigancă șmanglitoare și care a venit ceea ce este pe lume doar dintr-o eroare rasială a naturii) că-mi terfelește verdeața înrouată și podișca putrezită cât să-i strice ziua primarului, ori de câte ori trece pe lângă ea cu obsesiile edilitare în erjecție.

- Păi, cum naiba? Alaltăieri, când veneam de la apă, spre seară, l-am văzut pe stradă.

- Uite-așa bine! S-a dus unul din ăia mici ai nepoată-si să-i ducă, zic ei, ceva de mâncare și l-a găsit horcăind, cu fața-n jos, în bordeiul pe care i l-a făcut maică-sa, în fundul grădinii, pe coasta aia sărăturoasă. Au apucat, cică, să-i mai țină lumânarea, dar cine știe?

O soră mai mică de-a Nacafalei a fost măritată cu cumnatul vecinei mele, cu Aron, pe care, cu câțiva ani în urmă, tot în ograda aia blestemată l-au găsit mort, mai precis pe scaunul de la veceu. Venise înfierbântat de la serviciu, „arsese” un coniac între stația de autobuz și casă, urmând să plece în zori la Focșani, unde fi-su ăl mijlociu avea să depună jurământul militar. De-aia mi se pare că aprinsul lumânării la căpătâiul mizerabil al Nacafalei intrate în agonie nu-i prea convine curcănăresei, care se grăbește să adauge:

- Din cauza cafelei s-a dus, că de când cu seceta asta de n-a rămas neam de prună pe toată Valea Slănicului, s-a scumpit țuica într-o veselie la Acapulco, ca de altfel toate otrăvurile de prin baruri, fie la ei acolo; nătântocul a dat-o pe „ceișor”, așa-i zicea el cafelei pe care o bea cu ceanul, crezând că-i ține și de foame. Cât a fost în putere, îl mai chema lumea pe la treburi, la spart lemne sau la coasă, și el muncea mai mult pe de-a moaca, majoritatea chilipirgiilor neavând nici un fel de grețuri în a nu-l plăti, că de frică de Dumnezeu nici să nu mai vorbim. Îi argăseau bietului creștin mațele cu rachiu scurs din paharele de pe la nunți. Oricum nu prea puteau pune temei pe nefericit, dar asta-i altceva. Cei care-l trimiteau la cosit sau la prășit porumbul aveau, deseori, surpriza să constate că sighinașul zilier confundase loturile, proprietarii de drept nedecontându-i în nici un fel sudoarea alcoolizată, aruncându-i tântului în obraz că trudise pe barba lui ca să nu-l găsească moartea acasă și alte câteva asemenea replici palicărești.

De multe ori era văzut dormind pe marginea drumului. Sforăia asurzitor și strângea la piept, cu mâinile care de mulți ani nu mai simțiseră alunecând pe ele săpunul de nici o culoare, sticla de țuică ori coporia coasei. Dacă vreunul încerca să-i sustragă „obiectele muncii”, nu reușea niciodată, duhoarea cizmelor de cauciuc enorme, despercheate de parcă ar fi fost culese de pe gărlă, determinându-l pe farsor să se retragă de-a-ndărâtelea și camuflându-și nările cu podul palmei.

Nacafaua - porecla și-o dăduse singur, în copilărie, stâlcind nu se mai știe ce cuvânt - nu era agresiv. Devenea însă insistent când o lua la ureche pe la poverni de unde cu greu îl mai puteau oamenii urni spre casă. La început căra apă în răcitor (țiver) ori ajuta la încărcatul sau descărcatul cazanului, dar, de la un număr de degustări în sus, își pierdea controlul și nu de multe ori era găsit, de către velniceri, deasupra găleții cu abur albastru, leorpăind cu lingura fruntea horincii, ceea ce, la urma urmei, n-ar fi fost o pagubă la paritate cu gaura din cer, mult mai de nesuportat fiind că-i curgeau balele slinoase în lichidul cu virtuți dezinfectante și care ne apropie cu pași împleticiți de atât de râvnitul paradis pământesc, precum și de cel din al nouălea cer.

Așadar, Dumnezeu îl chemase pe el, pe cel ce preț de șapte decenii și ceva făcuse degeaba umbră pământului. O singură faptă bună, mai precis un modest procentaj

Nacafaua

din aceasta, i se putea pune în cârcă: pe la vreo paisprezece sau cincisprezece ani își salvase, prin aceea că exista în felul lui neajutorat, alături de alți cinci frați și surori mai mici și care de care mai scâlâmbi, mama de la ani grei de temniță.

Întâmplarea fusese una de pomină pe toată Valea Slănicului și ar fi făcut cu succes fala știrilor PRO TV de la ora cinci, dacă acest post de televiziune prin cablu ar fi existat pe atunci și, în goana lui după senzațional, n-ar fi reușit să banalizeze una dintre cele mai atroce crime pasionale. Tatăl Nacafalei fusese descoperit mort într-una din zecile de ghiocri apărute prin topirea straturilor de sare de pe povârnișul pe care bâscenarii își cocoșaseră casele. Nevasta poșidicului se dăduse în tot spectacolul de rigoare: își smulsese părul galben ca secara, leșinase, se tăvălise pe jos, urlase după bărbățul ei scump pe care-l implorase s-o ia cu el și-l afurisise, totodată, că a lăsat-o singură cu șase guri de hrănit și încă altele demne de o văduvă pe veci neconsolată. Tărăboiul funebru a convins pe toată lumea, mai puțin pe-un unchi de-al răposatului, Stan Geabot, venit din satul vecin să-și arvunească nepotul pentru arat, pare-se că era prin Postul Paștelui, care în acel an căzuse ceva mai târziu. Bătrânului cu certă stofă de detectiv i se păruse ceva suspect când i se spusese că stăpânul casei era și el plecat cu daravelele lui de cealaltă parte a Meledicului, la niște rudari de la Podul Calului sau de la Sălării. Adică, gândise în sinea lui glodeanul, dându-și căciula pe ceafă cât să-și poată scărpinga în voie vârful scăfârliei prin care se perindaseră multe, cine naiba tocmește rumân străin să-i facă țuica în șopron și el pleacă să pună la cale cine știe ce fleac de afacere cu lingurarii care n-au măcar nici după ce bea apă?

- Eu îl aștept aici, că traiul de-acasă-l știu! decretase uncheașul, mai mult serios decât în glumă.

- Îl aștepți degeaba, moșule! Nu cred că se-ntoarce-n seara asta! îi replicase prompt velnicerul improvizat.

- Că doar n-o fi având vreo țiiitoare printre rudărițe? întrebuse musafirul căzut ca musca-n lapte și nu se știa dacă ăsta era felul lui de-a vorbi sau doar țuica ingurgitată la îmbierile precipitate ale gazdei cu părul ca secara unduindu-se-n vânt își făcea efectul.

- Mai știi? Nu-i niciodată prea târziu! încercase femeia să-i răspundă pe-aceleași lungimi de undă, dar zâmbetul pe care-l încercase se împotmolise într-un rictus mă-

mult decât jalnic. Acest detaliu îi întărise și mai mult bătrânului Poirrot bănuiala că se află în perimetrul lucrului necurat și renunțase brusc la intenția de a se preface cherchelit, ca să aibă pretext să-și petreacă noaptea la velniță.

Mai trăsesse o dușcă sau două, cum îi stă bine drumețului, și plecase, lăsând vorbă c-o să revină în curând. Și revenise mult mai repede decât își închipuiseră cei doi, adică își făcuse de lucru prin sat. trecuse pe la preot și, la lăsarea întunericului, se postase la pândă lângă unul din colțurile fânăriei. În alte împrejurări l-ar fi dat de gol câinele, dar acum acesta era prea ocupat cu urletele lui ca să-l mai bage în seamă. Și intuiția moșneagului nu funcționase în gol. Când cătunul a fost încet-încet doborât de somn și, mai ales, zalânga de strănepoți chitroniți de cât încercaseră țuica aburindă cu lingura înainte de a se tăia de la țeavă, femeia și țuicarul s-au urcat în fânărie, unul după altul, dar nu pentru coșăială, cum a crezut inițial pândaciul, contrariat imediat de cârâitul unei găini ca atunci când o saltă vulpea de pe culme, ci pentru cu totul altă treabă care nu prea suporta amânare. Au scos, icnind, un sac din fân și l-au lăsat să lungească pe lângă peretele din scânduri înnegrite de vreme. Au coborât și ei pe scara care scârțâia lugubru și s-au înhămat, ca la o targă, la balotul de care aveau de gând să se descotorosească, lepădându-l într-o văgăună spiralată ca o cochilie de melc.

Unchiul cătrănit și-a privegheat nepotul până-n zori, de teamă ca răufăcătorii să nu vină să astupe ghioarca, fie cu bolovani, fie cu terci fierbinte, așa cum mai obișnuiau, de la cazanul care fârâise în legea lui toată noaptea.

- L-am găsit pe Vasile! le-a zis celor doi care se holbau la el ca la un strigoi.

Cuplul zgribuliților de nesomn n-a mai fost în stare să articuleze nici un cuvânt. Muieroașea s-a păstrat pentru momentul când avea să năvălească lumea ca la urs. El s-a mulțumit s-o strângă la piept și să-i mângâie în tăcere părul ca secara în amurg și s-o sărute pe frunte, gesturi prin care se încheia nefericit o idilă care ținea de ani de zile sub ochii bovini ai soțului pe care mintea nu-l da deloc afară din casă. Dar toate astea aveau să fie date la iveală în fața procurorului, cu prilejul anchetei și al reconstituirii crimei, urmând ca gura satului să aibă materie primă de melițat câteva luni, cu retușurile și adăugirile de rigoare, coroborând fapte care la vremea

lor n-avuseseră nici un fel de semnificație sau rezonanță, dar care abordate retrospectiv, se dovedeau cum nu se poate mai relevante pentru biografiile protagoniștilor ieșiți din anonim pentru aproape tot restul zilelor lor.

A fost, astfel, scoasă la iveală o poveste de dragoste de care mai nimeni n-avusese habar la vremea ei. Lelița cu păr ca secara pârăguită era fiica unei familii de vază, căreia îi plăcea fala, dovadă că toți flăcăii cu care-o pricopsise Dumnezeu își făcuseră armata la călărași cu schimbul, spre a-și tropăi armăsarii cu harnașamente strălucitoare în toate zilele de sârbătoare, de-a lungul și de-a latul satului. Înainte de-a îmbrățișa o carieră de geambași sau chiar de hoți de cai, așa că nici nu putuse fi vorba, când fata ajunsese la vârsta măritisului, ca aceasta să fie dată după un sărântoc. Aspirantul, un urmaș cu sânge fierbinte al talienilor aciuiți în sat după ce proiectul grandios al construirii unui castel pe moșia Meledicului eșuase din cauza războiului (nu se preciza care anume), suportase cu greu înfrângerea și, ca orice om care n-are altceva decât brațele cu care să cioplească pietre de construit ogive, plecase în lume cu gândul îmbogățirii. Revenise, după ceva timp, cu o pereche de juncani și c-o căruță ale cărei talere sculau din somnul morții toți câinii și făceau să suspine prin somn toate fetele și muierile rele de muscă, numai că, o dată ajuns în sat, aveau să constate că blondina lui cu trup șerpesc devenise consoarta lui Vasile Busuioc, mai bine zis a pământului acestuia, căci bogătașul era doar c-o idee mai mare decât un chirtoc de prună vânăță și cu o minte care nu făcea nici ea mai mult de-o para de aramă coclită. Talianul, care ar fi putut să strângă piatră de var cu juncanii lui și s-o ardă, cum făceau mai toți din etnia sa amatoare de melci și de broaște, servită pe post de delicatessuri rare, s-a grăbit să se însoare cu una de teapa lui, sora unui rusnac pe care, dacă ar fi rămas în țara lui de baștină, l-ar fi păscut, ca pe trifoiul verde, toată pământul bolșevic, și să-și încropească oleacă de casă de piatră, dar nu cea din zicalele nuptiale, ci de râu, pe o râpă de lângă gura Văii Porcului, față-n față cu cârciuma lui Orzan, unde se zice că pe vremuri fusese cimitirul satului. Lucru pe care doar cucuvelele se încapățâneau să nu-l uite, căci cântau aici de te lua cu sloiuri de gheață de-a lungul șirei spinării și ți se uscau ficății. Rusnaca se mălăcise imediat după nuntă și mai mult somnola cu nasul în cenușa vetrei atunci când nu-și secunda fratele în trasul la măsea, dacă acesta reușea să plaseze vreunui chilipirgiu vreo carboavă de aur pentru cercei sau pentru spoitul, de către diștarul jidovesc, a câte unui canin altminteri sănătos tun. N-o prea interesa pe la cine face chirii cu carul lui talianul care reușise, se crede că premeditat, să-și ofere serviciile sale căraușești lui Vasile Busuioc, a cărui prăsilă iepurească trebuia hrănită la greu. Deveniseră un fel de frați de cruce și prea puține erau zilele când nu se aflau împreună, că trebuirile, ca și petrecerile îndestulate, se țineau lanț și prietenia asta dubioasă ar fi durat

ca-n basme până la adânci bătrâneți, dacă-n noaptea aia de pomină din Postul Paștelui, poșidicul nu s-ar fi grăbit să-și trezească asociatul spre a-l pune de planton în fața cotlonului de făcut rachiu și mai ales dacă nu l-ar fi găsit călărindu-i, cu sârg mediteranean, nevasta care icnea de plăcere cum el n-o auzise niciodată când o însământase întru aducerea pe lume a celor șase progenituri deșucheate. Urmase încăierarea inegală și amanții, intrigați că li se tăiasse pe nepusă masă dreptul la orgasmul pentru care transpiraseră îndelung și la unison, îl sugrumaseră literalmente pe nememnicul căruia doar criza de gelozie, precum chelului tichia de mărgăritar, îi mai lipsea. Se dezmeticiseră, frecaseră cu ce putuseră petele de sânge și urcaseră cadavrul în fânărie, plasând, ca măsură de precauție ad-hoc, o cloșcă deasupra-i.

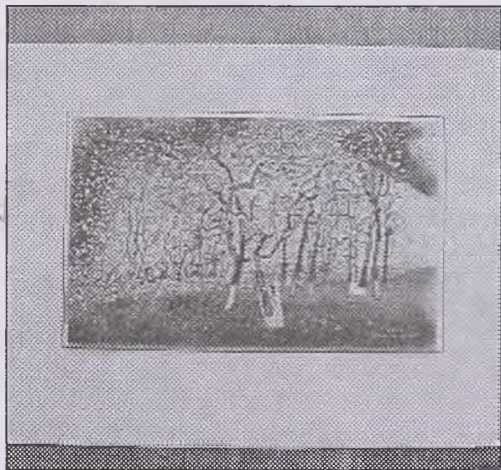
Când s-a văzut dat în vileag și strâns cu ușa de foc de istețul Stan Geabot, amantul feroce s-a făcut nevăzut. Din plantația de peste Slănic a ținut tot timpul sub observație casa fostului asociat și a văduvei acestuia, iar când cortegiul funerar, mai mare chiar decât al unui primar căzut în exercițiul funcțiunii, s-a urnit spre biserică, l-a urmat de la distanță, ascunzându-se pe după tufișuri. A doua zi s-a predat la postul de miliție din comună, sfătuit, parese, și de cumnatul său care știa, oricât ar fi înecat-o în băutură, ce amară e viața de fugar.

cerneală proaspătă

I-au dat douăzeci de ani, dar n-a mai avut vreme să-i traverseze. L-au trimis acasă cu mult înainte de efectuarea pedepsei, însă, la câteva luni de la punerea în libertate, a murit de ciroză. Încornoratul său frate de cruce se plictisise, se vede teraba, fără el pe lumea cealaltă. Cât despre focoasa amantă cu trup șerpesc și părul ca secara în care se scaldă ultimele raze ale amurgului stacojiu, n-a fost reținută nici măcar o zi. Statul socialist, care n-a scăpat niciodată vreun prilej de a face caz de umanismul său desăvârșit, a găsit de cuviință că nu cadrează cu legile sale să lase pe drum șase orfani și au achitat-o. Singura-i pedeapsă e să le supraviețuiască urmașilor direcți, pustii cu duhul și diformi, concepuți din ură față de destinul mașter. Ginerelui mort în closet, iată că-i urmează, acum, Nacafaua.

Dangătele prelungi înfioară crengile nucilor seculari, în timp ce curcanii vecinei Ruța îmi ormează cu găinațul lor verde podișca hâită din fața porții și care, mă bucur în sinea mea, o să-i ridice subit glicemia primarului diabetic ce urmează din clipă în clipă să treacă falnic spre primăria în care i-ar plăcea enorm să-și dea obștescul sfârșit spre a se bucura de toate onorurile unei înmormântări fastuoase.

Deocamdată, însă, străzile satului sunt doar văduvite de pașii târșăiți ai unui creștin fără destin - Nacafaua.

mihai sipoș

Exasperat de sondajele de opinie din campania electorală, subconștientul, la cererea mea, mi-a pregătit detașarea în cele mai mici amănunte. Nu era prima oară când păra-seam Terra. Deci nu m-am mirat că, în câteva clipe, trupul meu astral vagabonda nestingherit pe planurile superioare ale existenței. Și cum, de data aceasta, scopul călătoriei mele era politic și nu turistic, m-am îndreptat glonț spre acel loc de taină, unde marii înțelepți ai omenirii se adună și țin sfat.

- Ai nimerit prost, fiule, se răsti blând la mine Sfântul Petru. Suntem tot în campanie. În mai, '90. Numai dumneata mai lipseai de aici. Dar, dacă tot ai venit, intră, adăugă el amabil, după ce-i plasai discret un pachet de Kent și o pereche de blugi.

cerneală proaspătă

Dezbaterile erau în plen. Adunarea era prezidată de Socrate, care făcea eforturi să n-adoarmă. La tribună tocmai urcase un tip ras în cap, un înțelept, pare-se, din Podișul Deccan. "Părerea mea, o trînti el scurt, este că viitoarele alegeri din România vor fi câștigate de Frontul Salvării Naționale".

- Cam asta e părerea tuturor, îmi șopti Sfântul Petru. Problema e cu cât la sută. De patru luni de zile nu facem decât calcule. Mai avem puțin și câpiem. Privește...

În apropierea mea, Pithagora citea „Adevărul” și-și nota observațiile pe o bucată de papyrus, ceva mai spre stânga Sfântul Sisoie conspecta, cu un creion chimic, articolele de fond din „Dimineața”, două bănci mai în spate Aristotel, Platon și Sfântul Augustin urmăreau uluiți, pe un ecran uriaș, emisiunile Televiziunii Române Libere.

- Nu mai înțeleg nimic, dădu Lao-Tzi glas uimirii generale.

Undeva, la galerie, doar cu statut de observatori, Marx, Engels și Lenin cereau insistent cuvântul.

- Ce vor?

- Prostii...! ridică din umeri Apostolul. Ei zic că egalitate, libertate, dreptate, democrație... Chestii de-astea de adormit copiii. Numai că aici nu-i prea ia nimeni în serios.

- Stalin, văd, lipsește.

- Are treabă. De câțiva ani a fost ales președintele Tribunalului Astral, care anchetează toate abuzurile comise din 1930 încoace.

Parlamentul înțelepților

La tribună se urcă Sfântul Pavel care, în ciuda protestelor laicilor, dădu încă o dată citire scrisorii sale către corinteni. În continuare, anunță Adunarea că sfinții cei mai importanți din calendar, luând exemplul revoluția română, s-au hotărât să se organizeze în syndicate libere. Prima revendicare era reducerea celor zece porunci la șapte, urmând ca și acestea să fie respectate numai duminica.

- Mai mult, cerem ca porunca: "Să nu râvnești la femeia altuia" să fie scoasă în afara Legii.

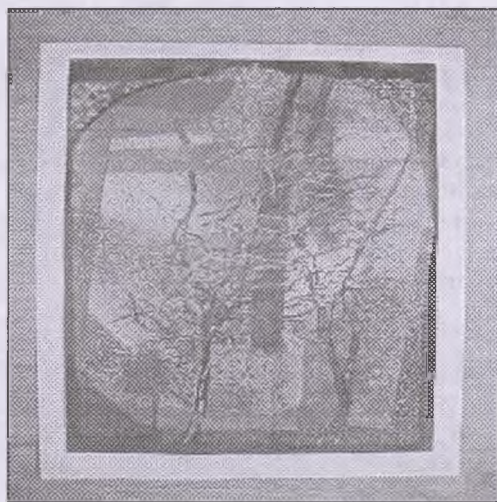
Toți reprezentanții partidelor independente, deci de nuanță hedonistă, îl aplaudară cu frenezie.

- Revenind la ordinea de zi, adică la "Alegerile din 20 mai", adăugă el, cred că F.S.N.-ul va câștiga cu 62%.

Când coborî de la tribună, se apropie de mine și, zâmbindu-mi complice, mă rugă să-i transmit, din partea Sfinției Sale, complimente domnului Brucan.

La cererea unuia dintre vorbitori, pe ecranul panoramic fură reluate câteva secvențe, care, după părerea domniei-sale, puteau furniza indicii despre evoluția democrației în acest stat din Sud-Estul Europei. L-am revăzut, cu această ocazie, pe acel miner din Valea Jiului care, în elanul lui revoluționar, era cât pe-acți să mănânce, în fața telespectatorilor, un bulgăre de cărbune.

- Ce naiba se întâmplă acolo? sări revoltat spre tribună Aristotel. 2500 de ani *Logica* mea a guvernat Pământul și românii aștia au făcut-o varză numai în câteva luni... Cer, domnule președinte, să luați legătura cu directorii televiziunii și să le sugerați să nu mai încurajeze emisiuni gastronomice de acest gen. Azi un cărbune, mâine o roată dințată, poimâine un tractor, peste o săptămână o rafinărie... În nici trei ani, România riscă să ajungă țara emina-mente agricolă care a fost înainte de război. Pronosticul meu, în vederea alegerilor, este că Frontul va câștiga cu 71,3%.

- Eu aș merge până la 98%, spuse Pitagora. Îl rog pe domnul Einstein să verifice calculele mele.

- Îmi pare rău, maestre, răspuse jenat autorul teoriei relativității, dar FSN-ul va obține 126% din voturi. Pare paradoxal, dar experiența alegerilor din 1946 a arătat clar că indivizii care mai cred că "unu și cu unu fac doi" sunt depășiți din punct de vedere politic. În plus, v-aș recomanda să citiți lucrarea lui Lobacevski...

- Protestez, strigă din loja observatorilor tovarășul Lenin. Cer să studiați, în plen, cartea mea *Doi pași înainte și unul înapoi*.

Protestul și sugestia fură respinse.

- Asta-i parlament, preciză sec Socrate. Ne-am propus să discutăm evenimentele din România, nu să dansăm tango. Urmează domnul Heraclit, se pregătește domnul Parmenide. Dar scurt, vă rog.

- Doamnelor și domnilor, începu grațios Obscurul, întreaga debandadă care a cuprins România, nu face decât să confirme ideile mele cuprinse în metafizica mișcării eterne. Totul curge...

- "Totul curge..." îl întrerupse Eleatul, dar încotro? Unde și în ce direcție? Să nu ne lăsăm înșelați de adevăruri spuse pe jumătate. Mișcarea nu există. Totul este imuabil. Transformările din ultimele luni din România sunt doar aparente, în esență nimic nu s-a schimbat, fapt, de altfel, ilustrat perfect prin păstrarea vechilor structuri politice și economice.

De undeva, din spatele sălii, ieși dintr-un butoi Diogene. Ținea în mână vestita-i lumânare. Cincul se îndreptă calm spre tribună, apoi scoase din buzunar o carte soioasă.

- "Idioții, citi el arțăgos, surzii, păsările vorbitoare (ca papagalul) femeile și barbarii, trebuie îndepărtați din timpul deliberării": *Legile lui Manu*, capitoul IV, versetul sau, dacă vreți, articolul 149, încheie el.

- Mda, admise Epicur, după o lungă tăcere, legea-i lege. Totuși, acest articol nu mai corespunde realităților actuale. Femeile din România, de exemplu...

- E-n regulă, admise Socrate, vom modifica articolul respectiv. Propun să sune așa: *La dezbateri să nu fie admisi idioții și papagalii*.

- Dar ce ai, domnule, cu papagalii? întrebă indignat Marx, trăgându-se dialectic de barbă.

Reprezentanții mișcării ecologiste îl aprobară zgomotos. Atmosfera se încinse.

- Cred că e cazul să pleci acasă, fiule, mă sfătuia Sfântul Petru. Nu mai e de stat. Curând ajung să se încaiere. După cum vezi, ne încurcăm și noi în tot felul de sondaje și păreri. Descurcați-vă singuri!

Dicteu automat

Iată-mă la masa de scris, comutat pe dicteu automat
Pot să scriu orice, pot să plagiez pe oricine
Se înserează, apoi se face dimineață, apoi ninge,
apoi plouă

Desuurile reginei flutură la fereastră
Respir printr-un filtru de carbon, îmi spun rugăciunea
Călare pe havuzul din parc
Când orașul imens își ridică obloanele.
Azi îl voi vedea pe Iuda, pe Lenin îmbălsămat,
Voi face dragoste cu o călugăriță hindusă
Mă las în voia viziunilor trecătoare
Sudoare și urină, femei pe o uliță de țară
Cartofi, biscuiți, lapte. E murdar
E neînchipuit de murdar în sera
Cu aloe și varză. Eu nu sunt decât o cămașă fluturând.
Eu nu sunt decât amintirea mea despre mine.

Dacă simți că ai trăit degeaba

Lucrurile pot fi de-ndată atinse, ținute, părăsite
Se pot transforma unele într-altele
Floarea poate deveni automobil, femeia -
Un gândac de bucătărie. Nu există un scamator
Care face felurite trucuri, ci lucrurile, ele însele
Au această putere de schimbare.

Fă-le să lucreze pentru tine.

Toarnă-le în forme noi, găsește cheia
Prin care poți deschide cuvintele
Există undeva un ventilator care le împrăstie
Și altundeva o pâlnie care le sugă
Între aceste două puncte, în vârtej, ești tu
Și poți avea harul să schimbi totul în bine.
Ia un crocodil și numește-l iepure. Ia
Un iepure și numește-l salcâm, ia un salcâm
Și numește-l fereastră. Dacă simți că ai trăit degeaba
Schimbă-ți numele, ascunde-te în munți
Fă-te păstor și rătăcește cu turmele.
În cele din urmă, când îți simți sfârșitul.
Urcă oile la cer, mergi și tu o dată cu ele
Acolo te vei numi Petru sau Ioan, sau Emanuel
Sau Iov, sau Iacov, sau cine știe cine.

Darurile pe care mi le faci

Darurile pe care mi le faci au ceva misterios
O mică mașinărie plină cu semințe
Pe care o învârti și auzi ploaia,
O cutie de chibrituri pe care o deschizi
Și, în vârful unui arc, țâșnește un șoarece,
O broască țestoasă, de ceramică,
cu carapace multicoloră,
Un ceas vechi, de argint, cu cifrele așezate invers,
Trei maimuțe din jad: una nu aude, alta nu vede,
iar cea de a treia
Nu vorbește. O cană cu un desen de Modigliani,
Un elefant de fildeș care încapă în căușul palmei,
O carte minusculă pe care o poți citi doar cu lupa,
Tuburi de sticlă umplute cu lichide de diferite culori
Și o călămară veche, plină cu parfum.
Mă simt copleșit și în același timp foarte încurcat,
Eu nu știu să aleg din buticuri sau din magazinele
De antichități. Nu știu ce ți-ar face plăcere
Poate o fotografie din armată, când purtam
Kalașnikov. Poate un bonsai înflorit

mircea florin șandru

În mica lui îngrăditură de lemn,
poate un porcușor de Guineea.
Sau un inel, poate un inel
Prin care să te cer în căsătorie.

Acum sunt blând

Acum sunt blând, spuneți-mi orice,
Înjurați-mă cât poftiți, loviți-mă cât de mult,
Înfigeți-mi cuțitul în tâmplă.
Am uitat să mă apăr, am uitat să ripostez
Nu mai cred în „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte“.
Nu mai are rost să mă opun, să strig,
Să mă feresc de picioarele primite în stomac
De loviturile în maxilar și mai ales
De minciunile pe care le spuneți despre mine.
Oricum, nimic nu mai are importanță
Sunt pe ultima turnantă; de aceea scriu
Ca și cum v-aș trimite bilete de adio.
Sunt macerat, sunt stors; trupul meu e un ghem de tifon
Un pumn de rumeguș, o grămadă de cenușă
Mi-a rămas doar puțin duh, doar o fărâmă de lumină
Dar nici un dram de speranță. Ca mâine voi fi umbră,
Ca mâine voi fi fum în valea verde
De doi ani necesită.

O rochie intinsă la uscat

Mai pot deosebi frumusețea, o văd
Între blocurile murdare ale cartierului-dormitor
În balcoanele jupuite sau pe scările pline de igrasie.
Există mereu ceva frumos în această tristețe,
Un detaliu multicolor, o voce calmă,
O perdea care fâlfâie, o rochie
Întinsă la uscat, lumina care răzbate pe sub ușă.
Mai mult decât în asepticile vile
Ale proaspeților îmbogățiți
Cu pereți mov, oranj, roșii,
Mai mult decât în palatele bulibașei,
Mai mult decât pe holurile kitsch ale Casei Poporului
Cu ornamente de ipsos,
unde plutește fantoma Împușcatului
Ceva blând și sfâșietor pâlâie în cartierele periferice
O viață caldă și luminoasă.

răzvan oprea:

„Există un nivel de înțelegere a vieții în România foarte, foarte comod, superficial și plângăcios.“

Alina Boboc: Sunteți nou angajat la Teatrul Național din București, în urma unui concurs. Ce puteți spune despre debutul dumneavoastră pe această scenă?

Răzvan Oprea: Concursul era pentru un june prim și presupunea niște condiții (minimum 35 de ani, înălțime de 1,85) pe care, deși nu le aveam, m-am prezentat. Concursul s-a desfășurat în două etape, după care am fost angajat aici. Juriul din etapa finală a fost compus din domnii Săraru, Gonța și Stoienescu.

A. B.: Și urmează o evoluție...

R. O.: Să sperăm. Dl. Felix Alexa m-a distribuit în rolul lui Lisandru din *Visul unei nopți de vară*, apoi dl. Dan Pița (cu care am mai lucrat la un film, *Second hand*, ce trebuie să iasă în curând) m-a distribuit în *Rareș din Apus de Soare*. A urmat propunerea domnului Gonța într-un rol din piesa *Iubire de Lajos Barta*. Cam asta ar fi până acum activitatea mea la T.N.B.

A. B.: Știu că ați făcut și fotbal de performanță. De ce ați ales până la urmă teatrul? În societatea de astăzi este, în orice caz, o opțiune neverosimilă.

R. O.: Da, pare o alegere ciudată. Am ales să mă fac actor pentru că mi-a plăcut mai mult. Sună simplist, dar e numai simplu. Asta vreau să fac. Cred că aveam perspective serioase și ca fotbalist. Însă nu cred că am ales greșit și timpul va arăta asta.

A. B.: V-ați propus să vă compuneți un anumit stil de joc, să acceptați doar anumite roluri?

R. O.: Unul dintre actorii pe care-i admir și care m-a inspirat în puțina mea viață de până acum este dl. Victor Rebengiuc. Este cel mai puternic model al meu. Mi-aș dori să pot juca rolurile cât mai bine și să fie cât mai diferite ca factură. Îmi place diversitatea. Dintre actorii americani, modelele mele sunt Al Pacino, De Niro, Anthony Hopkins. Maniera lor de a aborda arta actorului m-a impresionat și coincide cu preferințele mele. Am să joc toate rolurile care mi se vor da, de la cel care duce tava, până la un rol de rege, cu aceeași plăcere. Cred că la mulți actori plăcerea de a juca a dispărut, într-o meserie pe care o faci *numai din plăcere*. Evident că oricine își dorește glorie, își dorește să fie recunoscut, să beneficieze de unele lucruri pe care această glorie ți le oferă, dar părerea mea este că, dacă nu joci din plăcere, te chinui degeaba în viața de actor. Dacă n-am să ajung un mare actor, asta este...

A. B.: Cum definiți termenul *vedetă*, care, în mod clar, la noi și-a pierdut dimensiunea estetică?

R. O.: La noi se confundă cu notorietatea. Dacă ești o figură cunoscută prin mediatizare excesivă, ești vedetă. Lucrurile ar trebui să

stea altfel. În România, vedete nu sunt actorii și nici nu pot fi. Singura modalitate prin care un actor poate ajunge vedetă este filmul. Dar, la noi, se face film puțin, se rulează și mai puțin și nu se vinde deloc. Nu este cazul meu, nu am jucat în multe filme ca să mă pot plânga, dar e greu până faci un film, aștepti un an până iese, rulează 5 minute, după care poți să stai acasă cu el în vitrină, nu-l mai vede nimeni.

A. B.: Vorbiți aici de *vedetă* în accepție hollywoodiană.

R. O.: Nu am atâta pretenție, dar mă gândesc la termenul de „vedetă“ măcar în accepție franceză. În orice caz, teatrul nu poate produce vedete, pentru că nici el nu se vinde atât de bine în România. Teatrul nu este pentru mase, este pentru oameni mai puțini. Ar trebui să fie 100 € biletul, ca să devină rentabilă afacerea. La Comedia Franceză, cel mai ieftin bilet, la strapontine, este 60€. Teatrul nu constituie un eveniment la noi, este doar ceva ce merge de la sine, poate singurul lucru care mai funcționează, *încă*, în România. Dacă punem sub microscop teatrul și economia, teatrul este cu 200 de procente peste, ca funcționalitate.

Problema este că în Franța, de pildă, teatrul s-a modernizat ca expresie și ca înțelegere în mintea oamenilor. La noi, lumea nu a înțeles, s-au ars etapele și anumite lucruri par venite de pe Marte, alte lucruri au rămas prea în urmă pentru oameni. Nu vorbesc de mentalitatea celor care creează teatru, ci de mentalitatea celor care-l receptează, a publicului. Este o mentalitate deformată de televizor care mizează foarte mult pe dimensiunea sexualistă a divertismentului. Cei care conduc aceste televiziuni iau ce este mai repede de făcut și ce este mai ușor de vândut, cu mijloace de realizare minime. Cu un costum de polițist și cu o scâlbăială continuă e mai ușor să faci emisiune decât cu un scenariu bine scris, într-o locație adecvată, cu decoruri veridice, în care să investești bani. Dar toate astea costă mai mult, actorii adevărați care se respectă costă mai mult. Ca să-l convingi pe dl. Dinică (și-mi cer scuze că-l pomenesc în acest context), de exemplu, să joace într-un serial de televiziune, trebuie să-l plătești cu o sumă mare. Dar, apoi, poți să pui și publicitatea la un preț foarte mare. Și atunci, când devine vandabil dl. Dinică, devine mai vandabil și produsul, și postul, dacă gândim managerial. Însă, la noi, toată lumea vrea să se căpătuiască repede, pornind de la principiul *să am ce băga în stomac*. Cei care fac emisiunile de divertisment în România au trecut și de faza asta. La ei nu mai este o problemă de stomac, ci de creier; sunt înfometați psihic. Și cei care le dau de lucru în televiziuni cu *rating* mare sunt de vină. Acești oameni ar trebui să

facă altceva, nu divertisment, pentru că este loc sub soare pentru toată lumea. Problema deja a luat amploare. Când aud spunându-se despre Mugur Mihăescu că este un actor mare, eu mă simt jignit. În primul rând, el nu este actor, apoi celelalte, nu vreau să detaliez, dar lumea nu știe și unii, destul de mulți, chiar cred cu convingere că este un actor mare.

A. B.: Pentru că tot ați pomenit, cum ați caracteriza divertismentul televizat de la noi?

R. O.: De rahat. Nu de limbajul cu aluzii sexuale mă leg eu, ci de conceptul lor de divertisment. Este o prostea, nimic mai mult.

A. B.: Sunt conștienți candidații la actorie ce-i așteaptă la absolvire?

R. O.: Sunt și nu sunt. Eu am fost foarte conștient. Sunt șanse minuscule de a ajunge într-un teatru bucureștean. Mulțumesc lui Dumnezeu, eu sunt un fericit, pentru că am ajuns imediat după absolvire la T. N. B. După Revoluție, a început să crească numărul de studenți la teatru, dar în teatre nu este loc pentru toți acești absolvenți. Nu are nimeni nimic cu tinerii, deși se mai spune că actorii consacrați ar fi împotriva lor. Nu este adevărat. Problema este că acești tineri termină și nu ai unde să-i pui. În seria mea, la U. N. A. T. C., au terminat 24 de actori (deci numai la stat). Dintre aceștia, angajați în teatrele bucureștene sunt doar 2. Ceilalți nu merg nici în provincie. Dacă mai demult puteai să pleci acolo, ți se dădea casă și masă, te luai la trântă cu viața și credeai că te vei impune, că vei fi recunoscut, acum lucrurile s-au schimbat: poți, cel mult, să locuiești în teatru și, pe de altă parte, să te confrunți cu mare lipsă de profesionalism (cu mici excepții). Și atunci, toți absolvenții de actorie, de la învățământul de stat și particular, se îngrămădesc aici, în București. A mai apărut și teatrul așa-zis independent, în care mulți speră să se impună ca actori.

Realitatea este că există o inflație de actori. În serialul *Trăsniți în NATO* am văzut-o jucând pe o colegă a mea, cu un an mai mică. Pe de o parte, e de condamnat, dar pe de alta mă gândesc ce ar putea să facă. E adevărat că lipsește și inițiativa. Nu am auzit de o trupă de actori constituită în România. Dacă tot știi că n-ai nici o șansă și totuși mori să te exprimi ca actor, îți iei altă slujbă și de dimineața până seara cauți sponsori care să te ajute să faci ce vrei tu și până la urmă răzbești. Asta dacă vrei cu adevărat. Sau pleci din țară și te exprimi în altă parte. Dar, la noi, există o mentalitate de monolit, comunistă, cu care este foarte greu de luptat. Românii au fost învățați pe vremea lui Ceaușescu să li se dea casă după ce termină o facultate, să fie trimiși undeva la muncă ș.a.m.d. Această mentalitate persistă și ea este prezentă și la oameni tineri

care aveau 5 ani la Revoluție. Există un nivel de înțelegere a vieții în România foarte, foarte comod, superficial și plângăcios. Dacă nu aș fi ajuns la T. N. B., aș fi fost demult plecat din țară, cel puțin pentru o perioadă, aș fi încercat să cuceresc un spațiu străin în care să mă exprim.

A. B.: Sitcomurile, reclamele sunt activități degradante pentru un actor cu pretenții?

R. O.: Reclamele, nu. Eu am făcut; actorii sunt cei care trebuie să facă reclame, pentru că știu cum să le facă. Sitcomurile de la noi, cu siguranță, da. Eu n-aș face asta. Dacă mi-ar da cineva acum 10 000 € pentru un episod într-un sitcom, poate aș accepta, pentru că am urgentă nevoie de acești bani. Repet, pentru un singur episod care trece până seara următoare. Altfel, în nici un caz.

A. B.: Scăderea calității învățământului superior din ultimii ani este un fenomen vizibil. În ce măsură este atins învățământul artistic?

R. O.: Marii profesori de teatru au dispărut sau au plecat din școală. Sistemul de învățământ actoricesc s-a ineficientizat pentru că este această inflație de studenți. E greu să lucrezi cu foarte mulți oameni. La actorie nu este ca la o altă facultate. Aici, profesorul trebuie să ia omul, să-l cunoască, să-l desocializeze ca să-l poată forma ca actor. Lucrul acesta nu se poate face nici cu 40 de studenți, nici cu 10, ci cu 3-4. În anul meu am fost 24, acum sunt 40 într-un an. Acest învățământ devine, pe an ce trece, mai ineficient. Eu nu știu foarte bine de ce crește numărul de locuri la actorie, deci nu pot să detaliez. Probabil, din motive financiare.

A. B.: În afară de talentul visceral, pe care este normal să se mizeze în facultate, ce alte aspecte se dezvoltă în pregătirea unui actor?

R. O.: E o întrebare grea. Este o meserie mai mult de vocație decât de talent și prin vocație eu înțeleg: echilibru, tenacitate, disciplină și foarte multă pasiune (dar cu măsură). Așa cred eu, nu este o rețetă. Drumul e lung până să ajungi un foarte bun profesionist.

A. B.: Aveți un mentor care v-a ghidat pașii în facultate?

R. O.: Da. Doamna Sanda Manu. Tot ce a funcționat ca bază în pregătirea mea de la dumneaei am învățat. Pot spune, fără să exagerez, că este unul dintre marii profesori de arta actorului din lume. Din păcate, nu mai poate sau nu mai vrea să vină la catedră și este o pierdere pentru facultate. Cazul nu este izolat și nu se manifestă numai în zona artistică. Oamenii valoroși continuă să se retragă din diverse domenii și întrebarea este cu cine-i înlocuim. Există o generație de mijloc (între 35 și 50 de ani) foarte afectată la nivel de mentalitate de perioada comunistă, generație care se conduce după clișee sociale: *fii cuminte, stai în banca ta; capul plecat sabia nul tate; mergi pe lângă zid, să nu te vadă nimeni; nu deschide gura prea mult, dar totuși vorbește și tu puțin ca să ieși în evidență; ce bine arătați astăzi, șefu!*. Schimbarea profundă este dificilă, mai ales dacă și la locul de muncă întâlnești această mentalitate și ești obligat să trăiești printre astfel de oameni. Apoi, dacă vezi că ai reușit în viață cu nesimțirea, cu umilința, cu ipocrizia ș.a., cam asta vei transmite și copiilor tăi. Acest cancer numit mentalitate, contractat în perioada comunistă, există în societatea românească din plin. Asta este, de fapt, moartea societății noastre, adică această înțepeneală în care trăim. Pentru că noi n-o ducem nici îngrozitor de rău, dar nici bine. Ne conducem după un principiu foarte ciudat: *să știi că nu mor de foame și atunci nu mă mai interesează să fac*

ceva pentru a mănta bine.

A. B.: Segmentul de vârstă la care v-ați referit constituie populația activă și matură...

R. O.: Da, din această cauză, în loc să meargă cum trebuie, totul se târăște în România.

A. B.: Revenind la teatru, vă invit să vorbiți puțin despre cele două roluri pe care le interpretați pe scena T. N. B., Lisandru și Petru Rareș.

R. O.: Principala diferență între cele două personaje este de educație. Lisandru este un nobil, cu oarecare cultură, cu o sensibilitate de lord, decăzut în nebunia lui cu care iubește (mă refer la partea a doua a rolului, după ce este vrăjtit), pe când Rareș este un om mai puțin educat (toată viața a dat cu spada), un tip de războinic, hotărât, foarte masculin, foarte tenace și foarte deștept; este genul care stă cuminte, dar atent să prindă un loc pentru a ajunge sus.

A. B.: Este publicul de teatru altul decât cel de televizor?

R. O.: Da, evident. Sigur că sunt oameni care se uită la *Vacanța mare* și apoi vin la *Visul unei nopți de vară* sau la *Apus de Soare*, fără nici o problemă. La teatru se pune sacou, se râde pe înfundate, dar se lasă și telefonul deschis, chiar dacă s-a anunțat de câteva ori în sală că trebuie închis sau unii nu-și găsesc locul pentru că vin târziu și mai nimeresc prin culise... Cum să-i educi pe astfel de oameni, mulți dintre ei încălțați la prima generație? Mai trebuie să treacă niște timp, pentru ca acești oameni să înțeleagă ce presupune prezența la teatru.

A. B.: Care credeți că sunt cauzele degradării culturale pe care o trăim?

R. O.: În primul rând televizorul, despre care tocmai am vorbit, apoi dictonurile naționale: *merge și așa, lasă că o rezolvăm noi, hai că mai vedem*. Eu nu mai suport nici să văd și nici să aud astfel de lucruri.

A. B.: Ce părere aveți despre manifestările artistice din stațiile de metrou?

R. O.: Nu cred în ele. Oamenii se uită ca la o prosteală. Nu are receptare. Nu mai merg lucruri de acest fel în secolul al XXI-lea. Teatru independent este altceva. Trebuie creat un cadru pentru un spectacol. Dacă-l duc pe om într-un bar și-i pun niște probleme, într-un anumit context artistic, asta se poate. Însă, pe stradă, în locurile publice, nu merge. În teatrul *underground* eu cred. Este o alternativă la teatrul de repertoriu. Este greu să pui la Teatrul Național orice piesuță.

A. B. Unde situați statutul actorului în societatea noastră?

R. O.: Unde să-l mai punem și pe actor? E cam pe dinafară. Aparent, cu sau fără actori, e cam tot aia. În esență, nu este deloc așa. Mai sunt oameni care la un moment dat se satură de știri despre tot felul de vedete sau despre fotbaliști și atunci îi pot găsi interesanți pe actori. Nu-i mare lucru să fii actor. Merg societatea și fără ei. Ce mare treabă fac? În felul acesta se gândeste, în general.

A. B. Nu este frustrant?

R. O.: La nivel național, este frustrant. Individual, nu este, cel puțin pentru mine; consider că este provocator. Am jucat la *Cassandra* în tot felul de spectacole (*Spațiu vital. Natural Born Fuckers*), care au făcut săli pline, joc acum într-o piesă a Gianinei Cărbunariu (pe tema traficului de carne vie), al cărei titlu nu se știe încă, pentru că se scrie încontinuu, iar premiera va fi către sfârșitul lui octombrie... În același timp, este aiurea să fie așa. Teatru ar trebui să însemne ceva într-o societate.

A. B.: Este un an electoral mai fast pentru teatru?

R. O.: Administrativ, financiar, da. Numai că politicienii noștri mimează că înțeleg teatrul, cultura în general. În realitate, habar nu au ce înseamnă treaba asta.

A. B.: Știu că ați participat la Festivalul de Teatru de la Avignon, în studenție, cu spectacolul *Spațiu vital*, scris de Israel Horowitz. Care este prezența teatrului românesc în străinătate?

R. O.: Pentru străini, teatrul românesc nu există din două motive: lipsa banilor și lipsa lucrurilor noi. De curând, o ziaristă de la Radio France Internationale, care este și critic de teatru, a fost desemnată să vină aici și să aleagă un spectacol pentru Avignon IN. I s-au impus un nume de regizor și un anumit spectacol, iar când a venit comisia europeană să vadă rezultatul, a renunțat, deși ei plățiseră o sumă imensă pentru respectivul proiect. Dacă respectiva ziaristă ar fi fost lăsată să aleagă ea un regizor, poate lucrurile ar fi stat altfel. La noi, performanța este dirijată.

A. B.: Revenind la festivalurile românești, care ar trebui să fie rolul lor în viața cetății?

R. O.: Ar trebui ca un festival de teatru să impună niște nume. După ce ieși un premiu UNITER sau altul, ar trebui să te ridici puțin, să aibă valoare acel premiu. Dar la noi nu există impresariat, nu există nimic, până și festivalurile sunt făcute ca să fie. Ele ar trebui să creeze niște standarde. Dacă participi la un anumit festival, știi că apoi te trimite țara la un alt festival afară, că această participare a ta a însemnat ceva pe o scară a valorilor. Or, la noi, nu înseamnă nimic, poate doar să umpli încă un spațiu de CV.

A. B. Care sunt visurile unui actor aflat la începuturi?

R. O.: Să joc cât mai mult, cât mai diferit și cât mai liber. Nu spun că nu este bine să fii îndrumat de un regizor, dar am văzut adesea că unii regizori, din diverse motive, greșesc față de actor, limitându-l. Actorii sunt niște naturi creatoare, unii dintre ei scriitor de inteligenți și atunci trebuie lăsați să joace așa cum simt ei. Deocamdată, poți să joci cum vrei tu numai dacă ești un actor consacrat. Aș face această sugestie regizorilor: să lase actorii mai liberi, în folosul spectacolului.

A consemnat
Alina Boboc

convorbiri incomode

alice barb:

„Viața este ceva care se întâmplă în timp ce noi, oamenii, suntem ocupați cu altceva“

O definiție tulburătoare a vieții, dată de John Lenonn, și pe care regizoarea Alice Barb a pus-o ca motto a viitoarei sale premiere de la Naționalul bucureștean, Amadeus, de Peter Shaffer. Cunosând-o pe Alice din spectacolele ei, Anna Karenina, Legenda ultimului împărat, Noiembrie (toate montate la Naționalul bucureștean, unde este angajată), Oscar (la Teatrul Nottara) sau Cartofi prăjiți cu orice (la Teatrul Odeon), dar și din discuțiile pe care le-am avut, poți spune cu admirație: da, uite un creator pentru care suprema valoare a artei este viața. Pentru că ea este acel gen rar de intelectual român, care nu se cantonează în rutină, nu este încremenită în proiect, are curaj s-o ia mereu de la capăt. Și, curios sau nu, destinul a aranjat în așa fel lucrurile, încât la fiecare șapte ani Alice descoperă un teritoriu neexplorat și se reinventează. Prima oară s-a întâmplat la Cluj, când, timp de șapte ani, a urmat cursuri de pian și de canto la Liceul de Muzică. A doua oară, s-a reinventat, când s-a îndrăgostit nebunește de actorie. Iar a treia oară se întâmplă acum - de alți șapte ani -, când și-a descoperit vocația de regizor. Ce va urma? Deocamdată ea a început o lungă și fascinantă călătorie teatrală în lumea lui Mozart și a lui Salieri.

Irina Budeanu: Traversezi o perioadă fastă, în care ideile și emoțiile tale se îndreaptă către o lume aparte, încărcată de frumos, sonorități divine, dar și de multă tristețe și nedreptate. Poți să ne dezvălui despre ce este vorba?

Alice Barb: Da, așa este. Sunt foarte preocupată de noua premieră la care lucrez, Amadeus, piesă scrisă de Peter Shaffer. În fapt, acest spectacol a fost proiectul meu inițial, atunci când m-am angajat la Naționalul bucureștean. Deci, el mă va reprezenta cel mai bine din punct de vedere artistic. Faptul că între timp mi s-au propus alte texte m-a ajutat enorm să ajung în final

Secvență din spectacolul
Noiembrie
cu Olga Tudorache și
George Motoi

la acest proiect. În Legenda ultimului împărat am experimentat un cuplu de actori. Este vorba de Claudiu Bleonț și George Ivașcu. Iar în Anna Karenina, un alt cuplu: Medeea Marinescu și George Ivașcu. De ce m-a interesat acest tip de „experiment“? Pentru că în Amadeus mi-am dorit o distribuție perfectă și l-am ales pe Claudiu Bleonț în rolul lui Salieri, pe George Ivașcu în rolul lui Amadeus și pe Medeea Marinescu în rolul Constanze, soția lui Mozart. Eu cred foarte mult în afinitățile electivă care se creează între actori. Numai așa, comunicând perfect artistic și uman, îți poți realiza cu adevărat, tu, ca regizor, visul. În teatru, cuplurile de actori sunt foarte importante. Cred în forța și în energia lor artistică. Ceea ce se va vedea cu siguranță și în spectacol.

I.B.: Textul lui Shaffer i-a atras pe mulți regizori de teatru și de film. Unele montări au fost remarcabile, iar filmul lui Milos Forman este considerat de cinefili și de critici ca una dintre cele mai bune pelicule ale marelui cineașt american. Desigur, ați văzut atât filmul, cât și montări ale colegilor dvs. Există vreo influență în spectacolul creat de dvs.?

A.B.: Nu, nicidecum. În ceea ce privește filmul lui Milos Forman, îl consider superficial. Nu din punct de vedere regizoral, dar, din păcate, el - ca și mulți dintre regizorii de teatru - au aruncat pe piața culturală câteva clișee, complet neadevărate, care au creat o imagine falsă despre Mozart. În spectacolul meu m-am axat pe realitatea istorică a acestei povești. Am eliminat ideea

falsă a conflictului dintre generații. Diferența de vârstă dintre Salieri și Mozart nu era decât de șase ani. Apoi, am privit acest text al lui Shaffer ca pe o mărturie. Numai că ea reprezintă doar versiunea lui Salieri despre Mozart și tot ceea ce s-a întâmplat în acea epocă istorică. În fapt, este vorba doar de imaginea pe care Salieri i-o construiește lui Mozart, aceea de geniu infantil, ridicol vulgar. Complet fals! Dar acest clișeu a fost preluat ca atare de foarte mulți scriitori, regizori. Ceea ce de altfel s-a întâmplat și cu Shaffer. Or, dacă studiezi aprofundat, cu maximă atenție și respect față de adevăr, toate documentele despre Mozart și epoca în care a trăit, nu ai cum să te oprești la aceste clișee și etichete care i-au făcut și îi fac în continuare atâta rău posterității acestui geniu. Mi-am pus întrebarea: de unde vine această imagine falsă? Din ura lui Salieri față de Mozart. Și orice om care urăște deformează

Secvență din spectacolul
Anna Karenina

realitatea. În spectacolul meu, eu pun sub semnul întrebării mărturia lui Salieri. Îmi doresc ca prin acest spectacol să îndepărtăm toate clișeele și tabuurile care au pus o etichetă strâmbă pe destinul lui Mozart. Am citit enorm despre Mozart, citesc în continuare și descopăr foarte multe lucruri noi și, nu uitați, eu am crescut cu muzica lui, am interpretat-o. Formația mea muzicală îmi permite să mă apropiez de Mozart într-un mod aproape total. Am scurtat textul original al lui Shaffer și am introdus scrisorile lui Mozart, adresate unor personalități ale vremii, și care sunt adevărate mărturii ale modului cum el gândea și acționa. Evident, voi folosi ca fond muzical pagini din creația

File dintr-un jurnal teatral

U ltimea seară de jurizare la festivalul din V. (care, vai, seamănă cu ultima de la festivalul din B.). Se spun bancuri. Și se fac glume. Într-una. Oameni de teatru, sobri altfel, când se-ntâlnesc în jurii, nu găsesc altceva mai bun de făcut, decât să spună bancuri!

Eu nu debitez bancuri decât o dată la 5 ani; dar rețin bancurile bune. Și creez anecdote, ori preiau anecdote din lumea teatrului. Prefer să fabulez, decât să reproduc.

Dar vine actrița T., directoarea festivalului, obosită de pe drum, ea, încă frumoasă și încă plină de o cochetărie superioară, ne privește pe toți și e dezamăgită de cei de la masă, care sunt infatigabili în inferioara competiție a depășirii bancurilor. "M-am săturat! De ce nu suntem în stare să depășim etapa asta nenorocită a spusului bancurilor?! Uite, aș vrea să discutăm despre nefericire!" - zice T. După o pauză. Însă, toți din jur reîncep spunerea bancurilor, ca și cum n-ar fi auzit-o... Hm!

Cine are curajul să vorbească despre fericire în public? E riscant. zău! Uite, țin

minte că, în 2000 sau 2001, fiind într-un moment de efuziune, i-am făcut o confesiune unei colege mai tinere, în biroul unui director de teatru: o confesiune din care eu credeam că ea ar avea de învățat, ori de meditat: eșec! N-a-nțeles nimic! Pentru că pe ea, fiind la începuturi în teatru, o interesa afirmarea profesională, nu fericirea!

Ergo: de câte ori unul vrea să se discute despre (ne)fericire, ceilalți spun bancuri, ori se gândesc la bani, băutură, mersul trenurilor etc.

Un fapt amuzant: la recentul festival de la T., premiul pentru dramaturgie a revenit unui text cu adevărat interesant, aflat pe afișul manifestării: în seara decernării trofeelor, directorul teatrului care-a avut piesa în repertoriu s-a prezentat fericit și a primit distincția. A mulțumit juriului și publicului, a rostit și câteva fraze din care reieșea că teatrul lui sprijină constant dramaturgia românească...

Ce-i amuzant aici?- veți întreba, pe bună dreptate: un singur lucru - spectacolul cu textul acela... nu s-a mai

prezentat deloc în concurs! Realizați cu câtă ură au fost priviți cei ce au obținut premii fără să participe, de către ceilalți, majoritarii, care au participat fără să obțină distincții!...

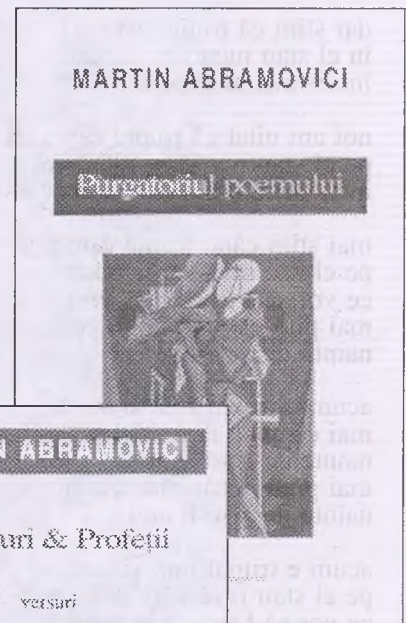
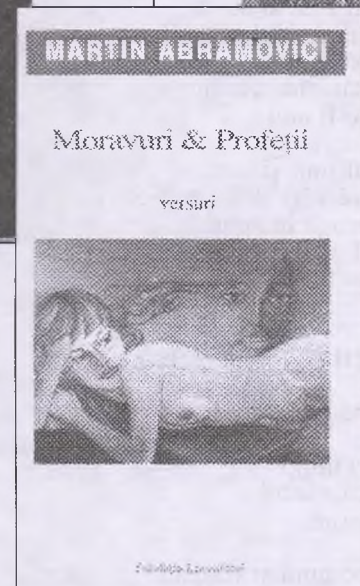
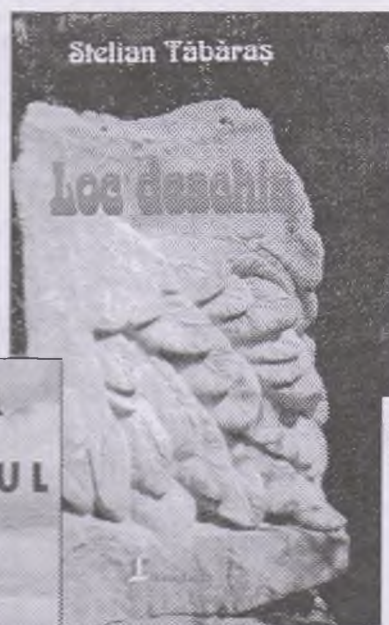
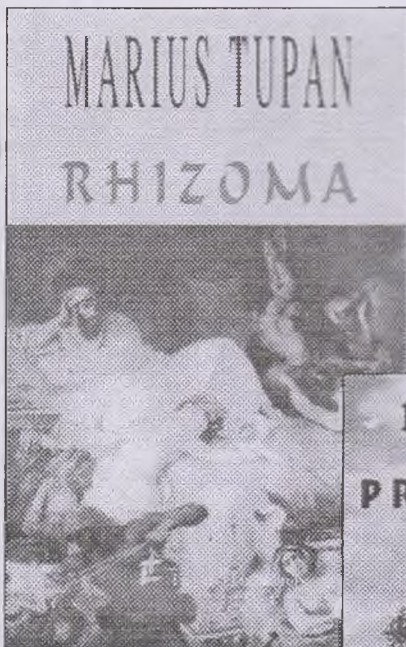
Un calambur al Noemiei Bomher, rostit la Moinești, la aniversarea dramaturgului Al. Sever: "Patul lui Procust este, pentru mine, patul lui Proust!". Corect.

Un ziar din Capitală trânteste un titlu care-mi sună tare caraghios: **Adrian Mutu, pe urmele lui Marc Aurelius și William Shakespeare**. Hait! S-o fi apucat fotbalistul de filozofie sau teatru? Nu, din articol reiese doar că și alte nume ilustre... au consumat droguri. Ne-am liniștit...

Faptul că publicul preferă să râdă, decât să asiste la tragedii e reconfirmat de deschiderea, la Cluj, a unei... RĂSOTECI! Asta fiindcă inițiativa clubului a constatat că un adult râde cam de 15 ori pe zi, iar un copil de 400 de ori. Iar mimarea stării de bună-dispoziție, va duce la apariția acesteia...

Deci, slabe șanse să se deschidă, la noi, și o PLĂNGOTECĂ!

Cărți apărute la Fundația *Luceafărul*

CHEMĂRS

simțim printre uluci încete
cum cade în priviri pământul
și se depune-n rădăcini

vedem printre uluci încete
cum cade în priviri pământul
și ne întoarce înspre el

simțim printre uluci încete
cum cade în priviri pământul
și ne desprinde înspre cer

privind înspre uluci încete
ne scapă vorba înapoi
străfundurile presimțite
se-ntorc cu fața înspre noi

pășim printre uluci încete
și cade în priviri pământul
ne-ntoarce (acuma) iarăși înspre el

PĂSĂRS

le mângâiam din când în când
pe toate
și le credeam mereu
la locul lor
deodată-mi cad pe brațe
decupate
o vreme n-am știut de zborul lor
alătura-și băteau aripa
și uneori aripa-n trupul alteia
aluneca
aripi de ceruri se formau
deasupra

ȘNAGNTE DE A SE ȘI ȘNĂLȚAT

noi am uitat că trupul este orb
pe el stau revărsări albastre
ce-l trec în ceruri când și când
abia simțite-n pătura de carne

dar știm că trupul este orb
în el stau picuri de albastru
întrezăriți în ațipire

noi am uitat că trupul este orb
pe el stau revărsări albastre
întrezărite-n ațipire

mai știm când trupul este mut
pe el zac revărsări albastre
ce vor să-l treacă în zenit
mai plin ca plumbul se preface
nainte de a se fi urcat

acum e trupul mut și surd
mai cenușiu ca fumul se preface
nainte de a se fi albit
mai greu decât căderea ajunge
nainte de a se fi suit

acum e trupul mut și surd
pe el stau revărsări albastre
ce vor să-l treacă în zenit
mai jos decât adâncu-atinge
nainte de a se fi înălțat

REPAUZ (II)

ne-ntindem pe pământ
ca o statuie
și așteptăm cumiști
să ne tocească vântul
tăcem spre ceruri
mai departe
cu frunzele pe gură și timpan

căzute
privirea în senin evaporată
adâncă omenirea-n ceruri

PARCUL

cărarea-i singura oprită
și parcul are încheiere
cu drumul meu în el purtat
pe el lumina-l ține moleșit
cu drumuri paralele și rotunde
în cele prea rotunde
n-am intrat

cărarea singura oprită
și parcul are un sfârșit
cu drumul meu în el purtat
pe el lumina-l ține lenevând

închis e spațiul dintre pomi
cu ochiul meu în el lăsat
ce-i dincolo nu ține timpul
nici timpul nu mai e purtat

Veronica Teodorescu

tinere poete

SUM

Țipete, vociferări, rumoare,
Mărșăluire, mușuroi,
Un permanent du-te-vino.
Femei în abaye
Cu capete plecate
Amestecându-se
Cu stăpânii lor soți
Pășindu-le înainte,
Mutawa,
Poliția religioasă
Ține totul sub control,
Chiar și vânzarea de aur.
Mirosul de mosc și de șisa,
Îți dă forțe nebănuite.
Te-oprești din mers și exclami:
„Sunt în bazar
În piața de aur
Deci exist”

SCLAVA JOCULUI

Plutesc pe aripi de vis
Asemeni unei diletante,
Înaripat trup
Imponderabil.
Store clipei până și ultima picătură,
De voluptate, hazard.
Sunt sclava jocului
Scopul nu mi-e câștigul,
Ci salvarea din tenebre,
Legile Shariei.
Mareele sentimentelor
Se-agită ca-ntr-un pahar cu apă,
Iar clipa dinainte
Cea searbădă și goală,
Se preschimbă în
Vis,
Cu prinți și prințese,
Pe tărâmul vrăjit
Djinni-stan

Andra Trușcă

lui Mozart, dar, și pentru prima oară, lucrări de Salieri.

I.B.: Spectacolul dvs. seamănă mai degrabă cu un rechizitoriu, cu o investigație? Cine sunt inculpații?

A.B.: Toți sunt inculpați, inclusiv spectatorii, care vor trebui să se implice în acest „proces”. Din punctul meu de vedere este un spectacol puzzle, și, într-un fel, un spectacol „polițist”. Încerc să restabilesc adevărul. Adevărul istoric, dar și adevărul fiecărui protagonist din această poveste. Pentru că, în mod dramatic, Salieri are adevărul lui, Mozart pe al lui și Constanze un alt adevăr. O altă întrebare la care încerc să răspund: cum a fost posibil ca el, geniul pur al sunetelor, cel supranumit de confracții lui, Shakespeare-ul muzicii simfonice, să fie aruncat la groapa comună? Voi veni cu foarte multe detalii, până acum ignorate sau necunoscute, aspecte așa-zis marginale, care vor surprinde probabil, iar multe dintre ele vor fi noutăți absolute. Dar toate acestea, puse în slujba reconstituirii adevărului istoric despre autorul **Flautului fermecat**. În fond, spectacolul meu este un proces pe care i-l întenez lui Salieri, dar și istoriei umanității, care a fost atât de ingrătă și care a făcut un gest inadmisibil aruncându-l pe Mozart la groapa comună. Nici acum nu înțeleg cum a fost posibil, iar revolta pe care am avut-o în copilărie când am descoperit acest fapt nu s-a potolit nici acum. Da, fac acest spectacol dintr-o imensă revoltă și încerc să descopăr o infimă parte din marele mister numit Mozart. În fond, ce este un geniu? Un om obișnuit care face lucruri neobișnuite. Mozart a fost matur, echilibrat, a iubit, a trădat, dar, mai presus de toate, ne-a lăsat o

Momentul când Salieri ascultă pentru prima oară muzica lui Mozart este de-o mare tensiune emoțională. El își dă seama imediat de geniul mozartian și este atât de orbit de furie și ură, încât vomită. În loc să folosească în spectacol vorbe despre muzică, vin cu astfel de imagini puternice. Una din marile drame ale umanității s-a petrecut în vremea lui Mozart, avându-l ca personaj principal pe el. Mă repet, dar nu pot să nu o fac: cum a fost posibil ca el să fie practic aruncat la groapa de gunoi? A fost înmormântat în mare grabă, chiar a doua zi de la decesul său, iar la înmormântare nu a participat nimeni. De ce? Pentru că în acea dimineață se declanșase o epidemie îngrozitoare de tifos. Și atunci toți care au murit în acea zi au fost aruncați la groapa comună. Dincolo de această explicație pragmatică rămâne gestul vinovat al umanității.

I.B.: Citind și recitind multe dintre documentele legate de viața și opera lui Mozart, ce revelații ați avut?

A.B.: Există o aură specială care a înconjurat destinul mozartian. Una dintre revelații a fost faptul că celebra sa lucrare **Flautul fermecat** era prima încercare de dezvăluire publică a ritualului de inițiere în francmasonerie. Mozart era francmason, ca mai toate marile personalități ale vremii. Faptul că el a încălcat jurământul francmasoneriei, acela de a nu dezvălui nimic din secretele ordinului, a adus după sine furia membrilor Lojei. În acel moment, când **Falutul fermecat** a fost cântat în public, toți cei care l-au susținut pe Mozart, din marea aristocrație, și-au luat mâna de pe el. În acea clipă a fost lăsat în voia soartei. Din punctul lor de vedere aveau dreptate. Dar și Mozart avea dreptate. Pentru el muzica era mai presus de orice. Iar muzica nu o poți închide într-o colivie, trebuie să-i dai drumul cu orice preț. În cazul lui a fost cu prețul vieții. Toate studiile care s-au realizat de cercetători în domeniul medicinei au arătat foarte clar: muzica lui Mozart are un efect extraordinar asupra oamenilor, asupra sufletului lor, chiar și asupra plantelor. Orice altă muzică simfonică nu are efectul terapeutic al sunetelor sale. Și acest lucru a fost dovedit științific. Mă interesează în acest spectacol misterul mozartian, misterul tuturor ființelor care l-au înconjurat,

misterul muzicii lui. Cred că în tot ceea ce s-a întâmplat există o explicație. Mă întreb însă de ce Dumnezeu a vrut ca lucrurile să se întâmple așa. Ori de câte ori retrăiesc viața lui Mozart, mă cuprinde o emoție paralizantă. Pur și simplu îmi curg lacrimile. Îmi vine în minte un vers pe care Borges l-a scris la moartea mamei sale: „Am comis unul dintre păcatele cele mai grave pe care le poate comite un om/ n-am știut să fiu fericit”. Nu întâmplător, explorând universul mozartian, am ajuns la poezie, la marea poezie. Toate experiențele inițiatice pe care le trăiesc înaintând pe drumul cunoașterii mozartiene m-au adus în mod neașteptat la redescoperirea mea. Prin acest spectacol mă redescopăr, mă reinventez. Pur și simplu aflui lucruri despre mine pe care nu le știam până acum. Căutarea lui Mozart este și regăsirea sinelui. Este o experiență extraordinară pe care cu greu pot s-o reconstitui prin cuvinte. Nu știu dacă mulți au habar de faptul că Mozart a fost și un caz unic de organizare auditivă și cerebrală. O spun medicii neurologi. Pentru că el compunea toate partiturile în minte. După aceea le așeza pe

Secvență din spectacolul **Cartofi prăjiți cu orice**

Secvență din spectacolul **Oscar**

muzică unică.

I.B.: Înțeleg din ceea ce îmi spuneți că spectatorul va descoperi un alt Mozart. Va descoperi multe lucruri noi, unele complet surprinzătoare, despre relația dintre el și Salieri. Cu alte cuvinte, vom vedea un Mozart fără mască, fără vălurile țesute atât de abil de istorici, cât și de literați.

A.B.: Într-adevăr, publicul care va veni la spectacol va fi luat prin surprindere. Multe legende care circulă pe seama lui Mozart vor cădea. Informațiile care răzbat din spectacolul meu vor fi pertinente, vor revela aspecte neliniștitoare. Eu voi vorbi mai ales despre invizibilul ascuns adânc în vizibil. De exemplu, Shaffer descrie pe mai multe pagini muzica lui Mozart. Or, eu nu cred că poți vorbi despre muzică acoperind-o cu litere. Muzica nu poate fi explicată.

hârtie fără nici o ștersătură. Vă dați seama? Pe nici unul dintre manuscrisele sale nu s-a găsit vreă corectură. Ei bine, toate lucrurile despre care v-am vorbit, îmi dau fiori. Mă neliniștesc, mă emoționează. Pășesc în acest mister și îmi doresc să întredeschid măcar o pleoapă a lui.

I.B.: Simt din tot ceea ce îmi spuneți că acest spectacol vă reprezintă mai mult decât orice alt spectacol creat până acum. Este adevărat?

A.B.: Da. Simt acest lucru. Un spectacol mărturisire și o mărturie despre eul meu artistic. Trebuie să vă fac o confesiune. Au trecut șapte ani de când fac regie. Simt că în acest moment, odată cu **Amadeus**, începe o altă etapă a vieții mele. Am trecut de ciclul magic al celor șapte ani. Ce va urma? O nouă schimbare? Nu știu. Tot ceea ce știu este că teatrul pe care-l voi face de acum încolo va fi teatrul-mărturisire.

A consemnat
Irina Budeanu

convorbiri incomode

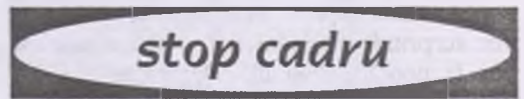
Septuagenara în fața nimicului

octavian soviany

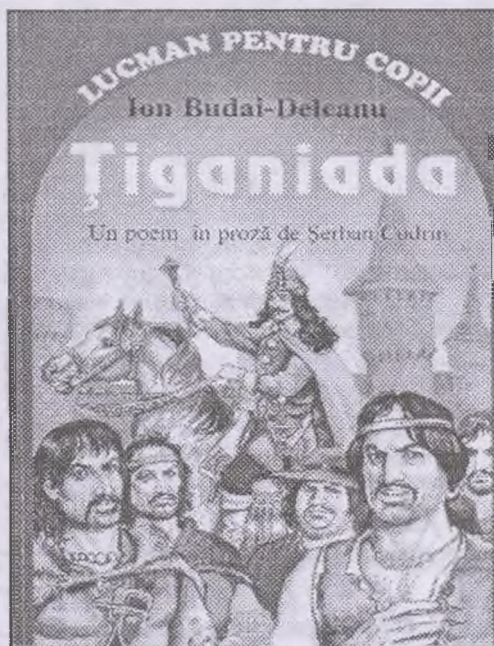
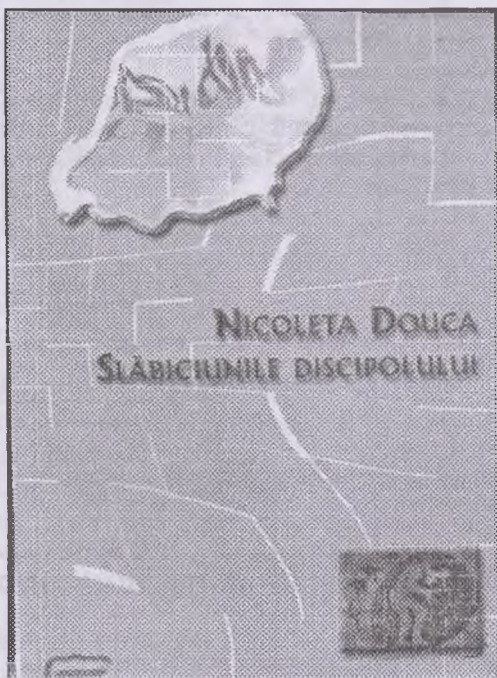
Angoasa îmbătrânirii, o percepție tot mai acută a timpului ce își exercită efectele distructive asupra corpului feminin constituie substanța din care se nutresc ultimele cărți ale Norei Iuga, plasate undeva la granița dintre ficțiune și autobiografie, poem, jurnal și roman. Astfel, în **Sexagenara și tânărul**, povestirea joacă rolul unui „experiment ontologic“ prin care protagonistul romanului își verifică puterea de a seduce, transformându-se, finalmente, într-un „discurs amoros“ care se impregnează parcă de izul umorilor feminine și duce la un contact aproape erotic cu bărbatul fascinat de poveștile acestei Șeherezade sexagenare. Jurnalul berlinez (*Fasanenstrasse* 23. *O vară în Berlin*.) se plasează, în schimb, sub semnul „nupției scripturale“, marcată prin metafora „orei albastre“, când „Dionysos și Apollo își amestecă pletele“. Părul devine acum o figură a textului însuși, în care se resorb două grafii: una virilă, penetrantă, alta feminină și adevivă, rezultanta lor fiind o stranie scriere „hermafrodită“, care se mișcă parcă *au ralenti*, e o „scriitură încetinită“, întemeiată pe „rărirea“ suflului textual care permite saltul dincolo (sau dincoace) de dualitatea masculin-feminin. Ambele cărți reprezintă texte experimentaliste, născute din aspirația autoarei de a se rosti în totalitate, de a anula golul de timp dintre trăire și scrierea ei, dintre „femeia de carne“ și cea „de hârtie“. Acest experimentalism este împins până la ultimele lui consecințe în **Lebăda cu două intrări** (Editura Vinea, 2003), „cronică“ în cheie beckettiană a feminității torturate paroxistic de anxietățile senectuții. Cu siguranță că până la Nora Iuga nimeni nu a avut curajul (cel puțin în context românesc) de a vorbi cu atâta franchețe despre spasmurile erotice ale vârstei septuagenare, de a scormoni cu atâta cruzime în profunzimea țesutului feminin atins de stigmatele timpului,

care nu și-a pierdut însă capacitatea să friseze erotic. Iar **Lebăda cu două intrări** reprezintă, într-o literatură unde „dramele sexualității“ au fost în general insuficient sau superficial explorate, fără doar și poate, un unicat, e o „apocalipsă“ a feminității crepusculare, ce ne propune imaginea absolut insolită a unei îndrăgostite de șaptezeci de ani, care își scrutează, cu luciditate superlativă, adâncimile viscerale unde continuă să pulseze mecanismul dorinței. Dacă în **Sexagenara și tânărul** vocea încărcată de erotism a „Șeherezadei“ intra în dialog cu privirea „verde“ a bărbatului subjugat în cele din urmă de „femeia eternă“, de data aceasta rostirea Norei Iuga e una monologică, se desfășoară în fața unei oglinzi („el“) opacificate, în absența deconcertantă a partenerului a cărui tăcere devine supliciu. Timpului *au ralenti* din jurnalul berlinez i se substituie acum timpul „colcăitor“, în care trecutul și prezentul se amestecă permanent, iar viitorul se insinuează sub forma anxietății thanatice. Scriitura, la rândul ei, se modifică: scrierii încetinite din *Fasanenstrasse* îi ia locul o scriere penetrantă, de o viteză extremă, care încearcă să surprindă concomitent, cu acuratețea unei tomografii, tensiunile gândului și spasmul cărnii „în criză“. Ea este (cum ar spune Adela Greceanu) „scriere detot“, care implică angajamentul maxim al scriitorului, se metamorfozează în „act fiziologic“, se încarcă de hormoni și încearcă să compenseze, prin „acelerațiile“ sale, declinul plasmei organice. Așa se face că textul Norei Iuga (care nu poate fi numit nici roman, nici poem, e mai degrabă „cvasiliteratură“) ia forma unui dictionar pulverizat în secvențe despărțite de spații albe care facilitează lectura. Inutil de spus că e vorba de un experiment mai mult decât curajos care exasperează (voit) orizontul de așteptare al unui cititor deprins cu lectura comodă. Dar, dacă e adevărat că „forma emană din fond“ (așa cum scrie undeva Ortega y Gasset), această carte nu putea să fie scrisă decât așa, căci „fondul“ ei e singurătatea absolută a ființei „dezagregate“ și condamnate, beckettian, să

vorbească în absența oricărui interlocutor, ea reprezintă confesiunea unei „voci“ solitare, pentru care nici măcar cititorul nu poate constitui un „partener“ în sensul obișnuit al cuvântului. Scrisul devine astfel (în perfectă consonanță cu reveriile suicidale ale vocii auctoriale) act „sinucigaș“, singurătatea și disperarea își găsesc o descărcare cathartică în „sinuciderea pe hârtie“, care presupune tocmai asumarea „lipsei de comunicare“ cu cititorul. Ceea ce nu înseamnă că **Lebăda cu două intrări** e o carte ilizibilă, ci doar că presupune un alt algoritm de lectură: lectura „viscerală“, care ia act de text ca de un fragment de țesut ce „se comunică“ prin spasmuri și convulsii: aici „ilizibilitatea“ (asumată în totalitate de scriitor) implică aceeași asumare deplină din partea instanței lectoriale, lectura transformându-se astfel într-un „contact fizic“, într-o „trăire în doi“, care funcționează dincolo sau dincoace de cuvânt, autoarea practicând aici un

experimentalism radical, care prezintă similitudini („probă“ a unei formidabile tinereți spirituale) cu semiozele viscerale ale lui Adrian Urmanov, cu „neotextualimul“ lui Răzvan Țupa, fascinat de elaborarea „corpului de cuvinte“ sau cu gramatica „scrierii detot“ despre care vorbește Adela Greceanu. Iar afirmația că **Lebăda cu două intrări** reprezintă un „experiment de vacanță“ (așa cum crede Al. Cistelean) ilustrează perfect „ruptura“ dintre textul Norei Iuga și grila de lectură a criticii de întâmpinare (iar Al. Cistelean nu e cătuși de puțin un comentator oarecare) care e meru cu un pas în urmă față de mișcarea vie a producției literare. Noi credem, dimpotrivă, că avem de a face cu un experiment de un curaj și de un radicalism fără prea multe precedente în literatura română. Și că **Lebăda...** e o carte mare, despre care o să se mai vorbească, desigur, dar, din păcate, una dintre acele cărți care aparțin (ca toate cărțile cu adevărat mari) mai degrabă viitorului decât prezentului. În fond, nici Andre Gide n-a înțeles nimic din „metoda“ lui Proust. Iar „divinul marchiz“ era considerat, până nu foarte demult, un bolnav psihic și un monstru de imoralitate.

elfriede jelinek:

Brigitte îl urăște pe Heinz

Anul acesta, Premiul Nobel pentru literatură a fost atribuit scriitoarei Elfriede Jelinek din Austria, fiind a zecea femeie care primește acest premiu. Elfriede Jelinek s-a născut la 20 octombrie 1946 în Mürzzuschlag - landul Steiermark și a crescut la Viena. A studiat istoria artei, muzica și teatrul. Până la apariția primului roman a publicat versuri și proză scurtă, iar apoi dramaturgie și eseuri. În anul 1986 a primit Premiul Heinrich-Böll al orașului Köln, iar în 1987 Premiul pentru literatură al landului Steiermark.

În Austria Elfriede Jelinek a fost aspru criticată datorită romanelor ei considerate obscene. - *Die Lust (Pofta) sau Raststatte oder sie machen's alle (Popasul sau ei toți o fac)*.

La 57 de ani Elfriede Jelinek își impresionează cititorii prin mânia și pasiunea cu care își caracterizează personajele și prezintă absurdul și puterea clișeeilor sociale.

În romanul *Amantele* scriitoarea descrie posibilitățile unei muncitoare. Ea se poate căsători cu un bărbat, care îi va asigura ascensiunea socială, dar și astfel de bărbați sunt rari, iar barbații bine sunt de mult căsătoriți. Astfel începe o luptă și o concurență acerbă între cele două amante. Amândouă sunt de fapt înșelate deoarece doar bărbații au soartă.

Cu toate ca brigitte îl urăște pe heinz, tot vrea să pună mâna pe el, ca să-i aparțină ei întru totul și nu altea.

dacă b. îl urăște deja pe heinz înainte de a fi pus mâna pe el, cum o să-l urască, dacă, ceea ce e încă îndoielnic, va pune mâna pe el pentru totdeauna și nu va mai trebui să se străduiască.

deocamdată însă brigitte trebuie să tănuiască cu mare atenție ura ei, deoarece ea este încă un nimeni și anume o cusătoreasă de sutiene și vrea să devină cineva și anume soția lui heinz.

multe alte cusătorese provin din iugoslavia, ungaria, cehoslovacia și din alte țări ale blocului de est.

fie că se căsătorește, fie că pier.

a fi una dintre foarte multe, înseamnă de fapt să fii un nimeni.

b. este de părere că, fiind una dintre foarte multe cusătorese de sutiene, dintre care multe chiar fac aceeași cusătură ca și ea, este de fapt un nimeni.

b. crede că, fiind una dintre foarte multele soții, ar fi cineva. brigitte crede că, din moment ce heinz este cineva, și anume cineva care o să devină cineva, care are o afacere proprie, automat va fi și ea cineva.

dacă datorită sutienelor nu va străluci, atunci toată strălucirea va trebui să vină în viața ei de la heinz.

deoarece strălucirea despre care citim sau pe care o vedem la televizor provine de la cu totul și cu totul altcineva și se întoarce la altcineva. deoarece strălucirea care este descrisă în reviste și filme se referă la oameni întru totul necunoscuți, care, adesea nici măcar nu poartă sutiene și nicidecum nu fac sutiene și fiindcă din start nu există strălucire, b. se luptă ore întregi plină de înflăcărare pentru strălucire, pentru a-l impresiona pe heinz.

ea speră ca ceva din această strălucire să se răsfrângă și asupra ei. dar cine deține strălucire o păstrează pentru sine, asta a aflat deja mama lui brigitte. strălucirea acesteia provenea de la un reprezentant comercial. când a dispărut? cu mulți ani în urmă împreună cu autoturismul său.

mama lui brigitte spune că brigitte ar trebui să nu-l țină pe heinz prea din scurt, dar nici să-i dea drumul, acum să nu-l țină încuiat, ci de abia

mai târziu, dar totuși să se țină de el, să-l lege de ea prin mii și mii de mărunțisuri, cum ar fi un bebeluș. dar și prin talente și aptitudini speciale, cum ar fi spălătul rufelor.

evident mamei lui brigitte încă nu îi ajunge. evident la gura ei mai este încă ceva "nespus".

la vânătoare ea este nemiloasă.

nici lui heinz cel vânat și nici lui brigitte, vânătorului obosit nu i se permite vreo pauză. câteodată vânătorul poate să se afle într-o situație mai grea decât vânatul.

situația lui brigitte este mai grea decât a lui heinz.

susi este un om strălucitor. covârșită de strălucirea soarelui, susi vânează un fluture, așa-numitul fluture galben. părul ei blond este chiar bălan.

unora le ajunge lumina soarelui pentru a străluci, alții dimpotrivă au nevoie de un întreg magazin de corpuri de iluminat.

b. nu ar trebui să fie atât de puțin modestă, ci să se mulțumească cu soarele, ca susi.

în grădina soarele este mai puternic decât susi. grădina nu este a ei, ci a lui heinz, deci a lui brigitte. b. se năpustește asupra lui susi și o îmbrânțește în afara razei de acțiune a oricărei străluciri. mai degrabă ar îngropa-o pe susi în pământ, în argila umedă.

gâfâind deasupra lui susi, brigitte îi explică, de ce poți face orice vrei cu proprietatea ta, dar cu proprietatea altuia, doar ceea ce dorește proprietarul respectiv, în cazul acesta, ceea ce permite ea, adică brigitte. un exemplu: în fabrică spune b. trebuie să fac ceea ce mi se spune. dar cu dulăpiorul meu de tinichea, pot să fac ceea ce vreau, deoarece este AL MEU, pot să fac ordine sau dezordine, cum vreau eu. bineînțeles ordine. la cantină trebuie să fiu o colegă bună, întrucât cantina aparține tuturor. însă la masă, la locul meu pot să fac ceea ce vreau. acela este numai AL MEU. așa e. totul începe cu lucrurile mărunte.

capul lui susi se află într-o băltoacă până vine heinz și o smulge pe susi din mâinile lui brigitte.

și dacă ar veni proprietarul fabricii la mine acasă continuă b. atunci chiar și el ar trebui să facă ceea ce vreau eu, fiindcă casa mea este

palatul meu, indiferent cât de mică ar fi, pot să fac ce vreau.

proprietarul dumneavoastră n-o să vină la dumneavoastră acasă, întrucât sunteți așa de neprietenoasă, bombăne susi.

chiar așa? poate vine totuși odată și nimeni n-ar putea să-l oprească, nici măcar dumneavoastră, care vreți să stați neapărat în calea mea. pe proprietarul meu sigur nu puteți să-l intimidați.

poate că vine odată să ne viziteze atât pe mine, cât și pe mama mea.

n-o să vină niciodată, răspunde susi, deoarece nu sunteți importantă. deoarece sunteți ultimul om care există și cel mai puțin important.

dar DACA ar veni, AR trebui să facă în apartamentul nostru ceea ce vrem noi, asta este stabilit prin lege, suspină brigitte. asta știe sigur. cinci minute mai târziu cele două luptătoare iau o gustare.

brigitte a spus lucruri interesante, a speculat așa cum se întâmplă în economie.

s-ar putea ca brigitte să tragă foloase din rezultatele acestei discuții. dacă într-o bună zi o să aibă propria afacere și chiar și pe heinz.

din păcate nu există doar sfârșituri de săptămână, care pot fi petrecute în grădina, gândește brigitte, pe care tocmai o cheamă datorită: brigitte vino! mulți încep munca fiind oameni neschimbați și ies de la muncă mai răi.

brigitte nu dorește să devină dură, ci vrea să fie lăsată însărcinată. în capul ei nu e altceva decât heinz.

heinz stă la capătul unei mlaștini, o mlaștină cum se poate găsi în capul multor colege. doar că la capătul fiecărei mlaștini nu se află un heinz care face cu mâna și nici robinete nichelate, accesorii pentru camera de baie, boilere sau toaile.

la capătul celorlalte mlaștini așteaptă oameni, care din punctul de vedere intelectual, al caracterului și fizic sunt cu mult mai prejos decât heinz. adesea nu sunt conștiincioși și nici brigitte nu e conștiincioasă.

în timpul căsniciei o să-nvețe conștiinciozitatea așa cum multe fete tinere care înainte de căsătorie fuseseră ușuratică și libertine au învățat-o.

heinz insistă din conștiinciozitate să meargă să joace popice, deși are nevoie de relaxare, b. merge fiindcă e suspicioasă și a intrat la bănuială.

heinz vede adesea alte femei, câteodată unele care nu au un proprietar legal. femeile fără stăpân sunt foarte periculoase pentru un om tânăr și labil cum e heinz, care urmează și se căsătorească.

când în cele din urmă brigitte o să-l aibă pe heinz pe de-a întregul în patul ei, astfel încât mirosul de bere să pătrundă în toate colțurile, atunci o va cuprinde într-adevăr un sentiment de recunoștință și atunci picioarele depărtate se vor depărta de la sine, ajutate de o mână nevăzută.

de simțit încă nu simte nimic, dar acest sentiment o ajută enorm să se destindă.

acesta este necesar deoarece o așteaptă o zi grea de muncă.

Prezentare și traducere de
Ħermina Fierbințeanu

niki marangou:

Doctor din Viena

Poetă, prozatoare și artist plastic (pictor și ceramist), proprietară a unei celebre librării, „Kohlias“ (Cochilia) în capitala Ciprului, Niki Marangou, născută în 1948 la Limassol, s-a impus în lumea literelor cipriote, dar și ateniene ca o personalitate al cărei prestigiu se consolidează cu fiecare nouă carte. Sensibilitatea ei poetică (a obținut, între alte distincții, și un Premiu Kavafis, conferit în 1998 la Alexandria) și-a pus ireversibil amprenta și asupra creației narative. Punctul ei forte îl constituie recrearea atmosferei din mici povestiri topite în forma unui mozaic, ale cărui nuanțe, de la scilpitor la tern, variază în funcție de intensitatea trăirilor descrise. Cea mai recentă carte a autoarei, *Doctor din Viena*, apărută în 2003 sub emblema editurii ateniene „To Rodakio“, a stârnit deja ecouri apărute sub semnătura unor influenți critici literari din capitala Greciei (între alții, Alexis Ziras) și se află pe masa de lucru a unor traducători din Europa. Un tânăr din orașul Ammohostos/Famagusta studiază medicina la Viena. Sărac și străin în metropola austriacă, se adaptează rapid și se afirmă cu egală dăruire în studii, în știință, în dragoste. Alungat de norul războiului, se stabilește în cele din urmă (după mai multe încercări nereușite de a prinde rădăcini în Elveția, la Atena sau în Alexandria egipteană) la Limassol, pe coasta de sud a insulei natale, unde, după alte eforturi de adaptare, de data aceasta la cenușiul mediu provincial, își găsește în cele din urmă împlinirea. Dincolo de povestea tânărului Yorgos (în persoana căruia autoarea evocă memoria tatălui său), criticii au remarcat măiestria cu care este reconstituit fundalul istoric al unei epoci dintre cele mai zburzuite din istoria omenirii.

La primele ore ale dimineții de 6 august 1924 a sosit în Gara Centrală din Viena - neras, cu costumul alb, pantofii și pălăria de pai - toate negre. Ploua fără-ncetare. Lui Yorgos i se făcu frig, fiindcă era îmbrăcat nepotrivit. În forfota din gară s-a rătăcit de Mouloupoulos, tovarășul lui de drum. Își aminti că i-a spus că trage la hotel „Bristol“, unde îi rezervaseră cameră părinții lui. Se-apropie de un taxi și rosti cuvântul „Bristol“. Taximetristul îl măsură din cap până-n picioare și plecă. La fel păți și cu următorul, până când îi trecu prin cap să deschidă portmoneul și să arate c-are bani. „Bristolul“ era o minunăție. L-au condus într-o cameră cu vedere spre parc. De Mouloupoulos nici urmă și nici că l-a mai văzut. S-a spălat și-a adormit buștean după-atâtea nopți de veghe. S-a trezit abia a doua zi la amiază. În sufrageria hotelului candelabre, covoare, lume bine-mbrăcată, asta-i viața adevărată, se gândi el. A doua zi dimineața a plătit o sumă colosală pentru cameră, a luat un taxi și s-a dus să

caute un compatriot ce studia la Viena. Taică-su, mastre-Nikolis, avusese grijă să-i strecoare-n buzunar bilețelul cu numele studentului. Gherasimos Petridis locuia la etajul cinci al unui bloc vechi și Yorgos abia a urcat scările cărând valiza. I-a deschis o doamnă pe care probabil o trezise din somn, i-a arătat camera lui Gherasimos, dându-i de-nțeleș prin semne că acesta dormea și nu se cădea să-l deranjeze. Yorgos s-a așezat pe-un scaun și căsca gura la florile artificiale, la tablourile de pe coridor, unde stăruia un miros stătut. Peste tot zăceau tot felul de obiecte, vase, porțelanuri, mobile greoaie, catifele, prima oară vedea Yorgos un spațiu ca ăsta; mai degrabă îi amintea de o prăvălie de vechituri decât de o casă. De pe peretele din fața lui îl privea un cerb cu coarne mari și ochi de sticlă. Cum stăpâna casei îl lăsase singur, la un moment dat se plictisi, o să-l trezesc, își zise, și deschise ușa. În pat era Gherasimos c-o față și nici că și-au dat seama că se deschisese ușa, atât de adânc dormeau. Yorgos, stupefiat, a-nchis-

o imediat și s-a-ntors la scaunul lui. A mai trecut un ceas și-acum era indignat de-a binelea. O să bat în ușă, se gândi. Începu să bată și-atunci se-auzi dinăuntru vocea lui Gherasimos.

La amiază s-au dus la restaurantul unde mâncau studenții greci și ciprioți. Yorgos a-nchiriat o cameră la Frau Meier. Era văduvă și singurul ei venit era o pensioară, chiria de pe o cameră și banii de pe niște lecții de pian. Nu puteau să se converseze, fiindcă Yorgos nu știa limba. Cursurile începeau într-o lună jumate și trebuia să-nvețe germana. Găsi până la urmă o profesoară. Lecția se desfășura cam așa: ea îi arăta un cuțit și spunea „Das ist ein Messer“. „Messer“ îl înțelegea, restul frazei, însă, nu, iar profesoara nu se pricepea să-i explice. Așa că s-a lăsat păgubaș, a renunțat la profesoară și, c-un dicționar în mână, s-a apucat să cutreiere străzile citind indicatoarele și firmele magazinelor.

Când începu să priceapă câteva cuvinte, Frau Meier îi vorbea de vremurile imperiului, arătându-i fotografiile soțului ei, fost militar, care fusese ucis în război.

- Ah! *der Franz Josef, der liebe Franz Josef*, monologa ea din când în când evocându-l pe împăratul care murise în 1916 și pe fiul lui pierdut. Casa ei era ticsită de fotografii cu Franz Josef și împărăteasa Elisabeta, „Sissi“, cum îi spuneau vienezii: fotografii de la logodnă, de la încoronare, toate farfuriile comemorative, toate ceștile și alte obiecte de acest fel care circulau în Viena acelor ani.

„Bietul de el, domnule student!“, așa obișnuia să i se adreseze chiriașului ei cipriot, „gândiți-vă ce ghinion, un fiu, Delfinul, și să aibă un asemenea sfârșit la cei 20 de ani ai lui, ah, domnule student, în mintea mea nu poate-ncăpea o nenorocire ca asta!“ Yorgos se obișnuise cu chipul Elisabetei, de vreme ce o vedea peste tot în apartament și era surprins când o vedea și în oraș, de parc-ar fi întâlnit o cunoscută de-a lui. Îi plăcea mult portretul ei în rochie albă cu diamante, care putea fi văzut peste tot în Viena. Fața ei ușor întoarsă-ntr-o parte avea o privire aproape ironică... Ca Frau Meier să poată urmări înmormântarea împărătesei, care a avut loc în biserica Capucinilor, a fost nevoie să-și pună la bătaie toate economiile ca să închirieze un loc la fereastră în Piața Centrală.

Viena era un vis. Yorgos umbla toată ziua, cutreiera bibliotecile, sălile Universității, parcurile nesfârșite, muzeele. Avea senzația că ajunsese acasă la el, toate i se păreau firești, că așa trebuiau să fie, simțea că aparține unui astfel de spațiu unde pretutindeni în jur erau la mare cinste știința și artele. Citea inscripțiile de la intrarea Universității, numele tuturor celor care se perindaseră prin sălile ei și credea că și el e o verigă din acest lanț.

Într-o dimineață, în timp ce urca pe Ringstrasse, a văzut vizavi o manifestație cu steaguri roșii. Spectacolul nu era ceva rar. Socialiștii cu steaguri roșii și catolicii cu cele negre dezvăluiau degringolada care a urmat războiului. Yorgos era necăjit că nu știa prea multe lucruri despre istoria țării și ar fi vrut să aibă cu el măcar manualul de istorie de clasa a șasea. Cu cele mai recente evenimente din Europa. I-a scris tatălui său să i-l trimită neîntârziat. Voia să priceapă ce se-ntâmplă în jurul lui.

În septembrie s-a-nscris la Universitate și cursurile au început în marele amfiteatru de anatomie. Urmăreau cursul cam 450 de studenți. Profesorul era un ins în vârstă, cu barbă neagră lungă și voce gravă. Toate locurile erau ocupate, unii stăteau și-n picioare. Nu cunoștea pe nimeni. Și-a făcut loc printre cei care stăteau în picioare. Auzea vorbindu-se limbi pe care nu le distingea, dar pe care mai târziu le va recunoaște ușor - cehă, hindi, maghiară, poloneză, rusă, italiană, română. În țara asta jurământul către împărat era tipărit în 14 limbi ! Cei mai mulți studenți erau bărbați, să fi fost cu totul vreo 80 de fete, între ele și prințesa Ipsilanti, de origine greacă. Pe unii îi puteai deosebi după costumul lor național. Descoperea în jurul lui o lume nouă, Balcanii, Europa, asculta uluit și nu-i scăpa nici un amănunt.

Ieșind din Teatro Anatomico, și-a dat seama că avea un colțișor al lui în acel oraș străin. Nu pierdea nici un curs, cu toate că nu pricepea o iotă. Încet-încet, a început să recunoască unele cuvinte, îndeosebi cele care aveau rădăcină grecească, *pangreatitis*, *pneumonia*, *stithaghi*. Și se ducea neconsolat la „Spaniolul Negru“, cârciuma pe care o frecventau greci și spanioli.

- Nu-ți face griji, îl linișteau ceilalți greci, toți pățim la fel la-nceput.

Cutreiera sălile Universității, clădirile din jur, parcurile și nu-i venea să creadă că soarta îi hărăzise să trăiască în locuri atât de minunate. Uluit, citea titlurile din rafturile bibliotecii: Hippocrate, Galen, Avicenna, Valescus, Beruccio, Savonarola, Praprositus, Saladinus. Cărțile rare erau legate cu lanțuri - *libri catenati*.

Vecinul lui sârb își făcea veacul în bibliotecă, acolo îl puteai găsi de dimineața până seara, iar când Yorgos îi vorbea, acesta îi răspundea în latină:

- *Fuge, fuge, cito, longe, tarde.*
- Ce??!! întreba Yorgos nedumerit.
- *Pleacă, pleacă, repede, departe, pentru o vreme.*
- Eu să plec ? întreba din nou Yorgos.
- Nu, asta-i răspunsul la întrebarea dacă în vremea ciumei preotul trebuia să plece sau să rămână cu bolnavii.

O mare parte a zilei și-o petrecea la

„Café Wald“, care era lângă Operă. Se ducea cu noaptea-n cap, își bea cafeaua și răsfoia ziarele de dimineață, din care încet-încet începea să priceapă unele titluri. Acolo întâlnea greci, dar, cu vremea, și străini care erau clienți regulați și actori care-și făceau veacul pe-acolo. Ospătarul îi aducea uneori și mesaje precum „v-a căutat cutare“, „va trece pe la 6“ etc. Ospătarii în cafenelele vieneze erau persoane importante. Erau oameni manierați, inteligenți, serviabili, care întotdeauna își aminteau obiceiurile fiecărui *stammgast*, ce ziar să-i dea, ce fel de cafea preferă. Yorgos asculta uluit discuții între ospătari, de genul „Cum vi s-a părut ieri dirijorul ?“, „cine l-a înlocuit pe primul violonist?“

Un colț al cafenelei era ocupat întotdeauna de balcanici - sârbi, croați - care vorbeau tare și vociferau. O altă masă era de obicei reținută de un pictor ungar pe nume Andrievitch. Avea mania spiritismului, lucru care atrăgea mulți adepți la Viena. Se vorbea în cafenea că mai întâi își hipnotiza modelele și apoi le picta. În jurul mesei lui se strâneau tot felul de curioși, care vorbeau de parapsihologie, de medium și altele de acest fel. Cel mai important avantaj al cafenelei era că avea încălzire centrală, lucru care lipsea din casele pe care studenții greci puteau să le închirieze. Două cafele pe zi în cafenelele vieneze le asigurau un pic din căldura căminului după care tânjeau. Cu zece lire englezești, care era de obicei suma de care dispuneau lunar, erau nevoiți să strângă serios curea, fără să reușească însă întotdeauna; așa că, până la urmă împrumutau bani de la negustorii de dantele din Lefkara, care aveau două magazine la Viena.

Pe vremea aceea au apărut și primele radiouri. Yorgos și-a cumpărat unul și-și petrecea ceasuri în șir în cameră tot căutând diverse posturi. Asculta muzică și încet-încet recunoștea notele. Muzica era o mare delectare pentru Yorgos. În Viena auzeai muzică la tot pasul. Era prieten cu Andreas Oikonomou care studia la Academia de Muzică și Andreas îl lua cu el la concertele. La-nceput se ducea fiindcă-i era rușine să refuze. Cu timpul, însă, începu să-i placă și se ducea de-acum chiar și singur la concertele. Ca student, cumpăra biletele cele mai ieftine și urmărea concertul în picioare. Frau Meier cânta la pian și Yorgos se gândea că la un moment dat s-o roage să-i dea și lecții de pian...

Primul an a trecut, începuse s-o rupă binișor pe nemțește. Însă nu avea încă prieteni vienezi.

Se apropia sesiunea, studenții austrieci se pregăteau pentru examenele din iunie, în timp ce străinii aveau posibilitatea să le susțină șase luni mai târziu. Yorgos cu un alt prieten hotărâră să le dea în iunie. Și-au luat cărțile și dicționarele cu ei și s-au dus într-un sătuc din apropierea orașului. Acolo, timp de o lună, au citit zi și noapte. S-au întors la Viena și s-au prezentat la examen. Yorgos avea primul examen la zoologie. Profesorul era olandez și abia fusese numit în post la Viena. L-a-ntrăbat pe Yorgos despre înmulțirea celulelor.

Yorgos avea palpații și fața îi era scăldată în sudoare. A-nchis ochii și-a-nceput să recite cartea de zoologie pe care-o-nvățase pe de rost. După zece minute, profesorul l-a oprit și i-a spus:

- N-am înțeles nimic, dar se pare că stăpânești materia. Și l-a trecut. Yorgos era în al nouălea cer de bucurie. Nespus de-n cântat, a dat fuga să telegrafeze părinților săi veștile bune.

Într-o după-amiază, Yorgos a zărit de la fereastra camerei sale o fată în casa de vizavi. A început s-o urmărească și să-i facă ochi dulci. Ea i-a răspuns la zâmbete. Într-o zi a apărut în balcon un bărbat tânăr care l-a salutat și i-a făcut semn să vină la ei. Yorgos s-a speriat și s-a-nchis în cameră, fără să-ndrăznească să se mai uite afară. A doua zi tânărul a bătut la ușa lui, au discutat prietenește și l-a invitat pe Yorgos la cafea. Un tip la 30 de ani, căsătorit de cinci ani cu Liza, fata cu care Yorgos flirta de pe balcon. Erau evrei ale căror familii se stabiliseră în Viena în urmă cu vreo sută de ani. El era avocat, împătimit de fotbal, Liza adora dansul și muzica. Au devenit nedespărțiți, ieșeau peste tot împreună, l-au înscris și pe Yorgos membru în grupul lor. Se duceau la teatre, la dans. Yorgos s-a desprins astfel, încet-încet, de cercul amicilor lui greci.

Serile se strâneau adesea acasă la doamna Weinfeld, care era o rudă îndepărtată a Lizei. O femeie cam la 40 de ani, inteligentă și plăcută, căsătorită cu un mare negustor din Varșovia, pe care Yorgos nu-l văzuse niciodată. Locuia singură, cu o servitoare sârboaică, Zdravka, într-o casă uriașă, construită de bunicul ei pe vremea când s-a făcut Ringstrasse. Aici s-a mutat atunci familia din Leopoldstadt. Casa avea o imensă scară de lemn care ducea la etaj. Pe Maria Weinfeld a văzut-o prima dată în capul acelei scări, maiestuoasă, ochi albaștri pătrunzători, păr blond, nu foarte lung, ondulat.

- *Der junge Grieche*, a spus Liza, făcând prezentările. Strângerea ei de mână caldă i-a lăsat o senzație plăcută. Stăteau în salon și Maria îl tot descosea, cum i se părea Viena, cum se hotărâse să studieze medicina. Vitraliile colorate în dreapta scării își aruncau umbrele lor în salon, astfel încât părul ei, când își schimba poziția, devenea tot o văpaie.

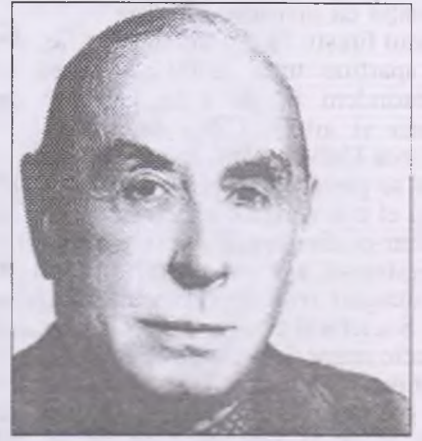
Yorgos se bucura de serile acestea, instalat cum nu se poate mai confortabil în fotoliile masive din casa Mariei Weinfeld. Erau ore când avea impresia că se afla dintotdeauna acolo - Ciprul, orașul lui natal, Ammohostos, marea apăreau ca un vis în mintea lui, de parcă n-ar fi trăit niciodată altundeva decât în orașul ăsta cu muzicile și teatrele lui, de parc-ar fi văzut de-o viață mobilele astea greoaie și tablourile cu naturi moarte pe pereți, lămpile împodobite cu șiraguri de mărgele și măsuțele pictate pentru cafea...

Prezentare și traducere de
Elena Lazăr

literatura greacă

tasos athanasiadis:

Dostoievski în drumul de la ocnă la pasiune

Autor al unei opere de proporții impresionante (alcătuită din mai multe romane-fluviu, din volume de eseuri și critică literară, ca și din biografii romanțate - maestru al acestui gen pe care l-a dus pe culmi), distinsă cu numeroase premii, în țară și străinătate, membru al Academiei din Atena (din 1986), dinamicul președinte la vârsta de 91 de ani, al Fundațiilor Kostas Uranis și Kostas Palamas, ca și al PEN-Club-ului elen, Tasos Athanasiadis (născut în 1913, într-un orășel din Asia Mică) este una dintre cele mai reprezentative personalități ale vieții culturale elene a ultimelor șase decenii.

Cunoscut deja cititorului român prin două opere de referință: romanul Sala Tronului (apărut la București în două ediții, 1992 și 2003) și volumul Fiul Soarelui, biografie romanțată a împăratului Iulian Apostatul, publicată în 1998, Tasos Athanasiadis va fi prezent în curând în România cu cea mai frumoasă carte a sa - Dostoievski în drumul de la ocnă la pasiune, publicată în 1955, reeditată de câteva ori și tradusă în franceză, suedeză, portugheză ș.a. Operă clasică a genului - cea mai izbită biografie romanțată din literatura neolenă - cartea reînvie figura marelui romancier rus pe vremea pasiunii lui pentru Maria Dimitrievna Isaieva, nepoata unui deportat politic francez, care-i va deveni prima soție.

Pe drum, cuprins de o teamă inexplicabilă, nu vru să ceară amănunte de la mesager și, absorbit de viziunea Petersburgului care-i apăruse în față datorită prezenței procurorului, abia scoase două-trei vorbe. Cum au ajuns însă acasă la procuror, se opri în ușă și-l întrebă pe grefier cum se numea procurorul.

- Baronul Aleksandr Egorovici Vranghel, răspuse el mirat de purtarea Soldatului.

Dostoievski își încruntă sprâncenele: numele nu-i amintea de nimic. Plin de curiozitate, intră în coridor și se plimba în sus și-n jos așteptând să-l cheme domnul baron, când, deodată, se deschise o ușă și în cadrul ei apăru zâmbind tânărul procuror, care cu câteva ceasuri în urmă stârnise o puternică impresie asupra auditoriului de la Club.

- Dumneavoastră, așadar, sunteți Feodor Mihailovici Dostoievski? întrebă tânărul cu naivitate prefăcută și apropiindu-se de el îi strânse mâna cordial, în timp ce privirea lui strălucitoare îl cerceta discret.

- Nu... nu am cinstea să vă cunosc...se bălbâi el...

- Păi, sigur că nu puteți să mă cunoașteți, Feodor Mihailovici. Nu am făcut nimic în viață ca să devin cunoscut... Lucru care nu-i valabil și pentru dumneavoastră. Ați lăsat atâția admiratori la Petersburg. Se dădu la o parte și-i făcu loc să intre în birou primul. E o mare dezordine aici. Voi avea nevoie de multe zile ca să fac ordine... și-și plimbă privirea peste valize și pachete.

Nedumerit încă, Feodor Mihailovici se așeză pe un scaun și primi țigara de la Petersburg pe care i-o oferă baronul.

-Vă aduc vești bune de la fratele dumneavoastră, Mihail, spuse apoi procurorul deschizând un sertar. Este foarte bine. Mi-a dat o scrisoare pentru dumneavoastră, cărți și niște bani.

Dostoievski sări de pe scaun și-l prinse de

mână.

- Ce spuneți? L-ați văzut pe Mișa? Ați vorbit cu el? L-ați cunoscut? Spuneți-mi, vă rog, spuneți-mi! repeta el întruna și, de emoție, mâinile, pleoapele, tâmplele i se zbăteau.

Emoționat la rândul lui, procurorul îi întinse o scrisoare și-l pofti să se așeze pe divan lângă el. Dostoievski strângea scrisoarea de parcă atingea carne vie și, în timp ce o citea, baronul Vranghel îi observa trăsăturile acestui om, pe care și-l închipuise atât de diferit, pe când citea cartea lui preferată, **Oameni sărmani**: „Cum e posibil ca un suflet atât de puternic să se chinuie în străfundurile Siberiei?” se gândea el. Văzu la un moment dat cum lacrimile începură să se prelingă noduriduri din orbitele afundate ale Soldatului și sufletul lui gingaș se umplu de emoție. După ce Dostoievski citi scrisoarea, baronul Vranghel, neputând să se abțină, îi apucă tremurând mâna, o duse la buze și-l îmbrățișă.

- Nu știam, nu puteam să-mi închipui că... că... sunteți așa, Feodor Mihailovici... Nu puteam să-mi închipui! Acum vă iubesc și mai mult, sunt alături de dumneavoastră... Spuneți-mi fratele dumneavoastră, vă rog să mă considerați fratele dumneavoastră, Feodor Mihailovici, va fi pentru mine o mare cinste... vorba el întruna, într-un acces de nestăvilită afecțiune...

Dostoievski privea derutat această față tânără, frumoasă, împodobită ca de o aură de părul auriu care-i sublinia și mai mult pielea lui roză, feciorelnică... „E un adevărat înger, cine l-a trimis oare în viața mea atât de pe neașteptate?” se întreba el neliniștit:

- Dar sunteți prea tânăr ca să lucrați ca procuror în locurile astea sălbătice... îi spuse elprinzând puțin curaj.

- Am douăzeci și unu de ani... răspuse cu un aer simpatice baronul Vranghel întinzându-i pachetul cu cărți. Nu sunt chiar atât de tânăr, să știți. Dumneavoastră la vârsta mea ați scris

capodopere...

Dostoievski deschise cu nerăbdare pachetul și începu să scoată una câte una cărțile, citindu-le titlurile cu voce tare. Erau vreo douăzeci, din cele pe care i le ceruse lui Mihail în ultima lui scrisoare: scriitorii antici greci și latini, traduși în limba franceză, o carte de fizică a lui Pissarev, un manual de anatomie, un exemplar din **Coran**, un dicționar german, **Opere** de Ranke, **Critica rațiunii pure** a lui Kant, **Părinții Bisericii**, **Istoria Filosofiei** a lui Hegel. Și, printre ele, Feodor Mihailovici sări ca ars când o atinse, prima, unica lui carte: **Oameni sărmani**. O pipăia cu degete tremurânde, o strângea la piept și, mut de emoție, închise ochii neputând rosti nici un cuvânt.

- Aceasta, Feodor Mihailovici, este un dar de la mine, spuse emoționat baronul. V-am scris și o dedicație. V-o datoram pentru că săptămâni întregi l-am trăit în mine pe studentul Pokrovski. Ați îmbogățit literatura noastră cu un tip de erou profund uman. Am plâns seri la rând, în biroul tatălui meu, pentru viața nefericită a lui Pokrovski. Și, totuși, fiecare tânăr care se află la-neput de drum trebuie să trăiască frământările studentului Petia Pokrovski, pentru că este vorba de frământări ale generației lui... Îndată ce am citit cartea dumneavoastră, am simțit deodată că am devenit bărbat. Vă datorez, din această cauză, recunoștință profundă. Când am aflat, într-o dimineață, de la fratele meu că la Semipalatinsk, în Siberia, vă voi întâlni, am fost nespus de-ncăntat. De aceea, de cum am ajuns, ieri, în prima zi de Paști, și am aflat de la un funcționar al Procuraturii că aveți serbare la Clubul ofițerilor, m-am gândit că puteam să vă întâlnesc și-am alergat imediat. Când s-au terminat discursurile și lumea ieșea, am întrebat dacă vă cunoșteau. Și comandantul a răscolit lumea ca să vă găsească... Am cumpărat-o din pasaj, de la anticariat. Am căutat mult până am găsit-o.

Dostoievski o deschise încet și citi pe prima pagină: „Scriitorului meu iubit, care mi-a îmbogățit atât de mult lumea interioară cu această Evanghelie a sfintei simplități. Baronul Egorovici Vranghel”.

Feodor Mihailovici ridică ochii și-l privi:

- Dumnezeu vă trimite, șopti el. Cu puțin timp în urmă, în timp ce povesteam în casa unor prieteni despre serbarea de la Club, am spus că semănați cu un înger cu maniere de nobil. Îi prinse mâinile Aleksandr Egorovici, rosti numele lui dintr-o suflare, ca și cum ar fi vrut să afle ce sens ascuns era în spatele acestor cuvinte. Precis sunteți Îngerul Domnului, care-mi trimite mesaj de la viață, șopti el extaziat, fără să-l scape din priviri. Ați apărut tocmai când aveam mai mare nevoie de un om - un prieten căruia să-mi deschid inima. Fiindcă aici, în inima asta, s-au adunat atâtea, dar atât de multe, încât până și Dumnezeu ar rămâne uimit când le-ar descoperi în ziua

Judecății de Apoi...

Baronul Vranghel l-a condus, l-a așezat în fotoliu și a cerut servitorului să le aducă ceai. Dostoievki, mai liniștit acum, i-a pus o serie de întrebări despre fratele lui, despre prieteni, despre viața din Petersburg, despre cercurile spirituale... Peste puțin au golit ceștile ca niște vechi cunoscuți. Și Feodor Mihailovici, în timp ce zugrăvea lumea din Semipalatinsk, îi vorbea oarecum stânjenit despre singurii lui prieteni, Maria Dimitrievna și sotul ei, nefericitul dascăl Aleksandr Ivanovici. Noaptea i-a prins discutând despre artă și filosofie. Baronul părea că suferă din cauza căldurii venite prea devreme la Semipalatinsk și-l deranjau ferestrele caselor, care dădeau spre curți interioare. Când Feodor Mihailovici se ridică să plece, baronul Vranghel l-a oprit să mănânce împreună.

Pentru prima dată, după atâția ani, Dostoievski mânca la o masă bine așezată, servit de un valet care se pleca în fața lui spunând des „multumesc“, de aceea rămânea adesea cu lingura în aer, crezând că trăiește un vis, că nu se putea, nu era posibil ca viața să se transforme așa, dintr-o dată, într-o lume de vis... Au ridicat paharele cu vin caucazian și baronul Vranghel spuse:

-Astăzi, Feodor Mihailovici, este una dintre cele mai importante zile din viața mea...

Dar Dostoievski a rămas cu paharul în mână, fiindcă frazele i se înecau în gât. Și Vranghel văzu cum fața Soldatului se întunecă.

- Aleksandr Egorovici... vă multumesc... izbuti să rostească, în timp ce mâna îi tremura.

- Desigur, mâine seară vom mânca din nou aici... Adam, pe care l-am adus de la Petersburg, ne va face, cu măiestria lui culinară, viața mai plăcută la Semipalatinsk. Nu știu ce să zic, dar căldura de-aici... Și se adresa servitorului înalt și uscațiv: Din aceasta seară, Adam, Feodor Mihailovici este fratele meu și va fi ca și cum ar locui aici. Mai deschide o sticlă, te rog...

Trecuse de miezul nopții și probabil că nici un suflet nu mai era treaz în Semipalatinsk, când baronul Vranghel se ridică să-l conducă pe Dostoievski până acasă. Era o seară plină de umezeală. Prinși de mână, mergeau pe lângă garduri și izbucneau mereu în râs, fiindcă baronul se clătina.

- Repede veți uita de bulevardul Nevski, Aleksandr Egorovici... îl mângâie Dostoievski pe spate cu afecțiune când s-au oprit la poarta Natașei Ignatievna. Tăcu o clipă. Apoi, prinzându-i cu emoție ambele mâini, spuse: Aleksandr Egorovici, nu vi se pare că ne cunoaștem de când lumea? Îl privi prin întuneric cu o privire pătrunzătoare. Baronul nu putu să-și dea seama dacă era de admirație.

- Da, Feodor Mihailovici... răspunse el emoționat. Chiar acum am să-i scriu tatălui meu despre întâlnirea noastră. Trebuie neapărat să vi se îmbunătățească viața de aici. O promovare care să vă ajute financiar, care să vă salveze de datorii... Deodată tăcu și-l privi pe Soldat drept în ochi. Încă nu v-am spus, Feodor Mihailovici... Am fost... am fost... în Piața Semenovski în acea dimineață de decembrie... În mod întâmplător, prin lumea care se adunase ca să urmărească...

Privirile lor umede s-au întâlnit în lumina palidă a nopții. Și atunci, plecându-se, baronul îl sărută pe Soldat pe fruntea lui chinuită...

Traducere de
Dorina Chisăliță

literatura greacă

petros kasimatis:

Născut în 1962 la Atena, Petros Kasimatis s-a dedicat, după terminarea studiilor (economie și științe politice), jurnalisticii (autor al mai multor lucrări în care își consenuează experiența de reporter - *Afghanistan - mărturia unui reporter*, 1989, *13 porumbei - Ultimii supraviețuitori dispăruți ai Ciprului*, 1997). Deși a debutat în presă de timpuriu, prima plachetă, *Aurul păunului*, apare abia în 1983, urmată, în 2002, după o tăcere de aproape două decenii, de volumul *Râu de cu-*

loarea tigrului. Destinată deopotrivă bibliofililor - cele 949 exemplare sunt numerotate, iar coperta lor este împodobită cu monezi aparținând ultimelor dinastii ale Imperiului Chinez - dar și amatorilor de poezie încărcată de simboluri istorice, placheta apărută la editura atenană Livani este o bijuterie a artei tipografice. *Magia Orientului se împletește cu precepte ale filosofiei antice grecești într-un enigmatic discurs poetic al cărui rafinament amintește adesea de Kavafis.*

Dacă Troia n-ar exista

Spun mulți că Troia s-a aflat în visul
cuiva.

Dar dacă Troia n-ar exista,
n-ar exista Homer.

Dacă Homer n-ar exista,
ar înceta să-l revendice șapte cetăți.

Ar înceta orbirea care nu-i decât
o formă albastră de singurătate.

Ar înceta și cel care-a visat Troia.

Ar înceta să existe Priam, comorile lui
și dorul după domnie.

Ar înceta până și hotărârea grecilor
de expediție,
suflarea cailor ce scoteau
aburi albi,

ar înceta mânia ce umfla pânzele
corăbiilor, și-ar pierde frumusețea
veșmântul Frumoasei Elena.

Vântul ar înceta să sufle în părul lui Ahile
în clipa când s-ar avânta să apere singur
misterul vitejiei.

Sabia lui ar înceta să poarte povara aramei,
zgomotul ei ar înceta să se-audă când metalele
se izbesc unele de altele
și se-aprind în fumul bătăliei.

Dacă Troia n-ar exista,
ar înceta să existe Ulise,
Ithaka, devotamentul pentru-o femeie...

Adevărată Troia în visul cuiva
Adevărată și credința lui într-o Penelopă.

Oamenii nu vor găsi sunete

Va veni vremea când animalele vor răspunde
la întrebările oamenilor.

Va veni vremea când vor adresa
cea dintâi întrebare.

Iar oamenii nu vor găsi cuvinte.
Nu vor găsi sunete.

Dacă s-ar sparge oglinda

Când Dumnezeu și-a sprijinit fața
de oglindă, jur-împrejur băteau din aripi
îngeri cu aripi de lebede alb-sclipitoare.

Băteau din aripi pe suprafața vrăjtită
a oglinzii iar el
îi înmulțea în cea mai blândă
lumină a după-amiezii.

Zeci de îngeri veneau
față-n față cu Dumnezeu
și oglinda se-aburea de rugăciuni.

Dumnezeu știe că dacă moare automat
se prăbușește lumea.
Dar și dacă s-ar sparge oglinda
la zborul vreunui înger neatent.

Sacrul număr 7

Șapte altare ardeau neîncetat în fața
lui Mithra.

Șapte triburile persane și șapte părțile
în care Darius și-a mpărțit statul.

Buddha a fost ascet șapte ani
și timpul lui se mișcă cu șapte roți.

Drumul inocenței are șapte stadii.
În scrierea lui Vergiliu șapte corăbii

strânge Eneas după furtună.
În Marea Chinei dragonul Loung
e-alcătuit din șapte părți.
Șapte-s înțelepții lumii antice.
Șapte minunile.
Șapte porțile Tebei.
Șapte zile și șapte nopți a trecut
Hellespontul armata lui Xerxes.

Aristotel vorbea de șapte cauze.
Faraonul a visat de șapte ori.
Indienii își imaginează că șapte peninsule
înconjoară lumea.
Asirienii vorbesc de șapte sfere de foc.
Iar babilonienii numără șapte bucle în părul
Regelui lor
Ghilgames.

Unii urcă cele șapte coline
ale orașului Borsippas
din Mesopotamia.
Șapte ziduri înconjoară Ecbatana.
Șapte incași locuiau pământul
după potop.

Șapte mandragore au cules druzii
în Siria.
Șapte literele alfabetului ce-au căzut
din cerul musulmanilor.
„Șapte zile sabia veghează sufletul
eroului mort“, scrie-n Talmud.
Șapte lucruri s-au format
înainte de-a fi existat lumea: legea, căința,
Raiul, tronul gloriei,
Mesia, căderea Persiei,
pământul surd sub picioarele
lui Paracelsus și-ale lui Cornelius
Agrippa.

Șapte lucruri nu va afla omul vreodată:
ziua morții lui, ora exactă a
Învierii, dacă există șapte ceruri,
cât de departe călătorește o săgeată,
compoziția lacrimilor Amaliei,
cele subînțelese în spatele vorbelor
unei femei.
Talmudul scrie că nu există bărbat
să fi petrecut șapte nopți
fără vise.

Limba hierofanților are
șapte dialecte.
Sanscrita vorbește de șapte mări sfinte
și șapte insule sfinte.
Babilonienii sub poarta lui Iștar
numără șapte țări ale cerului.
Șapte-s cărările metalului
la misterele lui Ahoura Mazda:
casiterit, plumb, bronz, fier,
argint, aur și zinc.
Șapte luminile felinarului cu șapte lumini.
Șapte preoți trâmbițau pe zidurile Ierichonului.
Șapte numărul morții
în Marea Chinei și zilele
de doliu 49, tot atâtea
cât înmulțirea lui 7 cu 7.

Într-o bună zi,
la hotarul cumplit al timpului,
am aflat că 7 a-nșelat până la urmă 9.
Fiindcă acesta - 9 - era numărul sacru 7.

Prezentare și traducere de
Elena Lazar

elena garro:

Mărturii despre Mariana

ELENA GARRO este una dintre personalitățile cele mai interesante, mai controversate și mai fascinante ale literaturii mexicane din secolul XX.

S-a născut în Puebla în 1920 și și-a petrecut copilăria în Iguala, o mică așezare din statul mexican Guerrero. Face studii la Facultatea de Litere din Ciudad de México. În 1937 se căsătorește cu poetul Octavio Paz. Împreună cu el și cu alți scriitori mexicani călătorește în același an în Spania pentru a participa la Congresul Scriitorilor Antifasciști. Mai târziu, îl va însoți în misiunile lui diplomatice la Paris, Berna sau Japonia (La Paris, printre alții, îl cunoaște pe Cioran, cu care familia Paz se vede des.)

Au împreună o fiică: Helena. Decada anilor '60 îi marchează definitiv existența: divorțează și, acuzată de guvernele lui Díaz Ordaz și Luis Echeverría că a participat la mișcările studentești din 1968, e nevoită să părăsească Mexicul.

Se autoexilează, mai întâi în Statele Unite, apoi în Spania, unde rămâne până în 1983. Trăiește apoi în Franța până în 1993, când se întoarce definitiv în Mexic, unde va locui în orașul Cuernavaca împreună cu fiica ei, poeta Helena Paz.

Moare în 1998, cinci luni după moartea lui Octavio Paz.

Viața ei este legată nu numai de destinul lui Octavio Paz (Premiul Nobel pentru Literatură), ci și de cel al altui mare scriitor sud-american: argentinianul Adolfo Bioy Casares (1914 - 1999), pe care chiar Elena Garro îl numește "iubirea nebună a vieții mele". S-au cunoscut la Paris, în 1949: ea avea 29 de ani, el 35. Erau amândoi căsătoriți, ea cu Paz, el cu poeta Silvina Ocampo. Într-un interviu din ultimii ani de viață, Elena Garro vorbește despre trei episoade ale relației cu Casares, două în Europa, în 1949 și 1951, și alta în New York, în 1956. De-a lungul anilor, până în 1969, și-au scris nenumărate și pasionate scrisori de dragoste. Din publicarea lor postumă s-a putut afla că Elena Garro se plângea de "maltratarea psihologică" pe care o suporta din partea lui Octavio Paz. La rândul ei, Helena Paz își amintește că tatăl său nu o lăsa pe Elena Garro să publice și să se afirme ca scriitoare.

Cum spunea artista plastică María Izquierdo, în Mexic "este un delict să te naști femeie; este un delict și mai mare să fii femeie și să ai talent." Cazul Elenei Garro este poate și mai semnificativ, pentru că ea s-a împotrivit nu numai rolului tradițional al femeii căsătorite - obediență, supunere, umbră a bărbatului de alături - cu unul dintre cei mai faimoși scriitori ai literaturii universale (Octavio Paz), ci a criticat public corupția și tendințele dictatoriale ale puterii, mai mult, în contrast cu tendințele vremii, a fost o anticomunistă convinsă.

Astăzi, Elena Garro este socotită cea mai mare scriitoare mexicană din secolul trecut. A scris teatru și proză, scenarii de film, a fost coregrafă și a colaborat ca jurnalistă la revistele "La Cultura en México", "La Palabra y el Hombre", "Revista de la Universidad de México". Piesa ei cu cel mai mare succes pe scenele din Mexic și din străinătate a fost *Felipe Angeles*. Ca prozatoare, a publicat proză scurtă și romane, cele mai cunoscute fiind: *Los recuerdos del porvenir - Amintiri din viitor* (1963, Premiul "Xavier Villaurrutia") și *Testimonios sobre Mariana - Mărturii despre Mariana*, (1981, Premiul "Grijalbo")

Criticul literar Emmanuel Carballo, care a cunoscut-o foarte bine pe Elena Garro încă din tinerețe, spunea la întoarcerea ei în Mexic: "În plan feminin, Elena este ceea ce Octavio Paz este în plan masculin..." Imaginea cea mai frumoasă pe care o am despre ea este cea de scriitoare revoltată împotriva societății și acesta este încă unul din motivele pentru care o admir."

Textele care însoțesc această prezentare fac parte din capitolul pe care Emmanuel Carballo i-l dedică scriitoarei în volumul: *Protagonisti ai literaturii mexicane*, în curs de apariție la Editura Universal Dalsi. Este vorba de două scrisori ale Elenei Garro către Emmanuel Carballo, trimise din exil, și de o punere în temă a autorului, legată de receptarea cărții autobiografice *Mărturii despre Mariana*, în ale cărei personaje mulți au recunoscut pe Octavio Paz și pe Elena Garro însăși.

„Părinții mei au fost José Antonio Garro și Esperanza Navarro, două persoane care au trăit mereu în afara realității. doi ratați care i-au împins spre ratare pe copiii lor. Părinților mei nu le plăcea decât să citească, iar copiilor lor nu le plăcea să mănânce. Niciodată nu aveam poftă; sau ne era lene să mestecăm: *Să li se facă griș cu lapte*, porunca tatăl meu. Mamei mele îi plăceau doar dulciurile și prăjiturile. Tatălui meu, în schimb, îi plăcea să mănânce bine, cum îi plăcea și fiicei lui, Estrellita, cea mai mică dintre noi.

Ei mi-au educat imaginația, multiplele înfățișări, iubirea față de animale, dansul, muzica, orinetalismul, misticismul, disprețul față de bani și tactica militară citindu-l pe Iulius Cezar și pe Von Clausewitz. Cât timp am trăit cu ei n-am făcut altceva decât să plâng pentru Cristos și pentru Socrate în duminica în care a băut cucuta, în timp ce tata ne citea *Dialogurile* lui Platon, pe care de atunci nu l-am recitat.

Părinții mei mi-au permis să-mi cultiv firea adevărată, cea de *particulă agitată* (pe care tocmai au descoperit-o oamenii de știință), calitate pe care a moștenit-o și fiica mea, Helenita. Aceste *particule agitate* produc dezordine fără să vrea și acționează mereu pe neașteptate, fără voia lor. Acasă puteam să fiu rege, general mexican, puteam să construiesc, în imensa grădină prin care mă plimbam, pe jos sau călare pe măgar, orașe cu case, străzi, piețe, închisoare și biserică. Casa noastră se afla în Iguala, statul Guerrero. (...)

În Iguala nu mergeam la școală. Aveam acasă un profesor Rodríguez, înalt, brunet, cu mustățile mari și o cultură enormă. Într-o zi, profesorul Rodríguez a descoperit că eram o mare scriitoare. Ne dăduse ca temă să scriem o invitație pentru *balul de la palat*. Și eu am folosit cuvântul *gentileza*. Fericit, l-a anunțat pe tatăl meu că nu trebuia să se preocupe de apucăturile mele, căci eu voi fi o glorie națională. Toți din familia Garro îi datorăm enorm profesorului Ramírez, chipul blând, înțelept, încântător al copilăriei mele. El aducea veștile teribile despre ceea ce se întâmpla în afara locuinței noastre: politica, împușcăturile, furturile. *Profesorul este sfânt*, ne spunea tata cu ochii lui verzi aruncând scânteii, ca o avertizare. Tata și cu unchiul Boni erau profesorii noștri de latină și de franceză.

În sufrageria casei, atârnat de un perete, se afla portretul în ulei al regelui Alfonso XIII al Spaniei, foarte elegant, cu o uniformă superbă și cu o mantie pe umeri. Când nu-mi plăcea mâncarea cu linte și refuzam să mănânc, mă amenințau spunându-mi: „Ia să vezi cum întinde mâna Regele să-ți dea o palmă!” Și, fiindcă eram o monarhistă convinsă, mâncam linte într-o clipită. Feluriile de mâncare erau plictisitoare, dimineața mâncam lapte cu malț, cafea nu aveam voie. Singurul motiv pentru care am vrut

dintotdeauna să mă căsătoresc a fost acela de a putea bea cafea. Deși, realitatea este că nu m-am gândit niciodată serios la așa ceva. Și nici Deva Lumea ne oferea destul de multe tentații pentru a dori să ne închidem într-o casă cu un necunoscut. Numai când ne gândeam la asta și ne apuca frica.

Dar a venit și ziua în care, cu ajutorul unor oameni bogați printre care se afla și tata, s-a înființat în Iguala o școală. Profesoara, domnișoara Macrina, era foarte timidă. Tata m-a obligat să mă duc la școală ca să dau un exemplu. Mărturisesc că am dat un exemplu teribil, căci am progresat în năzbătii, devenisem oia neagră din casă și din împrejurimi. Deva, în schimb, acceptase să plece la Ciudad de México la o școală foarte distinsă care purta numele de Sara L. Keen. Eu preferam să nu plec la oraș. Ne soseau fotografiile ale Devei cu uniformă ei de sărbătoare, albă, cu fusta plisată. „Vrei să te duci și tu sau vrei să rămâi aici o sălbatică?” - mă întreba tata îngrijorat. „Prefer să fiu sălbatică.”

La mica școală din Iguala m-am împrietenit cu Fidel, un băiat obraznic al cărui tată vindea fructe în piață. Încurajat de mine, fugeam din clasă sub privirile domnișoarei Macrina. Ne cățaram pe o frânghie până la o fereastră aproape lipită de tavanul clasei. „Eu plec. M-am plictisit”, anunțam eu și începeam să mă cațăr ca o maimuță, cu Fidel după mine. Domnișoara Macrina nu s-a plâns niciodată tatălui meu, dar a venit într-o zi un inspector din Ciudad de México care m-a surprins la jumătatea drumului, așa cum eram cocoțată în aer, și m-a oprit spunându-mi: „Hei, tu de-acolo, dă-te jos. Te crezi foarte importantă. Ești doar o răsfățată dintr-o familie de bogați. Asta ești.” M-am lăsat să cad direct în bancă. Inspectorul ne-a cerut să scriem o compunere pentru sărbătoarea Zilei Naturii (*Día del Arbol*). Am scris-o și, spre nefericirea mea, am câștigat concursul. În *Día del Arbol* s-au adunat în piața publică autoritățile civile și militare, s-au urcat la tribuna de onoare, asemănătoare celei care se instala cu prilejul Zilei Independenței. Fanfara militară a cântat imnul național, *Marșul Zacatecas* și *Pe valuri*. Eu, îmbrăcată cu o rochie nouă, cu compunerea în mână, așteptam la picioarele tribunei vorbitorilor, pazită de Rutilio. „Nu o să citești.” Rutilio mă strângea de braț: „Ba o s-o citești. Ar încuviințarea tatălui tău să-ți trag o bătaie în public, dacă nu ești cuminte.” Era foarte furios pe mine. Își ținea pălăria în mâna liberă, se înnoie cu niște pantaloni de dril gri și asculta cu respect discursurile vorbitorilor. Era reprezentantul familiei mele pentru debutul meu ca oratoare și scriitoare. „Nu mă urc la tribună.” „Ba o să te urci, răzgâțato.” Mi-am auzit numele și Rutilio m-a împins pe prima treaptă a scării spre tribuna care mi se părea un

amvon. Am citit *Ziua Copacului* și așa mi-am început marea mea carieră literară. Apoi am fugit acasă. Rutilio a primit felicitări pe care le-a transmis întocmai tatălui meu.

(...)Marele meu prieten și coleg era Boni Garro; seamănă mult, doar că el avea ochii albaștri. În timpul unei drumeții pe munte, un cărauș ne-a întrebat: „Care dintre cei doi bătrâni este tatăl tău?” „Bătrâni?”, am întrebat eu umilită. „Da, și tu te-ai născut ca o bătrânică, pentru că ai părul alb”. Cuvintele lui m-au preocupat mult. Era adevărat, în toate romanele, în toate cântecele, femeile aveau părul negru, „strălucitor”. Boni și cu noi ne plângeam în casă de trista soartă de a fi blonzi, dar nimeni nu ne lua în seamă. Nu era voie să te lamentezi, ar fi însemnat o lipsă de pudoare. Așa cum nu aveam voie nici să spunem *buric*, nici să numim vreoa parte a corpului, deși eram lăsați să ne scaldăm dezbrăcați în grădină și înotam toată ziua până ce ni se încrețea pielea de stat în apă. Organizam naufragii: aruncam o ușă pe apă și provocam o tălăzuire de valuri teribilă, până când un naufragiat cădea în apă. Erau timpuri ferice, pline de aventuri, senine. Aceasta a fost familia mea, nu mare, dar uniți, toți eram la fel, de la servitori (don Félix, Rutilio, Antonio) și fetele din casă (Fili, Tefa, Ceferina, Candelaria) până la mama, frățiorul meu, tata, unchiul, Deva. Estrellita, Boni, Profesorul, Toni, câinele și cu mine. Mai târziu, Octavio Paz mi-a explicat că eram un „nucleu de exploatare”. Adică Paradisul meu pierdut era un nucleu de exploatare? Pe dracu'!

„Agresorul era Octavio Paz”

La Ciudad de México locuiau surorile mamei, pe care le-am respectat întotdeauna. Nu erau ca unchiul Boni, cu care mă jucam în timp ce el îmi citea din Jorge Manrique, pe San Juan de la Cruz și pe Fray Luis de Leon. Unchiul meu râdea de apucăturile mele, î se părea firesc să dau cu pietre, să dau foc și să fug pe munte. Mătușile mele erau hieratice, frumoase și disciplinate. Mătușa mea Consuelo semăna cu actrița Pola Negri și soțul ei, unchiul Ricardo, nu gusta niciodată salată: „Nu mănânc verdeață, nu sunt măgar”, zicea de fiecare dată. Era foarte cult, pentru că fusese seminarist. Și tata, și unchiul Boni ar fi trebuit să ajungă călugări. Pe strada Guadalajara, într-o casă de piatră cu fronton, grădină, piscină și teren de tenis, trăia mătușa Amalia, înaltă, cu trăsături fine și cu plăcerea de a ține totul sub control. Vecina ei era Hortensia, fiica mai mare a lui Calles, președintele Mexicului. Locuia într-un castel cu creneluri, peste drum de Parcul Espana. Tot pe strada Guadalajara locuia mătușa Margarita, slabă, harnică și, asemenea mamei, pasionată de lectură. Pentru a mă civiliza, după eșecul de la Colegiul Sara L. Keen, am stat un timp la mătușa Margarita și am fost câteva luni la Colegiul Lopez Cotilla din Piața Miravalle. Profesora mea, domnișoara Alicia Vivas, era din Guerrero. Într-o zi, m-a semnalat cu nuieleșua ei și mi-a spus: „Garro! De douăzeci de ani sunt profesoară. Este prima oară când am o clasă de fete și trebuie să recunosc că nu am avut niciodată între elevii mei vreunul atât de groaznic ca tine...”. Am rămas cu gura căscată. Dar nu m-a mutat din prima bancă și nici nu mi-a luat bentița galbenă care însemna: *Excelent!* Colegele mele erau foarte drăguțe și elegante: Blanca Charles, Anita Gallardo (frumoasa clasei), Dora Becerra, Lola Oyanguren și altele, care păreau că nu țin seama de antecedentele mele negative. Cu ele organizam chermize pentru a putea lipsi de la ore. Când am câștigat un concurs de ortografie pe școală, domnișoara Vivas m-a dus la concursul pe țară, care se ținea în școala Josrfa Iglesias și despre care s-a scris în ziare. Fetele, legate la ochi, scriau după dictare pe tablă. Până când mi-a venit rândul, domnișoara Vivas m-a încuiat cu cheia într-un foisor și le-a cerut paznicilor să o anunțe dacă încercam să fug pe vreun balcon. Nu am încercat nimic. Am ieșit finaliste eu și Lucinda Saucedo. A câștigat ea. În timpul școlii secundare, al liceului și al universității a devenit cea mai bună prietenă a mea. Lucy a fost atunci campioană națională, iar mai târziu a ajuns avocată. (...)

Pe atunci nu se întâmpla frecvent ca fetele să meargă la universitate: noi eram temerare și precursorare, pe lângă că eram eleve strălucite. Colegii, sute de băieți, erau foarte respectuoși cu

noi. Îmi amintesc de Teofilo Berdeja, marele latinist, și el din statul Guerrero, care muncea ca să-și poată plăti studiile. Noi nu aveam un prieten, dar alte fete aveau fotografii cu dedicație pe verso de la prietenii lor. Și într-o zi, în studioul Yazbek, unde ne scoteam fotografiile pentru diplome, am furat o fotografie a unui tânăr cu mustața fină și pe spate am scris o dedicație pasionată: „Pentru Elena, marea mea iubire, Aurelio.” Astfel mi-am remediat această lipsă. Le-am arătat fotografia fetelor. Dar într-o seară, la petrecerea data acasă la mătușa mea Margarita, pentru a sărbători ziua numelui ei și al fiicei sale, verișoara mea Marga și-a invitat cea mai bună prietenă: Idea Fajardo și pe fratele ei, Orion Fajardo. Să cad jos: era băiatul din fotografie, pe care eu îl botezasem Aurelio.

Într-o zi a sosit din Statele Unite Pedro. Vărul meu Pedro, superb, semănând cu un zeu grec. Cu el am fost la primul meu dans, de la 7 la 9, în casa verișoarelor Margăi. Toate mătușile mele erau de față, toate foarte frumoase. Pedrito era îmbrăcat în albastru marinăresc. Eu la fel, cu un guler de pichet alb. Lângă pian stăteau de vorbă câțiva tineri care se uitau la mine. Unul s-a apropiat și m-a invitat la dans. „Nu dansez”, am spus. M-a tras de braț: „Lasă că vă știu foarte bine. Sunteți o puritană și acum veniți cu pastori! protestant al parohiei”, a spus cu obraznicie. Nu am putut să dansez cu Pedrito și imediat după agresiune am plecat. Agresorul era Octavio Paz. Pedrito s-a întors în Statele Unite cu verișoara mea Lucia, sora verișoarei mele Consuelo. El a fost prima mea iubire, fulminantă, tragică, tăcută și durabilă. Numi dăduse decât un sărut pe obraz. Am păstrat apoi mult timp în geantă o reproducere cu Ares Ludovici, pentru că semăna mult cu Pedro. Verișoarele mele Lucia și Consuelo îl cunoșteau foarte bine, era și vărul lor, nu numai al meu. Ele trăiseră în Statele Unite, aveau îmbrăcăminte americană, vorbeau o engleză perfectă și erau prietenoase și surăzătoare. Mama decretase că verișoara Consuelo era deșteptăciunea familiei: „Foarte Navarro!” Da, Consuelo era foarte înaltă, dreptă, cu picioarele perfecte, silitoare, sigură pe ea însăși. Luciei îi plăcea să stea de vorbă și era romantică, de aceea a fost singura mea confidentă. Nu uit niciodată că au venit la priveghi când a murit tatăl meu. Julieta și Consuelo semănau din punct de vedere fizic. Îmi plăceau amândouă foarte mult.

„Adolfo Bioy Casares, iubirea nebună a vieții mele”

(...) Nu mă gândisem niciodată să ajung scriitoare. Ideea de a mă așeza să scriu, în loc să stau și să citesc, mi se părea absurdă. A deschide o carte mi se părea o aventură neașteptată. Eu voiam să fiu balerină sau general. Tata credea că așa putea să scriu datorită pasiunii mele pentru lectură: în acest caz, toți din casă ar fi trebuit să fim scriitori.

În 1953, după ce am fost bolnavă la Berna și după un tratament dur cu cortizon, am scris *Amintirile din viitor* ca un omagiu adus Igualei, copilăriei mele și acelor personaje pe care le-am admirat atât de mult și cărora ațitea necazuri le-am făcut. Am păstrat romanul într-un cuțar, împreună cu câteva poeme pe care le scriam lui Adolfo Bioy Casares, iubirea nebună a vieții mele și pentru care eram gata să mor, deși acum recunosc că totul a fost un vis urât care a durat mulți ani.

În 1960, sora mea Estrellita a luat lada, pe care o lăsasem în hotelul Middletown din New York, în care zăceau *Amintirile* și mi-a adus-o în Franța. Romanul era pe jumătate ars: îl aruncasem în sobă în Ciudad de México, dar Helenita Paz și vărul meu Paco l-au scos din foc. Astfel încât a trebuit să-l refac. Pe Octavio Paz îl încânta petrecerea dată în casă din ordinul generalului. I se părea genială și o povestea pretutindeni. Maka Strauss a venit să-mi spună că Buñuel și Carlos Fuentes mi-o vor fura. Asta se petrecuse în 1957. Nu m-a interesat. Era o carte pe jumătate arsă. Paz a avut grijă apoi ca să se publice la Editura Mortiz.

În realitate am avut multe vocații, dacă ne luăm după firea mea de „*particulă agitată*”. Cele două Elene de Carlos Fuentes este un film pe care

l-am apărât în „*Siempre!*” fără să-l fi văzut. Carlito era foarte mâhnit pentru că îl atacau și cu sunt apărătorul tuturor cauzelor pierdute. Pentru că filmul este de el, îmi închipui că trebuie să fie bun.

Cred că ți-am vorbit de o lume care nu mai există. Mi se pare că Mexicul este altă țară, că intelctualii l-au umplut de autostrăzi, poduri, macarale, idei și că au desființat grădinile. Mi se spune că poluarea se taie cu cuțitul. Asta e ce mi-am amintit.

Prietena ta, Elena Garro”.

Mărturii despre Mariana - roman autobiografic?

Sosit de curând la Ciudad de México, în 1953, am cunoscut-o pe Elena Garro, căsătorită pe atunci cu Octavio Paz, unul din cei doi maeștri ai noștri, ai lui Carlos Fuentes și ai mei. (Celălalt era Alfonso Reyes). De atunci și până azi am stimat-o, am compătimit-o și nu am încetat niciodată să o admir. Este, poate, femeia cea mai strălucitoare din toate câte am cunoscut; dar și una dintre cele mai intrigante și mai perfide. Perfidia, se spune, este una dintre artele frumoase. Datorită ei și intrigilor ei am încetat să mai vorbesc cu Octavio Paz. Din 1955 nu m-am mai întâlnit niciodată cu Octavio. Pentru mine, acest lucru a fost foarte dureros, pentru că de la el am învățat foarte multe lucruri esențiale. Persuasivă, Elena Garro m-a convins să uit răul pe care mi-l făcuse și peste câțiva ani am redevenit prieteni. În 1968 m-a acuzat, împreună cu alte persoane pe care le stimez și le respect, că voiam să dau jos guvernul mexican pentru a-l înlocui cu liderii mișcării studentești. Din nou a intervenit între noi o ruptură îndărătnică și ostilă. Odată trecută furtuna, ne-am reîmpăcat. De-a lungul anilor, am învățat să o înțeleg și să o iert. (Să o iert, deși formularea sună melodramatic și maniheist.) Mecanica relației cu ea a trecut de la entuziasm la ofensă și de la ofensă din nou la entuziasm. Mă întreb de ce și, la o primă vedere, răspunsul meu este pentru că admir la ea puritatea copilăriei (care își permite să spună ceea ce crede chiar depășind codurile și ale prieteniei și comportării cu ființele iubite), răutatea (admirabilă întotdeauna când dă naștere la ravagii în aceeași persoană care le dezlănțuie) și neajutorarea: Elena Garro a fost și este la fel de singură ca un președinte al Mexicului în ultimele zile ale celor șase ani ai mandatului său. Ca toate persoanele care spun cu voce tare ceea ce gândesc, a fost condamnată la ostracism ca toți adaptabilii care obțin pentru tăcerea lor o notă în plus la purtare. Condamnat și eu prin acest fel de intrigă, o consider pe Elena o tovarășă de suferință.

Când a apărut cartea ei *Mărturii despre Mariana*, roman cu care a obținut premiul Juan Grijalbo, împreună cu Huberto Batis am dedicat una dintre emisiunile noastre de la Radio Universidad (astăzi închis, pentru că era prea curajos și extraordinar de liber) analizării și dezbaterii cărții. Batis, a cărei perspicacitate critică o admir și o invidiez, a făcut o analiză favorabilă și entuziastă. Eu am spus că romanul se prelungește mai mult decât era necesar, fără ca întinderea romanului să aducă fapte noi sau să adauge profunzime personajelor; am spus, de asemenea, că era un amestec aproape nefericit de roman gotic, roman sentimental și roman suprarealist; că stilul era neglijent (iar aspectul grafic groaznic), că anumite personaje nu aveau cele trei dimensiuni necesare și că subiectul povestit păcătuia prin imprecizie. Batis și cu mine am fost de acord că autoarea acestui roman cu cheie se lăsa influențată de pasiuni nefaste și privea unele personaje cu răceală și, în anumite momente, cu ură.

Judecățile noastre au fost reproduse într-un săptămânal din Jalepa („*Punct și de la capăt*”), Elena le-a citit și, nefiind de acord cu ele, mi-a trimis o scrisoare în care se distanțează de punctele mele de vedere (mai mult decât de cele ale lui Batis) și întreprinde o apărare a ei ca autoare, a romanului său și a judecăților de valoare care sunt susținute în el despre fapte și persoane. Scrisoarea

(continuare în pagina 34)

literatura lumii

ei, pe care o consider una din mărturiile cele mai semnificative din literatura mexicană recentă, m-a entuziasmat și de aceea o fac publică.

Datată în Paris, scrisoarea sună așa:

„Dragă Emmanuel,

Îți scriu din nou pentru că ți-am citit dialogul tău cu Huberto despre Mariana. Mulțumesc. Amândoi sunteți foarte draguți cu mine dedicând atât de multe rânduri romanului meu...

Să vorbim despre plictisitoarea Mariana. Romanul a fost scris în Mexic, în 1964. Luis Spota a publicat un fragment într-o revistă al cărei nume nu-l mai știu („Espejo”), în 1965. Ani mai târziu am dat peste ea într-un cufăr la Madrid. Aveam nevoie de bani și am revăzut finalul mărturiilor lui Gabrielle și ale lui Vicente. Dar nu s-a putut publica. Mereu mi-a fost greu să găsec editor. Iar romanele, povestirile și piesele mele își pierd filele, se învechesc și putrezesc în vreun geamantan. Acest lucru nu e grav decât pentru mine, pentru că știu că scriu pentru bani.

Cred că trebuie să-ți spun clar că Mariana nu este o autobiografie, ci un roman. Când mi-am publicat memoriile, Octavio Paz, Archibaldo Burns și toți cei pe care crezi că-i poți descoperi în spatele personajele mele ar fi putut să mă dea în judecată. Ar fi fost foarte distractiv procesul. Un adevărat vodevil.

Dacă crezi că în Mariana apar personaje reale te înșeli. Deși este adevărat că am luat trăsăturile unor persoane vii și moarte pentru a crea un singur personaj. Adu-ți aminte de Ortega y Gasset: «ceea ce nu este trăire înseamnă academie». Adu-ți aminte, de asemenea de Balzac și de Dostoievski: „romanul este viață”. Asta nu înseamnă însă că ceea ce povestesc eu în Mariana este o simplă copiere pe hârtie a vieții mele. Cred că toate romanele sunt roman *à clef* sau nu sunt romane. Ar trebui să iau ca exemplu de la monstrozitățile care se scriu acum și în care nu se știe dacă personajul este un câine, un sifilitic, o târfă, un tiran sud-american, un turist, un sergent, o bunică, un penis, un peisaj, o mlaștină împuțită, Hernan Cortes, Papa, CIA, Carlos V, peștii din ocean, marijuana, niște bătrâne nespălate, deputații, Oscar Wilde, confidențele lui Ludovic al XIV-lea, Sfânta Teresa din Avila, o orhidee putredă, propriul autor, prietenii autorului, Istoria Contemporană, Istoria Universală, Vedele, algele marine, șamanii, soldații, călugărițele, Stalin, Evul Mediu, Inchiziția, evreii, dizidenții, pielea aproapei, avortul, Iranul, Hitler din ce în ce mai viu și mai activ (acum se află la porțile Parisului), Gestapoul, Diviziunea Charlemagne, clitorisul vecinei, umbrela lui Pinochet, satele din America Latină, căutarea identității (desigur, tot în America Latină!), fiul cărciumăresei, actul penetrării, masturbarea, eunucul, piticii, fasciștii, staliniiști, preoții homosexuali, căăul, torturatul, Oceanul Pacific, Insula Paștelui.

Nu am nimic împotriva acestui fel de roman interoceanic, fluvial, magistral, istoric-personal, hazna prin excelență, pe care este imposibil să o atingi pentru că răsar frunze verzi din pagini care transformă biblioteca cea mai modestă într-o pădure universală, magnifică, populată de animale ciudate și castrate pe deasupra. Nu, nu am nimic împotriva! În acest curent amazonic plin de broaște râioase, unde putrezesc cu burta umflată de apele murdare autorii, guvernanții, mamele, tații, nașele, rudele, există o lipsă de măsură, o dezordine și un haos imposibil de imaginat pentru o minte mai mult sau mai puțin ordonată ca a mea. Adică o minte de mic-burgheză sufocată de dorința de a înțelege ceea ce scrie și citește. O minte programată în urmă cu sute de ani de o cultură străină crocodilului, canibalului, caprei și esteților rahatului strâns timp de generații întregi. Aș fi vrut să mă pot tăvăli într-o albie de porci, așa cum vor să ne obișnuiască romancierii de azi și ai Progresului viitor, în care vom găsi hectolitrii de urină, străzi cu ciorchini de bețivi și scuipați de tirani incredibili! Știu că ne îndreptăm în galop spre marile cazane în care se vor fierbe capetele și picioarele degeneraților. Acolo, în mijlocul unui imund depozit de vechituri, Geniile vor fi acoperite de rahat și de schelete umane.

Dar ce vrei, eu sunt foarte rămasă în urmă, nu-

ți amintești? De aceea urmez modele învechite, potrivite cu mine, și încerc să povestesc ceva care să placă cititorilor. Dacă nu reușesc, mai bine lasă pana, vreau să spun mașina de scris. Din nefericire nu sunt un geniu. Și nu sunt nici victima nimănui, a nici unui fascism roșu sau negru. Nu m-a arestat nimeni, nu am primit șocuri electrice nici în părțile rușinoase, nici în dinți. Datorez mulțumirile mele tuturor regimurilor politice, incluzându-l bineînțeles pe cel la putere acum, al Partidului Revoluționar Instituțional. Cred că personajul Mariana nu este victima nimănui, ci a propriei situații în afara istoriei. În acest sens poți foarte bine să spui că mica burgheză Mariana este Elena Garro. Mă mândresc că spun ceea ce gândesc și să semnez ceea ce scriu.

Desigur, am ales o familie tipică de intelectuali sud-americieni care nu mai fusese în literatură. Este o pereche modernă, nihilistă, arivistă, snoabă, pierdută în labirinturile culturale ale Parisului de după război. Am cunoscut mulți sud-americieni asemănători în Europa și mai ales în Paris, leagănul tuturor viciilor, libertăților și tendințelor sexuale și culturale. Familia lui Augusto este familia Pérez-Paris, Paz-Paris, Herrera-Paris, etc.

Actul scrisurii este un act de libertate privată. Niciodată nu m-am plâns că am fost folosită ca personaj în poeme, romane și povestiri. Carlitos Fuentes a scris o povestire numită **Cele două Elene**. Tot Mexicul a spus că eram noi, Chata (Helena Paz) și cu mine. Au existat persoane care chiar au încercat să mă asmută împotriva autorului. Mi s-a părut absurd. Oricine poate fabrica personaje de ficțiune pornind de la personajele reale. Cu povestirea **Cele două Elene** s-a întâmplat ceva foarte ciudat: Fuentes a făcut un film și a avut problema cu critica. A venit să mă vadă. Mai ții minte că eu trăiam foarte izolată. Carlitos mi-a spus că îl atacau din invidie și mi-a cerut să scriu un articol favorabil filmului lui. Am făcut-o cu multă plăcere și a apărut în „Siempre!” cu semnătura mea. Nici Chata, nici eu nu ne-am simțit atacate ca persoane în povestirea lui, în ciuda faptului că personajele erau destul de dezagreabile.

Mai înainte, în anii '50, Paz a scris marele lui poem **Piatra Soarelui**. L-am citit și râdeam împreună. Nu te superi? m-a întrebat Paz. Nu, ai dreptul să spui ce vrei, i-am spus. Și ceea ce a vrut a fost să mă numească „piele bătrână, sac de oase” sau ceva asemănător. Nu-mi amintesc exact și nu am cartea la îndemână. Mai târziu, în Madrid, Federico Alvarez mi-a citit celălalt mare poem al lui Paz, **Trecut clar**, în care mă numește *cap de mort* sau ceva asemănător. Nici atunci nu mi-a trecut prin cap să mă supăr. Poți să-l întrebi pe Federico. Poetul mitifică și Paz a vrut să mă exorcizeze, satanizându-mă. Așa fac toți poeții. De aceea există creația poetică. Și Pepe Bianco m-a luat ca sursă de inspirație în romanul lui (**Pierderea regatului**) și spune acolo că m-am culcat cu el, lucru absolut neadevărat, dar nu m-am supărat, pentru că era vorba de un roman. Și Bioy Casares, pe care tu îl citezi, m-a redat în Clara din romanul lui **Visul eroilor** și a scris acolo că tata era un saltimbanc sau un magician sau ceva asemănător, nu-mi amintesc bine. Nu m-am supărat. Și nu m-am supărat nici pentru alte povestiri mai puțin clemente. Cum vezi, m-au folosit în multe ocazii și nimeni nu s-a deranjat să mă aperc, pe mine sau pe Chata, dacă e să vorbim de apărarea posibililor candidați la personaje de roman sau de poezie. Astfel că nu cred că este important ca tu să apari ca un paladin să-i aperi pe posibilii Paz, Burn sau Bioy, în schimb să permiți să mi se spună *cap de mort* sau fiica unei bețive.

Natalia nu este Chata. Tu o cunoști foarte bine și știi că nu este cea umbră radioasă și stinsă, fără personalitate și voință. Știi că este o mare răzvrătită care mi-a dat multe dureri de cap, ca să nu mai vorbim de cele pe care i le-am dat eu ei. Îți mărturisesc că am răs amândouă când am citit ironiile tale. Bine ar fi să fim așa de frumoase și de elegante ca Mariana și Natalia, a spus ea prăpădindu-se de râs. Te asigur, asta-i adevărul!

Doamna nu se adoră, în acest caz își adoră personajul. E firesc să vreau să-i ofer un *glamour* personajului meu (amintește-ți că sunt o mic-burgheză), nu puteam să o las la fel de urâtă ca autoarea, căci cazul Mariane ar scădea în intensitate. În literatură totul este permis.

Cred, ca și tine, că prima parte este lungă și plictisitoare. Nu am putut s-o scurtez. Marc greșală! În privința lui Vicente, este brut și ticălos ca orice gigolo încrezut. Dar eu nu am vorbit despre un cavaler adevărat, ci de un copil de bani gata, jumătate gigolo, jumătate întreținut. Am greșit! Asta e. N-am cum să scriu din nou romanul!

Că spui că este un roman sentimental nu mă uimește. **Amintiri despre viitor** suferă de aceeași nuanță roz și în general tot ceea ce scriu, chiar și **Felipe Angeles**, despre care am aflat, grație prefeței lui Hugo Gutiérrez Vega la ediția UNAM, că este o calchiere a procesului lui Felipe. Numai eu știu cu ce eforturi am reconstruit un caz ignorat de aproape toți mexicanii și despre care nu se scrisese nimic. Nimic! Toate datele mi le-a oferit unchiul meu Benito Navarro, care a luptat sub comanda lui, și mama lui José Cataneda, sora Clarei, soția lui Felipe.

Ți-am spus de nenumărate ori că vocația mea nu a fost aceea de a ajunge scriitoare. Vocația mea a fost teatrul. Și profesia mea: cititoare. Dacă aș fi fost bogată, nu m-aș fi așezat niciodată ore în șir la mașina de scris ca să scriu stupidenii. Tot acest timp prețios mi l-aș fi dedicat recitării autorilor mei preferați, pe care azi nimeni nu-i mai citește. Mi-ar fi plăcut să fiu Corin Tellado? În Spania am aflat că exista această scriitoare și că este autorul care câștigă cel mai mult din lume. Are o casă, vapor, medic personal, dentist, se bucură de vacanțe extraordinare. Ce fericire!

În roman, Augusto spune că Mariana îl persecută, dar faimoasa Mariana este moartă. O spune pentru a-și găsi o scuză în fața grupului lui de prieteni. Tu spui că îl persecut pe Octavio Paz. Sigur că așa ți-a spus el. Ai putea să-mi spui cum îl persecut? Scriind? Romanul nu este un proces juridic, este un roman! Să-ți mai spun ceva: îți aduci aminte că Mariana îl duce pe Vicente în vizită la o balerină din New York? Ei bine, era o prietenă rusoaică, balerină la baletul din Monte Carlo, căsătorită cu un monstru care a urmărit-o peste tot și care a distrus-o. Aveau un fiu și din acest motiv nu putea scăpa de el. Îi trec sub tăcere numele. Am avut altă prietenă, rusoaică de asemenea, pianistă, căsătorită cu un doctor american care a devenit faimos datorită prieteniei cu ea; fiica lor făcea parte din grupul de prieteni ai Chatei. Doctorul a reușit să o închidă într-un ospiciu și pe fiică a aruncat-o în stradă și a ajuns o morfinomană. Așa sunt, mai mult sau mai puțin, toate personajele. Viața bate arta. Dacă aș fi pus în roman sfârșitul acestei pianiste sau al fiicei ei sau cel al balerinei, s-ar fi spus: ce melodramă! Doctorul s-a căsătorit cu secretara lui, o curvuliță irlandeză foarte catolică, complicea lui. Nu-ți spun numele lor pentru că nu vreau să mă dea în judecată. Cât despre Burnaby, este un domn argentinian, homosexual, diplomat, mort deja, care i-a făcut ceea ce povestesc în roman unci doamne spaniole căsătorită cu un personaj franchist care trăia la New York și la Madrid. Octavio Paz l-a cunoscut pe acest domn în India, când a fost prima dată acolo. Sub acest aspect, poate chiar Paz s-o fi supărat, pentru că era foarte bun prieten cu acest Gustavo. Doamna F. este acum o ruină. Eu nu am cunoștință de viața și minunile lui Octavio Paz. Dacă nu le cunoșteam când eram căsătorită cu el, atunci acum cu atât mai mult habar nu am; el și prietenii lui au grijă să le acopere cu un vâl de mister imposibil de sfâșiat. Cred că am vorbit de ajuns despre Mariana...

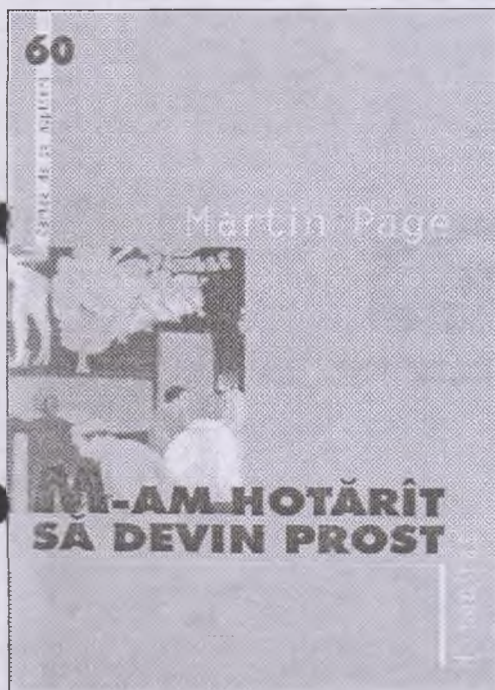
Gata, nu te mai plictisesc.

Cu multă dragoste, prietena ta dintotdeauna. Scrie-mi și mulțumesc, dragă Emmanuel, pentru ofensa adusă.

Elena Garro“ (1982)

Francezul Marin Page (n. 1975) se impune ca prozator de succes încă de la prima lui carte **Comment je suis devenu stupide** (2001) apărută în traducerea Adrianei Gliga în 2004 sub titlul **M-am hotărât să devin prost** (Humanitas, 140 p.). Vor urma încă două romane: **Une parfaite journée parfaite** și **La libellule de ses huittans**.

Dehizat în daimon ironic, acid și paradoxal, autorul își va urmări eroul înainte și după hotărârea de a deveni prost, recuperându-l la sfârșit printr-o parodie gotică, cu tandră simpatie. Fapt e că tânărul Antoine este obosit prematur; la 11 ani avea deziluziile unui septuagenar, încât la 25 se decide să-și aștearnă peste creier giulgiul prostiei, de vreme ce cauza nefericirii lui era propria-i minte și personalitate, un lux pe care nu și-l putea permite. La 18 ani plecase de-acasă, spre a-și croi un drum propriu: devine lector universitar la Paris V, specialist în... aramaică, gata să traducă în acest idiolect ciclul proustian. Din prea multă înțelegere și toleranță, este un *asociabil*, exclus de grupuri și clanuri, un apatrid în propria lui țară. Timid, pentru a nu fi pe gustul masochiștilor fericiți de a fi torturați de brute, Antoine își păstrează disponibilitatea analitică asupra lumii, în ciuda rănilor sufletești tot mai numeroase.

Decis, în fine, să iasă din complexul propriei inteligențe și a izolării aferente, Antoine încearcă mai multe soluții. Prima va fi beția sau alcoolismul, adică dezinhibarea în fața jocurilor omenești și chiar integrarea socială și, pe cale de consecință, dezagregarea eului profund și a conștiinței. După o documentare exhaustivă asupra alcoolului (care are mai mulți adepți decât creștinismul), se lasă inițiat de barmanul alcoolic Leonard din Montreuil. Testul practic îl va aduce pe discipolul de ocazie în stare de comă etilică, dovadă că Antoine n-avea harul de a fi ales de alcool. Internat în spital, i se relevă a doua soluție de a se dezbara de răul datorat fixației morale numite *adevăr*: sinuciderea. Din dialogul cu o sinucigașă de vocație, dar disperată că ratează mereu deznodământul final, reține o adresă: cea a unui curs pentru sinucigași. Profesoara Astanavis este în felul ei o filosoafă, căci îi împărtășește elevului Antoine teoria după care e mai

Elogiul conștiinței sau despre salvarea sufletului

geo vasile

bine să mori înainte ca viața să-ti ia totul; să mai păstrezi adică muniții, ceva energie pentru a da ochii cu moartea, cu singura noastră libertate de a alege, de vreme ce nu noi ne alegem toate celelalte: viața, limba, țara, epoca.

Apologia sinuciderii se suprapune în cazul de față unui adevăr tragic: profesoara chiar este bolnavă de cancer și, în luciditatea ei necruțătoare, militează pentru o moarte pe propria răspundere, decât prin debranșare medicală într-un spital de legume. Fapt e că frecventatorii cursului ei nu sunt nici puțini și nici ipohondri (ca artăgosul cuplu maniac-depresiv Joseph și Miranda), ci roși de felurite metastaze afective, amoroase, sociale sau organice. Cruzimea ironiei, dacă n-ar fi premeditat burlescă, ar fi terifiantă, când vine vorba de perfecționarea nodului culisant al ștreangului, de cocktailuri letale frumos colorate, arme de foc fără cusur ș.a.m.d. Tobă de carte în privința sinuciderii, Antoine se va lecu și de această tentație. Căci preferă să rămână sub blestemul rațiunii: sărac, celibatar deprimat, dar nu mort. Adică un spinozian care vede, dincolo de poleiala libertății și a opțiunii, mașinăria care se hrănește cu suflete omenești. Tocmai de aceea a și încetat să iubească, să trăiască, să aibă vreo pasiune. Alarmați, prietenii săi (între care o lesbiană, dar și un samoan, victimă a unui aliment Nestlé pentru bebeluși, supradozat în fosfor, și care a rămas cu însușirea de a străluci în întuneric ca un spectru supranatural și, pe deasupra, de a vorbi în versuri) îl încurajează să părăsească degrabă acel ochi al cicloului pustiitor și să se alăture lumii laice. Zis și făcut.

Antoine îl consultă pe medicul Edgar care-i prescrie *Heurozac*, un antidepresiv euforizant, nu lipsit însă de efecte colaterale. Așa se face că, sub efectul respectivelor tablete, Antoine, *temporar* va vedea viața în roz, adică fals, dar fără să fie conștient de asta. Drept care demisionează de la Universitatea Paris V, renunță la sursele lui intelectuale și morale (bibliotecă, discuri, reviste, afișe), încercând să urmeze modelul unui cuplu de vecini de o prostie debordantă. Sub soarele chimic al medicamentului, Antoine redescoperă lumea, adică o ia așa cum este, cu exploatarea muncii copiilor în Asia, cu publicitatea ei mincinoasă și poluantă, renunțând treptat la vechiul său statut de intransigentă și martiraj de conștiință. Trecând și de ultima probă a *integrării*, acceptând adică să consume produsele McDonald's, își cumpără haine *cool*, jocuri video, merge la sala de fitness, se înscrie astfel în cunoscutul proces de standardizare a minții, inimii și trupului. Numai că, rămas fără bani, trebuie să se angajeze undeva. Incompatibil cu orice muncă, este totuși angajat de un fost coleg, acum patronul unei mari agenții bursiere. Așa se face că Antoine devine un tip de succes, eficient, abandonează garsoniera cu chirie și se mută într-o locuință pe măsură, se înstrăinează de vechii prieteni pe care-i schimbă cu alții, de serie însă, preambalați. Mariajul cu „Societatea” e un fapt împlinit. Hazardul nu ezită să intervină hotărâtor, încoronând

decizia lui Antoine de a deveni prost: un scurtcircuit în computer provoacă o reacție în lanț, generând operațiuni financiare geniale. Atribuindu-i-se meritul, dă lovitură vieții. Milionar peste noapte, el realizează o fantasmă împărtășită de mii de persoane. Calea reificării este deschisă: investește în obiecte de *status symbol* al noii specii din care face acum parte, conform ritualului de preamărire a puterii banului: mașini, haine, tablouri, un cimitir de aparate ș.c.l. În ipostaza de magician al finanțelor, Antoine nu pregetă să tranzacționeze sentimente, achiziționându-și iubite gata să-l ferească conform tarifelor în vigoare.

Numai că într-o frumoasă zi de toamnă primește un colet-capcană cu cartea lui de căpatăi - **Corespondența** lui Flaubert -, ce va avea efectul unei bombe de hârtie: trezirea lui din somnul rațiunii indus de medicamentul euforizant. În plus, un deus-ex-machina intervine sub forma unei fantome sau înger de pază care-i recită pe muzică ad-hoc pasaje dintr-o epistolă a lui Flaubert. Tot în cheie fantastică se petrece și răpirea lui Antoine de către indivizi

cartea străină

mascați, urmată de administrarea unei sedințe de exorcism, de scoatere a lui din letargia mentală și întunecarea inimii. I se recită meditații metafizice (Descartes), i se declamă cugetări (Pascal) și comentarii (Gracián) și câte și mai câte. Regia acestor înscenări era semnată de bunii săi prieteni, care, iată, reușesc să-l abată de la acel curs fals și periculos al vieții, amintindu-i că *science sans conscience n'est que la ruine de l'âme*. Antoine este, slavă Domnului, încă reversibil, drept care falimentează agenția bursieră, asumându-și riscul de a fi arestat și în cele din urmă doar amendat.

Redevenit sărac și disponibil, este contactat ca din întâmplare de tânăra din parc (*la jeune parque*, nu-i așa?), care-l provoacă să intre în rolul dintr-un scenariu preexistent, cel al întâlnirii sufletului geamăn, protestatar și postmodern, desigur. Adevărata aventură a lui Antoine și Clémence începe sub auspiciile iubirii, ludică și gravă totodată, de-a fantomele invizibile, menite să inducă noua ordine morală în metropolă. Ca într-un *conte philosophique* de Voltaire, deși cu gândul la marele stilist de caractere, împlânzitorul de moravuri Flaubert.

Adriana Gliga, traducătoare a șapte cărți dificile (amintim doar excepționala **Rapsodie română** a lui Dominique Fernandez) performează și cu acest prilej, reușind să echivaleze în românește nemântuita vervă descriptivă și dialogică a lui Martin Page. Inepuizabilul elan ironic, alertul spectacol de tandrețe și gravitate prin care tânărul prozator francez a cucerit deja mintea, inima și încrederea cititorilor.

ion crețu

Despre „binefacerea” pornografiei

**meditații
contemporane**

Cum se face multă - și total nemeritată - vâlvă, în ultima vreme, în jurul câtorva producții pornografice, prezentate ca trufandale, în ciuda faptului că genul este vechi de câteva secole, credem că este bine să venim cu unele precizări, chiar dacă nu total personale.

Așadar:

Literatura de specialitate distinge două tipuri de pornografie:

a. revistele pentru adulți. Acestea sunt orientate în principal către publicul masculin adult - dar nu exclusiv. Revistele cu cea mai largă difuzare, precum "Playboy", "Penthouse", nu încalcă "Standardul Miller" (vezi numărul precedent) relativ la obscenitate, și ca atare pot fi difuzate în mod legal.

b. al doilea tip de pornografie este reprezentat de caseta video. Închiriată sau vândută în cele mai multe magazine pentru adulți, a devenit un atu major în industria pornografică.

c. filmele de lungmetraj reprezintă al treilea tip de literatură pornografică. Întrucât standardele s-au relaxat, multe filme pornografice sunt distribuite cu precizarea "R" sau "Interzis sub 17 ani".

d. televiziunea reprezintă al patrulea tip de pornografie. Ca și în cazul filmelor de lungmetraj, standardele pentru televiziunea comercială au coborât tot mai jos. Televiziunea distribuită prin cablu reprezintă un pericol real, ea nefiind supusă aceluiași restricții ca și celelalte producții cinematografice. Astfel, multe filme porno își găsesc adăpost în televiziunea prin cablu. Asemenea videocasetelor, televiziunea prin cablu oferă oricărui individ comun acces facil la pornografie. Oamenii care nu ar intra pentru nimic în lume într-un magazin pentru adulți pot să vadă în intimitatea propriilor case materiale pornografice explicite.

e. al cincilea tip de pornografie este reprezentat de *cyberpornografia*. Fotografii "hard core", filme, chat on line, chiar acte sexuale live, pot fi descărcate și vizionate practic de oricine prin intermediul Internet-ului. Dacă în urmă cu ceva timp, pentru a viziona astfel de scene trebuia să mergi în cartierele marginase, astăzi poți să le urmărești, liniștit, la tine acasă.

f. în sfârșit, un al șaselea tip îl reprezintă audio-pornografia. Ea include telefonul "dial-a-porn", una dintre cele mai dinamice piețe ale genului. Deși majoritatea mesajelor se înscriu în limita "definiției Miller" pentru obscenitate, acest dip de afaceri continuă să înflorească, mai ales pe seama minorilor.

Potrivit lui Henry Boatwright (președintele Comitetului U.S.A. pentru Preocupare Socială), aproximativ 70% dintre revistele porno vândute ajung în mâinile minorilor. Asociația „Femeile Împotriva Pornografiei” apreciază că aproximativ 1,2 milioane de copii sunt exploatați în procesul de sex comercial (pornografie infantilă și prostituție).

Efectele psihologice: Psihologul Edward Donnerstein (Universitatea Winsconsin) a stabilit că scurte expuneri la forme violente de pornografie pot să ducă la atitudini și comportamente antisociale. Consumatorii masculini au tendința să fie mai agresivi față de femei, mai puțin sensibili față de durerea și suferința victimelor violurilor și mult mai dispuși să accepte diferitele mituri referitoare la viol.

Cercetătorii au stabilit că pornografia (cu osebire pornografia violentă) poate produce o gamă întreagă de efecte nedorite, gen viol și constrângere sexuală. Ei au stabilit, în special, că asemenea expuneri pot conduce spre o escaladare a constrângerilor sexuale sau a violurilor, spre o creștere a folosirii forței și a violului, o creștere a fanteziilor relative la viol și o desensibilizare față de violența sexuală, precum și la banalizarea violului. Într-o încercare de a izola rolul violenței ca factor distinct față de sex în situațiile provocate de pornografie, James Check (York University, Canada) a făcut un experiment în cursul căruia mai mulți bărbați au fost expuși la diferite grade de pornografie, unele violente, altele nu. Toate grupele au demonstrat același tip de modificare în atitudine - respectiv o înclinare crescândă către folosirea forței ca parte a actului sexual.

În cursul unui studiu, Dolf Zillman și Jennings Bryant au cercetat efectele pornografiei nonviolente asupra banalizării actului sexual și a violului. Ei au demonstrat că expunerea continuă la pornografie a avut efecte negative serioase asupra convingerilor relative la sexualitate în general și a femeilor în particular. Ei au mai stabilit că pornografia desensibilizează lumea în fața violului ca act criminal. Acești cercetători au mai stabilit că expuneri intense la pornografie încurajează dorința de materiale tot mai perverse

care implică violența (somasochism și viol). Dolf Zillman a măsurat impactul vizionării pornografiei asupra ceea ce constituie pentru consumatori practici sexuale normale. Grupul care a vizionat cantitatea cea mai mare de materiale pornografice a oferit opinii hotărât mai favorabile față de sexul oral, anal, în grup, somasochism și bestialitate decât au oferit celelalte grupuri.

Un alt studiu a determinat că pornografia poate duce la scăderea satisfacției sexuale. Cercetătorii au stabilit că cei expuși la pornografia nonviolentă au manifestat o mulțumire mai mică în relație cu aspectul fizic al partenerilor lor sexuali, afecțiune, curiozitate și performanță sexuală mai scăzută. Ei s-au dovedit totodată mai înclinați să pună un preț sporit pe sexul fără implicare afectivă. Într-un studiu cu acoperire națională, Larrz Baron și Murray Strauss de la Universitatea din New Hampshire au identificat o puternică corelație statistică între răspândirea revistelor pornografice și rata de incidență a violurilor. Ei au descoperit că în statele cu o răspândire mai mare se constata și o rată a violurilor mai mare, după cum o răspândire scăzută a revistelor pornografice corespundea unei rate mai mici a violurilor. Firește, o corelație statistică nu dovedește că pornografia produce violuri. Nu toți consumatorii de pornografie devin violatori. După cum este posibil ca respectivul consum de pornografie să fie relaționat numai indirect cu alți factori, ca o atitudine socială mai laxă și o atitudine "macho" printre bărbați.

Poezii în capodopere

alese și traduse de **grete tartler**

Anna de Noailles (1876-1933)

Va fi clară...

Va fi clară-astă seară, crește-a zilelor oază,
Fuge zgomotul viu al amiezii, dispare,
De mirare că noaptea n-o văd pe cărare
Pomii treji în seara cea albă visează...

În splendoarea de aur și aer castanii
Răspândindu-și parfumul îl sting deopotrivă
Nici nu-ți vine să mergi - ca-n văzduhu-n derivă
Să nu tulburi tu somnul mireasmelor stranii.

Depărtatele vuiete din oraș se aud...
De-adiere stârnită, pulberea ce-mbrăcase
Ostenitul copac prinde iar să se lase
Redescinde ușor peste drumul tăcut.

Obicei devenise-a vedea zi de zi
Acest drum foarte simplu, adesea urmat.
Totuși astăzi în viață ceva s-a schimbat,
Sufletul serii nu-l vom mai regăsi.

Tnul din postulatele cele mai dragi sociolingvisticii constă în afirmația că diversitatea este o caracteristică inerentă a limbajului. Mai mult decât atât, s-a ajuns la ideea, în ultimii ani, că diversitatea și structurile eterogene în comunitățile lingvistice, oricare ar fi ele, configurează situația normală. Absența diversității și a variației stilistice, cât și a sistemelor multistratificate, ar fi disfuncțională. Postulatul enunțat mai sus face parte din alternativa teoretică introdusă de Labov pentru a rezolva câteva probleme legate de structura gramaticală care, într-un anumit fel, au fost puse între paranteze de școala structuralistă și cea generativistă. Lăsând deoparte discuția teoretico-metodologică, mai puțin importantă pentru rubrica de față, ne vom concentra mai mult, în cele ce urmează, asupra relației dintre diversitate și normalizare, cât și asupra efectelor acestei relații în comunicare. Ca o consecință inerentă a diversității, toate sistemele lingvistice prezintă, într-o măsură

conexiunea semnelor

mai mică sau mai mare, un anumit tip de normalizare. Se poate afirma ca urmare, că anumite reguli care guvernează producerea actelor verbale constituie variații particulare ale unui anumit tip de normă care guvernează comportamentul social al unei comunități întregi. Este interesant exemplul dat de doi sociologi americani: dacă cineva mănâncă mazăre cu o lingură sau cu o furculiță este irelevant în termenii științei alimentației sau ai leguminoaselor; din punct de vedere social nu este însă adecvat să mănânci mazăre cu lingura (deși poate părea mai eficient). În mod similar, a aplica sau nu regula concordanței verbale este, din punct de vedere funcțional, indiferent în termeni de adecvare comunicativă și irelevant în termeni de apreciere a capacității de gândire a vorbitorului. Cu toate acestea, aplicarea regulii este, din punct de vedere social, mai adecvată decât neaplicarea ei. În virtutea unor factori socioculturali diverși, limbile sau varietățile unei limbi nu au, prin urmare, echivalențe în termeni strict sociali.

De la diversitate la... haos lingvistic

**mariana
ploae-hanganu**

Putem deduce din aceasta că procesul de normalizare este un fenomen social inevitabil, deși oscilează permanent între caracterul formal al discursului scris și caracterul informal al discursului oral. Se poate considera astfel drept proces formal de normalizare orice reglementare lingvistică care apare într-un mod normativ-prescriptiv în gramatici, dicționare, lucrări ortografice, ortoepice și de punctuație. În acest caz, limba numită „corectă”, creată printr-un proces formal, se regăsește în modalitățile scrise și literare ale căror reprezentanți exemplari sunt, de cele mai multe ori, scriitorii de renume. Cu toate acestea, forțele care dirijează procesul de evoluție lingvistică pot fi mai puternice decât influența exercitată de aceste mecanisme formale de normalizare, în așa fel încât modalitatea normativă astfel creată poate fi ignorată în comunicarea orală curentă. Aceasta nu înseamnă că nu-și exercită influența în discursul informal: în realitate norma funcționează ca un criteriu de atribuire a valorilor sociale de prestigiu care sunt legate de forma lingvistică. Procesul de normalizare lingvistică are un rol urias, nebanuit în toată dimensiunea lui, în procesul de înțelegere și comunicare. Ca și diversitatea socială, diversitatea lingvistică nu este recunoscută, dar, mai ales, nu este acceptată de diverse instituții și, în primul rând, de școală. Formele selectate din punct de vedere normativ sunt, așa cum am mai spus, cele care aparțin discursului literar scris, deci categoriilor sociale instruite care au acces la acest discurs. Formele excluse din această paradigmă nu sunt, conform procesului de normalizare, decât realizări incorecte ale limbajului. Ca urmare, revine instituțiilor - și în special școlii - să le ignore sau să le corecteze. În condițiile în care în România asistăm la un îngrijorător proces de neștiință de carte, putem întrevădea că, într-un

viitor nu prea îndepărtat, nu toți membrii comunității de limbă română vor avea acces la norma lingvistică. Limbajul proliferat de instituțiile audio-vizuale, dar mai ales pe legea „fiecare vorbește după cum îl taie capul”, nu constituie o cale spre normă. Că discursul normat, academic, nu a fost înțeles de cei mulți, nu este o noutate, dar el continua, până nu de mult, să fie un model. În timpul procesului istoric de afirmare a unei varietăți asupra alteia, între limbile europene s-a asociat întotdeauna limba cu modalitatea ei scrisă. Legitimitatea limbii respective s-a completat apoi cu structuri instituționale de natură politică și culturală. Aici s-a înscris și tradiția gramaticală care funcționează ca un punct de referință pentru corectitudinea limbajului. Ignorarea acestor factori înseamnă a transforma totul într-un proces politic în care predomină, ca principal protagonist al jocului, relațiile de putere. Regula *ratio*, pe care gramaticile au descoperit-o și au pus-o, cu mult timp în urmă, deasupra tuturor uzanțelor individuale, întâmplătoare, ale limbajului, este astăzi asimilată ca o pseudo-obligație socială care ascunde o intenție oprăntă. A refuza ideea unui model discursiv bazat pe normă, a-l considera doar rezultat al unei intenții uniformizatoare și coercitive, a ignora că limba este un sistem stabil, cu forme supuse normelor, înseamnă a favoriza instaurarea haosului lingvistic, iar, în ultimă instanță, a neînțelegerii, a imposibilității de comunicare între membrii comunității lingvistice.

ana amelia dincă

Silistra, un orașel aflat pe linia Dunării, ar putea părea o periferie artistică a Bulgariei contemporane, dacă nu ar fi trăit aici pictorul Yordan Kissiov, care a răspuns provocării Muzeului Dunării de Jos de a expune în foaierea Palatului Șuțu din București.

Numele său este cunoscut publicului din România.

În ultimii ani, o parte importantă a creației reputatului plastician a fost itinerată în mai multe instituții de cultură de la nord de Dunăre. Muzeul de Artă din Constanța, Muzeul Dunării de Jos din Calărași, Centrul Cultural Unesco Ionel Perlea și Muzeul Agriculturii din Slobozia, Muzeul de Artă Vizuală din Galați, Centrul de Cultură Europeană de la Sinaia au fost gazda unor ample expoziții.

Dar nici Yordan Kissiov nu este străin de fenomenul artistic din România, cunoscând

I Need Art!

pictorii români ai timpului său prin intermediul publicațiilor de specialitate care circulă de o parte și de cealaltă a malurilor Dunării, astfel aflându-se în permanent dialog estetic cu arta lui Horia Bernea, Ștefan Pelmuș și Sorin Dumitrescu.

Expoziția *I Need Art!* este o introspecție în tectonica tehnicilor pentru care Yordan Kissiov manifestă o adevărată religiozitate. Acele secrete însușite la Școala Superioară de Artă din Sofia și la Universitatea din Velico Târnovo, unde s-a specializat în plastică decorativă și monumentală, au fost redescoperite cu fiecare nouă lucrare, îmbogățind experiența existenței ale cărei tipare le restructurează în ciclurile de compoziții unde eviscerează lumea în elementele ei primare.

Seria de vulcani stinși te obligă la o anumită tactilitate a materialelor constituite din pământ ori mase plastice modificate cu ajutorul flăcării, apoi combinate cu densitatea cromatică a culorilor în ulei sau acrilice pentru a reda relaxarea zbuciumului subteran. Altui artist poate i s-ar fi părut interesant să evoce lava în momentul de maximă expansiune, dar Yordan

Kissiov a preferat pentru vulcanii săi odihna, liniștea și așteptarea regenerării. În aceleași coordonate ale renașterii materiei se înscrie linia de tablouri pornind de la motivul apei surgerat de pictor în aceleași înțelesuri de purificare și de creare a ritmului și a vieții.

Râul este indestructibil de spectrul solar și de zborul imaterial al păsărilor absente în Ploae deasupra râului, un titlu mai degrabă oriental, dar occidental prin transfigurarea subiectului asemenea unui negativ de fotografie. Această mișcare în formă lichidă este regăsită în pictura sa din mai multe decenii, mai ales după perioada când s-a desprins de acel

plastică

decorativism geometric din anii '70. Artistul a experimentat cubismul, expresionismul și arta brută, pendulând între figurativ și abstract, întotdeauna surprinzând prin ingeniozitate.

Tablourile cu pene, aranjate într-o frumoasă dezordine sau dejunuri cu Andy Warhol, fii risipitori, naturi statice, autopor-trete, completează orizontul plastic al lui Yordan Kissiov, a cărui operă de maturitate este o stare de adaptare a imaginarului la confruntarea universului imediat cu spațiile gândirii.

alina boboc

Actualitatea lui Alecsandri (II)

Încă de la început, facem cunoștință cu o Chiriță modernă, care lucrează la silueta ei de 90-60-90 (vorba vine), pentru că așa-i *trendu*. Regizoarea constată că „suntem o țară de Chirițe“, care „au invadat străzile, birourile, magazinele, micile ecrane, Parlamentul și Senatul“. Pornind de la această idee, Emilia Popescu, actriță de mare forță, duce la bun sfârșit un rol lung și deloc simplu, pentru construirea căruia are nevoie de un întreg arsenal de mijloace de expresie, reușind să creeze un personaj foarte convingător. Este o Chiriță de primă mână, care impune piesei, de la prima scenă, un anumit nivel de pretenții, pe care-l păstrează până în final. Actrița redă foarte bine cele trei trepte de parvenitism, parcurse de personaj: dorința de a deveni primărită (isprăvnicieasă, în textul original), împlinirea acestei dorințe (imitând cu eforturi considerabile o doamnă din lumea mare) și decăderea, odată cu demisia impusă a soțului ei.

În prima parte a piesei, Charles capătă o pondere mai importantă decât în textul lui

Alecsandri, putând fi considerat un personaj principal, care nu o secondează pe Chirița, ci o acompaniază în aceeași partitură. Tudor Chirilă, actor carismatic, deosebit de expresiv și dinamic, cu o mișcare scenică impecabilă, joacă perfect rolul străinului pripăsit în România: actorul dozează atent superioritatea personajului, suficiența, mitocănia și șarlatanismul. De asemenea, gestică de amănunt are o precizie magică. Prin aceste două personaje, cărora le egalează importanța o bună parte din piesă, regizoarea evidențiază de fapt două niveluri de civilizație: România, prin Chirița, și Occidentul (american), prin Charles. El are o anumită finețe, impregnată de o civilizație superioară, și face eforturi de a se adapta obiceiurilor pământului de aici. Neputând-o ridica pe Chirița la nivelul lui (de pildă, în zadar îi tot spune cum se pronunță corect *thank you*, pentru că ea va pronunța în veci *senchiu*), atunci încearcă el să coboare la nivelul lumii ei, din care face parte și Safta. Poate de aici gafele lui Charles, ușoara lui mitocănie, atracția către *the finest beer*, în încercarea de a se comporta într-un registru familiar lumii pe care o întâlnește aici și care-l amuză; văzându-se la braț cu cele două femei, el se exprimă direct: „parcă sunt o cratiță cu două toarte“, iar în final, se complăce într-o relație cu „emancipata“

Safta.

Personajele complementare, Bârzoii și sora lui, au rolul de a susține personajele de prim plan. Florin Dobrovici realizează un primar prostănac (trăsătură transmisă integral și fiului), în spiritul textului, iar Mirela Opreșor creează o femeie toantă, cu tendințe de emancipare, care crede că schimbarea culorii părului din brun în blond (ca și Chirița) va determina automat și modelarea caracterului. Ambele personaje sunt expresive și coerente.

Triunghiul Guliță-Luluța-Leonaș este foarte bine evidențiat, printr-o distribuție potrivită: Bogdan Cotlet, Delia Nartea, respectiv Andrei Barbu. Bogdan Cotlet întruchipează cu ușurință și spontaneitate tipul prostănacului care nici nu prea știe dacă e îndrăgostit, Delia Nartea creează un personaj de mare finețe (actrița are o atenție rară pentru amănunt), iar Andrei Barbu face față cu bine tuturor deghizărilor, deși uneori ușor străduit.

Gheorghe Șimonca interpretează cu mult umor un biet servitor care încearcă să se adapteze cu greu, din mers pretențiilor stăpânilor și care nu înțelege deloc de ce trebuie prezentat un fax „pe tavă, pe șarvet“.

Se remarcă în acest spectacol mișcarea scenică foarte bine controlată, gestică folosită cu mare expresivitate, calitățile vocale deosebite ale actorilor, sincronizarea bună și coerența întregului (se vede atenția cu care s-a lucrat asupra scenelor, totul este coagulat și susținut).

thalia

Cu câteva zile în urmă, Teatrul Odeon din București a prezentat publicului o nouă premieră, **Agnes, aleasa lui Dumnezeu**, de John Pielmeier, tradusă de Anca Florescu și Costin Manoliu. Piesa (titlul original: **Agnes of God**) a fost premiată la Great American Play Contest în 1979 și a fost reprezentată pentru prima dată în 1980. A avut 599 de reprezentații pe Broadway, la Music Box Theatre. În 1985, a fost ecranizată de Norman Jewison, după un scenariu al autorului. Un an mai târziu, filmul a avut trei nominalizări la Premiile Oscar și un Glob de Aur.

Personaj și dincolo de scenă

Piesa atrage atenția în primul rând prin îndrăzneala subiectului: o tânără călugăriță, inocentă, ignorantă (nu fusese niciodată la școală), cu traume psihice cauzate de o mamă alcoolică (în prezent decedată), rămâne însărcinată în mănăstire, naște pe ascuns și imediat își ucide copilul. Cazul este anchetat de poliție și la fața locului este trimis un medic psihiatru pentru a stabili starea mentală a inculpatei. Numai că aici lucrurile se complică și doctorița află progresiv, prin diverse metode, inclusiv hipnoza, tot felul de lucruri ascunse și, în final, partea rațională a adevărului.

Acest fir dramatic prinde viață într-un decor de mănăstire, simbolizat printr-o cruce orizontală de lemn, multifuncțională. Astfel, la răsărit este locul de rugăciune (cu o cruce metalică verticală și sfeșnice), dinaintea unui altar virtual, la apus este biroul maicii superioare (marcat prin prezența unor obiecte de mobilier adecvate), iar pe celelalte două laturi ale crucii orizontale se află chilia călugăriței împincinate, respectiv intrarea în spațiul de joc. În mijlocul acestei cruci imense este decupat un pătrat, acoperit cu pietricele albe, deasupra căruia este așezată o bancă, simbolizând curtea mănăstirii, locul discuțiilor importante. Lumina cade central, contribuind prin variații de intensitate, la evidențierea unor pasaje importante din spectacol. Spațiul gol dintre laturile crucii este acoperit cu iarbă verde (artificială, desigur), sugerând o atmosferă de liniște și pace. În imediata vecinătate a laturilor rombului astfel creat, sunt așezate scaunele spectatorilor, grupate în patru gradene, direct pe scenă.

Jocul celor trei actrițe este impresionant de la început și până în final, toate având roluri cu prezență scenică îndelungată (spectacolul durează două ore), de mare consum interior, foarte aproape de spectatori, ceea ce presupune o dificultate în plus. Virginia Rogin, în rolul maicii superioare, stabilește de la început tonul spectacolului, prin simpla ei prezență caldă, prin simplul gest de a aprinde lumânările. Cu o voce potrivită, variată cu atenție în funcție de conținutul replicii, actrița reușește să transmită un mesaj uman, încărcat de semnificații adânci, care îndeamnă spectatorul la meditație. Carmen Tănase creează un personaj foarte verosimil (cu excepția începutului, când câteva replici sună ușor fals, poate din cauza emoțiilor premiei), sigur pe sine, un adevărat psihiatru, hotărât să scormonească, până găsește adevărul, în mintea rătăcită a pacientei. Interesant este cum acest adevăr iese la iveală, încetul cu încetul, iar actrița convinge pe oricine cu interpretarea ei. Elvira Deatcu joacă rolul cu mare dăruire, trăiește intens întregul evantai de stări interioare (și este unul foarte amplu), expune atâta inocență și se ajută imens de gestică. Realizează astfel un personaj de mare frumusețe, ce trăiește și dincolo de scenă mult timp după vederea spectacolului.

Distribuția: Virginia Rogin (*Starea Miriam Ruth*), Carmen Tănase (*Doctoria Martha Livingstone*), Elvira Deatcu (*Agnes*). Regia: Marius Oltean. Scenografia: Constantin Ciubotariu. Muzica: Iosif Hertea.

De ce nu se înghesuie românii în sălile de cinema?

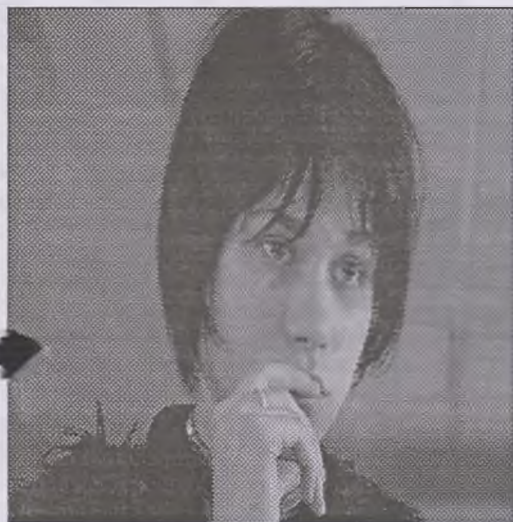
irina budeanu

Iată o problemă care-l frământă pe domnul Decebal Mitulescu, directorul general al Centrului Național al Cinematografiei (CNC). Este foarte bine că șeful CNC are astfel de obsesii, numai că ne întrebăm ce a făcut pentru ca spectatorii să revină în sălile de cinema. Mai nimic. Conform statisticilor, într-un an, aproximativ cinci milioane de spectatori trec pragul sălilor de cinema din România, ceea ce reprezintă un număr foarte mic. Din punctul de vedere mitulescian, numărul de spectatori este „lacuna majoră” a pieței locale de film. „Aproximativ 8% dintre acești spectatori au intrat la filme românești - un procent onorabil, ținând cont că circa 10% din numărul total de premiere sunt românești. Astfel, românii pot vedea 110-120 de premiere cinematografice pe an. Dintre acestea, în jur de zece au fost românești în ultimii trei ani. În 2002, au intrat în cinematografe zece lungmetraje autohtone, în 2003 - șapte, iar în 2004 - doisprezece. Eu cred că numărul spectatorilor va crește odată cu deschiderea, în curând, a unor noi multiplexuri - la București, Iași, Timișoara și Pitești - și cu modernizarea cinematografeilor. La ora actuală există două sute de săli de cinema, cele mai multe fiind în administrarea RADEF RomâniaFilm. Prevedem o creștere cu 20% a numărului de spectatori prin intrarea în funcțiune a unor noi complexe de tip multiplex. Un proiect de lege aprobat recent de Parlament va schimba regimul juridic al majorității sălilor de cinema. Acestea vor trece în domeniul privat al statului, pentru a fi privatizate. În domeniul public al statului și în administrarea CNC vor rămâne 11 săli - trei în București - Studio, Union, Eforie - și opt în marile orașe

arta filmului

ale țării” - este de părere Decebal Mitulescu.

Dar cum să comentăm faptul că într-un cinematograful ca Patria, la care biletul costă 100.000 de lei, ca să vezi un film, când e frig afară, trebuie să stai îmbrăcat cu palton și mănuși? Iar cinematograful Union - este adevărat, complet renovat și modernizat - își primește spectatorii în condiții de îngheț. Deschiderea de multiplex-uri este un lucru laudabil, dar nu cred că acest proiect va rezolva absența publicului. Și, pentru că suntem la sfârșit de an, Decebal Mitulescu a simțit nevoia să ne comunice bilanțul ultimilor patru ani din cinematografia românească. În opinia lui Mitulescu, punctul forte al mandatului său

Magnatul - în regia lui Șerban Marinescu, o lecție despre cum să nu faci un film

este relansarea cinematografiei românești. „Este clar că putem vorbi de o relansare a cinematografiei românești. Lucrurile au evoluat ascendent. Dacă în 2000 nu am avut nici o premieră autohtonă, în acest an am ajuns să avem 12”. E adevărat, numai că această renaștere a fost parcă făcută cu forcepsul, iar rezultatul este pe măsură. De la zero la 12 este un pas uriaș, însă unul cantitativ. Calitatea este un subiect delicat și el nu prea a fost îmbrățișat de regizorii noștri. Dar cine sunt „copiii” născuți cu forcepsul? Într-o ordine deloc întâmplătoare: **Orient Express**, în regia lui Sergiu Nicolaescu, un film lansat cu mare pompă, dar la care bucureștenii nu s-au înghesuit deloc. Doar domnul Sergiu Nicolaescu și clanul său, care a reușit „performanța” să trimită filmul și la Premiile OSCAR, pentru a reprezenta cinematografia românească. Nu comentăm în acest articol valoarea estetică a filmelor românești, dar ne imaginăm cum vor aprecia criticii de la Academia de Artă din Los Angeles această alegere. Un alt film-forceps din categoria „regizori consacrați” este **Lotus**, în regia lui Ioan Cărmăzan. Public? Lipsă. O altă mostră a strălucirilor regizorale dâmbovițene este **Magnatul** lui Șerban Marinescu. Și aici publicul a cam tras chiuul. Domnul Decebal Mitulescu este mulțumit de el și declară: „Sunt mulțumit că anul acesta am reușit să promovăm un val de debuturi. Este vorba de 34 de regizori care și-au făcut debutul în scurt și lung-metraj în acest interval de timp”. Nu știu cum a numărat domnia sa debuturile, probabil ca Ghiță Pristanda în **O scrisoare pierdută**, că nouă ne ies la socoteală doar două debuturi în lung-metraj: **Milionari de weekend**, în regia lui Cătălin Mitulescu și **Italienele**, în regia lui Napoleon Helmis. Căci nu putem adăuga la debuturi filmul lui Bogdan Dumitrescu-Dreyer, **Camera acunsă**, care lucrează și trăiește de ani de zile în Italia, având deja în palmares mai multe lungmetraje (ce-i drept, ele nu au ajuns la noi, cu o singură excepție: **Ultima gară**, care a fost vizionat într-un cadru restrâns la BiFEST). În timp ce filmul lui Sergiu Nicolaescu se bucura din plin de promoționare, campanie de imagine, focuri de artificii etc., debutanții abia s-au strecurat, cu mijloace modeste, cu o promoționare mai mult decât modestă.

În bilanțul efectuat de directorul CNC, la secțiunea „realizări” - care, se pare, este singura secțiune în viziunea sa - este trecut capitolul co-producțiilor. „Putem vorbi de ritmul bun al co-producțiilor după 2002, când România a ratificat Convenția europeană asupra co-producțiilor cinematografice. Cele mai multe dintre aceste co-producții - 18 din 20 - sunt realizate de MediaPro Pictures și Castel Film”. Din acest punct de vedere, nu avem nimic de adăugat, cu siguranță co-producțiile pot primi o bilă albă. Mi-ar fi plăcut ca actorii români să primească în aceste co-producții roluri pe măsura talentului lor. Cu mici excepții, cei mai mulți dintre actorii noștri au fost distribuiți în roluri secundare sau de figuratie.

Tot de la Mitulescu am aflat că în prezent se află în lucru 17 lungmetraje românești, iar alte 15 urmează să fie contractate. Nu mai deschidem discuția despre lista suplimentară de lung-metraje împinse pe ușa din dos (am făcut-o în numărul trecut), pentru că așa se

explică inflația de filme anunțate pentru 2005. Evident, fără concurs.

Și, ca să ne demonstreze cât de minunat este în România cinematografia 2004, foarte mândru și zâmbitor, directorul CNC s-a laudat cu modul cum a promovat filmele românești în străinătate. Iar la această coroniță a mai pus una: premiile obținute la festivaluri internaționale. A uitat să facă niște precizări: CNC nu are nici un merit în promovarea filmelor noastre în lume și nici în acordarea premiilor. Sau a uitat CNC că pentru Cristi Puiu, premiat cu „Ursul de Aur” la Berlin pentru **Un cartuș de Kent și un pachet de cafea**, nu s-a găsit nici un loc pe lista de proiecte? Abia după ce Cristi a luat atitudine și nu s-a lăsat intimidat, a reacționat însuși acad. Răzvan Theodorescu.

Dar, dincolo de Decebal Mitulescu și bilanțul realizărilor sale - nu și ale cinematografiei românești -, se află cu adevărat un lucru foarte important. Filmul românesc nu mai este o necunoscută. Se vorbește tot mai mult despre

Magnatul

el, participă - deși greu și cu mari piedici materiale - la festivaluri de gen (nu întotdeauna cele care și contează în această lume) și se anunță un nou suflu, o nouă gândire, un nou mod de a aborda subiectele. Mai ales din partea tinerilor și mai puțin tinerilor cinești, care până acum nu prea au avut cum să se exprime. Îi așteptăm pe Nae Caranfil, Cristi Puiu, Cristian Mungiu, Decebal Mitulescu, Tudor Giurgiu, Radu Muntean, Titus Muntean sau Mircea Daneliuc și Geo Saizescu.

Ne-am dori ca în anul care vine să nu mai auzim de liste suplimentare, de filme aprobate fără concurs, de atitudini împăciuitoare/și-n căruță și-n teleguță/hăis-cea/ a la Mitulescu, de promisiuni neonorate, tot specialitatea CNC, de monștri sacri de care nimeni nu mai are loc ș.a.m.d. Ne-am dori o Lege a cinematografiei mult mai coerentă, la care tinerii să-și aducă contribuția. Ca să nu mai vorbim că imaginea CNC ar trebui să arate cu totul altfel (ne-am cam săturat de aceleași personaje care apar pe ecranul CNC).

„Unii sunt mai egali decât alții” spunea Orwell în romanul lui **Ferma animalelor**, iar în cinematografia românească acesta este principiul de bază.

Prințul din „Heidelbergul de altădată“ clemente constandin

În volumul **Cercul literar de la Sibiu** (Cluj-Napoca, 1997), Petru Poantă reproduce „catalogul“ grupării, alcătuit de fruntașii „cerchiști“, care îl cuprinde pe Dan Constantinescu, pe orizontală la „Octar“, alături de A.L.T. Țion, P. Hossu și N. Balotă, iar pe verticală la „Cupă“, împreună cu I. Negoșescu, T. Ralet, F. Kerbach, I. Olteanu, T. Bogdan, I. Oană și M. Anfich (op.cit., p. 21).

Această schemă/catalog cuprinde, după cum s-a văzut, pe membrii „Cercului...“ care nu s-au consacrat scrisului sau a căror prezență în literatură nu a fost și nu este semnificativă. Să vedem însă cine a fost Dan Constantinescu și care este contribuția lui la activitatea „Cercului...“ și la dezvoltarea literaturii în general.

S-a născut la 6 februarie 1921 - în anul 2005 ar fi împlinit 84 de ani!), în municipiul Hunedoara. Studiile secundare le-a făcut la Orăștie, iar cele superioare, filosofice, la Universitatea din Cluj, refugiata la Sibiu în timpul celui de-al doilea război mondial, absolvite „Magna cum laudae“ cu o teză la Lucian Blaga. Se stabilește la Hunedoara, unde, mai târziu devine membru al Cenaclului „Flacăra“ și membru al Uniunii Scriitorilor.

A debutat publicistic în literatură în anul 1965 la revista „Tribuna“ din Cluj. Primul volum de poezii - **Unde** - i-a apărut în anul 1969, urmat de **Vatră** în 1978. Pentru al doilea volum și traducerea **Elegiilor duineze** și a **Sonetelor către Orfeu** de Rainer Maria Rilke, a primit Premiul Asociației Scriitorilor din Brașov. Din japoneză a tradus poezii haiku.

Obosit și dezgustat din pricina persecuțiilor la care a fost supus de Securitatea comunistă

pentru participarea la Meditația transcendentă s-a stabilit în Germania, la Freiburg, unde a decedat la 13 martie 1991, fiind înmormântat în pământ străin.

A fost și a rămas pentru posteritate poetul subtil, delicat, filosoful creator de frumosul superior, renescentistul de o cultură și spiritualitate care a tins spre desăvârșire.

Informațiile despre Dan Constantinescu la „Cercul literar de la Sibiu“ sunt puține, dar merită atenția iubitorilor de literatură.

În anul 1994 a apărut la Petroșani, sub îngrijirea lui Dumitru Velea, cartea **Atlet al mizeriei** semnată I.D. Sârbu, în care au fost cuprinse, postum, articole și interviuri ale lui Gary, scriitorul născut în Valea Jiului, la Petrița. În articolul din 1986, intitulat **O, quae mutatio rerum!?** (**Însemnări despre un uitat început de teatru studentesc**), I.D. Sârbu îl pomenește pe Dan Constantinescu, ca „actor“ în piesa de teatru **Heidelbergul de altădată**, reprezentată în anul 1942: „O mare parte din cei care au figurat în distribuția de atunci sunt astăzi nume de referință în medicină, învățământ universitar, literatură, dacă nu ar fi să-i amintesc doar pe Dan Constantinescu, Ion Oană, Cornel Regman, Ștefan Augustin Doinaș, Radu Stanca...“ (op. cit., p. 57).

Un articol mai amplu despre Dan Constantinescu a scris prietenul său, poetul Iv Martinovici, publicat în revista de cultură „Arhipelag“ (Deva, nr. 1/1998), în care se amintește din nou despre interpretarea rolului Prințului din piesa **Heidelbergul de altădată**.

Despre perioada „cerchistă“ a lui Dan Constantinescu mi-a relatat Ion Oană într-o scrisoare din 15.XI. 1999: „L-am cunoscut pe Dan Constantinescu (n.n.), fiind colegi în aceeași generație studentescă, la Sibiu. El a fost oarecum aparte, fiind mai curând un «aliat» al «Cercului...», decât membru activ

propriu-zis. În faza de constituire și de afirmare a «Cercului...», el nu se ocupa foarte direct de literatură, având alte preocupări. Îi interesa aproape exclusiv filosofia esoterică (yoga), chiar practicările yoghine“. Și, mai departe: „Singura lui prezență activă a fost în cadrul manifestării teatrale a «Seminariului de estetică», jucând admirabil rolul Prințului Karl din **Heidelbergul de altădată**, reprezentată cu succes enorm (nu-i nici o... hiperbolă!) la Sibiu. Era foarte cult, inteligent și iubea filosofia și dimensiunile spirituale (mai mult decât literatura, de care atunci la Sibiu nu era în special interesat).“

În sfârșit, încă un pasaj edificator din

istorie literară

scrisoarea lui Ion Oană: (Dan Constantinescu) „era un «lup singuratic», fără să aibă nici o relație amicală foarte strânsă, intimă (să zicem) cu nici un cerchist, dar fiind un coleg foarte bun, un camarad de idei“

Preocupările teatrale al „cerchiștilor“ nu surprind deloc, dacă ne gândim că în acest domeniu s-a afirmat ca autor dramatic, actor și regizor, liderul grupării, Radu Stanca, iar, mai târziu, dramaturgul I.D. Sârbu.

Pentru Dan Constantinescu, perioada „cerchistă“ trebuie înțeleasă ca o etapă a acumulărilor poetice, care au izbucnit plenar în a doua jumătate a secolului al XX-lea, devenind un poet de prim rang al literaturii române.

P.S. În articolul din „Arhipelag“, Iv Martinovici spunea că în arhiva sa se află un volum de poezii originale cu un titlu ciudat: **Dempreunul-a-fi** și traducerea completă a celor 81 de poeme ale gânditorului chinez din secolul al VI-lea î.d.Cr. - Lao Tzi. La Freiburg, Dan Constantinescu a scris versuri și proză în limba germană, semnate Dan Nikora (Nicoară), după numele de domnișoară al mamei sale.

Premiile Asociației Scriitorilor din București

Juriul compus din Gabriel Dimisianu (președinte), Denisa Comănescu, Iolanda Malamen, Radu Lupan și Sebastian Ungureanu, pe baza nominalizărilor făcute anterior, a decis să acorde Premiile Asociației Scriitorilor din București pentru cărțile apărute în anul 2003 următorilor autori:

POEZIE (2 premii)

1. Mihail Gălățanu - **Mormântul meu se sapă singur** - Ed. Vinea
2. Radu Sergiu Ruba - **Grația-Dizgrația** - Ed. Vinea

PROZĂ (3 premii)

1. Radu Cosașu - **Armata mea de cavalerie** - Ed. Fundației PRO
2. Ștefan Agopian - **Fric**, roman, Ed. Polirom
3. Mirel Brateș - **Israel fără horoscop** - Ed. Viitorul Românesc

DRAMATURGIE (Iosif Naghiu)

1. Mircea M. Ionescu - **La Est de West** - Ed. Play

TRADUCERE (2 premii)

1. Ion Acsan - **Poeme mistice ale antichității** - Ed. Albatros
2. Nicolae Iliescu - **Fără speranță** de Nadejda Mandelștam - Ed. Polirom

DEBUT (4 premii)

- CRITICĂ - Mircea Naidin - **Literatura Science Fiction** - Ed. Fundației PRO

CRITICĂ - Lăcrămioara Berechet - **Mircea Eliade, ficțiunea inițiativă în proza scurtă** - Ed. Pontica

- POEZIE - Denisa Mirena Pișcu - **Pufos și mecanic** - Ed. Vinea

- POEZIE - Domnica Drumea - **Crize** - Ed. Vinea

CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ, ESEU (2 premii)

1. Dan C. Mihăilescu - **București. Carte de bucăți** - Ed. Fundației PRO
2. Alex. Ștefănescu - **Ceva care seamănă cu literatura** - Ed. Știința

PREMIU PENTRU EDIȚII CRITICE

- Alexandru Condeescu - **Virgil Mazilescu - Opere** - Ed. MLR

PREMIUL DE EXCELENȚĂ

- Ion Cocora - **Ar mai fi de trăit** - Ed. Vinea

Premiile

„Ramuri“ - 2004

Juriul de literatură în componența: Eugen Uricaru (președinte), Dan Cristea, Marin Beșteliu, a acordat următoarele premii:

1. Opera OMNIA: D.R. Popescu
2. Premiul de proză: Dumitru Țepeneag

3. Premiul de critică: Gabriel Dimisianu

- 4-5. Premiul de poezie:

Ioana Dinulescu

Bucur Demetrian

6. Premiul de debut:

Augustin Cupșa.

Arte vizuale

Juriul în componența Mihai Țopescu (președinte), Marcel Voinea, Cătălin Davidescu, a acordat premiul lui Suzana Fântânariu

Cine n-are bătrâni trebuie să și-i cumpere, cine n-are evenimente trebuie să le provoace. Eventual, să-și imagineze întâmplări anodine ce se pot transforma în explozii mediatică și sociale. Sau să le descopere *in nuce*. Nici o variantă din cele pomenite nu se potrivește rapidismului, un fenomen continuu, neprogramat și greu de supravegheat, rămas mereu la temperaturi înalte. Sub Grant, combustibilele alimentare permanente cu trăiri pătimașe, partizane și impredictibile, individualizând un teritoriu ce n-are corespondențe în Balcania. Aici se nasc și se pritolesc jargoane, se împetritează limbajul și se plămădesc metafore, se ivesc povestioare ad-hoc, toate dând savoarea locului și măreția indigenilor. De la scriitori la muzicieni, de la pictori la cineaști, de la actori la sculptori cunoaștem extazul și închinarea, fiindcă zona îi inspiră, iar faptele îi determină să intre în rezonanță cu rhizomatele circuite. Vin ei să admire nu doar peisajele umane, fete arămii și chipuri spelbe, ci și să citească în gesturi naturale, aproape de primitivism, să descifreze înjurăturile neaoșe și porecele suculente, căci aici se întâlnesc cu o lume aparte, ce le inspiră scrierile, pânzele și rolurile teatrale. Numai pentru spectatorii simandicoși și snobi băile de real sunt paralizante, bănuite numai în vis. Creatori sterili, îndeosebi, se simt complexați sub Pod, de vreme ce invențiile anonimilor depășesc orice imaginație. Destui ar putea

unda vișinie

declara că geniul lingvistic e de culoare vișinie, iar punctul lui de iradiație are strălucirea drumului de fier. Plămăditorul de metafore, uneori în exces, Fănuș Neagu, se simte captiv aici: „Prima mare echipă muncitorească de la noi (n.n. Rapid) înainte de a fi o echipă de legendă, trebuie căutată în istoria fotbalului cu lampa lui Aladin. În peștera ei cu nestemate, dar și cu ape rele, stau în lumină nume celebre, care au rodit cântec fără de sfârșit, la fel cum glasul roților de tren rodește tristețe dulce și dorul veșnic de a atinge depărtările cu mâna (...) Rapid este cel mai scurt drum între culmea gloriei și valea plângerii“.

Adevăr grăiește brăileanul. Dar el nu-i singurul creator care-și caută personaje în Giulești. Unele cărți și-au extras de-aici faptele și eroii, aflați la victorii sau la înfrângeri. **Frumoșii nebuni ai marilor orașe** păstrează seva feroviară, **Vitrina cu păsări împaiate**, atât de dragă regimului comunist, încât a pus-o la răcoare, să nu știe mai nimeni în epocă despre ea, trădează în personajul Narcis Plocon persoana lui Rică Răducanu, în amurgul său fotbalistic. Pitoresc, gargantuesc și exotic, vestitul Tamango nu putea rămâne în afara literaturii. Pagini memorabile s-ar putea scrie despre tragicul Dan Coe, despre fenomenul Liță Dumitru, despre partizanul Marian Rada și despre atâția alții, fiindcă galeria rapidistă, cântată și des-cântată de Eugen Barbu, Guță Băieșu, Teodor Mazilu, Gheoghe Tomozei, George Stanca

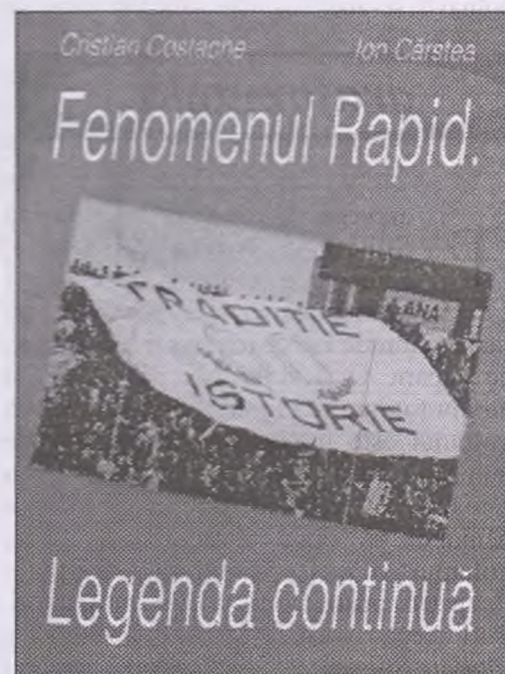
Băile de real

marius tupan

și, dacă-mi îngăduiți, ultimul pe listă, subsemnatul, așteaptă și alți scriitori să-i surprindă farmecul. Cu stacana trebuie să mergi la izvoare, nu în deltă, unde apele pot fi tulburate de proprietari prezidențiabili, ca și cum nu le ajung societățile și vilele terestre. Înscris în cursa preamăririlor feroviare, Ion Băieșu nu se simte mai prejos decât confrății săi în ale scrisului. „Rapid e un sentiment, o noțiune confuză, greu de definit. M-am născut cu Rapidul în suflet și cu Rapidul o să mor. De băieții ăștia veseli și trăzniți de sub Podul Grant mă leagă ani și ani de după-amiezi ploioase, nu zic dimineți să nu răscolească amintiri nu foarte îndepărtate, de victorii și înfrângeri, de ghinioane, de nervi.“

Am completa noi, de umilinte și jafuri. Căci, în vremea ciumei roșii, revolta românilor era la scenă deschisă în Giulești. Printre spectatori se ascundeau contestatarii și aruncau vorbe de duh, intrau în alertă băieții cu ochii albaștri, se puneau la cale complicitățile. În acest cazan fermentau revanșa și răfuielile, erau ironizați scorniceștenii (vă mai amintiți prin ce momente a trecut fotbalistul Șoarece?), se pregătea *morenașterea* (termen ce-i aparține lui Traian Ungureanu) căderii postelnicene. Hoții, o droaie. Ba să-l împacheteze pe Liță Dumitru, să îngroasă rândurile steliștilor, ba să-l împingă în uniformă pe Codrea, ba să-l împovăreze cu o mitralieră pe Manea. Ce nu apucau steliștii intra în atenția câinilor: roșii! Ei, cei în uniformă, nu bănuiau pe atunci că, prin astfel de metode, sporeau și mai mult gloria și legendele rapidiste. Revolta vișinie o sfida pe cea purpurie, nuanțată în cea trandafirică de mai târziu. Ca oriunde în lume, și în orice epocă, cei hăituiți capătă prețuirea spectatorilor. Fără să vrea, lotrii sporeau faima rapidiștilor. Dar nu numai după astfel de furtișaguri vișinii intrau în atenția lumii, a artiștilor și a serviciilor secrete. Dacă ar fi existat în istoria lor doar Tudorică, faimosul trompetist, care anunța deșteptarea, nu liniștea, și tot ar fi fost de ajuns să eclipseze existența altor echipe. Gafele lui Tamango, bătaia administrată de Arieșul Turda, batjocura îndreptată împotriva lui Cămătaru, golgeterul fabricat în retortele milițienilor, instabilitatea proverbială și rezistența prin bășcălie au statuat o echipă nonconformistă, care nu a trecut prin decenii fără să lase urme, regrete, melancolii și irități. Toate acestea și multe altele trebuiau cunoscute, recunoscute și narate în paginile unei cărți. Ceea ce s-a și întâmplat de curând prin antologia **Fenomenul Rapid - Legenda continuă**, semnată de Cristian Costache și Ion Cârstea. Era vremea ca românii să știe de unde vine farmecul și măreția unei grupări sportive, unice în istoria sportului românesc, mereu umilită și răvășită. Și, în ciuda atâtor potrivnicii, a reușit să supraviețuiască dăunătorilor și galonaților.

Poveștile despre transferările misterioase, despre zimbrul giuleștean, alias Valentin Stănescu, despre cuplul de aur Niki și Puiu, despre patetismul lui Dan Coe și altele asemănătoare, nu pot fi uitate ușor. Portretele competitorilor, manevrele și combinațiile oculte, faptele și întâmplările fabuloase sporesc savoarea acestei cărți rare. Acolo, sub Grant, erau mereu concentrate armii, să nu se aprindă vreo scânteie - cea a Partidului avea să fie arsă în decembrie 1989 - și, cu toate acestea, opoziții cu sânge vișiniu se căleau pentru viitoarele bătălii. Tot în această carte găsim geografia expedițiilor rapidiste, cu sau fără voia cârmacilor, experiențele competi-

ționale și, bineînțeles, subminările oculte. Pentru noi și, firește, pentru revista „Luceafărul“, cifrele și datele rămân în zona statisticii, interesante și pilduitoare devenind sentimentele și stările de spirit ale unor protagoniști care nu s-au înclinat prea des sub vremuri. Amuzantă ni se pare migrarea unui vlahuțolatu, nimeni altul decât Bardul de la Bârca, ahtiat după glorie, care spera să fie adoptat de galerie: ceea ce nu s-a întâmplat. Corpurile străine, alterate, nu și-au găsit vreodată locul aici. Că și alte specimene doreau să-și facă publicitatea. Trădăriile unor condeieri, migrând, de obicei, spre culorile albastre și roșii, n-au fost iertate. Combinațiile generalilor pot fi uitate? Niciodată. Dar bătăliile fierbinți dintr-un *război rece*? Ar fi greu. O astfel de scriere are și un rol justițiar, fie și prin rigoare. Dacă n-ar fi apărut azi, era obligatoriu să se ivească mâine. Spre slava celor care au întreținut, cu atâtea frustrări și speranțe, flacăra vișinie!

Câine lătrând în limba latină. Sau persană?

Toretic, doamna Maria Pal nu ar avea ce să caute în rubrica de față. Scrie o poezie bănăluță, uneori îi iese și câte o chestie ok, nu excelează prin nimic, dar nici de Grafo-mania nu este. Citindu-i însă volumul (**Ore de umbră**, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004) mai cu atenție, am dat peste niște năzbâții demne de noi. „pe povârnișurile abrupte/ se hârjonesc stafiile calcă...”. Cum credeți că ar putea călca niște stafii? „Fără griji fără temeri” (*Lumina îngheață deasupra apelor*), simplu ca bună-ziuă. Doamna Maria Pal scrie o poezie simbolistică. Dar nu e tot. Simbolurile și figurile de stil se adună în poeziile domniei sale într-un număr atât de mare, încât reușesc să sufoce și ultima picătură de talent: „vântul nu-i mai neliniștit/ decât poezia aceasta în zdrențe/ pășind cu sfială pe străzi/ alături de poetul bolnav// se-aud tăișurile săbiilor/ cum se

ascut prelung de tăceri” (*Se ascut de tăceri*). Uneori, frumusețea asta stilistică riscă să ajungă la limita absurdului și a rizibilului: „vecinii coboară jaluzelele peste ploaie/ câinii latră într-o limbă moartă” (*Plecat în vacanță*). Într-o limbă moartă?! Oare e suficient de poetic un câine care latră în latină? Sau poate în persană? Tot așa se întâmplă și în *Tablou expresionist*, când moartea, pusă să colinde prin piață, nu are altceva mai bun de făcut decât să tragă cu ochiul, ca o cumătră, la ce a cumpărat vecina: „moartea se plimbă în pielea goală prin piață/ face cu mâna trecătorilor/ inspectează plasele pline/ șoptește cuvinte desucheate-n urechea poezilor/ pozează pictorilor expresioniști (că îi găsește pe toți în piață n n. Mea, C.S.)/ târându-și coasa tocită pe caldarâmul fierbinte/ pe trotuarul cu lacrimi de smolă (...).” Doamna Maria Pal nu se poate lipsi de această pacoste a

simbolurilor și a figurilor de stil. În acest caz, poezia ei nu poate fi mai mult decât ceea ce este: ezitare, umor involuntar, metaforism fără cap și alte bube. Când doamna Pal va înțelege toate astea, poate va reuși să scrie ceva care să nu mai aibă ce căuta într-o rubrică așa cum este asta.

P.S. Cu acest articol, pun capăt unei colaborări de doi ani jumate. Singurul motiv este că am obosit și că mi se pare o luptă cu morile de vânt. Entuziasmul de la început s-a stins încet, încet, până n-a mai rămas nimic din el. Oricum, mulțumesc redacției revistei „Luceafărul” pentru a mă fi lăsat să fac ceea ce am avut de făcut, fără a interveni vreodată, cât de puțin. Nu în ultimul rând, vă mulțumesc dumneavoastră, dragi grafomani, pentru că ați scris. Scriind, ați creat obiectul muncii mele.

Corina Sandu

corina_sandu2003@yahoo.fr

grafomania

Parcursând volumul lui Florian Silișteanu, **Nunta de semne**, apărut de curând în condiții grafice excelente, am avut un mare semn de întrebare cu privire la ceea ce citeam. O fi volum de poezie? O fi album fotografic? Fiindcă trebuie spus că volumul este împânzit de fotografii ale autorului cu diverse „personalități” (Ion Iliescu, Adrian Păunescu, Adrian Minune). A doua observație ar fi că volumul are nici mai mult nici mai puțin de patru postfațatori și doi prefațatori. Toți aceștia vorbesc despre prietenul lor Florian Silișteanu. Spicuiesc din prefața semnată de Adam Puslojic: „Dar, în nici un caz, nu doresc să las impresia unui om care înțelege mai bine ce scrie poetul Florian Silișteanu. Faptul că scriu acest text are doar un rol de ritual fratern”. Așa pot fi caracterizate și restul „intervențiilor”. E de evidențiat și faptul că primul poem din carte este unul semnat de Adam Puslojic. Ciudat mod de a-ți începe propriul volum.

Poemul **Elegie** este de-a dreptul savuros. Câteva exemple: „Sânt (sic!) mai patriot decât credeți! / Beau vin, iubesc o femeie, mai / multe, joc poker / scriu poezii”- interesantă listă de priorități; „Am slujbă - sânt zilier, am o familie / pe care nu o mai am”. Poemul este finalizat cu: „Domnule președinte, / Cum pizda mă-si se pedepsește iubirea / de țară?”. De sub ultimul vers ne zâmbește gales însuși Ion Iliescu care

parcă se întreabă și el același lucru. Să trecem la alt poem, de data asta unul cu ritm și rimă. În poemul **Dezlegare la plâns**, bunăoară, tema vinului revine în forță: „Ascultă, vere, îi zic, - hai să cădem într-un semn / Să-nvățăm pe de rost un cântec de lemn (!?) / Să ne luăm de femei și o vadră de vin / Pantaloni de velur și cămașă de in”. Poemul nu e decât o consecință a rimelor, versurile sunt direct dependente de ele, poetul sare din rimă în rimă cu o neglijență demnă de un scop mai bun: „Hai să tipărim amândoi un ziar / Și să punem să tragă în ham un birjar”. **Cântec de lemn** începe de-a dreptul delirant: „Vino, moarte, cu mine la...Starea Civilă, / Z-gura mătii de verb împutit!”. Un alt exemplu de delir cu pretenții de poezie găsim în **Am plâns lui Dumnezeu**: „În casa Verdee cu doi sau trei de E/ Cu îngerii am stat la o recepție..ee. / Eee”. Nici la titluri poetul nu pare a fi prea inspirat. Iată niște exemple: „Doamnei de TU”, **Despre îngeri și țoale, Oameni cu solzi și timp, Secunda mamei ei de viață** etc. Foarte multe poeme cu dedicație, nici măcar Cristian Tabără sau Nichita Stănescu nu scapă. Dedicția pentru Nichita Stănescu e încă o mostră de umor involuntar: „Lui, domnului Nichita”. Poemul dedicat

“Poetul” în casa Verdee

(**Portret**) începe cu același umor nebun: „Sclav era și nu era / Și-o brățară din cenușă / Ce nebun gândise sfera / Timpul dărdăind la ușă”. Ininteligibil, însă deja ne-am obișnuit. Ici-colo gasim și niște „proze scurte”, de un amatorism aproape înduioșător. Majoritatea poeziilor din volum frizează incoerența. Un exemplu edificator ne oferă poemul **Cântec fără țară** (deși ar fi putut fi oricare altul): „Vine moartea înspre mine / O primesc cum îi convine / Și-mi urează și cioplește / Lacrimă de solz de pește”. De pe ultima pagină aflăm că autorul a mai publicat „peste 5000 de articole” și a realizat „mai multe emisiuni radio-tv”. În plus de asta un volum de poezii și o carte de reportaje. Florian Silișteanu nu uită să ne anunțe că posedă și „alte premii naționale pentru poezie”. Așa cum se prezintă volumul, ca o însăilare amatoristică de poezie, proză și fotografie, avem de-a face cu un kitsch perfect.

Diletant agresiv și lipsit de un minim auto-control (critic), Florian Silișteanu ar trebui să se ocupe de jurnalism și să lase poezia în seama celor care au, totuși, ceva de spus.

Matei Burlacu

matei_burlacu@yahoo.com

File dintr-un jurnal teatral

Ultima seară de jurizare la festivalul din V. (care, vai, seamănă cu ultima de la festivalul din B.). Se spun bancuri. Și se fac glume. Într-una. Oameni de teatru, sobri altfel, când se-ntălnesc în juri, nu găsesc altceva mai bun de făcut, decât să spună bancuri!

Eu nu debitez bancuri decât o dată la 5 ani; dar rețin bancurile bune. Și crez anecdote, ori preiau anecdote din lumea teatrului. Prefer să fabulez, decât să reproduc.

Dar vine actrița T., directoarea festivalului, obosită de pe drum, ea, încă frumoasă și încă plină de o cochetărie superioară, ne privește pe toți și e dezamăgită de cei de la masă, care sunt infatigabili în inferioara competiție a depănării bancurilor. "M-am săturat! De ce nu suntem în stare să depășim etapa asta nenorocită a spusului bancurilor?! Uite, aș vrea să discutăm despre nefericire!" - zice T. După o pauză, însă, toți din jur reîncep spunerea bancurilor, ca și cum n-ar fi auzit-o... Hm!

Cine are curajul să vorbească despre fericire în public? E riscant, zău! Uite, țin

minte că, în 2000 sau 2001, fiind într-un moment de efuziune, i-am făcut o confesiune unei colege mai tinere, în biroul unui director de teatru: o confesiune din care eu credeam că ea ar avea de învățat, ori de meditat: eșec! N-a-nțeles nimic! Pentru că pe ea, fiind la începuturi în teatru, o interesa afirmarea profesională, nu fericirea!

Ergo: de câte ori unul vrea să se discute despre (ne)fericire, ceilalți spun bancuri, ori se gândesc la bani, băutură, mersul trenurilor etc.

Un fapt amuzant : la recentul festival de la T., premiul pentru dramaturgie a revenit unui text cu adevărat interesant, aflat pe afișul manifestării; în seara decernării trofeelor, directorul teatrului care-a avut piesa în repertoriu s-a prezentat fericit și a primit distincția. A mulțumit juriului și publicului, a rostit și câteva fraze din care reieșea că teatrul lui sprijină constant dramaturgia românească...

Ce-i amuzant aici?- veți întreba, pe bună dreptate: un singur lucru - spectacolul cu textul acela... nu s-a mai

prezentat deloc în concurs! Realizați cu câtă ură au fost priviți cei ce au obținut premii fără să participe, de către ceilalți, majoritarii, care au participat fără să obțină distincții!...

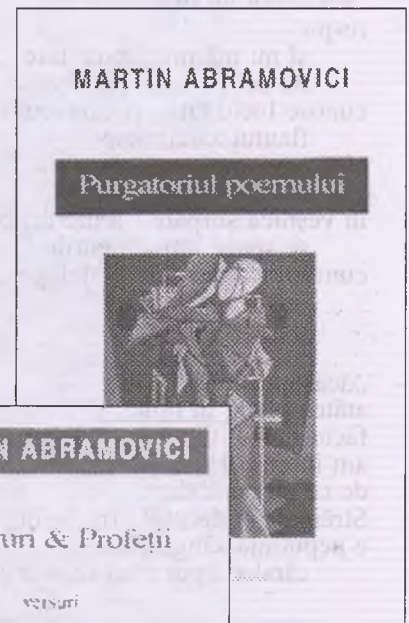
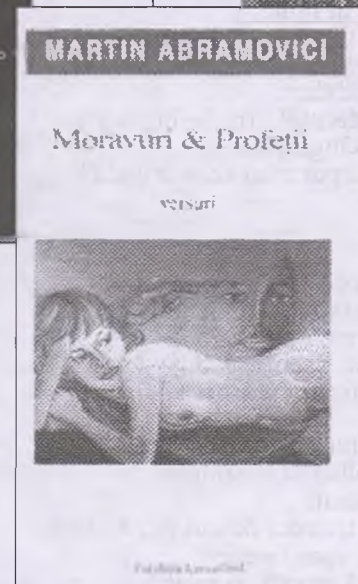
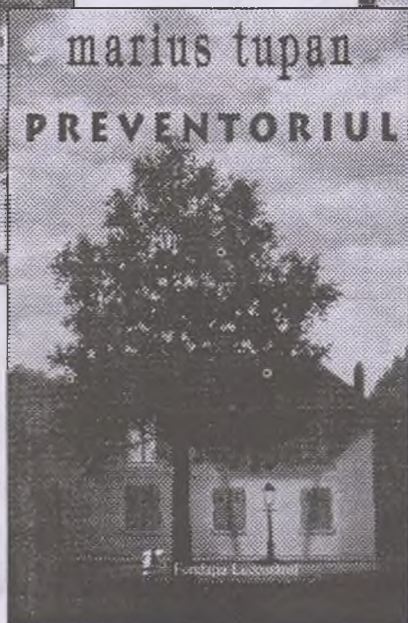
§
Un calambur al Noemiei Bomher, rostit la Moinești, la aniversarea dramaturgului Al. Sever: "Patul lui Procest este, pentru mine, patul lui Proust!". Corect.

§
Un ziar din Capitală trănțește un titlu care-mi sună tare caraghios: **Adrian Mutu, pe urmele lui Marc Aurelius și William Shakespeare**. Hait! S-o fi apucat fotbalistul de filozofie sau teatru? Nu, din articol reiese doar că și alte nume ilustre... au consumat droguri. Ne-am liniștit...

§
Faptul că publicul preferă să râdă, decât să asiste la tragedii e reconfirmat de deschiderea, la Cluj, a unei... **RĂSOTECI!** Asta fiindcă inițiativa clubului a constatat că un adult râde cam de 15 ori pe zi, iar un copil de 400 de ori. Iar mimarea stării de bună-dispoziție, va duce la apariția acesteia...

Deci, slabe șanse să se deschidă, la noi, și o **PLĂNGOTECĂ!**

Cărți apărute la Fundația *Luceafărul*

Perle pentru templul lui

„sînt de culoare mov murdară
avînd reflexe ciudate primite din apus
dau o stare de frică
pe ele o haită liliachie de lupi
perdelele pleacă din geam alungate de vînt
haita vine spre noi
îngrozit te ascunzi
apusul
aleargă prin cameră
eram supuși la tortura perdelelor mov“

„cîtiva oameni erau dispuși să moară
alții nu erau
alții nu erau nicicum/ iar alții deloc
cîteva degete/ ale mele/ erau gata
să-mi scoată ochii
iar altele să-mi rupă spinarea
altele nici nu voiau să mai fie
altele scormoneau prin creier/ ca prin cenușă“

„mai sunt prezent
/picioarele mă poartă
creierul reacționează la stimuli
măinile răspund la îmbrățișări
ochii se deschid la spectacolul lumii
- ființa mea dublă se mai suportă -“

„umblînd în bătaia puștii
nepăsător (oare!) cu mâinile la spate
pe gânduri
abstras în sfera permanentă a vieții
cu nenumăratele-i păcate și-ntâmplări
colorate
îmi aflui drumul (drum îi oare?)
presărat cu cele necesare“

„mă socot un om
respir
și nu mă mir / prea tare
de cei pe care-î ia dracul
cunosc luciditatea și cântecul din
flautul zădărniceii
câte ceva mi-a mai rămas

în veșnica surpare / a lucrurilor
se sparg întruchipările
cum logica descrie și-nțelege
abia după“

„deasupra nori și stele
atâtea plîng în mine
făcut numai din fire de telegraf strunite
am inima strivită pe străzile cenușii
de ce cu nerăbdare
Străinul/ în derută/ urmele îngroapă
e neputința sângeroasă
când stîlpul zilei se scufundă“

„întors
precum întors e Lazăr printre ființe
sub palida privire a Lunii
fortificat de moarte-
stau răstumat/ dau din lăbuțe
albatros civilizată/ cu aripa la spate“

„ce să mai spun
de ochiul holbat al destinului
de burta nesătulă
am tîrât cei treizeci de ani după mine
ca pe un sac spart/ peticit
ca pe o haină intrată în piele“

„sunt o vietate
strivită în pereții de cauciuc ai neverosimilului
/trag sania grea a neliniștii
peste firele ierbii (din creier)
- ca într-o expediție la Poli mă aflui
electrocutat în soarele ignoranței
de incertudinea unui viscol în câmpiile
alizee
[desăvârșită cupa sînilor tăi/ ca secera morții]

„nu am timp să-mi duc trăirile
până la capăt
nu am timp să scriu
să citesc
să stau plecat peste sufletul meu
nu am timp

sunt prins
de fiara străină
nu am timp
să ascult, să exist
când fiara îmi suflă în ceafă“

cujetătorii neamului

„ne-am privit ochi în ochi
ai tăi erau de aur învechit
ai mei verzi precum plumbul
pleapele îmi cădeau
ca o ghilotină ce taie lumina
încărcate de roua dragului sfîșietor“

„prin mulțimea de fapte
ca-ntodeauna absolut oarecare
se desprinde aerul greu al derizivității
în care vorbele nu-și mai au căutare
nu-și mai au înțeles“

„ne uităm urât în gura celuiilalt
vedem golul care ne paște
ne uităm mirați la sufletul care
se naște
dar tare ne doare coasta de drac“

„cu umerii striviți
de greutatea uman distribuite
mă las între hule prins
cărîndu-mi disperarea
învăț al umilinței
drum pustiu
nimic nu fac spre a rămîne viu“

„știi jalea
din care se întrupă
fiara
pentru a lovi bezna
pentru a lăsa-o borțoasă
prezent la fața locului
cu un deget în ochiul necunoscutului
am fost slobozit / în naștere
dar“

„aburii fierbinți ai Realității
îmi clocotesc grumazul
aici învăț/ adeseori cu nepăsare
ars moriendi / știință mortală
când pentru veci iubirea s-a sfîrșit“

(Cassian Maria Spiridon - Aries,
Editura Junimea)

O lacrimă albastră de cerneală...

anghel gâdea

Poetul Alexandru Andrițoiu ar fi împlinit în luna octombrie a acestui an o vârstă frumoasă și care merita sărbătorită: 75 de ani. El a trecut însă, după moarte, într-o uitare cu totul nemeritată, ca mulți dintre congenerii săi. Eu l-am cunoscut personal după absolvirea facultății, în primăvara anului 1960. În redacția revistei "Luceafărul", unde a lucrat puțină vreme și mi-a rămas prieten (nu i-am cerut niciodată nici un favor, cu toate că era redactorul-șef al unei mari și prestigioase publicații literare - "Familia") până la nedreapta și prea timpuria lui plecare, într-o totală indiferență, dintre noi.

Ultima dată l-am întâlnit, întâmplător, în redacția unei publicații literare bucureștene, în toamna anului 1991. cred: venise a nu știu câta oară să încaseze o mizeră sumă de bani, onorariul, mi-a spus, pentru niște traduceri de texte poetice. M-a fulgerat dintru început ținuta lui vestimentară cu totul neîngrijită: era îmbrăcat într-un fel de trenchi vechi, ponosit și uzat, din buret de culoare albastră, găurit ici și colo, parcă recuperat dintr-un tomberon. Pentru cine nu l-ar fi cunoscut, acest autentic poet, răsfățatul anilor '50, prieten nedespărțit al regretatului și legendarului Nicolae Labiș, părea un biet boschetar, parcă ieșit de sub o podișcă sau din niște tufișuri vestejite de brumă. Boala care avea să-l doboare nu peste mult timp, cred că începuse deja să-și facă lucrarea. Era nebarbierit, cu dantura neîngrijită - nu mai avea decât câțiva dinți

evocări

în gingia de sus - și o căutătură sfoasă, de ins parcă culpabil și hăituit de cineva. M-am cutremurat la vederea lui și cu greu mi-am reținut stupoarea, ca să nu se simtă jignit...

- Sandule! Ce faci? Am sărit eu îmbrățișându-l și prefăcându-mă a nu observa cătuși de puțin ținuta lui mizerabilă, dar mai ales îmbrăcămintea ponosită și murdară care-l făcea nu numai de nerecunoscut, dar și de-a dreptul greu de abordat.

- Bine, măi, fratele meu! mi-a spus el încolăcindu-mi gâtul cu ambele mâini. Pe obraji au început să-i șiroiască, abundent, lacrimile...

După această îmbrățișare fraternă, ne-am desprins și ne-am privit, preț de câteva clipe, într-o tăcere profundă și parcă jenantă...

- Arăți superb, m-a complimentat el, și nu te-ai schimbat aproape deloc. Ți-am citit poeziile din "Familia", dar și cartea. Mi-e rușine, ți-o spun acum, pentru marginalizarea urzită în jurul numelui tău atâția ani. Nu meritai acest tratament, tu care...

N-am putut să-l mai ascult și nici să-i mai răspund în vreun fel, fiindcă m-a strigat casierul, care mi-a înmănat o modestă sumă de bani, adăugând aproape în șoaptă: "Să nu-i spunei domnului ăla (sic!) cu care v-ați îmbrățișat că v-am dat bani, că nu mai scăpăm de el. Vine mereu pe aici, aproape zi de zi, căci stăm prost cu plata colaboratorilor și nu avem bani pentru toți".

Am plecat copleșit de scârbă și rușine. Devenisem, fără voia mea, complicele unor stări de lucruri detestabile, pe care

regimul comunist, săltat în slăvi și sorcovit preț de câteva decenii de poetul Al. Andrițoiu, le perpetua încă și, de-acum, la vedere. Partidul care-i dăruise, cum zicea el, "cel dintâi condei și creta cea dintâia, argintie", fofilat din nou la putere, sub alt nume și prin alți "revoluționari de profesie", emanați pe sub zâmbetul unuia din cadrele sale de rezervă, nu mai avea nevoie de "lupta" lui, chiar dacă i-ar fi jurat din nou credința cea mai fierbinte. El, Partidul drag, îl adusese pe poetul "aspru și ne-nduplecat cu vrajbele dușmanului de clasă" în stare de... cerșetor...

În una din multele noastre întâlniri, chiar la mine în casă, în Roșiorii de Vede, după miezul nopții, când ceilalți invitați se retrăseseră și am rămas singuri, i-am spus:

- Sandule, nu înțeleg cum poți să tipărești prin gazete și în volume prostiile acelea versificate? Nu ți-e rușine?

- Dragul meu, prietenul meu adevărat, nu ești singurul și nici primul care-mi reproșează penibila mea decădere. Ți spun ca unui frate că nu altul decât propriul meu fiu m-a amenințat în repetate rânduri că, dacă mai scriu poezii pentru partid și pentru cei doi conducători, va cere, oficial, în justiție, să i se schimbe numele, pentru că, aproape zilnic, toți colegii îl persiflează reproducându-i, în batjocură, pe la seminarii și prin amfiteatre, versurile mele penibile (Precizez că fiul poetului era, pe atunci, student la A.S.E.). Ce vrei mai mult?! Știi, sunt total conștient, îmi dau seama de prăbușirea mea, dar ce mai pot face? Din ce-aș mai putea trăi? Tu ai o meserie onestă pe care ai îndrăgit-o, îți câștigi pâinea fără să faci nici un fel de compromisuri, dar eu?! Judecă-mă, ai tot dreptul! Și să știi că nu mă supăr! Cinstit ar fi să nici nu mă mai primești la tine în casă... Ți cunosc convingerile, le simt și, chiar dacă nu mi le mărturisești, citesc de ani de zile în inima ta și cred că n-ar trebui să ai prieteni ca mine... Ce fel de om ești tu?

Ce-aș mai fi putut spune? L-am dus la gară în zorii zilei. l-am urcat în tren și ne-am îmbrășițat ca doi frați. Era penultima noastră întâlnire. A venit și a trecut Revoluția, cu toate iluziile și dezamăgirile. El nu m-a mai căutat, cum obișnuia, când se făcea nevăzut de acasă ca să scape de gura nevestei, și nici eu. Celelalte întâlniri, destul de multe, că abia le mai știu șirul, cu întâmplări pitorești și, poate, interesante, sunt parțial consemnate în jurnalul meu...

Demne de interes sunt chiar și unele dintre înscrisurile pe cărțile dăruite sau cele din biblioteca mea: Al. Andrițoiu, **File de cronică**, versuri, Ed. Tineretului, 1962: "Colegului de breaslă, prietenului meu din Parnas și din Săceni, Anghel Gâdea, pentru rime și pentru Pelin, pentru femeile frumoase și pentru această toamnă miraculoasă, dar, totodată, împotriva semidoctismului și cretinismului mic-burghez care jenează iubirea inimii mele, o caldă strângere de mână, un sărut pe frunte și un pahar cu vin. Din tot sufletul, Al.

Andrițoiu, 1962, 25-XI".

Sintagma... "pentru Pelin" își are substratul ei și se referă la o banală damigenuță cu vin roșu, de cinci litri, fermentat cu floarea cunoscutelor plante, care-i dă și-un gust, dar și un parfum aparte. L-am luat pe poet din comuna Peretu (Teleorman) unde, dimpreună cu alți câțiva confrăți, printre care și un compozitor, erau detașați să monteze un spectacol literar-artistic dedicat colectivizării. Stătea la o masă, în incinta Sfatului Popular, singur și cam blazat. Într-un colț, după ușă, era o găleată de zinc acoperită cu o mătură. Căldarea era pe jumătate plină cu vin roșu. A umplut și pentru mine un pahar: "Nu, i-am spus, ai uitat că am venit aici cu motocicleta?" După ce am ajuns la mine acasă, în comuna Săceni, cu YJ-ul meu negru ca un bivoli (cred că era prima dată în viața lui când călătorea cu un astfel de vehicul, fiindcă mă ruga insistent să merg cât mai încet) și ne-am așezat la masă, mi-a spus: "Angheluș, fratele meu, mi-e sete! Adu un vin!" Pelinul cu pricina îl adusesem cu câteva zile mai înainte dintr-o comună mai îndepărtată, tot de pe Valea Tinoasei noastre - Licurici. După ce a băut din primul pahar, mi-a cerut în mod imperios să-i dau lui damigeana pe care, imediat, și-a așezat-o sub masă, între picioare, decretând: "Din asta nu mai bea nimeni decât noi doi!" Degeaba l-am asigurat că în acea seară nu mai primeam vizita nimănui și că să stea fără grijă și să scoată obiectul la vedere: "Nu, nu, nu! Aicea va sta, e mai sigur, până o golim..." Și... am golit-o până la ziuă.

Alexandru Andrițoiu avea o rară și nobile calitate: nu se îmbăta și nu devenea vulgar, iar dacă totuși consuma un pahar în plus, intra într-o totală euforie și ne pupam ca... „rușii”, cum a observat un alt amic, participant și el la petrecerile noastre.

Pentru Nicolae Labiș, pe care eu nu-l cunoscusem personal, avea un adevărat cult. Îl zeifica. Pe volumul din biblioteca mea, Nicolae Labiș, **Primele iubiri**, 1962, Editura pentru Literatură, prefațat de Paul Georgescu, a ținut, tot atunci, să scrie următoarele: „Suntem în doi - putem să fim în trei - noi bem în doi, puteam să bem în trei, vorbim în doi, puteam vorbi în trei. Unul din cei trei lipsește și, din păcate, cel mai mare. Să mi se îngăduie ca în numele lui să-ți ofere o neînsemnată lacrimă albastră de cerneală. Pentru: N. Labiș, Al. Andrițoiu, 1962. 25X.Săceni.”

Acum, când scriu aceste rânduri, am pe măsuta mea, alături de mașina de scris Olivetti Studio 46, și un pahar cu vin de care încă nu m-am atins. Nu-l pot evoca pe inconfundabilul poet și marile prieten decât cu gândul că, de acolo de unde s-a dus, își va aminti și de tot mai puținii prieteni care nu l-au uitat...

adrian dinu rachieru

Mărturisesc că nu mă număr printre fanii lui H.-R. Patapievici. Ceea ce nu mă împiedică să recunosc și să pretuiască, atunci când e cazul, ieșirile la rampă ale unui intelectual rasat. Bunăoară, recent, când publica în revista pe care o păstorește un excelent articol care ar putea trezi niscăiva reacții în „dezacord“. Mă refer la *Pe cine trebuie să imităm?*, text găzduit în numărul 2 al publicației „Idei în dialog“, despre care - încântați - aflăm că ar fi o revistă lunară de „cultura ideilor“. Cum subiectul în cauză nu ține de un interes conjunctural, de vreme ce atâtea generații de intelectuali au cheltuit muniție verbală fără a-l istovi, dorim să stăruim asupra lui. Mai ales că revista promite a încuraja tocmai „cultura ideilor“ (cam în suferință, credem, câtă vreme zglobiul spirit pamphletar face atâtea victime și tonul urban e grabnic părăsit în disputele care, câteodată, se încing).

Știe oricine că *dilema modernizării* a adunat, în timp, reacții vehemente și divergente dar, din păcate, discuția critică s-a dovedit, deseori, sterilă, radicalizând taberele. Eseistul, îngrijorat de zelul imitativ care dă în cloot, se întreabă: trebuie oare să aruncăm la coș tradiția? El nu cade în criticism furibund (foarte în vogă la noi) și cere, fără a spera că vechea gâlceavă se va domoli, să căutăm „temeiul intern“. Fiindcă H.-R. P. pune degetul pe rană: „nu știm bine ce imităm, dar știm sigur că trebuie să imităm“. Sincronizarea servilă, „gâfăită“ și „integrarea de comandă“ (cum se întâmplă și azi) sunt realități evidente. Pricină pentru care eseistul, cercetând această strădanie (veche și infructuoasă) „de a deveni occidentali“, pune în discuție o existență chinuită (la scară națională) de spiritul dilematic. Om fi noi „pepiniera de dileme a Europei“ (cum crede A. Pleșu), dar întrebarea e alta: *trebuie să devenim occidentali?* E posibil? Sau, cum mai nimerit scrie A. Marino, ar trebui „să aducem Europa acasă“ filtrând critic șuvoiul de încercări care ne asaltează? Repet, efortul modernizării întreține astfel de confruntări, reluate obsedant-ciclic. Iar articolul d-lui Patapievici ne invită să reexaminăm „soluția Cioran“, cel care, blamând identitatea noastră „slabă“, doar suportând Istoria, cerea imperativ un „ethos agresiv“, o bruscă metamorfoză pentru a ne lepăda de eticheta de națiune făcută „sub teasc“, fără demnitate etnică. Soluție care era pe placul unui regim dictatorial, motiv pentru care H.-R. P. o și numește „fascistă“. Ce vroia de fapt tânărul Cioran?

„Divagațiile“ pe care le arțera cu frenezie și cutezanță (la 24 de ani involburările orgoliului vizau, neapărat, definitivul) în *Schimbară la față a României* nu țin doar de silințele condeiului unui june; dar, iată, în ediția definitivă (Ed. *Humanitas*, 1990) și, regretabil, desfigurată, autorul mărturisește - cumva surprins - a nu se fi regăsit. El vorbea atunci de „vicii substanțiale“ și de o „românitate deficientă“. În numele lor propunea, desigur, o soluție: convins de obsesia unei meniri (dobândind, în timp, un „contur original“), el gusta din *furia devenirii*, veștejind resemnarea, plaga scepticismului organic. Așa-zisa înțelepciune, scria apăsător Cioran, ne condamnă la inerție; echilibrul ar fi, zice eseistul, expresia unei

Iarăși despre „soluția Cioran“

deficiențe. În consecință, *pasivitatea de individualizare*, nedemolită, ne poate conduce spre „ceasul solemn“ când vom găsi, orgolioși și agresivi, un *sens în lume*. Când, ieșind din sub-istorie, renunțând la a mai fi conduși de vreme, ne vom scutura de *sinele* lenevos, descoperind *răspântia*; încercându-ne de fanatism, lepădându-ne de inadecvare, părăsind orizontala și proverbiala noastră răbdare (devenită, pentru unii, categorie etnică).

Este clar, Cioran visează pentru noi. Dorește din tot sufletul să ieșim dintr-un destin mediocru, preparând o transfigurare istorică. Vrea ca România să nu mai lungească pe soarta sa, mărginindu-se la etnic. Mărsăluind în ritmul marilor culturi. România se va îmbolnăvi de o viziune universalistă. Atinsă de *grația terestră*, ea va dezlănțui o ofensivă fecundă, nemaifiind o *țară ratată*. Când? Cioran speră că nu va constata o nouă amânare, că nu ne vom scutura de „nimbul“ blazat al înțelepciunii (dictându-ne doar o cuminte supraviețuire), deși este obligat să recunoască - nu resemnat, însă - că acest salt nu se poate face „când îl vrei“. El descoperă în crezul mesianic soluția tuturor problemelor. Ideea *Saltului* produce o fascinație violentă și devine posibilă prin desferecarea „potențialului imperialist“. Este aceasta o soluție pentru România? Ne îndoiim.

Cartea lui Cioran, scrisă, spuneam, de o conștiință fabricitantă condamnă, în fond, în numele unei realități viitoare, o *indiferență spectaculară* și molipsitoare. Eseistul dorește pentru

perării, Cioran scria ferm: „Nu-mi plac profeții, precum nu-mi plac marii fanatici care nu s-au îndoit niciodată de credințele și misiunea lor“. Dorind a converti o dureroasă obsesie într-un salt transfigurator, moralistul pledează de fapt patetic, dar și cu scepticism ironic, pentru o *angajare profetică*. *Schimbară la față a României* s-a născut din această „iubire problematică“. Făcând din disperare un reazem, noi -observăm caustic Cioran - am fost „un popor de răzmerițe“. Condamnați la o existență subterană, am fost lipsiți de o tradiție revoluționară. Eterna defensivitate pregătește - speră autorul - o răzbunare creatoare; ceea ce ni s-a refuzat trebuie câștigat, spunea, printr-o dilatare lăuntrică și o proiecție de orgoliu care să cheltuiască rezervele neconsumate; care să ne inculce - prin voința de putere - o respirație revoluționară, încât acest popor să nu mai încapă în sine.

Scepticul Cioran se hrănește din disperare. Lunga apatie a unui „popor vegetal“, îndurând istoria, se cuvine curmată. Ieșind din această *somnolență conștientă de sine*, mai crede eseistul, ne scuturăm și de o stare poetică pasivă, deși - demonstrația s-a făcut - vegetalitatea românească a fost fertilă în planul artei. Nu invocând anumite circumstanțe (vitrege) vom câștiga un mare sens în lume. Soluția ar fi, scrie Cioran, să ieșim din granițele profetismului național, să spargem zidurile localismului. Astfel spus, să ieșim din *sub-istorie*, scuturându-ne de un organicism som-

fonturi în fronturi

acest neam umilit și oropsit, dedat cu voluptate bășcăliei suverane, exercițiilor de dispreț și negativitate superficială, de autodenigrare - o explozie: un miracol istoric, altfel spus, care să ne elibereze de complexe, anulând inegalitățile de nivel istoric: care să ne salveze de *blestemul mioritic*, schimbându-ne ereditatea, acele „dispoziții esențiale“ care ne aruncă în brațele abandonului. *odihnind* într-un creștinism pastoral.

Ei bine, pare a spune Cioran, dacă istoria noastră este o lungă serie de începuturi ratate, *ieșirea din minorat* devine posibilă printr-un *fenomen politic original*. Un nou start impune, obligatoriu, a renunța la *așteptarea subterană*, la somnul istoric, alimentând *voința de a deveni națiune*. Cum? Cioran are un îmbietor răspuns la îndemână: *prin existența profetică*. România, meditează junele filosof aruncând cuvinte grele este o țară fără profeți; venind dintr-un timp fără istorie, din „*vidul trecutului*“ și oferind o „*cultură adamitică*“, România nu se poate scuza la nesfârșit invocând împrejurările vitrege, ci se poate afirma deșteptând virtualitățile. Dar astfel de gânduri înalte, avertizează Cioran, nu se pot concretiza fără mesianism. Înnămoliți în *originalul etnic*, vădim un atașament static, nepreocupăți de a ne integra în istorie. Existăm „mai puțin“, suntem doar o umbră și avem datoria - lichidând un blestem ereditar - să metamorfozăm infinitul negativ al dorului în eroism. În fond, observă moralistul de mai târziu, istoria noastră conservă doar „reacții de existență“; e nevoie de a-i imprima un sens ascendent, ieșind din milenara și sterila zbatere orizontală, definind un popor contemplativ. Doar o „*tablă de conversiune*“ (cum spune Cioran), hrănind *febra politică* ar putea - prin elan colectiv și convergență - să imprime alte reflexe istorice, vestejind „*dezertiuinea din lume*“.

Dar, în volumul din 1934, *Pe culmile dis-*

nolent. Îndărătnicia cu care ne păstrăm în granițele originalității etnice (poate că Cioran avea în vedere *Statul etnocratic* al lui Crainic sau „*noua mișcare ortodoxă*“) ține de fixitatea caracterelor primare și împiedică detenta marilor gânditori mesianici. Vrea să fie Cioran un astfel de profet, *deviindu-ne destinul*?

Răspunsul pare mai degrabă negativ, eseistu - de o luciditate dureroasă - crezând doar în *capacitatea de îndoială*; criteriul îndoielii, notează Cioran, este singurul valabil, umanizator (vezi *Fuga de pe cruce*), nimbând clipele tragice ale existenței. Dar Cioran dorește din răspuseri pentru acest popor un alt destin; se îndoiește, dar visează că potențialitatea, tendințele imanente, cumsecădenia colectivă vor îngădui o *formă românească de existență*. Că *geniul momentului*, prudența, cuminenția vor face loc riscului și aventurii, exprimând un *ethos agresiv*. În fond, cultura imediatului (obligându-ne la a naviga printre contingente) este o perspectivă „de jos“, încărcată cu substanță etnică; moderația, am putea continua raționamentul, blochează sau întârzie o filosofie înaltă, imposibilă fără un grăunte de nebulie. Asta cere, de fapt, utopicul Cioran; doar *provocarea* (dezvăluind o rezervă de forță) poate impune o idee în lume. Poporul român, „*prea așezat*“, poartă în sânge o idee imperială?

Evident, nu. Apatia, să recunoaștem, ne condamnă la existență fără destin. Putem nădăjdui o schimbare de orbită?

Ne paște o nouă „integrare de comandă“ (în termenii lui H.-R. P), tăvălugul globalizării nu este o ficțiune. Vom rezista (fiind români și europeni, deopotrivă) sau vom „*dilemi*“ (apud A. Pleșu) noi Evropa? Imităm cu sârg (fiind, s-a zis, un *popor mimetic*) sau ne vom construi, știind să și refuzăm, un destin înalt? Acestea-s întrebări care ne asaltează și care, vai, ne vor însoți...

mariana cris

Europa, pisica și șoarecele

poate concepe un asemenea stadiu - evident, ar trebui să se ocupe dragii noștri parlamentari, miniștrii, premierul și, de ce nu, președintele țării. Dar, atâta vreme cât mulți dintre parlamentarii aleși de noi să ne reprezinte sunt agramați, nu poți avea pretenții la îmbunătățirea stării de sănătate culturală. Când nu vezi la teatru aproape nici un parlamentar, decât atunci când vine președintele sau vreo delegație străină, când odraslele acestora aleargă pe bulevarde sau șosele în mașini de ultimul tip, fără să se gândească dacă în ultima lună au deschis o carte, atunci cum vrem noi ca lor să le mai pese dacă românii au bani pentru cărți sau pentru a-și cumpăra un bilet la teatru sau operă. Nu demult, un regizor de film - faimos mai mult pe malurile Dâmboviței - a spus că actul de cultură nu-i pentru toată lumea și că el, actul, costă. I-aș fi răspuns regizorului cu aere de fante de Obor că obligația lui ar fi fost ca măcar studenților să le acorde șansa de a viziona filmele gratuit. Pentru că era vorba de un festival de film, anunțat cu tam-tam, dar care s-a văzut că, din punctul de vedere al organizării, a fost un fiasco. Este adevărat că actul de cultură nu-i poate interesa pe toți românii, dar să nu uităm că lipsa ei duce la vulgaritate, la un limbaj trivial, toate aceste ingre-

zăminte de cultură, care în mare parte sunt într-o stare de degradare și trebuie să vină nu mai știu câte organisme ca să ne ajute cu bani. O presă care și ea manipulează și este manipulată. O industrie firavă. Un export masiv de tot soiul de metale, începând de la fier vechi și terminând cu argintul icoanelor. O viață editorială care mai mult gâfăie, decât să-și ducă existența în mod firesc. Artiști plătiți mizer. La această categorie nu intră scriitorii, pentru că ei par a nici nu exista în nici un fel de calcul, fie el autohton sau european. Multe gropi, praf, mizerie și o stropeală de termopan, vopsea lavabilă (dată peste fațadele scorojite ale caselor). Iar la toate acestea se mai adaugă un segment infim de așa-ziși bogățani, care, cu toate că sunt datori vânduți la stat, își afișează fără nici o jenă bogăția, fie pe străzi, fie la întâlniri mondene, la teatru sau la restaurante și cazinouri. Pentru că, dacă mulți dintre români sunt săraci, o duc greu, n-au bani de cărți, de nici unele, trebuie să remarcăm că nu ducem lipsă de cazinouri. Avem o viață de noapte bogată - numai pentru unii -, pentru care cred că ne invidiază și cei de la Monte Carlo. Cam aceasta este harta pe care o oferim Europei. Cam la aceste „bube“ ar trebui să se gândească acei care vorbesc îmbățoșați despre integrarea

o altă cruce se face, dar la noi sondajele se îstă cap în cap. Nu demult, într-un român scria că Asociația Editorilor din România a realizat o sondaj, iar la capitoul lectură stăm foarte bine. La rândul său, IMAS, la cererea Institutului Cultural Român, a realizat un alt sondaj și acesta ne spune că sunt 73.1% dintre români care nu deschis o carte într-un an. Mai mult, prezenta ediție a Târgului Gaudeamus, organizat de Dragoș Șeuleanu, președintele Societății Române de Radiofiziune, anunța cu surle și trâmbițe că în România se citește și mai ales tinerii sunt interesați de achiziționarea cărților. Ce, vădăm nu stă după cum o afirma cu zâmbetul pe buze Dragoș Șeuleanu. Poate el vorbea despre România lui, nu despre a noastră. Pentru că, de ce să nu recunoaștem, fiecare segment al populației are o țară a lui. Dar să ne întoarcem la sondajul IMAS, publicat într-un săptămânal respectabil, așa cum este „Cultura“. Ce ne spune acest sondaj? Că 73,1% dintre români nu au cumpărat în acest an nici o carte, iar 24,9% au mai mult de cinci cărți în casă. Totodată, 82,9% nu s-au dus niciodată să vizioneze un spectacol de teatru sau operă. Cam asta este situația nivelului de instrucție al românilor. Și atunci, dați-mi voie să mă îndoiesc de faptul că la Târgul de Carte Gaudeamus au cumpărat cărți circa 10.000 de vizitatori. Sigur, nu ne convine să privim realitatea așa cum este ea și atunci simțim nevoia să o cosmetizăm, încercând să umflăm (e o practică des întâlnită în România, mai ales în ultima vreme) cifrele, să ne luăm cu tot felul de statistici, chiar dacă ele sunt deformatate și contravin realității. Poate că anul acesta Târgul de Carte Gaudeamus a fost vizitat de mult mai mulți vizitatori ca în alți ani, dar asta nu înseamnă că acei care au trecut pragul Pavilionului Central de la Romexpo au și cumpărat cărți. Aduc în discuție toate acestea, pentru că mi s-a părut neobișnuită toată pledoria pentru citit ce a apărut într-un cotidian central. Citind ancheta, pentru că era - văz, Doamne! - o anchetă de opinie, să fi spus că în România curge lapte și miere în domeniul editorial. Însă știu foarte bine cu câte greutateți se confruntă la noi atât autorii de carte, cât și editorul. Așa că aceste „manipulații“, pentru că nu le pot numi altfel, se vor dovedi dăunătoare nouă. Cred că ne-ar fi mult mai bine să recunoaștem că instrucția românilor lasă mult de dorit, că ne-ar trebui să ne gândim în acest sens, că emisiunile de instrucție ar cam trebui să-și mai schimbe formatul și conținutul. Pentru că motivele ajungerii noastre în stare de îngrijorătoare incultură ar trebui să se găsească pe toți. Ca să nu mai vorbim de instrucție în drept să se ocupe de așa ceva. Nu trebuie să uităm faptul că ziarele scriu zi de zi despre starea de sărăcie a românilor. Pentru că, în România, întrucât de eradicare nici nu s-a gândit încă - pentru asta ar trebui să ai o viziune performantă, ori la noi nici nu se

fonturi în fronturi

diente găsindeu-se - slavă Domnului - din belșug atât în Capitală, cât și în țară. Lipsa de cultură se citește pe fețele oamenilor, se vede în comportamentul lor, în felul cum se îmbracă, cum mănâncă ș.a.m.d. Vorbim în stânga și în dreapta de aderare la Uniunea Europeană. Spunem pe tot felul de posturi tv că noi suntem în Europa. Este foarte adevărat că suntem în Europa de multă vreme. Dar problema este cum suntem noi în Europa? Cu mii de oameni care nu deschid într-un an nici măcar o carte. Cu mii de oameni care poartă haine ponosite, fiindcă nu-și permit de 15 ani să-și cumpere altele noi. Cu mii de oameni care folosesc săpunul numai sâmbătă seara, când își fac baie săptămânală. Cu mii de oameni care nu folosesc pasta de dinți, fiindcă este prea scumpă, în ciuda multor reclame tv care-ți spun care dintre mărci este cea mai bună. Cu mii de oameni care mănâncă numai salam de câteva zeci de mii de lei, o cană de ceai sau terci de mămligă. Cam asta oferim noi, din punctul de vedere al civilității, la acest început de mileniu. Europei. Toate aceste stări sociale sunt foarte strâns legate de lipsa de instrucție, de incultură. Iar la toate acestea se adaugă civilizația străzii, care la noi este deplorabilă. În stânga și în dreapta auzi manele, oamenii care trec pe lângă tine sunt posomorâți, țigani sunt transformați în mare parte în cerșetori (există chiar fundații de „binefacere“ care îi organizează, îi mutilază pentru cerșit), într-un cuvânt bălciul este la el acasă. Atât bălciul stradal, cât și cel parlamentar, cât și cel mediatic. Ce mai oferim noi Europei? Un segment extrem de mic educat, care, sigur, a migrat în Uniune sau în SUA, pentru că în țară salariile sunt umilitoare. Așe-

noastră în Europa. De multe ori m-am gândit, oare câți bani trebuie să pompeze Europa în noi până în 2007 pentru a ajunge, cât de cât, la standardele ei? Și oare câți bani vor intra în programe care să vină în ajutorul nostru de a ne civiliza, și câți dintre acești bani se vor duce în vilele și societățile potențailor zilei? Evident, mai puțini în programe și mai mulți în vile și spații de lux, dar tot pentru ei. Poate că și din acest motiv a existat o bătălie, de a pus pe jar comunitatea europeană, pentru a ajunge la tortul mult visat. Ce contează că nu ne cumpărăm cărți, ce contează că strada în România arată cum arată, că numărul infracțiunilor este mult mai mare decât cel al consumului cultural, ei s-au așezat frumos în fotolii pentru patru ani, pot dormi sau, din când în când, emite de la tribuna Parlamentului sau a Senatului câteva fraze memorabile doar pentru vecinul de pe strada lor și totul merge strună. De România are grijă poporul, căci nu este țara lui? El poate să plece la munci umilitoare unde o vedea cu ochii, dar să aducă valuta în țară pentru impozit, poate să fure, să ucidă, să stea în beznă (atât culturală, cât și din lipsă de energie electrică), să cânte manele până o rămâne mut, ei și-au văzut - cum se spune - sacii în căruță și mergem în pas voios spre Europa cu carnetul de partid legat de gât. Cam asta gândesc acum aleșii noștri, iar consumul mic de cultură „lasă-l în plata Domnului“. Poate numai el, de acolo de sus, să ne mai poată salva. Căci de aici, de pe Pământ, ajutor nu mai primim. Dar, am uitat, Europa stă cu ochii pe noi, cum ar sta pisica pe șoarece. Vom vedea în următorul an, care va veni, cine este mai tare. Șoarecele sau pisica? Eu cred că pisica.

**Redacția revistei noastre
urează tuturor colaboratorilor un călduros „La mulți ani!”**

Ianuarie		Februarie		Martie	
L	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28		
M	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 28		
M	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30		
J	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31		
V	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25		
S	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26		
D	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27		
Aprilie		Mai		Iunie	
L	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27		
M	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28		
M	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 28		
J	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30		
V	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24		
S	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25		
D	3 10 17 24	1 8 15 22 28	5 12 19 26		

2005

Iulie		August		Septembrie	
L	4 11 18 25	1 8 15 18 28	5 12 22 28		
M	5 12 19 26	2 9 16 18 30	6 13 23 27		
M	6 13 20 27	3 10 17 20 31	7 14 24 30		
J	7 14 21 28	4 11 21 25	1 8 15 18 28		
V	1 8 15 22 29	5 12 22 28	2 9 16 19 30		
S	2 9 16 23 30	6 13 23 27	3 10 17 20		
D	3 10 17 24	7 14 21 28	4 11 21 28		
Octombrie		Noiembrie		Decembrie	
L	3 10 17 20 31	7 14 24 28	5 12 22 28		
M	4 11 21 25	1 8 15 18 28	6 13 23 27		
M	5 12 22 26	2 9 16 19 30	7 14 24 28		
J	6 13 23 27	3 10 17 20 31	1 8 15 18 28		
V	7 14 24 28	4 11 21 25	2 9 16 19 30		
S	1 8 15 18 28	5 12 22 28	3 10 17 20 31		
D	2 9 16 19 30	6 13 23 27	4 11 21 28		

Următorul număr al revistei va apărea pe 12 ianuarie 2005

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate. Nici conducerea revistei nu își asumă toate opiniile exprimate. Responsabilitatea aparține în exclusivitate autorilor.